BOJIN PAVLOVSKI

Cartea Românească

BOJIN PAVLOVSKI

WESTERN AUSTRALIA

Original: *Bect Ayct* [*West Aust*] (1980)

Traducere:
DUMITRU M. ION și
CAROLINA ILICA
Cu o postfață de: TITUS VÎJEU

virtual-project.eu

1981

Romanul *WEST AUST* (*WESTERN AUSTALIA*) a fost început la Bitola în anul 1973, continuat în Australia în 1975, în Tailanda și Japonia în 1976, căpătând forma finală la Bitola și Skopje în anul 1977.

Capitol introductiv

Trăiau pe Philip Island, o insulă mică la marginea oceanului. Așezarea era dintre cele mărunte: doar două case cu parter, ridicate în vechiul stil irlandez, lângă un *hostel*[1] din lemn. În casa cea mare locuiau patronul Dimce Anghelov, poreclit, din pricina firii sale, Jimmy Șarpele, și soția sa Ana, născută Miladinov. Cel care făcuse averea, Ilia Anghelov, numit, de cei de o seamă cu el, Hrăpărețul, ins la șaizeci și trei de ani, era plecat în ținutul natal, de unde trebuia să se întoarcă în curând.

În casa minerilor, așa-zisă de oaspeți, de vreun an de zile se mutase Goțe Altin, bărbat la treizeci și cinci de ani, din Bitola, împreună cu prietenii săi, Vicenzo din Reggio Calabria, Manoli din Corint, și vreo câțiva spanioli. Era hotărât ca tot aici să fie găzduiți și frații mai mici ai lui Goțe, Dame și Voinilo, care deja își luaseră bilete pentru unul din avioanele *jumbo-jet*, și a căror sosire din Europa era așteptată împreună cu a Hrăpărețului.

Hostel-uri mai existau și în orașul din fața insulei dar al lui Jimmy, deși dintre cele mai mici, aducea venituri frumoase. În singura baracă, doamna Ana închiria exact patruzeci de paturi vechi, neadăugând la socoteli și cheltuielile pentru curățenie. Procentele de la jocurile de noroc, practicate pe ascuns, în nopțile lungi și plicticoase, serviciile de pensiune pentru unii mineri, cum era Goțe, împreună cu închirierea paturilor din *hostel* aduceau până la două mii de dolari pe săptămână. Doamna nu-și oprea mai mult de șase sute – bani pentru mâncare, taxe și diverse cumpărături – restul îi lua Jimmy, care-i investea în compania minieră din Bunbury.

Jimmy, după cearta cu tatăl său Ilia, din pricina unor acțiuni de binefacere în folosul ținutului natal, nu mai dădea nicio socoteală în casă. Cât

despre ținutul natal, nici să nu fi auzit, își scosese din minte copilăria desculță și toate amintirile de odinioară. O singură dată, cu vreo nouă ani în urmă, luase drumul Europei, și atunci abia îl înduplecaseră să treacă prin satul tatălui său din Balcani. Când s-a întors în West Aust, Jimmy n-a găsit niciun cuvânt frumos despre consăteni. Din leneși care așteaptă de pomană, din nevrednici să se îmbogățească și din sortiți pieirii nu-i mai scotea. Pricina pentru care Dimce Anghelov îi ura pe cei de-un leat cu tatăl său rămânea pentru toți o taină adâncă. Să-i fi rănit cumva țăranii demnitatea lui de bărbat? Oricum, el le prorocea o soartă neagră, zicând că tinerii își vor lua cu toții zborul de prin casele lor, iar păienjenii își vor țese pânzele pe sub ușile bătrâne.

Ana știa că bărbatul ei cam exagerează, dar Jimmy nu avea o părere mai bună nici despre ea. Căsnicia lor era una dintre cele nefericite, căci dragostea li se schimbase în ură aprinsă. Minerii din sudul Europei se așteptau ca această familie bogată să se destrame. Goțe se temea ca nu cumva, între cei doi, să se întâmple ceva și mai rău. Astfel, după o ceartă groaznică, în care-și aruncaseră vorbe tari, macedonene și englezești, Anghelovii hotărâseră, totuși, să-și mențină căsnicia cât se va mai putea, dar numai așa, de formă, de ochii lumii, ca să le meargă afacerile.

Insula lor, Philip Island, era destul de ciudat despărțită de continent, aici marea făcea un canal larg de vreo două sute de pași. Irlandezii, stăpânii de dinainte de război, construiseră un pod care rezistase tuturor fluxurilor și cicloanelor. Mai târziu, patronul Dimce îl întărise cu vreo zece stâlpi, tăiați din cei mai zdraveni eucalipți, pe care muncitorii de la o companie de prestări de servicii îi fixaseră, prin iarba-de-mare, în nisip. Astfel, de ani de zile, lega insula de continent.

Dincolo, de-a lungul malului, se ridicaseră vreo șaptezeci de barăci, cu câte două etaje, cu aer

condiționat, în care trăiau niște flăcăi bărboși, veniți de prin sudul Europei, după recesiune. Acesta era orașul nou, Cook Point, cu strada lui principală care începea din buza mării și se pierdea în savană. Împreună cu marinarii în trecere și metalurgiștii de la turnătoria locală de fontă, în barăci încăpeau, de obicei, cam cinci mii de mineri, în majoritate italieni, spanioli și macedoneni. De când patronii își măriseră afacerile, în West Aust se înălțaseră douăzeci și opt de orașe particulare, cu totul deosebite de cele din Far West. Și Cook Point devenise un motiv de legendă. Aici, peste noapte, se ridicară încă două *hostel*-uri cu animatoare, apoi motelul „Chez Nathalie” și poșta, iar minerii și marinarii puteau să-și lase economiile la ghișeele „Australasiei Bank”, „Commonwealth Bank” și „West Aust Bank”. Pe malul golfului se mai construiseră vreo douăzeci de vile în care se mutaseră familiile patronilor, șefii și inginerii de mină care nu puteau suporta viața de holtei.

În partea de sud a golfului se afla portul, în care ancorau marile vapoare de marfă ce cărau minereul în Japonia, în America și-n Noua Galie de sud. Aici ancorau cel mai adesea „Kohwa-Maru”, „May Sky”, „Iron Dampier”, „Kristin Broving” și „Cardiff City”, așteptând ca macaralele să încarce minereul. Calea ferată Newman ajungea până pe chei, iar ceva mai la stânga se afla turnătoria de fontă. Toate acestea, împreună cu orașul particular Cook Point, aparțineau companiei „West Aust Iron and Steel”, ai cărei principali parteneri în exploatările miniere erau „Poon Brothers”, iar în prestări de servicii, „William Rankin, pty Ltd”, dar aici își înmulțeau capitalul încă vreo zece afaceriști descurcăreți de pe la niște firme mai mici. De câștigat câștigau cu toții bine, dar în viață fericirea e schimbătoare. Dolari existau din plin și se tot învârteau în cerc: plecând de la patroni, treceau prin sudoarea

minerilor, marinarilor și a metalurgiștilor, pentru a face cale întoarsă la patroni. Cei mai nefericiți erau europenii. Îi cuprindea deznădejdea, speranțele li se năruiau. Din cauza vieții și a meselor dezordonate, îi chinuiau durerile de pântece și alergiile.

Pe Philip Island se trăia la fel ca în Cook Point, și totuși aceasta era o insulă cu o altfel de vegetație. Și aici domneau arșița cumplită și umezeala tropicală, dar irlandezii, care o stăpâniseră mai bine de o sută de ani, puseseră o mână norocoasă. Ei știuseră ce înseamnă să respire o plantă și împăduriseră insula. Cu eforturi supraomenești sădiseră și avuseseră grijă să crească soiuri de pomi fructiferi din Europa, precum și cele mai frumoase și mai roditoare plante din America și Asia. Fructele gustoase aplecau crengile, pomii rodeau fără încetare, pe când dincolo de ostrov, pe țărmul unde se afla Cook Point, pământul era sterp, uscat, crăpat. La cincizeci de kilometri spre est, începea, la fel de uscat, de primejdios și de nesuportat, pustiul din care se aducea minereul. Aici, pe insulă, creșteau piersicii și mandarinii, smochinii și gutuii, coacăzii și cireșii, castanii și ananașii, pepenii galbeni și bananierii, merii și portocalii. Înfloreau stânjeneii și floarea-de-foc, lotușii și trandafirii. Deasupra lor se înălțau brazii aurii, se amestecau cactuși tineri și niște ierburi agățătoare cu frunze lunguiețe, vișinii, din familia *crispas*. Insula era inundată de verdeață. Niște flori, aidoma mușețelului, umpleau malurile, iar iarba-de-mare, golfurile. Nisipul din lagune era ruginiu, trădându-și originile vulcanice.

Patronul Dimce nu-și făcea nici picătură de timp ca să se bucure în mijlocul acestei incredibile flore, nici nu se dădea în vânt după foșnetele oceanului. Născut, cu patruzeci de ani în urmă, în ținutul pietros al Balcanilor și venit în West Aust înainte de pubertate, el îi lua peste picior pe toți triștii visători din sudul Europei:

— Ăștia nu știu să facă dolari și vor muri în sărăcie, îi spunea de obicei patroanei. Aici nu e locul nimerit pentru a visa, căci bogăția te strigă și de la răsărit și de la apus, îl sfătuia pe Goțe.

Lui Goțe îi propusese chiar o mică afacere: de ce n-ar deschide, fără niciun risc, o cantină în Cook Point, sau de ce n-ar duce bere băștinașilor din rezervații? Dar Goțe Altin l-a respins furios. Apoi i-a propus să-i fie ajutor în Bunbury, unde să-și petreacă timpul liber cu expedițiile geologice americane, care făceau prospecțiuni pentru a descoperi comorile din savană. Dar în zadar, fiindcă macedoneanul zicea că nu ține să se îmbogățească neapărat și cu orice preț. La Bunbury fusese totul pregătit pentru începerea exploatării minereului. Beneficiarul, „Australasia Bank", investise capital, nu glumă. Americanii confirmaseră faptul că sub iarba înaltă și îngălbenită, pe care o pasc cangurii, se ascunde cel mai important bazin minier din West Aust. Jimmy Șarpele mirosise afacerea, cumpărase acțiuni, își mărise capitalul, iar viața lui luase alt curs. Aidoma unei mașini de calcul, el socotise, de la bun început, că va intra în rândul celor mai bogați oameni ai ținutului și se dăruise în întregime acestui Bunbury. O neglija chiar și pe patroană, care-l amenințase că se va întoarce în Fremantle, unde-și petrecuse copilăria.

Cea mai mare plăcere pentru Goțe era să se plimbe, în liniște, de-a lungul lagunelor din partea de apus a insulei. În serile acelea prindea câte o crenguță uscată în mână, o frângea nervos, gândindu-se la cei de acasă, aflați undeva, departe, în Balcani: „Doamne, Doamne, în Bitola nu vor mai rămâne decât femeile și copiii, căci frații mei, Dame și Voinilo, au și luat drumul cel lung spre West Aust, și cine o să le mai sară, celor de acasă, la nevoie, în ajutor?" se întreba el. Apoi gândea: „Aici vor trăi, însinguraţi, trei fraţi, iar acolo, în Bitola, femeile și copiii. Ne va despărți un ocean,

chinuindu-ne în nopțile lungi.” Plimbându-se, îl chema în ajutor pe bunul Dumnezeu, să-l îmbărbăteze și să-l ajute să-și împace conștiința. „O fi oare învechită ideea asta că familia rămâne părăsită când la cârma ei nu mai e bărbatul?” se întreba Goțe chinuit.

Boala aceasta numită melancolie se oglindea pe chipul plin de arsuri al minerului. Din fericire pentru el, aici se mai aflau Vicenzo și Manoli, care-l făceau să-și mai vină în fire, îl mai înveseleau, ca să-l țină treaz, să nu aibă vreme să viseze prea mult cu ochii deschiși. Italianul începea vreo canțonetă, Manoli cânta din frunză de stânjenel, și astfel îl făceau, încet-încet, să mai uite. Priveau împreună valurile albe ale oceanului, iar dincolo de el și de orizont își închipuiau Europa. Goțe își pironea ochii căprui în apa mică prin care hoinărea peștele de pradă flaunda, turtit, cu coada în furculiță și alb ca zăpada. Îi venea să-l prindă și să-l frigă pe dată, așa cum făcea cu mrenele, pe malurile râurilor Macedoniei.

— Ce gust, ce miros, ce aromă, ehe! le spunea prietenilor.

— Tigva sus! îl sfătuia Vicenzo. Nu moale tu! Plânge muielea, plânge copiii!

Capitolul doi

Se spune că West Aust ar fi un *land of contrasts*[2]. Europenilor le promitea un El Dorado, când, de fapt, acolo îi pândea moartea. Astfel gândea Goțe sorbind o bere rece la bodega „Magnolia” și mai apoi continuându-și drumul spre insulă. Munca la exploatările miniere îl sleia de puteri și-i cam lua tot cheful de viață. În crucea amiezii, obosit, minerul se târa chinuit de căldură, râvnind să se întindă pe patul lui de metal. Nu-i lua în seamă pe trecători. Dimpotrivă, îi ocolea, știind prea bine că discuțiile se terminau, de obicei, cu scandal sau cu bătaie. La amiază oamenii se urau cumplit. Unii cutreierau străzile, alții moțăiau pe la cârciumi, fiindcă munca îi extenua, arșița tropicală și umezeala îi excitau până la nebunie, iar nostalgia îi arunca în pragul disperării.

Soarele începuse să scapete în ocean, când Goțe se trezi aproape de Double Bay. Pe lângă el trecu în goană un „Landrover”, depărtându-se spre topitorie. În fața sa, la vreo zece pași, o recunoscu pe doamna Ana. Și ea se întorcea de la Cook Point, mergând spre Philip Island. Își scutura, supărată, rochia albă, plină de praful stârnit de mașina care tocmai trecuse. „De ce o fi mergând pe jos, și încă singură? Se expune pericolelor!” se gândi Goțe. De obicei, când mergea după cumpărături, în oraș, ori în vizită la prietena ei Livia, doamna se folosea de vechea camionetă. Poate că mașina rămăsese în pană de motor. „Trupul gingaș al doamnei Ana se va încinge de atâta căldură”, își zicea Goțe privindu-i pălăria albă care-i apăra, împotriva soarelui, creștetul. Pe lângă ea trecu o ceată de metalurgiști care se întorceau de la turnătoria de fontă. Aveau chipurile urâțite, negre de funingine, și Goțe le ghici prea bine ochii lucindu-le de pofte. „Niciodată nu știi ce i se poate întâmpla unei femei pe stradă”, gândi el, grăbind pașii.

Chiar atunci golful se umplu de țipetele sirenelor de pe vapoarele din port, care se amestecaseră cu zgomotele unui tren, și el nu mai auzi cuvintele pe care metalurgiștii i le aruncau doamnei Ana. Râdeau și se înghionteau, se suceau spre frumoasa femeie lingându-și buzele, depărtându-se tot mai mult de drumul către *hostel*-urile lor.

— Hai, Johnny, *caman*[3], asta e de-a ta! Ha-ha-ha! strigă unul.

Atunci, din grup se desprinse Gheorghia Lazov, un tânăr cam stricat, din satul macedonean Robovo, pe care-l porecliseră Johnny Bordel. Era în acest ins un amestec ciudat de îndrăzneală și teamă. Transpirat și gol până la brâu, se opri în fața doamnei Ana. Ea încercă să treacă pe lângă el, dar Johnny îi tăie din noii calea.

— Să știi, o amenință el prostește, am să te omor într-o bună zi! De mult ți-a apus soarele!

— De ce, domnule? întrebă speriată Ana. Nici măcar nu ne cunoaștem. Cine sunteți dumneavoastră?

— Oh, *very nice*[4], vrei să facem cunoștință mai întâi? țipă obraznic Johnny și o prinse cu mâinile de gât. Profesia mea sunt curvele! Ha-ha-ha! Pricepi?

— Domnule, e o neînțelegere la mijloc! răspunse Ana jignită, încercând să scape din mâinile necunoscutului.

Goțe avu impresia că Johnny este foarte popular printre metalurgiști și sâcâitor ca musca la arat. Ceilalți rămăseseră cam la vreo treizeci de pași mai în urmă, la umbra unor eucalipți, de unde îl încurajau:

— *Caman*, Johnny, e a ta!

Johnny o strânse pe doamna Ana puternic la piept, pipăind-o cu o mână pe sub rochia ușoară și largă. Îi lua în râs țipetele și se lăuda cât de bine cunoaște el femeile.

— Astea, când se împotrivesc, atunci le e mai mare pofta!

Alergând, Goțe se amestecă între ei, nepăsându-i dacă grupul metalurgiștilor va face cale întoarsă. Fără a mai sta pe gânduri, îl și lovi pe Johnny în cap cu torba de pânză groasă, smulgându-i-o din mâini pe Ana. Speriat de miner și de torba lui unsuroasă și grea, lui Johnny îi pieri curajul și-i căută din ochi pe tovarășii săi rămași la umbra eucaliptilor. Dar metalurgiștii o luaseră deja din loc spre barăcile din Cook Point, și Johnny se simți deodată singur și neputincios. Alături văzu femeia care-și aranja părul sub pălăria albă și gâfâia mânioasă, iar în față simți răsuflarea minerului cu palmă grea.

— Mamă-Doamne, dar tu nu știi de glumă! spuse el potolit.

— Parcă am fi niște animale! țipă Goțe, surprins că huliganul vorbește în limba lui.

— Ce Dumnezeu ai în torbă? întrebă Johnny ținându-se de cap cu amândouă mâinile.

— Când te-oi mai pocni o dată, atunci ai să ghicești, îi răspunse Goțe.

— Dar știi că doare?! strigă Johnny, speriat de o nouă lovitură. Asta nu e torbă, ci buzdugan, mamă-Doamne, poate omorî omul!

— Cară-te după ceilalți dacă ți-e dragă viața! se răsti Goțe, îndreptându-se spre Ana.

Femeia își continuă drumul împreună cu el, în vreme ce Johnny Bordel îi urmări din ochi cu invidie și răutate, iar când îi văzu trecând de Double Bay, se hotărî să se întoarcă la „Magnolia”. Simțea că i se pusese un nod în gât și, nemulțumit de sine – atât din pricina insuccesului la femeia aceea frumoasă, cât și din cauza loviturii primite în cap – își mușcă buzele până la sânge. Privi către soarele arzător și gemu ca bolnav. Îi veni să plângă, oftă cât îl ținură puterile și prinse să-și dea cu pumnii în cap.

— Uită-te la el! Acum ce mai are? întrebă, uimită, Ana.

— Huligan turbat, ce să aibă! răspunse Goțe, privindu-l pe Johnny Bordel, care urla ca un lup la lună.

— Doar a vrut, nu-i așa, să mă omoare! Uite, acum nici el nu știe ce mai vrea, spuse Ana, fără să-l piardă pe Johnny din ochi.

Așezându-se o clipă jos, pe pământul care dogorea, Johnny Bordel scoase niște țipete de om lovit amar de soartă, apoi o luă la goană spre oraș. Femeii îi trecuse supărarea. Mai mult, prinse să-l compătimească:

— Uf, doar nu avea niciun motiv să se lege de mine așa, tam-nesam! zise ea.

— Știu, dar ăștia așa se poartă când își caută muieri și ibovnice. Atunci nu mai sunt oameni, ci animale. De aceea, Ana, la amiază să stai acasă, departe de ochii lor flămânzi, o sfătui Goțe.

— Trebuia să merg la farmacie. Rămăsesem fără somnifere, și nu pot adormi dacă nu le iau, se justifică femeia.

— Somnifere? La ce bun? Cred că ai o casă ce-ți umple viața de fericire, zise Goțe, care era împotriva obiceiului de a lua pilule pentru somn.

— Of, mai înainte mă mustra conștiința pentru tinerețea pierdută. Aici nimeni nu a luat în seamă faptul că și eu aș putea să gândesc. Am fost totdeauna considerată un obiect. Mi-am găsit și eu alinarea în tabletele astea și așa am deprins prostul obicei. Și tânărul ăla, care voia să-mi ia zilele!

— Nu-ți fie teamă, spuse Goțe. Până acum minerii din Cook Point n-au ucis nicio femeie. De fapt, se chinuiesc atât de tare în mine și apoi încearcă și ei, cum îi duce capul, să-și înece durerea în alcool. Și totuși ei știu să aprecieze frumusețea!

— Și torba? N-o fi plină cu pâine uscată! râse Ana.

— Da, e destul de grea! Pâinea e uscată, iar conservele sunt pline! răspunse Goțe.

— N-ai mâncat acolo?

— Azi n-am avut poftă de mâncare.

— Nu cumva și tu o iei razna la amiază? se înveseli Ana.

— Crezi că semăn cu cei care caută femei la amiază? Vorbești serios? întrebă Goțe.

— Oh, nu știu… Cât pe ce să-i crapi capul băiatului! râse femeia.

— O să capete el alte lovituri și mai zdravene dacă tot s-a hotărât să trăiască în West Aust. Cine-o mai fi și veneticul ăsta? Vreunul nou? Nu l-am mai văzut în Cook Point până acum, zise Goțe.

— Probabil e metalurgist. Ăia îi ziceau Johnny. Oh, ce-o fi avut cu mine? oftă Ana.

— Spre seară totul revine Ia normal, Ana. Aici nu cântă cocoșii, nu se aude nici murmurul pâraielor totuși răcoarea îi trezește pe mineri la realitate. Așa e, Ana, o știi și tu prea bine! Departe, în savană, urlă dingo, mai trece câte un cangur căutând iarbă verde, dar nu găsește decât spini. Spre apus cerul e presărat de nori prelungi, roșietici, la sud praful vânăt se învârtejește dinspre mine către așezări, iar la răsărit vezi numai nori întunecoși, în culori fățarnice, tropicale. La nord, pe cer, se arată curcubeul, de parcă s-ar evapora, ecuatorul. Aerul miroase a sare marină, umezeala se topește din pricina suflării unui vânt lin și fierbinte. Astfel că respiri mai ușor, sufletul ți se-nduioșează și-ți vine chef de mărturisiri. Minerii și metalurgiștii adastă pe la bordeluri și prin grădinile cârciumilor, toarnă pe gât whisky și bere, își fac planuri de viitor. Încotro ai privi, numai câmp neted, de-acolo, din rezervațiile din savană, se aud cântecele aborigenilor.

— Să nu care cumva să-ți vină și ție să ucizi la amiază! îl întrerupse Ana.

— A, nu! De ce? întrebă Goțe uimit.

— Așa, gândești și vorbești ca poeții. Îți place chiar atât de mult amurgul?

— Crezi că semăn cu poeții?

— Ei, nu știu! Dar încep să înțeleg de ce o tulburi pe Livia, zise Ana.

— O tulbur?

— Of, de-ar fi numai asta! îi răspunse ea sorbindu-l din ochi, pe sub pălărie. Hai să ne grăbim, grea amiază!

— Și uite așa cu minerii ăștia, continuă Goțe îndârjit, bat străzile acestui orășel particular până noaptea târziu și se dau în vânt după chefuri și petreceri. Visurile nebunești, după bogăția care i-a atras, au rămas departe, în urmă, iar în inimi li s-a cuibărit tristețea. Dar sufletele lor sunt moi ca vata, crede-mă, Ana. Noaptea se întorc la paturile lor de fier și plâng ca niște copii. Nu mai au nimic din turbarea care-i prinde la amiază!

Trecură peste podul vechi de lemn, punând piciorul pe insulă. De undeva țâșni un șoricar bătrân. Adulmecându-și stăpâna, îi călca pe urme. În băile din baraca de lemn numită *hostel*, câțiva mineri fredonau o melodie, în vreme ce-și dădeau jos jegul de pe ei.

— Vrei să-mi răspunzi sincer la o întrebare, Goțe? se întoarse Ana, scoțându-și pălăria de pe cap.

— În legătură cu nevastă-mea, Roska?

— Este chiar atât de frumoasă nevastă-ta?

— Oh, acum e tare bolnavă! Crede-mă, Ana, soția mea urăște bogăția!

— Atunci de ce te-a trimis aici?

— Ideea îmi aparține, continuă, calm, Goțe, oprindu-se în fața casei patronului. Roska a plâns atâta când ne-am luat rămas bun…

— Aici nici urmă de oameni fericiți, să știi de la mine, Goțe!

— Spune-mi sincer, Ana, Jimmy e primul bărbat din viața ta? De ce ești atât de nefericită cu el? întrebă pe neașteptate Goțe.

— Of, dacă vrei să știi, Jimmy Șarpele nu a reușit să afle niciodată ce a fost în sufletul meu! Primul meu iubit are acum o fermă în Tasmania. M-a părăsit și s-a însurat cu ferma aceea în care trăia o femeie bogată. Cam complicat, nu? Pe urmă m-am măritat și eu cu Philip Island, al cărei moștenitor este Jimmy Șarpele. Și uite așa am ajuns amândoi bogați, eu aici, iar iubitul meu în Tasmania, încheie Ana.

— Niciunul, dintre puținii care trăiesc pe insula asta, nu e cu adevărat fericit, continuă Goțe discuția. Acest *hostel* este locul unde se adună trupurile obosite care adorm de cum pun capul pe pernă, istovite de muncă în minele și turnătoriile de fontă.

— Încetează! Îi văd de nouă ani și mai bine! spuse Ana.

— Doar vineri seara trec podul la Cook Point și-și joacă agoniseala întregii săptămâni. Asta este, Ana, n-are rost să ne ascundem după deget. Deseori se întorc abătuți și ușurați de parale și, pe urmă, duminica, moțăie cu sufletul frânt sau privesc pierduți cerul înnorat al tropicelor. Și tot așa până vinerea următoare, când pun mâna pe bani și o iau de la capăt. Cei mai mulți nu au reușit să-și pună deoparte nici măcar un dolar, cu toate că au venit aici să se îmbogățească!

— Vrei să spui că nu se pot ridica din pricina noastră, care-i jupuim? Că noi am născocit trei sute de aiureli, tripouri, bordeluri și automate, numai să le putem lua înapoi banii cu care le-am plătit sudoarea?

— Ei, nu, tu nu ești ca și ceilalți, zâmbi Goțe.

— Are dreptate cățeaua aia de Livia. Închipuiește-ți, spune că voi ați fi revoluționarii West Aust-ului.

— Nici vorbă de așa ceva! Ce vrea și Livia asta?

— Destul, destul! Hai pe la mine, prânzul e gata. Jimmy e iarăși la Bunbury. Vicenzo și Manoli unde-or fi?

— Au rămas la „Magnolia”. Nici mie nu mi-e foame. Mai bine am să trag un pui de somn, spuse Goțe.

Se despărțiră. Goțe intră în casa de oaspeți din fața *hostel*-ului, gândindu-se la Ana. „Doamna nu-i deloc fericită, și măcar de-ar avea suflet rău. Caută și ea să ne înțeleagă și să ne mai alinte, îndemnându-ne să strângem din dinți și să nu ne dăm bătuți. Cu toate astea, se înciudă Goțe, situația noastră aici e fără speranțe, mai mult chiar, ne împinge la disperare. Alinarea asta venită din partea doamnei nu durează cine știe cât. De aceea minerii plâng ca nebunii și așa se mai ușurează, dar unii merg până la capăt și se sinucid. Din Cook Point, doar, pornesc în fiecare an, spre diferite colțuri ale lumii, cel puțin cinci sute de sicrie, cu corpurile minerilor care-și pun capăt zilelor sau mor în accidente de muncă. Locul lor îl iau alți mineri și metalurgiști, care se hrănesc cu nădejdea că norocul le va surâde, că nu vor muri, ba, mai mult, vor strânge bani pentru un viitor mai acătării. Cu ce-om fi păcătuit să înghițim atâtea?” se întrebă el mai apoi.

Goțe dormi puțin și, spre seară, ieși în curte. Printre cei din *hostel*, care se aflau deja afară, erau și unii pe care îi chinuia insomnia: se plângeau că nopțile sunt lungi și îngrozitoare, că somnul nu li se lipește de gene, iar căldura aerului e cu mult mai mare decât a propriilor trupuri. Doamna Ana glumea cu macedonenii, spunându-le că sunt ca niște corbi printre sălcii. Italienilor le zicea bufnițe de Sicilia, iar grecilor, când îi vedea că-i apucă tristețea, bureți morți din Marea Ionică. În seara aceea ea îi rugă pe turci să cânte, chit că se aștepta la ceva jalnic și tărăgănat, dar când erau posaci, îi dădeau impresia că, în fața ei, se află niște ciuhurezi. Dar, slavă Domnului, în locul turcilor, în curte, se porniră să cânte spaniolii, cu glas puternic și tremurător:

„*Estoi cansado, señora, espere, por favor, ven conmigo, tengo un frasco de perfume*.”[5]

— Toți sunteți o apă și-un pământ, glumea Ana. La amiază vi se încuie creierul, iar spre seară, încetul eu încetul, vi se trezește, plin de jale și de necaz, astfel că, fiecare, parc-ați vedea pe dracu unul în celălalt.

— Dacă ucizi Diavolul din trup, se zice că omul poate fi salvat, adăugă, tot în glumă, Goțe.

Vicenzo, calabrezul, îi răspunse Anei că în West Aust însuși diavolul a luat chip de om.

— Nu cumva te gândești la Jimmy? întrebă femeia.

— Bărbatu-tău e numai candidat de diavol, zise Goțe.

— Oh, băieți, bine m-ați mai făcut să râd! Aveți grijă să nu vă audă Șarpele! Și de ce nu-mi spuneți să mă duc la bucătărie și să pun de masa de seară? se neliniști Ana.

— Și uite-așa, strigă italianul în englezește, oamenii de pe Philip Island nu sunt nimic altceva decât niște diavoli cu mască.

— De ce nu vă luați o bucătăreasă? întrebă Goțe.

— Ei, de ce? Jimmy nu vrea să risipească niciun sfanț, răspunse Ana întorcându-se spre Vicenzo. Și așa, în mine se ascunde o diavoliță mascată, care seamănă cu o?… întrebă ea cu un aer serios.

— Nu, doamnă!

Vicenzo putea spune ce-i trecea prin cap, chiar și lucruri mai rele decât cele de până acum, fiindcă Ana, adesea, în clipele ei de singurătate, i se destăinuise și, cine știe, poate chiar îl iubise. Pentru ea Vicenzo era un bărbat inteligent, zdravăn, cinstit, așa cum și-ar fi dorit, probabil, orice femeie. Planul ei tainic era foarte simplu: Goțe să fie al Liviei, iar Vicenzo al ei.

— Groaznic e-aici! se tângui ea mai apoi și, pentru a suta oară în ultimele două luni, se jură că

se va întoarce în ținuturile mai răcoroase din Fremantle.

Stând pe verandă, cu toți acei bărbați în jurul ei, se aprinsese atât de tare, încât se întrebă ce-ar fi dacă ar face dragoste cu acești nefericiți din sudul Europei. Jimmy n-o atingea eu lunile, și ea se simțea la capătul puterilor, în cea mai critică perioadă a vieții, când gândul îi dădea ghes să-și salveze ceea ce-i mai rămăsese din tinerețe. Se întreba dacă, la prânz, Goțe o scosese cu adevărat din impas sau o aruncase cu totul în brațele disperării în clipa în care îl lovise pe nebunul acela care-o agățase.

Curând, poate chiar în următoarele două săptămâni, plănuia să-și facă viața mai frumoasă. Destul suferise, se stăpânise îndeajuns. Acum, ceva din trupul ei se revoltase și cerea mângâiere. Era o femeie râvnită de câțiva tineri boși care trăiau burlaci în oraș, dar totdeauna îi respinsese. „Până când?" se întreba singură, amintindu-și de Colleen și Salley, doi supraveghetori, bine făcuți, de la turnătoria de fontă. Deja îi era teamă că toți cei care locuiau pe insulă îi aflaseră năravul, de a mirosi chiloții bărbaților, și că o compătimesc pentru faptul că nu se duce cu niciunul.

Și Goțe se mira de ce Dimce nu-i răcorește trupul, cum ar face orice bărbat în putere. Presimțea că de fericirea aceasta va avea parte Vicenzo, care o dorea nebunește pe frumoasa femeie, și că, fără doar și poate, și ea s-ar desfăta cu el.

Cu toate că trecuseră nouă ani de când fusese aleasă „Miss Adriatica", Ana mai era și acum plăcută la înfățișare. Doar clima tropicală îi schimbase obiceiurile. Singura ei distracție pe insulă erau glumele cu minerii, cu care ședea în salon sau pe verandă. Și acest lucru i se întâmpla cel mai ades cu Vicenzo, cel cu ochii scânteietori, apoi cu Goțe și Manoli. A fost o vreme când îi țineau companie supraveghetorii Colleen și Salley,

dar acum ei nu mai puneau piciorul pe insulă. Prezența tuturor și a fiecăruia în parte reușise să o facă să renunțe la intenția de a se întoarce în Fremantle, unde-i erau îngropați părinții, unde-i mai trăiau și acum rudele și unde-și petrecuse adolescența, mai înainte de a se mărita cu Dimce. Doamne, dacă n-ar fi fost aici bărbații ăștia din Europa, de sute de ori și-ar fi găsit fericirea în golf. Dar, speranțe deșarte, ei își aveau planurile lor. Doamna căzuse într-o stare depresivă gravă. Nu mai afla nicio plăcere în a se găti ca toate femeile din Cook Point. Zile întregi își uita de ea șezând în salon, într-un balansoar, mângâindu-și bătrânul șoricar.

Și uita-așa, femeia aceasta, cu o fire blândă, cu o educație aleasă, modestă și la locul ei, începuse să se îngrașe și să nu-i mai pese cum arată. Din când în când, prinzându-și în mâini chipul rotund, deodată își deschidea larg ochii și, uimită, șoptea: „O, mamă, mamă, scoală-te din morți să mă vezi!” Devenise incapabilă să-și rezolve și cea mai simplă problemă morală și, iarăși ca mai înainte, se cuibărea pe vreo canapea din salon, își descheia rochia, își scotea sânii transpirați ca să și-i răcorească sub palele de vânt stârnite de ventilatorul din tavan, apoi picotea, în vreme ce câinele vâna țânțari.

În seara aceasta, nu gândul că nu avea copii o măcina. Ce mai, nici Livia, prietena ei, care venise dintr-o localitate de la poalele Alpilor[6], nu avea copii, dar de trăit trăia după pofta inimii ei. În loc s-o apuce disperarea, își găsea amanți, și astfel zilele treceau mai ușor. Chiar și Ana își făcea curaj, zicându-și că, oricum, dacă ar fi avut copii, și ei ar fi fost niște nefericiți, în ciuda bogăției pe care ar fi avut-o: niște prost crescuți, ca și tatăl lor.

Și astfel stând lucrurile, își petrecea zilele într-o lungă singurătate, fiindcă Jimmy nu voia sau nu putea să i le facă mai frumoase. Bărbatul îi trecuse de patruzeci de ani, dar, cum e știut, în ținuturile

tropicale se îmbătrânea mai iute. Cu aproape zece ani mai tânără, și încă destul de frumoasă, Ana se chinuia lângă el. Și fiindcă stăpânii insulei nu erau fericiți, și viața celorlalți se scurgea ca o glumă amară.

Pe înserate, sosi și Jimmy în „Falconul" său galben. Intră și se așeză la masa din salon. Doamna îi poftise și pe Vicenzo și pe Manoli, dar ei se scuzaseră spunând că nu le e foame, fiindcă apucaseră să cineze la „Magnolia". Apoi plecară, împreună cu spaniolii, spre oraș, propunându-i lui Goțe să-i caute, ca de obicei, la cârciumă.

În timpul cinei, Jimmy Șarpele, mort de oboseală, se ridică de la masă, făcând mai multe drumuri cu pași nervoși până la frigider, de unde scotea câte o bere. Golind totul din farfurii, povesti, printre înghițituri, despre căldurile îngrozitoare din Bunbury și despre oposumii[7] pe care îi descoperise cu prilejul prospectărilor. Apoi adăugă:

— Americanii sunt meșteri în uciderea oposumilor. Și deodată, plin de entuziasm, exclamă: Ei sunt meșteri la toate!

Doamna Ana nu intră în vorbă, iar Goțe, care era de altă părere, tăcu.

— De ce mergi atât de des la Bunbury? întrebă Ana.

— *Well*[8], cum de ce?! strigă Jimmy.

— Nu mai vreau să rămân singură, Jimmy. Azi, la amiază, era cât pe ce să fiu omorâtă, se tângui Ana.

— Cine te-a atacat? se interesă Jimmy.

— Nu știu, un tânăr agresiv, răspunse femeia.

— Un metalurgist, Johnny. Nu-l cunosc, e unul nou, completă scurt Goțe.

— *Well*, ăsta e sigur Johnny Bordel. Numai un smintit ca el poate să facă asemenea glume proaste, spuse Jimmy cu sânge rece.

— Dar nu glumea deloc, Jimmy! strigă Ana.

— Vedem noi mâine. Dacă și-a pus în gând să ucidă pe cineva, să știi că bastardul ăsta o și face! îi dădea înainte bărbatul. Apoi întrebă: Dar ce-a avut tocmai cu tine?

— M-a strâns de gât! Începusem să mă sufoc, spuse Ana, și dacă nu trecea Goțe pe acolo, întorcându-se de la mină, poate că m-ar fi violat! îl provocă ea.

— Te-ar fi violat? zâmbi Jimmy. Vrei să spui că nu te-ar mai fi omorât?

— Îl cunoști pe Johnny Bordel? întrebă Goțe.

— A lucrat pentru mine în Bunbury, răspunse Jimmy. Un vagabond, pe care-l bate vântul de colo-colo. *Well*, pe aici s-a aciuat de vreo câteva zile doar, vrea să lucreze la turnătorie. Și-a pierdut acțiunile, a rămas lefter. Trebuie să-și agonisească o bucată de pâine. Și totuși de ce te-o fi atacat tocmai pe tine, Ana?

— Și tu, tu ești prieten cu el? zise femeia.

— Am să-i arăt eu derbedeului ăstuia! spuse Jimmy.

— De ce-ți alegi prieteni din ăștia? întrebă Ana.

— Ei, gata! încercă Jimmy s-o liniștească. Înainte de a-și băga mâinile în foc, Johnny cântărește totul. *Well*, nu are el niciun interes să omoare, numai dacă nu cumva a înnebunit!

— Vrei să spui că Johnny ucide pentru bani? îl întrerupse Ana.

— Oho-ho! Ori pentru bani ori dacă a înnebunit. Și dacă a înnebunit, compatriotul nostru e în stare să și omoare. În cazul ăsta, nu dă nici două parale pe legile din West Aust. Acum e calic, dar, sigur, o să se salveze el!

— O să-i tragă Vicenzo o bătaie zdravănă! zise Goțe pe neașteptate.

— Nici Manoli n-o să-și ceară iertare, îi aruncă Ana.

— *Well*, ce vreți voi de la mine? Să mă pun cu netrebnicul ăsta? O, nu! Mi-e mult mai ușor să-l

cumpăr, să-mi fie slugă! încheie Dimce, deschizându-și o nouă sticlă de bere.

— Jimmy, nu cumva chiar tu l-ai plătit ca să mă sperie? întrebă, surprinsă, Ana.

— Flăcăul ăsta e, într-adevăr, născut să fie slugă, zise Goțe.

— Dar tu pentru ce ești născut, friend[92]? întrebă Jimmy.

— Nu știu. Am plecat să-mi caut prietenii, răspunse Goțe, mulțumit că găsise o ieșire din această discuție neplăcută.

— Stai, *friend*! Ai pălăvrăgit toată seara, și acum te-a apucat graba, zise Dimce, ștergându-și mâinile și gura cu ștergarul. Te-ai mai gândit la propunerea mea? Vrei să intri în afacerea cu berea? Te-ai hotărât. Să nu mai fii sluga altora?

— N-o să reușesc cu berea, răspunse Goțe din ușă.

— Ai să reușești, dacă-ți spun. Camionul e aici, n-ai decât să-l încarci cu lăzi de bere stricată și s-o iei prin rezervații. Ăia nu aleg, trag la măsea și plătesc. Haide, ascultă-mi sfatul și ajută-ți copiii. Roska așteaptă să te îmbogățești, *friend*!

— Nu pot să-i păcălesc pe oamenii ăia cu bere stricată, zise Goțe.

— Dar ăia nu sunt oameni, ci maimuțe. Oricine îți poate spune că, într-o zi, au să dispară, fiindcă așa a fost să le fie soarta. Ascultă, *friend*, la asta visează și stăpânirea din West Aust, oare nu știi? Sunt ajutați să se otrăvească, pentru a fi distruși mai iute, căci murdăresc degeaba pământul acesta bogat. Fii deștept, Goțe, și pune mâna pe afacere. Cine are doxă, își scoate înzecit banii investiți, așa cum face și statul. Fii și tu unul din ăștia. *Well*, poți începe chiar de mâine.

— Dă-i treaba asta lui Johnny Bordel, spuse hotărât Goțe, apoi le ură noapte bună.

— Atunci sapă în mină până te saturi, dacă asta-ți place! țipă Dimce, îndreptându-se furios spre fereastră.

— De ce-l îndemni să ducă o viață necinstită? întrebă Ana.

— Ce știu gâștele despre cinste? zise Dimce și ieși nervos din salon.

Goțe trecu în fugă podul vechi de lemn și, luând-o pe lângă Double Bay, ajunse la cârciumă. Afară, tăindu-i calea, câțiva tineri aborigeni, beți, îi făcură, în bătaie de joc, plecăciuni până la pământ. În prag, niște catalani, care tocmai plecau la culcare, îl sărutară de câteva ori. „Magnolia" era la fel de zgomotoasă și plină de fum ca de obicei. Pe un podium cânta o mică orchestră, „Scoțienii veseli". Pătrunse cu greu printre minerii și marinarii beți; câțiva, recunoscându-l, îi aruncară din toată inima câte un *hi*[10]. Observă iute, într-un colț murdar al cârciumii, masa unde-l așteptau prietenii și, dintr-odată, buna dispoziție îi dispăru. Între Vicenzo și Manoli, Goțe îl văzu, surâzând ca în poze, pe Gheorghia Lazov din Robovo, unul și același cu Johnny Bordel. „Ce-o fi căutând secătura asta cu prietenii mei?" se întrebă Goțe. În aceeași clipă vru să se întoarcă pe insulă și să se culce, când auzi vocea pătrunzătoare și neobișnuită a lui Vicenzo:

— Unde-ai fost până acum, *fratello*[11]?

Fără nicio tragere de inimă, se apropie de masă și se așeză pe un scaun gata încălzit. Răspunse calm:

— Am cinat mai târziu ca de obicei.

Manoli îl îmbrățișă, chinuindu-se să-i facă cunoștință cu Johnny Bordel, dar Goțe refuză.

— Sunteți compatrioți, zise Vicenzo.

— Ne-am cunoscut la amiază, răspunse Goțe puțin supărat, și continuă mai tare, nu-mi place mutra lui!

— Tot nu ți-a trecut supărarea? Să moară mama dacă tu știi de glumă! spuse blând Johnny.

— Cine l-a poftit la masa asta? întrebă Goțe.

— Dar ce naiba aveai în torba aia, o, sfinte Ilie? continuă, cu slugărnicie în glas, Johnny.

— Nu știați că se năpustește asupra femeilor? A vrut s-o violeze pe doamna Ana. Cum de l-ați primit la masă?

— Abia l-am scos dintr-o încăierare, șopti Vicenzo în engleză. Calmează-te, *fratello*! Câțiva maltezi erau cât pe-aci să-i facă de petrecanie!

— Vrei să-mi cer scuze? întrebă Johnny, punându-și, cu un soi de frică și respect, mâna dreaptă pe umărul lui Goțe.

— Parcă ai fi un cârlan, Goțe! Liniștește-te și ascultă-l pe peștele ăsta, zise Manoli. Apoi, nerăbdător, îl rugă pe Johnny să continue.

— Și cum vă spuneam, începu Johnny să povestească, de parcă nimic nu s-ar fi întâmplat, îi întreb eu pe burlacii din Kalgourli cum rezolvă ei problema femeilor. „*Orait*[12], zic ei, hlizindu-se, femei sunt destule, bani să ai!”

— Și pe urmă? întrebă Vicenzo. Șoptindu-i apoi lui Goțe: Ascult-o și pe asta, *fratello*!

— Apoi am deschis o casă de toleranță, am închiriat niște odăi, am găsit cinci cangurițe și o macedoneancă. Și burlacii își făceau cale destul de des, ca boii la sare. Celor care deveniseră obișnuiții casei le făceam un rabat, să moară mama! Ăștia erau ceea ce s-ar putea numi abonații. Cei care voiau să petreacă seară de seară plăteau o sută de dolari lunar, și asta nu-i cine știe ce sumă. Îi sfătuiam să se poarte prietenos și discret, să-și vadă de treburile lor, să petreacă după poftă, dar să nu mă pizmuiască. Meseria mea era destul de riscantă! Treaba mergea ca pe roate: veneau clienții permanenți și cinstiți de prin toate orașele miniere din împrejurimi. Nu le dădeam voie fetelor să primească prea mulți vizitatori, cel mult cinci pe zi. Știți, dacă se exagerează… Și fetele îmi erau credincioase, nu le dădeam nicio para, numai de mâncare. Le culesesem dintre copiii fugiți sau abandonați ai bogaților de prin West Aust, sătui de bani și care priviseră treaba asta ca pe un fel de sport. Toate bune și la locul lor, numai că un turc a

reușit să-mi dea totul peste cap. Povestea în stânga, se lăuda în dreapta, spunând că asemenea desfrâu nu găsești nici la Istanbul, și uite-așa poliția a adulmecat urma. Fetele și-au luat tălpășița care încotro, unele au fost închise, iar pe mine m-a salvat o întâmplare de-a dreptul fericită. Cum? Am pus mâna pe fata unui polițai și corupția și-a spus cuvântul. Când mi-au dat drumul din închisoare, m-am revăzut cu dama, am săturat-o bine și pe urmă i-am zis pa pentru totdeauna. Se droga, știi, ce-mi trebuia mie un gunoi ca ăsta?! Închipuiți-vă, o târfuliță rece și prefăcută voia să înhațe un bărbat cald și cinstit ca mine. Să moară mama, de astea mi-e scârbă cel mai tare, și, înainte de a le da papucii, le trag câte o mamă de bătaie!

— Ai visat cumva toată pelteaua asta? întrebă Goțe.

— Nu. De ce?

— Ești un mare mincinos!

— Nu vrei să-ți povestesc ceva și despre preacurata Ana Miladinova, măritată Anghelov? propuse Johnny zâmbind.

— Și pe urmă? întrebă Vicenzo.

— Am lucrat într-un *night club*[13] și am dus-o iar împărătește. Lucram noaptea, făceam pe gorila, iar dimineața îmi luam plata chiar înainte de răsăritul soarelui. Îmi picau în buzunar, curați, douăzeci de dolari, ceea ce nu era rău deloc. Seara îmbrăcam un smoching italienesc. Treceau fetele pe lângă mine, le ardea buza, îmi aruncau ocheade și șopteau mulțumite: „*Hello, boy*!”[14] Eu, fluture de noapte, pantaloni negri, ședeam la ușă. Pe cei politicoși îi lăsam să intre, pe ceilalți îi expediam. Întâi le atrăgeam frumos atenția să fie înțelegători și s-o ia din loc, iar dacă insistau să bată în ușă, ieșeam și le zicem: „*Sorry, mate*!”[15] De fapt le trăsneam câte-o lovitură cu boxul, apoi cu șpițul îi aruncam, de-a berbeleacul, în stradă. Venea poliția, îi găsea, și noi ne miram cine să se fi folosit de vreun box de metal. Și uite-așa, nu-mi mergea rău.

Numai că binele durează puțin. *Night club*-ul a fost închis și, odată cu el, și patronul. Noi, peștii cei mici, am ieșit basma curată și ne-am topit, care-ncotro, prin West Aust.

— De-aia te-ai pripășit în Bunbury? întrebă Goțe.

— Numai fiindcă Dimce Anghelov mi-a propus să fim asociați, de-aia. Despre Bunbury am să vă povestesc altă dată, de acord? încheie Gheorghia.

— Și pe urmă ți-ai luat tălpășița și din Bunbury, nu? îi strigă Goțe.

— E vorba să lucrez aici, la motelul „Chez Nathalie”. Așa mi-a promis Jimmy, se lăuda Johnny Bordel. Să nu vă mirați că între timp o să lucrez la turnătoria de fontă. Doar puțin, până în toamnă. Fiindcă, știi, meseria mea sunt curvele.

— Cum dracu de nu te-au ucis până acum? strigă la el Goțe.

— De ce să-și mânjească mâinile cineva?

— Fiindcă minți de-ngheață apele, de-aia, răspunse Goțe.

— Să moară mama, dar am spus numai adevărul! zise Johnny apărându-se. Apoi continuă: Și în Bunbury am deschis o casă de toleranță. M-a ajutat Dimce Anghelov, dar nici eu nu i-am rămas dator, prin patul lui au trecut cele mai frumoase muieri. Era o casă mică, sub niște arbori de cauciuc și eucalipți. În curte creșteau palmieri, iar pe margini mimoze. Aveam un vechi gramofon franțuzesc la care puneam muzică polineziană, un adevărat rai în mijlocul pustiului. Numai că nenorociții ăia de băștinași din rezervația Welluna mi-au suflat afacerea, știi, la ei prețul pentru o distracție era doar două cutii de bere stricată. Femeile lor nu mai pridideau să vâneze șerpi, guști și oposumi, să taie arbori, să le ia coaja. Astfel, cu minerii câștigau mai bine, și uite-așa, au început să învețe să se târguiască. Nu știu dacă ați văzut vreodată cum arată oamenii ăia. Poate că aici s-a terminat cu cei din rezervația Meckanthara, dar

acolo au s-o mai ducă încă mult și bine. Nici sifilisul nu reușește să-i bage-n mormânt. Citisem despre ei în cărți, dar până nu i-am văzut cu ochii mei, n-am putut crede că sunt atât de urâți. Au o piele tuciurie, nu neagră, ca funinginea de pe coș, mâini lungi, iar burta li se răsfrânge în afară, scoțându-le în evidență buricul infectat. Se tatuează cu toții pe mâini și pe picioare și chiar fața le e hâdă; au buzele mari, nasul turtit pe obraz, maxilarul de jos enorm, niște gadine, ce mai!

— Și femeile sunt tot așa? întrebă Goțe.

— Nu sunt cu nimic mai breze, răspunse iute Johnny.

— Și zici că ți-au suflat afacerea?

— Chiar așa, mi-au suflat-o! Și nu numai atât, dar m-au adus și-n sapă de lemn! De aceea a fost nevoie să mă mut în Cook Point și s-o iau de la capăt, încheie Johnny Bordel.

— Cară-te de la masa asta! strigă deodată, poruncitor, Goțe.

— De ce mă alungi? întrebă uimit Johnny.

— Uite-așa! răspunse Goțe supărat. Ți-ai greșit masa! Haide, șterge-o și du-te la ăi de teapa ta!

— Ești sigur că n-ai să te căiești? întrebă șovăitor Johnny.

Văzând că nu e de glumă, se ridică fără chef de la masă, dându-i un brânci, și strigă cu obrăznicie:

— Ai să bați tu la ușa mea, la motel! Și nu numai tu! Și alte mutre ca tine! O să vreți toți să vă distrați la „Chez Nathalie”! Acolo sunt cele mai frumoase fete din Indochina, numai că, sâc, o să vă trântesc ușa în nas! strigă amenințător, pierzându-se încetul cu încetul, printre bețivi.

— O să te arunc și din Cook Point dacă va fi nevoie! Lepădătură! îi mai strigă Goțe.

— Liniștește-te, *fratello*, șopti Vicenzo împăciuitor, nu mai puțin mirat și el fie ieșirea prietenului său.

— N-ați priceput ce vrea secătura asta? întreabă Goțe, spumegând de mânie și cu amărăciune în

glas. Își bătea joc de morala noastră și mințea cu nerușinare! Cum de pot să existe pe pământ inși care să ducă o viață atât de desfrânată și atât de dezgustătoare?

— Calmează-te, Goțe, îl sfătui blând și Manoli.

— Numai minciuni ne-a turnat în seara asta! A născocit toate găinăriile alea numai pentru ca viața, pe care o ducem noi aici, să ni se pară groaznică și fără speranță. Ca să nu mai credem în cinstea femeilor noastre rămase în Europa. Puiul ăsta de cățea râioasă a îndrugat verzi și uscate, iar noi ne-am pierdut vremea cu el, încheie, enervat, Goțe.

Vicenzo și Manoli se priviră și un zâmbet le înflori în colțul buzelor. Muzicanții cam bâjbâiau. „Scoțienii veseli” cântau pentru prima oară cântecul:

„*Mary, Mary, o, cățea,*
Mă făcuși să vin încoa”!

În vreme ce marinarii și minerii își arătau bucuria și emoția, la masa lor veni un tânăr catalan cu niște halbe de bere rece. La plecare îl sărută pe Goțe.

Până târziu, în noapte, Goțe s-a tot frământat întrebându-se cu cine se vor împrieteni frații săi Dame și Voinilo, când se vor stabili aici. „Peste câteva zile, când vor sosi, poate că insula are să le placă. Nu-i imposibil să se acomodeze și cu clima tropicală, de ce nu? Dar cum se vor uita ei la inși ca alde Gheorghia Lazov din Robovo sau la desfrânata de Livia? „Ispita poate să ducă pe oricine în greșeală, își spunea Goțe, împotrivindu-se somnului care-i apăsa pleoapele. De multe ori viața nu-i o luptă vitejească, ci o mârșavă înjunghiere pe la spate. Frații mei sunt oameni cu mintea întreagă și culți, dar vor avea ei oare destulă inteligență să poată răzbi în acest pustiu mizerabil?”

Abia adormise, când, în fața ochilor, îi apăru Livia, într-o fustiță multicoloră, femeia aceea pudrată, care se culca pentru bani, apoi făcea pe inocenta, urmărindu-l de luni de zile numai ca să-l murdărească. Apoi, îmbunat, își spuse: „Am doi feciori și doi frați. Împreună vom fi mai puternici”.

Capitolul trei

Bătrâna Europă rămăsese în urmă. Sosise de acum noaptea, întunecoasă, misterioasă, momind la somn. *Jumbo-jet*-ul gonea pe cerul vinețiu. Trecu mai întâi pe deasupra Siriei, apoi peste înnebunitorul Kuweit, peste golful Persic, peste Pakistan și Marele pustiu hindus. Era un zbor de noapte liniștit, care nu prevestea nimic neobișnuit. Cei patru sute de călători se rugau cerului, în taină, să rămână calm și să nu le strice visele despre viața mai bogată din cealaltă emisferă. Și, când te gândești, ei nu formau decât o părticică din cele șase milioane de oameni care părăsiseră sudul sărac al Europei.

Tocmai începuse un film care povestea viața câinelui Bengie. Voinilo ațipise, iar Dame urmărea melodrama aceea siropoasă cu deșteptul ăla de câine din America. Lumina se stinse în avion. Mulți călători adormiseră în scaunele confortabile. Și stewardesele dispăruseră de îndată ce adunaseră farfuriile și resturile de la cină. Cei de care nu se lipise somnul urmăreau, frământându-se, filmul.

Ceasul lui Dame arăta zece seara, după ora Europei centrale, dar jos, în India, era dimineață; începea o nouă zi. Dame își întinse gâtul spre geam și văzu orizontul învăluit în nori de culoarea cafelei care se-mpurpurau, apoi îngălbeneau. În cele din urmă zări cerul albastru al zilei care înmugurise. Motoarele puternice ale *jumbo-jet*-ului îi purtau spre răsărit, către soare.

— Tânărul a și adormit, spuse Ilia. Și întrebă: Nu-i prea răsfățat flăcăul nostru?

— Mă tem un pic pentru el, răspunse Dame, acoperindu-și fratele cu pătura.

— Oho, o să-nvețe el să facă dolari, zise Ilia, sorbindu-și *whisky*-ul care-i fusese adus. Nu știi niciodată ce zace în ăștia tineri. Te aștepți să dai peste vreun tigru și, când colo, vezi o biată mâță!

— Mi-e teamă din pricina idealurilor lui. La orice nedreptate omenească ia foc. Aș vrea să reușească în viață, că tare s-a mai chinuit, bietul de el! spuse Dame.

— Ei, n-o să se piardă el cu firea, răspunse Ilia, golindu-și paharul. Nu numai c-o să reușească, dar o să vă întoarcă și spatele! Așa cum mi-a făcut și mie Jimmy! Ți-am vorbit despre Jimmy Șarpele? Voinilo mi-aduce aminte de el. Pricepi? Voi sunteți niște frați ciudați. Și între voi se va cuibări ceva urât.

— Frate-meu are un suflet să-l pui la rană! se împotrivi Dame. De când s-a născut, Voinilo n-a avut parte de altă dragoste decât asta de frate. Goțe și cu mine l-am pus pe picioarele lui și de aceea am vrea atât de mult să reușească în viață.

— Cum i-ați încercat sufletul bun de pus la rană? L-ați pus în situația să aibă de luat sau de dat ceva? întrebă Ilia cu glas blajin.

— Nu înțeleg, răspunse Dame.

— Ia și bea și nu te mai frământa! strigă Ilia, întinzându-i sticla. Dacă îi e sortit să reușească, apoi așa o să fie! Voi ați crescut fără părinți, și asta te face să crezi că vă cunoașteți bine unul pe altul? Așa crezi tu, că răsplata chinurilor e fericirea! O, cap prost ce ești! Ce neghiobi suntem amândoi! Pricepi? La fel am crezut și eu despre Dimitria al meu! Dar, haide, ia mai bine încă un pic și bea. Deocamdată nu ai dolari pentru otrava asta. Când o să câștigi ceva parale, o să mă cinstești și tu!

— Păi, cum e patronul Jimmy? întrebă Dame, trăgând o dușcă de *whisky*.

— Un paricid! îi șopti el mâhnit la ureche. Așa e fiul meu Jimmy! adăugă mai tare și dădu peste cap paharul cu băutură.

— Nu mai vorbi așa! îl rugă Dame.

— Consătenii de o vârstă cu mine au copii mai buni. Or fi ei țărani, oieri, zidari, dar caracterul li se citește pe fețe. Pe când Jimmy Șarpele?! Nu lapte, otravă a supt de la maică-sa! spuse tulburat

Ilia, dând din cap. Și să știi, tânărul ăsta care doarme seamănă cu fiul meu și își poate ucide până și fratele, cât ai bate din palme.

— De ce vorbești aiurea? Și de ce-i arunci în cârcă feciorului tău atâtea blestemății? se miră Dame.

— Crezi că poate fi vreo blestemăție mai rea decât el? Decât Jimmy Șarpele? strigă bătrânul.

— Nu-l cunosc pe patron, dar e greu de crezut că merită cineva să-i blestemi până și laptele pe care l-a supt de la maică-sa, recunoscu Dame.

— Mai bine taci dacă nu-l cunoști! Mulți care l-au cunoscut se miră că mai sunt printre cei vii. Cei din sat, de același leat cu mine, m-au întrebat dacă nu cumva a crescut laolaltă cu fiarele, de e atât de rău! De ce n-o blestem pe noru-mea, Ana, fata Miladinovilor? Pentru că femeia are suflet și caracter! Pricepi? Pricepi pe dracu! Hai, mai bine bea, ca să poți dormi! spuse întinzându-i sticla.

Zburară multă vreme în noapte, cu toate că avionul se îndrepta către ziuă, spre răsărit. Filmul era destul de prost, imaginea bună, fabula de două parale: actele de eroism ale câinelui Bengie. Dame își mângâie fratele, gândindu-se din nou că bătrânul habar nu are ce vorbește. „Mai există și astfel de bătrâni pe pământ, încercă el să își recapete liniștea, grea mai este și bătrânețea asta!” Comută butonul aparatului de radio pe o altă lungime de undă, ca să scape de lătrăturile lui Bengie, dornic să asculte muzică. Din cască răzbătură sonurile unui străvechi folclor. Gândi: „Plăcută combinație! Te uiți la un oarecare Bengie, iar la radio asculți un cântec despre India, mama flămânzilor!” Îl privi pe Ilia și-și spuse iarăși: „Disperat și nefericit, cât de greu să-i fi fost rănită bătrâna-i inimă? Ce rămâne în urma întemeietorilor lumii?”

Și încă șase ore din noapte ascultă muzica aceea orientală. Își plimba privirile prin avionul gigant, oprindu-și-le câte o clipă pe figurile obosite ale

călătorilor, întrebându-se cum se vor adapta acești oameni buni, care se hotărâseră să emigreze? Ce planuri vor fi având, ce chinuri și nevoi îi vor fi prigonit?

În primele ore de zbor spaniolii au fost foarte veseli, dar acum dormeau cu toții. Cei trei sârbi, după ce-și goliseră sticla de șliboviță, începură să picotească. Italienii, în grup, băură, multă vreme, la bar, vin negru, dar, în cele din urmă, adormiseră și ei. Grecii și turcii urcaseră deja obosiți și se culcaseră de cu seară. Numai indiencele cântau, neobosite, la radio, cu vocile lor tremurătoare.

Dame îl privi pe Ilia, care dormea cu gura căscată, apoi iarăși se lăsă furat de muzica din căști. Cântecul îl făcea să se simtă fericit și-i dădea un anume curaj. O vreme uită chiar și de ai săi din Europa. Își zicea: „Oricât ar cânta fetele astea, tot nu mă satur!” Apoi se lăsă mai adânc în fotoliu și se gândi la fratele său Goțe, care lucra, de un an de zile, în minele din West Aust.

La Delhi au coborât câțiva călători, cu toți copiii lor plângăreți. Locurile lor au fost luate de siki, foști rajahi. Și de oameni de afaceri din Asia. Trei femei frumoase, cu părul lung, negru, îmbrăcate în sari de mătase de culoarea alunei, se așezară paralel cu Dame și trăgeau în juru-le ocheade cu ochii lor minunați, întunecați. Ilia se trezi, dar Voinilo dormea încă adânc. Stewardesele oferiră sucuri, bomboane și *The Times of India.*

— Să te întreb ceva? Cum de te-ai despărțit de nevastă și de copii? Ai acolo o fată și un băiat, nu? se auzi Ilia, printre accesele de tuse.

— Pe Ilina am lăsat-o cam nemulțumită, știi doar cum sunt femeile, răspunse Dame. Dar principala ei preocupare este să-i educe pe copii. Copiii, da, au suportat tare greu despărțirea asta.

— Dacă ar fi venit toți cu tine, pricepi, ar fi fost mai bine. Astfel, o să cam curgă ceva vreme! spuse Ilia.

— Știu, răspunse Dame încet. Dar așa e mai sigur!

— Mai vrei *whisky*? Goțe ăla trebuia să vă fi spus cum este mai sigur. Și pe el îl apasă tare greu viața asta de burlac. Dar acum haide, ia o dușcă!

Lângă Dame ședea un tip căruia cine știe ce boală îi tocase părul. „Interesant tipul, gândi Dame, poate că taică-său fusese vreun colonist iar maică-sa indiancă”. Nici nu se așezase bine în scaun, că și adormise, sforăind cât îl țineau puterile. Dame, grijuliu, își mai acoperi încă o dată fratele cu pătura subțire de vară. Îi era teamă ca nu cumva să-l trezească horcăitul tipului cu boala de păr, fiindcă, în avion, somnul nu te prinde prea ușor, și când vine, nu e prea adânc, dar Voinilo dormea, nu glumă, mai departe!

Avionul zbură o vreme spre sud, pentru ca, mai apoi, să se întoarcă iar spre răsărit. Se scutura tot mai des, brăzdând norii. Căpitanul îi rugă să-și pună centurile de siguranță. Dame, cu grijă și duioșie, legă și centura fratelui său și, în cele din urmă, se lăsă pe spătar și închise ochii. Puțin mai târziu cerul se liniști și se arătară stewardesele, aducând, cu mâinile lor gingașe, micul dejun. Mâncând, Dame își făcea planuri despre noua lui viață. Zburaseră deja zece mii de kilometri. Încă puțin, și erau la jumătatea drumului. Zborul prin noapte îl tulbura, îi dădea un soi de nesiguranță. Își apropie capul de fereastră, râvnind să vadă marea pe care, probabil, pluteau vapoarele, dar nu reuși. Ca să-și liniștească sufletul, își spuse: „Sunt timpuri moderne, așa se ajunge mai repede la țintă. Emigranții din vremurile trecute abia-abia au ajuns în West Aust.”

Jumbo-jet-ul tăia cerul scăldându-se în soare. Pentru o clipă Dame avu senzația că soarele apare din ocean, că avionul zboară deasupra soarelui. Veniră patru stewardese, împărțind zâmbete în stânga și-n dreapta, și strânseră resturile de la micul dejun. Ilia și Voinilo continuau să doarmă,

așa că rămaseră flămânzi. Lui Dame îi păruse rău să-i trezească. Tânăra stewardesă strânse, neatins, micul lor dejun, zâmbi discret și ridică mirată din umeri.

Dar, iată, se vesti furtuna: avionul tremura. Dame își plecă, temător, fruntea. Când își recăpătă sângele rece, privi spre ceilalți pasageri și, în ochi, le citi aceeași teamă. Ca să-și facă și mai mult curaj, începu să răsfoiască *The Times of India*. La loc de frunte se afla o știre care spunea că, în Bengal, două sute de persoane își pierduseră cunoștința din pricina inaniției, mai jos scria ceva despre intențiile statelor bogate față de cele sărace. Alte știri, de pe prima pagină, vorbeau despre Kașmir și despre faptul că în Tibet a murit, pentru totdeauna, feudalismul. Dame se plictisi repede și aruncă ziarul. Chiar atunci Ilia, care se trezise, îl întrebă când a învățat limba engleză. Dame îi răspunse simplu că acasă, în particular. Curios, Ilia continuă:

— Pricep. Înseamnă că te-ai pregătit pentru acest lung drum, nu?

Dame îi răspunse stingherit:

— O, nu! Plecarea asta am hotărât-o în pripă. De altfel, eram gata să devin învățător la țară. Și frații mei au terminat, la fel, academia pedagogică.

Bătrânul mai trase o dușcă de *whisky* și continuă:

— Ce-a fost, a fost, engleza o să te ajute în muncă. Toți patronii din lume vorbesc limba asta.

Apoi povesti cum, în tinerețea lui, era cu mult mai greu să te înțelegi, ca slugă, cu patronii. Și adăugă:

— Atunci nu era ca acum. În anii aceia nefericiți au părăsit Europa numai țăranii săraci și muncitorii cei mai amărâți. Au fost englezi, nemți, irlandezi, ba chiar și francuji, care au luat, destul de devreme, drumul celei de a doua emisfere. S-au înstărit acolo, dar pe noi ne umileau, considerându-ne rasă inferioară. Pricepi? De atunci s-au mai schimbat

lucrurile, dar trebuie totuși să știi că acolo n-o să prea stai pe roze. Săracul are aceeași soartă pretutindeni și totdeauna!

Lui Dame nu-i mai ardea să intre în vorbă iarăși cu Ilia, fiindcă nu-i venea cu niciun chip la îndemână să fie făcut slugă. Credea că în West Aust proletariatul se organizase în sindicate și știe să-și apere demnitatea.

— Dar voi? insistă bătrânul. Trei frați și toți trei ați intrat în aceeași aventură? Nu e totuși, prea mult pentru țara pe care ați părăsit-o?

— Ei, mai vedem și noi un pic lumea! se apără Dame.

— Vrei să spui că plecarea voastră nu seamănă cu a mea?

— Eu socotesc că voi, atunci, ați fugit de robie, zise Dame.

— Banii, blestemații, pricepi? Greu o mai duce cel care nu-i are!

— Poftim? întrebă Dame.

— E greu s-o iei cu începutul, pricepi? spuse Ilia.

Dame privi încă o dată chipul frumos al fratelui său. Îl prinse părerea de rău, întrebându-se dacă Voinilo va fi în stare să treacă peste chinurile și încercările pe care urma să le-ndure. Se gândea că fratele lui, fire delicată și bolnăvicioasă, ar putea să se prăpădească în condițiile aspre de muncă. Se gândea: „Ar fi fost mai înțelept ca Voinilo să rămână acasă! Acum, oricum, este prea târziu. Bine că, totuși, ne-a rămas întreagă dragostea frățească!”

Zburară multă vreme peste zonele dogoritoare ale tropicelor, în apropierea ecuatorului. Tipul cu boala de păr se trezise și el și începuse să spună că aerul la sol este cu mult mai fierbinte și mai plin de umezeală. Dame se miră: „Cu cine vorbește tipul și încotro se îndreaptă? De unde știe el că jos clima este un infern și că îmbrăcămintea ți se lipește de piele?” Se aflau în apropierea unui

curent periculos de aer din zona ecuatorului. Deodată norii și umezeala, apoi potopul întunecară ferestrele avionului. Dame, încercând să pătrundă cu privirile cerul cuprins de uragan, se gândea: „Gata, ăsta ne e sfârșitul!”

Avionul se zgudui căzând printre nori, chipurile călătorilor căpătaseră paloarea morții, le transpiraseră până și podul palmelor. Dame simți cum întregul trup i se zgârcește. Din pricina schimbării presiunii, simți cum i se pune un nod în gâtlej, sufocându-l. Îi trecu prin minte să-și trezească fratele: „Măcar să-și aștepte, treaz, sfârșitul!” Dar în clipa următoare se răzgândi, lăsându-l să doarmă mai departe. Pe lângă avion zburau fulgere, cerul se învolburase, norii din depărtare formaseră un relief nemaivăzut, unii alergau ca un fum, alții, pe dedesubt, păreau întruchiparea liniștii. Șirul de nori din fața ferestrei semăna cu niște caiere de lână aruncate în ceață. „Totuși, zarea se mai înseninează”, se gândi Dame, uitându-se la pasagerii care deja se simțeau mai bine.

Deodată, în față, se ivi și soarele, dar dispăru pe dată. Pentru o clipă avionul păru că-și pierduse direcția. Din nou îl zgudui uraganul. Pasagerii, iarăși, intrară în panică, proptindu-se strașnic cu picioarele în podele. Tipul cu boala de păr începuse chiar să strige:

— E normal să mori așa, prostește?!

Dame își mângâia fratele care dormea, cu adevărat fără griji. Era de invidiat, nu altceva, dar Dame își aduse aminte de tinerețea lui amărâtă și plină de chinuri și-și zise: „Voinilo e doar un copil. Nici nu știu dacă și-a trăit prima iubire! Ar fi nedrept să moară prostește. Mai bine să doarmă. Încercările abia de-acum vor veni, iar West Austrul e încă departe!”

— Uite, asta te va mai liniști, pricepi? strigă Ilia, întinzându-i sticla cu *whisky*.

— Lasă nu! Ce-ți veni să crezi că mi-e frică? minți Dame, uitându-se pe fereastră.

Aripile avionului pluteau precum aripioarele unui fluture surprins de ropotul ploii. *Jumbo-jet*-ul căzu din nou, în gol – gropile astea piloții le numesc perne de aer – smuciturile repetate semănau destulă panică în sufletele pasagerilor. Stewardesele își ofereau tot timpul serviciile, căci nu era exclusă apariția vreunui colaps sau a vreunor afecțiuni cardio-vasculare. Câțiva copii țipau în neștire, undeva, în partea din spate a avionului. „Unde s-or fi urcat?" se întrebă Dame cu gândul la copiii săi, uitând, pentru o clipă, de propria-i teamă. Apoi își puse, din nou, căștile la urechi. Se părea că muzica are darul de a-l liniști. Prinse să se gândească la necazurile altora.

Lângă el plângea surd o tânără îmbrăcată în alb. Avea o rochie ca laptele, subțire, transparentă, și un văl, din tul alb, pe cap. Ținea strâns, cu o dragoste îndârjită, o valijoară în care păstra, desigur, alte veșminte de nuntă. Ochii ei mari, migdalați, se umpluseră de lacrimi care cereau, parcă, ajutor. Avea într-o mână, care-i tremura, o cutie în care se zărea cununa aceea din Balcani care se pune pe cap în ziua nunții, iar în cealaltă ținea o pungă de plastic prin care se zărea un buchet de flori ofilite. Lui Dame îi era clar că tânăra mireasă din Balcani merge la mirele ei din cealaltă emisferă. Lângă ea ședea tatăl, care încerca s-o liniștească, mângâind-o pe părul ei lung de aceeași culoare a migdalei, blestemând în sinea lui drumul acesta lung și lăcomia care-l împinsese să-și mărite fata după cineva mai bogat. Tânăra mireasă, ca și când ar fi știut că viața este un lucru de preț, plângea cu sughițuri, mai mult ca sigur rugându-se la Dumnezeu s-o cruțe, căci, îngeri milostivi, ea nu-și văzuse încă mirele!

Jumbo-jet-ul se strecura parcă printr-o sită de foc: în fața lui se reflectau sclipirile roșii ale fulgerelor, sub el se căsca bezna. Minutele păreau

fără sfârșit, călătorii tremurau înnebuniți în scaune. Apăru un pilot care avea sarcina să-i liniștească și să-i bine dispună. Cu un surâs nesigur, care nu-i ascundea nicidecum teama, el îi îndemnă să-și vină în fire, fiindcă toate trecerile dintr-o emisferă în cealaltă sunt la fel:

— De o mie de ori am pilotat avioane prin partea asta de cer! zise pilotul. Avioanele se scutură din pricina curenților de aer, dar de căzut nu cad, ci își văd de drum, normal, mai departe! O, da, continua să vorbească pilotul, străduindu-se ca vocea să-i pară mai ștrengărească, altă dată se mai întâmpla ca avionul să-și piardă direcția și orientarea în spațiu și să ajungă, uneori, în mare. Numai că stihiile au fost învinse! strigă, victorios, pilotul. Și zâmbi, continuând: De cinci ani nu s-a mai prăbușit în zonă niciun avion, pentru că aeroporturile sunt dotate cu aparate de mare precizie, navigația este condusă de specialiști, viețile dumneavoastră sunt în siguranță.

Le spuse mai apoi că trebuie să fie crezut pe cuvânt, de vreme ce acest avion transportase, în ultimii cinci ani, două sute de mii de emigranți din Europa către West Aust.

— Nu vă fie frică, n-o să cadă! încheie pilotul zâmbind la fel de neconvingător.

— Frica păzește via, glumi Ilia în macedoneană, ca să nu-l înțeleagă ceilalți.

— De ce nu zburați ceva mai sus? întrebă tipul cu boala de păr.

— Domnule, aterizăm deja! răspunse pilotul.

De îndată o rețea fină de nori luă locul întunericului. Jos se vedea marea, cu sute de mici vapoare care-și așteptau în golf, pentru noi călătorii, marinarii. Avionul nu se mai zgâlțâia, dar în urechi mai persista acel pocnet surd din pricina presiunii. Tânăra viitoare mireasă respiră ușurată. Veniră stewardesele cu bomboane, pilotul se întoarse, zâmbitor, în cabină.

Jumbo-jet-ul făcu un ocol peste golf. În fața pasagerilor se deschidea o priveliște tulburătoare. Dame se întreba dacă insulele acelea de jos or fi având o vegetație luxuriantă sau dacă nu cumva exotismul dispăruse cu totul. Se apropiară de mare: valurile norilor se zbăteau undeva sus, mult deasupra avionului. În golf ploaia tropicală abia dacă încetase și, din pământul fierbinte, se și ridicau vălătuci de vapori.

Voinilo se trezi, se întinse plângându-se că-i este un pic frig. Dame scoase iute, dintr-un bagaj, un pulover de lână și i-l întinse. Bătrânul Ilia îl îndemnă:

— Gustă puțin *whisky*, dacă ești cu adevărat bărbat! Pricepi? zise el și-i vârî sticla sub nas.

— O să-mi prindă bine! se bucură Voinilo.

— Ai dormit ca lumea, frate? întrebă Dame.

— Cum să nu? răspunse Voinilo. Am dormit zdravăn și l-am visat pe Goțe miner. Dar unde suntem acum?

— Aproape de ecuator, zise Dame. Și imediat adăugă cu îngrijorare: De ce nu mai dormi puțin? Mai avem încă drum lung spre sud-est. Haide, Voine, culcă-te!

— A fost ceva interesant până acum? întrebă Voinilo.

— Aș! Doar niște nori puțin cam agitați. Culcă-te! răspunse Dame și-l acoperi cu pătura.

Chipul lui Voinilo era liniștit; în ochi i se citeau bucuria și curiozitatea întâlnirii cu noile ținuturi. Pe Dame îl prinse din nou, un pic, invidia. Se întrebă dacă-și cunoaște, într-adevăr, fratele. La cei douăzeci de ani ai săi să nu fie el copt încă, să fi rămas plăpând, sau de vină e numai răsfățul, așa cum zicea Ilia? Lăsă la o parte întrebările, zicându-și: „Măcar băiatul ăsta frumos, cinstit și fără griji, să ducă un trai fericit! După ce va ajunge în West Aust, poate după câteva luni, Voinilo își va alege drumul său în viață. Măcar să aibă el ceea ce Goțe și cu mine nu am avut parte în viața noastră de

sărăntoci!” Își ridică ochii spre Ilia și, pe buzele pârlite, îi citi un zâmbet viclean și răutăcios.

Puțin mai târziu, Dame își îndreptă atenția asupra tinerei în alb. „Da, da, își zicea el, Zeus i-a lăsat viața, a ascultat rugăciunea acestei inimi tinere. Mirele din West Aust îi va mângâia părul lung, de culoarea migdalei, obrajii dulci și îmbujorați. De ce să fi murit printre nori mai înainte de a gusta, în marea noapte a nunții, din paharul emoției și al plăcerilor?” Pe clipă Dame își aduse aminte de prima lui seară cu Ilina, seara de după nuntă, și-i dori și tinerei în alb să aibă parte de aceleași simțăminte. În inima lui Dame era atâta căldură și bunătate, cât pentru toată lumea, dar puțini știau acest lucru. Își spuse în sinea lui: „Dacă totuși cineva trebuie să-și părăsească țara, ar trebui ca mai întâi să i se împlinească dorințele și să cunoască dragostea”. Nu astfel i se întâmplase și lui în primii ani de căsnicie? Ochii îi erau plini de amintiri, se lăsă în fotoliu și, în timp ce se schimba echipajul, iar avionul era aprovizionat cu hrană pentru călători și cu combustibil pentru lungul drum pe care-l mai avea de străbătut, îl cuprinse un somn dulce.

În jurul prânzului îl trezi o mare furtună: ciclon din nord și est; vremea averselor calde de ploaie. Vântul zgâlțâia avionul. Tânăra pălise de frică. Din cuvintele stewardeselor, Dame înțelese că se pregătesc de o nouă coborâre; ajunseseră deja în cealaltă emisferă. Își simțea ochii odihniți, nu-l durea nici capul, cu toate că în avion se iscase forfotă mare din pricina aterizării. Dame îl văzu pe Ilia dormitând, chinuindu-se în scaun, beat de atâta *whisky*, apoi remarcă trei dame în sari care așteptau cu nerăbdare ca avionul să atingă pista. Se trezise și Voinilo, și acum ședea de vorbă cu tatăl tinerei în alb.

— Iarăși o aterizare proastă! zise Dame.

— Ah, da! miji ochii Ilia. Am și ajuns în West Aust. Mai avem două mii de mile până în insula

noastră. Aici vom face o escală, vom trece în aeroportul local, pricepeți, vom lua un avion mai mic și, încet-încet, peste deșert, iată-ne la Philip Island! spuse. Și apoi întrebă agitat: Cine mi-a golit sticla? Se ridică de pe scaun ca să-l vadă stewardesa și strigă: Fetițo, mai am timp pentru un *whisky*?

În grabă, „fetița" îi deschise o nouă sticlă și el începu să soarbă din ea cu înghițituri mici. Îi oferi din ea lui Dame, apoi lui Voinilo, voi să-l cinstească și pe tipul cu boala de păr, dar se răzgândi, își scutură capul și bău de unul singur. *Jumbo-jet*-ul tocmai atinsese pista, când Ilia începu să râdă cât îl ținea gura. Dame își scoase căștile, se aplecă spre bătrân și-l sfătui să râdă mai încet, să nu atragă atenția celorlalți.

— Cum să nu râd, pricepi? Hrăpărețul se întoarce la casa lui. Ah, nu pricepi nimic! strigă Ilia, râzând îndurerat.

— Și chestia asta te face să râzi?

— Păi cum să nu? Ho-ho-ho! Patronul vostru, Dimce Șarpele, trage nădejde ca eu să mor în satul meu și să fiu îngropat la biserica Sfântul proroc Ilie. Pricepi? Acum, când o să mă vadă, o să rânjească de fericire. Ho-ho-ho! Pui de cățea, s-a rugat la Dumnezeu ca să crăp în călătoria asta, în vechiul meu ținut, să mă expedieze mai ieftin pe lumea ailaltă! Pricepi tu că nu i-a lăsat Dumnezeu bucuria asta? O să dăm iarăși nas în nas și viața o să ne fie otravă, nu altceva! râse Ilia și mai trase o dușcă de *whisky*.

— Nu știu cum e patronul Jimmy, dar, să-mi fie cu iertare, nu mă aștept să fii nici tu mai bun ca el, zise bucuros Voinilo.

— Tu vorbești despre oameni răi? Vezi-ți de mutra ta, băiete! Frații tăi sunt orbi și de aceea nu văd negura care se ascunde în ochii tăi frumoși! răspunse Ilia.

— De ce vorbiți așa? Ce aveți de vă tot înțepați? strigă înciudat Dame, în vreme ce ei își desfăceau

centurile de siguranță.

— Pe Jimmy Șarpele îl urăsc toți, răspunse Ilia. Dar nici el nu le rămâne dator, pricepi?

— La voi nu face două parale zicala: copilul e mândria părinților, zise Voinilo șugubăț.

— Nu face, așa e. De cum i-am dat un nume, nici nu mă mai recunoaște de părinte, pricepi? se sumeți bătrânul.

— Mai încet, că râde lumea! îl sfătui Dame.

Până trecură de vamă, Dame se gândi la ura tatălui față de fiu: „Zicala că fiul e mândria părintelui s-ar putea să fie o frază banală, dar să se urască între ei atât de tare, nu-i nici cinstit și nici sănătos. Cum or fi ajungând oamenii să nu se înghită unii pe alții, când pe lume e încă loc destul pentru toți? Și care e forța aceea care desparte pe tată de fiu, care seamănă răul și face să crească dușmănia între boabele aceluiași spic? Și totuși de ce râdea Ilia atât de trist, dar și perfid? Ei, s-a îmbătat și și-a vârât dracu coada în sufletul lui, exagerează și el, prefăcându-se că e un părinte rău! Cine știe, poate că în fond e mult mai bun și mai înțelept. Ce fericit aș fi dacă taică-meu ar mai trăi!” murmură Dame.

După el, Ilia nu era un om cu suflet rău, ci numai un ins cu un trecut nefericit, plin de suferințe. Și, nu-i așa, cât de iute puteau să se înveselească ochii aceia îmbătrâniți! „Mai târziu am să-l pun să-și povestească trecutul”, își zise Dame și, mulțumit de un astfel de gând, se uită după Voinilo, care aștepta în fața vameșului cu o geantă pe umăr. Se gândi: „Dacă, totuși, se va încețoșa vreodată dragostea noastră frățească?” Întrebarea avu darul să-l sperie puțin.

Noaptea căzu cât ai bate din palme. Pe aeroportul internațional se aprinseseră reflectoarele, iar aterizările se mai răriseră. Tulburat și înfricoșat de noua atmosferă în care pătrunsese, de oamenii care treceau pe lângă el, Voinilo prinse să citească strălucitoarele reclame

făcute țigărilor „Dunhil” și „Marlboro”, *whisky*-ului „Jim Beam” și frumuseților naturale din Insula Paștelui. Pe neașteptate, Ilia deveni foarte vesel și, cuprins de bucurie, sări într-un picior până la intrarea în aeroportul local, care se afla în apropiere. „Ce-o fi cu scheletul ăsta? se întreba Voinilo. Atât de puținel la trup și de bătrân, de ce n-o fi rămas el în Europa, lângă cei de-un leat cu el? Cât or să-l mai țină oasele lui hărțuite?” gândea tânărul.

— A venit vremea să vă dau câteva sfaturi, copii! zise deodată Ilia, oprindu-se ca să-și mai tragă suflarea.

— Tu, să ne dai nouă sfaturi?! întrebă cu obrăznicie Voinilo.

— Pământul ăsta e nou, începu Ilia. Progresează iute și cere locuitorilor să progreseze și ei la fel. Uite, de-aia poți să dai lovitura peste noapte și să te duci de râpă a doua zi.

— Pe aici poți să furi? întrebă în glumă Voinilo.

— Fură, numai să nu omori, pricepi? îi răspunse Ilia.

— Haideți să ne grăbim un pic, îi îndemnă Dame.

— În West Aust toată lumea se grăbește undeva. Să ne grăbim dar și noi la avion, zise Ilia, luându-și de îndată valizele. Aici ai de-a face numai cu oaspeți, cu călători și cu pierde-vară. Se duc încolo și încoace sau se reîntorc, ca mine! adăugă el, trăgându-și suflarea.

Avionul de seară pentru Cook Point le fugi de sub nas, luându-și zborul, și, astfel, se văzură nevoiți să-și petreacă toată noaptea în sala de așteptare. Ilia le propuse să ia împreună un taxi și să meargă la Fremantle, la optzeci de mile sud de aeroport, dar Dame și Voinilo se împotriviră.

— Mâine dimineață trebuie să ne întoarcem, și asta costă, nu? spuse Voinilo.

— Dar aici avem de așteptat poate șapte ore, pricepeți? le atrase atenția Ilia.

— Și de ce să nu așteptăm? interveni Dame.

Apoi îl rugă pe bătrân să le spună câte ceva despre primii ani ai aventurii sale în West Aust, despre năzdrăvăniile. Copilăriei lui Dimce Șarpele și despre toate ispitele vieții. Astfel, pe la miezul nopții, Ilia ajunse s-o pomenească și pe nefericita lui nevastă, pe Mitra, care nu mai apucase să-l educe pe Dimitria și să-și vadă copilul mare, nici să-i mai îndulcească și lui bătrânețele. Adăugă înciudat:

— Pricepeți? Mitra a murit în Europa, n-a mai apucat să vină cu mine aici.

Mai târziu el le povesti cum a încheiat grozava afacere cumpărând insula Philip Island, pomeni despre nenumăratele sale întâlniri cu aborigenii în savană, precum și pricinile pentru care nu reușise să aibă o viață liniștită de fermier. În cele din urmă prinse să picotească și, mâhnit, se întinse pe două fotolii în sala de așteptare.

— Și zici, Dame, că răul n-o să-și vâre coada între voi, frații? mai bâigui Ilia, cu ochii aproape închiși.

— Noi suntem oameni săraci, n-avem ce împărți. Ce-am avea să ne certăm? răspunse Dame.

Apăsat de gândul la Jimmy, bătrânul se lăsă furat de somn. În sala de așteptare rămăseseră numai ei trei. Astfel, obosiți și nemulțumiți, adormiră cu toții. Pe la miezul nopții, când spre ceruri se înalță, tăind norii, unul dintre acele *jumbo-jet*-uri care fac legătura peste ocean, Dame auzi cum Ilia scoate un țipăt îndurerat. „De ce n-o fi rămas printre cei de-o seamă cu el în ținutul natal?” se întrebă îngrijorat, așezând mai bine torba sub capul lui Voinilo. Ilia, chinuit, bolborosea prin somn ceva despre faptul că e degeaba învinuit că-și ucisese prietenul. Dame, cu toate că-l auzise, nu pricepu nimic.

Capitolul patru

Era duminică, zi numai bună pentru un pui de odihnă. Goțe se întorcea din plimbarea pe care tocmai o făcuse pe insulă. De Vicenzo se despărțise în zori, după ce șezuseră puțin pe nisip, în lagună. Italianul plecase cu compatrioții lui în savană, voiau să vâneze câteva lebede negre. Zgomotul talazurilor oceanului reușise să-l obosească și Goțe hotărî să se întoarcă spre casă. Pe drum se gândi la anul petrecut în West Aust, mai întâi în Boy Hill, apoi aici, se gândi cu tristețe la Roska și la copiii lui, Mirce și Boiance, care, probabil, suportau destul de greu această lungă despărțire. Păcătoasă viață când ești singur, iar inima-ți tânjește după cei de acasă! „Acum în Europa bat vânturile acelea de primăvară care aduc gripa, își zicea pășind mai departe. Nu cumva Boiance și Mirce ai mei or fi și ei bolnavi?” se întrebă neliniștit, și iarăși privi spre ocean, ca și cum acesta ar fi trebuit să-i dea vreun răspuns. „Nici vorbă, se liniști singur, în curând vor sosi și frații mei, Dame și Voinilo, îmi vor aduce sărutări și salutările călduroase ale mâinilor gingașe de copii și vești de la bolnava mea Roska și-mi va fi mai ușor. Curând frații mei vor sădi aici un aer nou, familial, care ne va face viața mai plină de căldură. Astfel inimile ni le vom simți și mai aproape de cei de acasă.”

Îngândurat, transpirat, trecu pe lângă statuia lui James Grant, care se afla în apropierea cărării. Soarele îl ardea pe Goțe chiar în creștetul capului și, cu toate că se mai ascunsese printre nori, îl ameți se cu adevărat. Chiar atunci apăru, ca din pământ, și patronul Jimmy. Era supărat și se grăbea să prindă avionul de Bunbury.

— Gândire de clasă, revoluție, *well*? întrebă ironie Dimce Șarpele.

— Poftim? răspunse Goțe distrat.

— Maică-ta mai bine te-ar fi născut de piatră!

Spuse Jimmy.

— De ce de piatră? întrebă uimit Goțe.

— Să se scarpine porcii de ea, de-aia! răspunse Jimmy, oprindu-se puțin.

— Cât de nedrept ești, Jimmy! zise Goțe.

— Scuip pe dreptate! Gândește-te la reușită! strigă Jimmy. Dreptatea este pentru cei slabi și săraci! Uită-te la tine! Un adevărat cuc în vremuri grele!

— Crezi că eu fac parte chiar dintre ăi slabi? întrebă Goțe.

— *Well*, și dintre cei săraci! răspunse Jimmy. Dar să ne înțelegem, Goțe. Viața ta e problema ta, ți-o rezolvi sau eșuezi! Frații tăi însă trebuie să știe de la bun început ce se poate și ce nu se poate. Faptul că suntem ceva rubedenii nu le dă niciun fel de privilegiu, pentru că aici, în West Aust, toți am venit ca să ne îmbogățim. Asta așa, ca s-o știi! Chiar de mâine dimineață Dame o să lucreze cu japonezii, pe vapoare, iar ăl mic, cu ciudățenia aia de nume, o să meargă la topitorie. Dacă n-o să-i placă pe acolo, n-are decât să pască boii și caii pe insulă. Numai că, în acest caz, cu greu își va câștiga o bucată de pâine, fiindcă nici mie nu-mi pică din cer bani pentru trândăveală!

— N-ai niciun motiv să te superi, Jimmy. Frații mei sunt oameni cinstiți! răspunse cu năduf Goțe.

— Vom vedea, nu se știe niciodată! Aici nici măcar cei cinstiți nu rezistă ispitelor! Chiar așa, *friend*! strigă Jimmy. Du-te împreună cu Ana să-i așteptați la avionul de unsprezece. Vine și bătrânul Ilia împreună cu ei, încheie Jimmy și, fără să-l mai salute, se îndreptă spre pod.

Se opri deodată, în graba mare, din drum, dându-și seama că uitase să-i dea de veste și Anei:

— Se întoarce bătrânul din Europa! spuse el intrând în salon. Apoi adăugă blând: Dacă n-a murit încă sau dacă nu cumva s-a răzgândit și a rămas acolo, să-și ducă viața printre stânci! *Well*,

pui masa ca de obicei, să-și dea seama, de la bun început, că întoarcerea lui nu ne face nicio bucurie!

De fapt, în sinea lui, își dorea ca avionul să se fi prăbușit în Deșertul Sărat, ca să scape de o grijă. Ieșind din salon, îi mai spuse Anei, încă o dată, ceea ce ea știa prea bine:

— Pe frații lui Goțe îi treci la pensiune, așa cum am stabilit: mâncare obișnuită, ca la cantinele din Cook Point! termină el, pornind mulțumit spre Bunbury.

„Ei, iar a venit duminica aia neagră de pomenire a morților, când cei singuri cad pradă deznădejdii! își spuse Ana. Dimineața a început bine și uite că ziua s-a dus de râpă!” Ciclonul răscolise regiunea, așa cum de altfel zgâlțâise și avioanele pe cer. Vântul se jucase cu nisipul, îl vânturase de pe fața pământului. „Uneori nu bate cu săptămânile, ca să ne mai răcorească trupurile obosite. Nu bate, dar și când bate, aduce iadul cu el”, își mai spuse, sieși, doamna Ana.

Gura aceea de vânt acoperise lungul malurilor oceanului, întinzându-se până la pustiul cel mare și la mine. Aerul era încins și încărcat de o grea umezeală. Ciclonul schimbase ionosfera și adusese insuportabile dureri de cap. „Oh, cum vor ateriza avioanele? Ce vreme îngrozitoare!” bombăni doamna Ana, intrând și ieșind din salon. Cât despre decolarea avionului lui Jimmy spre Bunbury, nu-și făcea griji: „Nu piere ea vulpea aia, nu moare șarpele chiar așa!” își spuse, gândindu-se de fapt la avionul în care se aflau frații lui Goțe și bătrânul Ilia.

Din pricina vremii rele, din sud nu venise decât un singur avion, un mic „Fokker” din acelea care, adeseori, se prăbușesc în deșert. Cu avionul acesta sosiseră șaptesprezece pasageri. Mai târziu Ana află că zborul nu fusese chiar atât de periculos pe cât păruse de aici, de pe pământ, pentru că, în ținuturile din sud, cerul se liniștise. Cea mai

puternică furtună se dezlănțuise cu o jumătate de oră înainte, deasupra ținutului Carnarvon, dar pilotul ocolise puțin spre răsărit și, astfel, înșelase ciclonul. „Oh, asta înseamnă că furtunile bântuiseră numai prin partea tropicală a West Aust-ului, gândi Ana. Așa ne trebuie, ăsta-i un ținut blestemat din cauza lăcomiei patronilor de pe aici.”

Din „Fokker” coborâră mai întâi doi indivizi cu pipe în gură și cu pălării tropicale pe cap. „Fără îndoială, ingineri nemți, socoti Ana. Înseamnă că și ei au venit în căutare de lucru!” După ei coborî Ilia, obosit, sfârșit, cu părul răvășit, cu obraji supți, și încă destul de beat. Întârzie o clipă pe scară, trase în piept aerul fierbinte și-o privi, chinuit, pe nora sa Ana. Îl îneca tusea, care nu-i dădea pace nici aici, unde era un adevărat rai pentru cei cu plămânii slăbiți. Apoi, din avion coborâră Dame și Voinilo, palizi și tulburați peste poate, dar, pe dată, își dădură seama că Ilia are nevoie de sprijin și-l ajutară să coboare cele câteva trepte. De atâta zăpușeală își descheiaseră cămășile. Voinilo, vitejindu-se, spuse:

— Mare lucru! M-am temut numai când am zburat jos de tot, peste pustiu, cât a bântuit furtuna.

Acum era amețit și foarte obosit. Se uita la oameni și, imediat, o recunoscu pe doamna Ana.

Aeroportul era aproape gol. După furtună, personalul auxiliar strângea gunoaiele și bucățile de lemn de pe pista pe care dormitau avioanele particulare. În sala de așteptare se aflau patru femei și un francez gras, tatăl pilotului. Doamna Ana și Goțe ieșiseră la capătul pistei și priveau călătorii care coborau din avion. Abia trecuse ciclonul, și iarba căzuse, iarăși, pradă zăpușelii tropicale de fiecare zi.

Ana își zări socrul toropit de oboseală și alergă în întâmpinarea lui. Goțe o urmă îndeaproape și, recunoscându-și frații, strigă de bucurie. Ilia ridică mâna – parcă se mai trezise puțin – își șterse cu

greu sudoarea de pe față și gât, apoi își îmbrățișă nora. Cei trei frați abia așteptau și ei să se îmbrățișeze, dar erau încă destul de emoționați.

— Îmi pare bine că ești *good*[16], tată! zise Ana.

— De n-ai fi fost tu, dragă noră, cine știe dacă m-aș mai fi întors în pustiul ăsta! strigă bătrânul, mângâindu-i părul.

Frații, surprinși, priviră spre savana imensă și pârjolită, lucru care nu-i prea umplu de bucurie.

— Ați venit în iad, glumi Goțe, dar ne va fi mai ușor, fiindcă vom împărți frățește necazurile.

Voinilo întrebă:

— Unde s-a mai văzut și cine a mai auzit de împărțeala frățească a necazurilor?

Goțe întrebă la rându-i:

— Dar cum altfel?

Voinilo răspunse:

— Fiecare munte își poartă greutatea sa!

Abia pe urmă se îmbrățișară cu duioșie.

— Ce fac copiii? Dar Roska? întrebă Goțe pe nerăsuflate.

— Mirce e la pubertate, să știi, răspunse Voinilo, iar Roska tânjește după tine, fii sigur de asta!

— Cresc copiii, Goțe! spuse, cu năduf, Dame.

Zăpușeala îi îndemnă să caute răcoarea clădirii. În sala de așteptare și mai apoi în mașină, Ana făcu cunoștință cu frații lui Goțe. Privindu-i chipul frumos, parcă sculptat, părul de culoarea castanei, doamna Ana se simți tulburată de prezența lui Voinilo. Era atât de tânăr și atât de bine clădit, încât doamna Ana se întrebă: „E oare posibil ca un bărbat atât de frumos să se fi născut tocmai printre stâncile Macedoniei?” În timp ce se îndreptau spre Cook Point, femeia căută chipul tânărului în oglinda retrovizoare.

— Floare frumoasă! glumi doamna. Nu ți-au spus că aici ai să te ofilești?

— Lasă copilul în pace, noră! zise Ilia, care se mai întremase puțin. Ia spune, ce-mi face flăcăul? Mai are bube în cap?

— *Good*, tată, *good*! răspunse repede Ana. A plecat de dimineață, cu treburi, în Bunbury, dar va veni la prânz acasă.

— Bineînțeles că treburile de acolo nu sufereau amânare! Pe tatăl lui nu-l poate aștepta niciodată! gemu Ilia și tuși cu batista la gură.

Mâncară la prânz carne de rață, îndulcită cu niște condimente. În salonul Anei, pe nebăgate de seamă, se înfiripa bucuria și-un soi de bună dispoziție familială. Jimmy sosise la vreme din Bunbury și se străduia în fața fraților lui Goțe să-i facă tatălui său pe plac, abținându-se să nu se certe chiar din prima zi. Ana parcă se luminase de fericire, fiindcă apariția lui Voinilo o trezise, pe neașteptate, la viață. Parcă se îndrăgostise la prima vedere și acum își simțea sufletul renăscându-i. De Vicenzo uitase cu totul, dăruindu-și gândurile acestui flăcău mai tânăr, ce-i drept, decât ea. Pentru Jimmy, schimbarea ei, tocmai în miezul zilei, păru ridicolă și tristă. Nu credea că femeia aceasta, sătulă și puțin cam grasă, e în stare să iubească, fulgerător, cu atâta pasiune. Goțe și Dame nu-și închipuiau nici ei că și Voinilo își pierduse capul. Doamna Ana strălucea de fericire în fața bărbatului pe care-l disprețuia. Se duse la baie și se întoarse și mai frumoasă, parfumată, îmbrăcată într-o rochie de mătase, decoltată, de culoarea arinului uscat.

Masa începuse printr-o discuție plăcută. Se făcură glume pe seama lăcomiei oamenilor, se vorbi apoi despre viitorul West Aust-ului, Goțe se interesă, cu sufletul la gură, despre orașul Bitola și îndeosebi despre biserica *Isusovo Srțe*[17]. Jimmy însă nu catadicsi să-și întrebe, nici măcar în treacăt, tatăl despre rudele din ținutul natal. Bătrânul lăudă bucatele, iar Dame își exprimă admirația pentru destoinicia gospodinei, recunoscând că mâncase cu mare poftă.

— *Well*, e o bucătăreasă înnăscută! spuse Jimmy ironic. Ar trebui să deschidă un restaurant pentru

mineri, în felul ăsta nu ar mai lenevi și nu s-ar mai îngrășa. Hi-hi-hi!

— Am lucrat cândva la „Lotus – chinese cuisine”[18], spuse Ana zâmbind cu căldură, fără a lua în seamă vorbele soțului ei. Și chinejii sunt cei mai buni bucătari din lume!

— *Thanks*[19], noră dragă, mi-ai redat puterile! spuse Ilia și se retrase să se odihnească. O-ho-ho, urâtă este bătrânețea! le aruncă el din ușă.

— Hei, așteaptă! Nu ne-ai spus nimic despre ținutul natal! nu se abținu Jimmy. Ce mai este pe acolo? întrebă el răutăcios. Leneșii de acolo mai așteaptă pomană din străinătate?

— Binecuvântat cel ce nu stă de vorbă cu Necuratul! îi replică Ilia. Și amară e mila din mâna avarului! adăugă și se grăbi supărat.

— O-ho-ho! râse Jimmy Șarpele, ștergându-se la gură, apoi se îndreptă spre ușă eu un hohot bolnav. Cinstea și dreptatea le-a înghițit Damocles la celebrul lui banchet! Ho-ho-ho!

— Iarăși se vor sfâșia precum câinele cu pisica! spuse Ana în spatele lui și, tot dând din cap, servi desertul.

Dame se gândi un moment la surâsul răuvoitor al lui Jimmy și, în sinea lui, își spuse: „Știam că fiul e ca și tatăl”. Apoi frații rămaseră singuri în salon, fiindcă și Ana plecase în bucătărie, să spele vasele. Dame prinse să povestească lucruri frumoase despre vechiul lor ținut. Spuse mai întâi:

— Balcanii deja nu mai sunt atât de mult în urma Europei. Și Bitola va reveni la vechea sa faimă.

Apoi vorbi despre aleea teilor, cu busturile tinerilor eroi, despre prietenii care reușiseră în viață sau erau pe cale de a reuși. În cele din urmă întrebă:

— Goțe, mai ții minte cum curgea apa prin vechiul acoperiș al casei noastre? Ei, acum nu mai plouă în casă, fiindcă am pus altul nou!

Goțe zâmbi cu duioșie în ochi și, rușinat, recunoscu faptul că nu-și mai poate aminti cu exactitate cum arată copiii săi. Spuse:

— Îi văd ca prin ceață, îmi zâmbesc clar, și totuși nu știu ce culoare au ochii lor.

Voinilo râse și scoase din buzunar o scrisoare mototolită și fără nicio adresă.

— Uite, precis că Mirce îți vorbește despre iubita lui! Vă spun eu, acum se face dragoste la doisprezece ani! râse Voinilo.

— Ce tot exagerezi, frate? întrebă Danie.

— Vreți tort? întrebă Ana din ușă.

— Dacă este cu alune! glumi Voinilo.

— De ce n-ați adus voi alune? Aici se coc târziu! îi răspunse Ana și ochii îi surâdeau.

— Ei, cum ați călătorit, băieți? întrebă, deodată, cu un aer absent, Goțe, în vreme ce răscitea scrisoarea fiului său. Ha-ha, ștrengarul! Îmi comandă un trening, adăugă el vesel.

— Cum am călătorit? Cam cu frica în sân! Drumul a fost tare lung, jumătate de lume! Iar ultima oră de zbor mi s-a părut și cea mai grea. Puteam să ne prăbușim în orice clipă! spuse Dame.

— Mie nu mi-a fost prea greu, zise Voinilo. M-a apucat frica abia la sfârșit, când am văzut că zburăm razant cu pustiul. Dacă am fi căzut, muream de sete!

— Naiv mai ești! zise Dame. Dacă s-ar fi prăbușit avionul, crezi că apa ar fi fost lucrul cel mai important? Ce mai făceai cu ea?

— În catastrofe există și supraviețuitori! răspunse scurt Voinilo.

Apoi Dame, pomenind toate grozăviile zborului, spuse:

— Pentru piloți, când te gândești, astea sunt niște plimbări obișnuite. Pe ei nu-i cuprinde frica decât atunci când li se aprinde vreunul din becurile alea roșii!

După părerea lui, hurducăturile *jumbo-jet*-ului nu fuseseră nici pe departe atât de periculoase pe

cât cele ale „Fokker-ului”, când zburaseră pe deasupra deșertului.

— Ciclonul cred că sufla cu o sută de kilometri la oră. Decolarea a fost ceva de groază, risc, nu altceva. Din pricina vântului, micul „Fokker” a avut dificultăți, nu glumă, până a luat înălțime deasupra aeroportului regional din Fremantle. Apoi vremea s-a mai potolit. Ceva mai târziu, când am trecut peste Tropicul Capricornului, după cum a spus stewardul, s-a pornit vremea aceea de spaimă. Micul avion zbura atât de jos, încât călătorii puteau vedea tot ce se petrece în pustiu. Vântul scotea arborii din rădăcini, răsturna pietrele și se juca de mama focului cu mașinăria noastră pe cer.

— Nisipul deșertului se ridica în valuri, să nu-ți vină să crezi, și am văzut și destule incendii. Nu aș fi crezut niciodată că pe planeta asta există o astfel de căldură de iad, amestecată cu atâta umezeală lipicioasă, spuse Voinilo.

Dame continuă:

— Prima aterizare, în orașul minier Paraburdoo, se putea sfârși tragic: roțile nu ieșeau și pace, dar a doua aterizare, la Karratha, n-a fost tocmai rea!

— Cum s-a oprit vântul, zise Voinilo, am și simțit că hainele mi se lipiseră de piele!

— Pentru piloți asta a fost floare la ureche, vorbi Dame.

— Când am coborât la Karratha, eram transpirat din cap până-n picioare. Parcă aș fi ținut în brațe o broască-râioasă!

— Când ți-e scris să mori, apoi nimeni nu te mai poate salva! spuse Dame, golindu-și paharul cu apă, în care pusese câteva cuburi de gheață.

— Dar cum e viața pe aici? întrebă deodată Voinilo.

— Așa și așa! răspunse Ana, aducând tortul. Ție n-o să-ți meargă rău! adăugă ea, zâmbind mulțumită.

— Sunt și oameni care o duc bine, zise Goțe, luând farfurioara. Și continuă oftând: Of, mie nu-

mi place deloc aici! Mor de dor după acasă!

— Ar fi și cazul să te întorci la copii. Mirce tot întreabă de taică-său. Cât ai economisit, ajunge! N-o să te doară capul! spuse Dame.

— Ce tot vorbești? Ce economii, ce bani, frate? Aici nu reușesc toți! strigă nemulțumit Goțe.

După-amiaza trecu liniștită pe Philip Island. Minerii din *hostel* fie că dormitau în camerele lor, fie că-și împrospătau forțele cu bere rece prin barurile din Cook Point. Mai târziu chiar și doamna Ana îi anunță pe cei trei frați că merge să se odihnească puțin, fiindcă o ajunsese oboseala. Îl rugă pe Goțe să-și servească frații cu ce s-o găsi prin frigider și să le spună care este obiceiul casei de oaspeți și al insulei, și să le arate, pe urmă, odaia care le fusese rezervată.

— Dacă vor să se plimbe, pot să meargă și până la Cook Point, spuse ea zâmbind. Apoi adăugă: Mâine e zi de muncă, încep greutățile!

Ieși din salon, învăluindu-l cu o privire călduroasă pe Voinilo. „Pronia cerească mi l-a trimis pe băiatul ăsta cu chip de înger. Of, Doamne-Dumnezeule, numai de n-ar pune mâna pe el nesătula aia de Livia!” își zise îngrijorată.

Capitolul cinci

Luni, dis-de-dimineață, Goțe plecă spre minele din ținutul Planne cu un vaporaș. Era, de acum, obișnuit cu clima, cu insectele, a căror împărăție se afla în carierele în care lucra împreună cu grupa lui Vicenzo. Și, totuși, în ultimele săptămâni, și drumul spre mină și munca i se păruseră un chin. Îl năpădise o tristețe care-i murmura în piept: un sentiment mai puternic decât prietenia își cerea dreptul să-și vadă copiii și soția. Întâlnirea cu frații săi îl mai înviorase întrucâtva și, pentru o clipă, îi reînviase în suflet amintirea copilăriei desculțe, împlinite doar de dragostea frățească, singura în putere să-i lege pe cei săraci. Și, uite, în zori, sărise din pat simțind cum tristețea i se pusese precum un nod în gâtlej, sufocându-l. Străbătu cu o barcă golful, apoi, împreună cu ceilalți, se urcă într-un „Land-rover" prăfuit, în care străbătu savana îngălbenită, până la exploatările miniere, unde își reluă chinul zilnic.

Dame primise slujba pe „Kohwa-Maru"; avea de transportat, împreună cu japonezii, cărbunii până la turnătoriile de fontă. În primele două zile trebuia să ajute la docuri și să se afle în preajma vaporului ancorat în port. Muncea cu neliniște în suflet, uitându-se cum macaralele încărcau, cu minereul din West Aust, monstrul plutitor. Șefii îl dăduseră în grija preabunului domn Ikeda. Din primele ceasuri Dame își dădu seama că Ikeda nu era niciun fel de domn și nici nu râvnea să fie altceva decât un prieten de vis, bun și chinuit și el, dar adevărat tovarăș la durere și la bucurie.

Minereul trebuia sfărâmat și munca dusă repede la bun sfârșit, de aceea Dame executa întocmai îndemnurile lui Ikeda. Sus, pe vapor, totul mergea șnur, transportul fiind condiționat de termene și de regulamente stricte. Patronii nu voiau să audă nici

de timp pierdut și cu atât mai puțin de cheltuieli suplimentare de cărăușie până la Yokohama.

În prima zi Dame se întoarse pe insulă pe la ora 3, frânt de oboseală, dar cu dorința vie de a nu se da bătut. Acolo, în bătrâna Europă, nu fusese, într-adevăr, obișnuit cu astfel de munci. În țara sa studiase o știință care aici nu-și afla rostul. Academia lui pedagogică nu valora aici nici cât degetul mic al domnului Ikeda, care recunoscuse că atunci auzea pentru prima dată în viață de o astfel de școală.

Rămase îndelung în baie, ca să scape de praful care îl îmbâcsise din cap până-n tălpi. I se plânse lui Voinilo că e mort de oboseală, că nici nu se mai poate ține bine pe picioarele care-i tremurau. Își simțea mâinile ca retezate și abia mai putu să mănânce câte ceva. Dar, în ciuda efortului peste puteri, tovarășii săi de pe vapor, Noma și Ikeda, aproape că nu aveau niciun folos de pe urma lui. Eu se pricepea la încărcat, și pace. Făcea totul anapoda ori cu zăbavă. Gândurile îi zburau cine știe pe unde, astfel că japonezii zâmbeau blajini, cu buzele lor subțiri și cu ochii lor oblici. Dar erau prieteni de nădejde și buni camarazi, nu-l zoreau, nici nu-l dojeneau fiindcă muncea fără niciun spor. Și, totuși, din pricina acestei neîndemânări, îl mustra cugetul. Astfel, tot opintindu-se, i se dusese toată vlaga, deși nu făcuse mare lucru.

— O să ne obișnuim! spuse Dame, luând, cu buzele-i învinețite, prima îmbucătură.

— E obligatoriu să accepți o muncă atât de grea? întrebă Voinilo.

— Nu e obligatoriu, dar este cel mai bine plătită, răspunse Dame.

— Dar nu banii sunt totul, mă înțelegi? Viața se poate aranja și mai ușor. Dacă este atât de greu, după cum bag de seamă, eu, unul, nu aș lucra pe vapor! Toți patronii din lume n-au atâția bani cât să-mi plătească tinerețea! spuse Voinilo.

— Tu nu știi că fiecare reușită își are prețul ei? întrebă Dame privindu-și fratele cu căldură. Ascultă, Voine! Ce vei face tu cu filosofia asta de copil naiv? Tare mă tem pentru tine!

— Ce înțelegi tu prin filosofie naivă? Tare mai ești prost, frate! Nu știi pe ce lume ești? Și mai lasă tu grijile pentru mine! se supără Voinilo. Și strigă: Naiv, tânăr, nevinovat, necopt, ce înseamnă toate astea în ziua de azi? Și ce dacă în sufletul meu s-ar ascunde un astfel de ins? Un parazit, de exemplu?

— Ha-ha-ha, îmi place chestia asta cu parazitul! răspunse Dame și continuă să chicotească. Oamenii se străduiesc să pară mai buni decât i-a lăsat Dumnezeu, iar tu te încondeiezi mai în negru decât ești în realitate. Bravo!

— Dar ce știi tu despre oameni? Îți spun eu că ți-ai petrecut toată tinerețea pe lângă ei ca o cârpă de șters praful! îi strigă tânărul.

— Mi-e foame, frate! Ce rost are să ne certăm? zise Dame împăciuitor, aplecându-se asupra farfuriei.

Mâncară ceva care le aduse aminte de ținutul natal: fasole cu costiță. Era surpriza pe care le-o pregătise doamna Ana. Și, ciudat lucru, doamna Ana se schimbase față de ieri-alaltăieri, cu totul. Parcă-și uitase de șezlongul legănător. La fiecare două ore alerga în baie, sub duș. Dăduse sfoară, printre minerii din Cook Point, că ar avea nevoie de o colecție de cosmeticale pentru îngrijirea tenului. Înflorise pe neștiute, ca un boboc, se bucura din orice și părea mult mai vioaie, cu toate că era mai plinuță decât își dorea. Trupul îi mirosea plăcut, devenise atrăgător și plin de viață. Își ridicase părul mult deasupra micilor sale urechi, lăsându-și descoperit gâtul lung și gingaș. Buzele-i trădau senzualitatea. Voia să arate cu adevărat frumoasă, să-i poată atrage privirile lui Voinilo.

În vreme ce pregătise prânzul, cântase o melodie populară și aproape că uitase cu totul de șoricar,

lăsându-l și fără bucata zilnică de carne. Se cam luase la ceartă cu Jimmy, dar lucrul acesta nu era nicio noutate, cei doi se înțepau cu orice prilej și din orice fleac. De data aceasta cearta se iscase din cauza unor favoruri făcute celor trei frați, mai pe șleau spus, din pricina fasolei cu costiță. Bărbatul nu admitea ca ea să gătească mâncăruri deosebite care să le mărească pofta, ci mâncăruri obișnuite, ieftine, ca la cantine. Când văzuse că doamna se apucase să gătească fasole cu costiță – pentru West Aust ceva cu totul necunoscut și picant, deși în Europa aceasta era mâncarea obișnuită a țăranului – Jimmy începuse să țipe la ea:

— De câte ori ți-am spus, *well*, să nu mai cheltuiești atâta cu mâncarea?!

— Jimmy, dar ei sunt bărbați zdraveni și în putere! Munca îi istovește, și apoi sunt morți de foame! se apără Ana.

— *Well*, să bage în ei pâine, fă-le o ciorbă! Ce altceva ar fi mâncat în Balcani, *please*[120]? De ce să mi se ducă mie dolarii pe apa sâmbetei?! încheie patronul.

— *O.K.*, Jimmy! răspunse Ana. Dar, în sinea ei, își spuse: „Bestie nenorocită, vom face aici o mâncare ca pe la noi, de-o să ne lingem degetele!”

Așa s-a și întâmplat. Dame mâncă pe săturate, Voinilo cel frumos mai puțin, nefiind nici obosit, nici prea flămând. Până la prânz el intrase de câteva ori în bucătărie și gustase câte ceva. Doamna îl răsfățase îndemnându-l:

— Ia prăjituri, dacă vrei, hai, ia fructe! și așa se cam săturase.

Din pricina timpului liber pe care îl avea din plin la dispoziție, cât mai ales a unei simpatii reciproce, Voinilo se împrietenise deja cu Ana. La un moment dat, în timp ce el povestea ceva despre tineretul din Europa, pe ușă intră Jimmy Șarpele, care îi făcu Anei o scenă de mai mare dragul, încât doamna murea de rușine.

— *Well*, pe Philip Island nimic nu este prea ieftin. Taxele de stat au crescut, iar aici salariile nu sunt deloc mici, dacă vrei să asuzi pentru ele. O, salariile sunt chiar mult prea mari! Când au mai văzut păduchioșii ăștia din Balcani atâția dolari? Așa că de ce nu ar plăti și ei mai mult pentru serviciile pensiunii?

— Unde-o să te duci cu atâția bani, Jimmy? întrebă, rușinată, Ana.

— Trebuie să plătească prețul real! spuse Jimmy.

Tânărul întorsese capul spre fereastră, privind, prin sita în care spânzurau o mulțime de țânțari, vitele care pășteau tihnite, apoi auzi vocea Anei, care întrebă în șoaptă:

— Jimmy, de ce vorbești așa?

Abia atunci patronul zări oaspetele nepoftit din bucătărie, dădu din mână și ieși.

În vremea mesei de prânz Ana se întrebă dacă tânărul înțelesese vorbele lui Dimce Anghelov. Dacă da, atunci avea de ce să se simtă jignit, dacă nu cumva le și uitase. „De nu i-ar trece prin gând să se mute de pe insulă în barăcile din Cook Point, ca să nu-l mai umilească nimeni! Poate că, totuși, va rămâne cu frații lui!” Dar Voinilo mânca de parcă nimic nu se întâmplase, trăgând din când în când cu coada ochiului la trupul atrăgător al Anei. Doamne, își dădea el oare seama cât de mult se schimbase ea? Douăzeci de dolari, pentru cosmeticale! Când s-a așezat la masă cu cei trei frați, venise îmbrăcată cum nu o mai făcuse niciodată până atunci. Își pusese una dintre cele mai scumpe rochii, pe care o adusese de mult din Fremantle, și care-i scotea în evidență sânii și șoldurile. Reușise să-și ascundă ridurile de pe chip, buzele îi erau mai fragede; părea un boboc gata să se deschidă. Numai că doamna așteptă în zadar ca tânărul să-i remarce schimbarea. Și, de fapt, cum ar fi putut el face o comparație, când nu știa deloc cum arătase Ana mai înainte? Dar, la urma

urmelor, cum era mai ieri Ana? Cine să-i fi povestit viața pe care ea o ducea alături de un bărbat care disprețuia amorul și voluptatea? Jimmy Șarpele? Sau Vicenzo, idolul ei de până acum? Ei nu, cu toate astea trebuie să-și ia curajul și să le facă ea singură când va găsi un prilej mai bun. Oricărei femei îi vine greu când trebuie să fie agresivă, dar doamna nu avea de ales, așa că se hotărî să facă lucrul acesta chiar astăzi. Bineînțeles că tânărul va fi curios să-i asculte povestea și, în felul acesta, sentimentele ei vor ieși la iveală. „Numai curaj, acum. Dumnezeu și numai el mi l-a scos în cale!” șopti Ana. În prezența lui Jimmy Șarpele vorbiră puțin despre afaceri și făcură un schimb de păreri despre depărtata Europă.

De îndată ce Dimce porni spre Bunbury, tânărul se simți și el mai în largul său. Ana îi vorbi despre plimbarea de seară din orașul de mineri de pe celălalt mal, apoi îi povesti și despre incidentul cu Johnny Bordel, care amenințase că o va omorî într-o zi la amiază. Apoi îi descrise, pe scurt, clima ținutului.

— Europenii se adaptează destul de greu. Căldura asta parcă le topește creierii. Băștinașii în schimb o duc ca în sânul lui Avraam, aici s-au născut și habar n-au de vreo altă climă, spuse doamna.

Tânărul mai întârzie prin casă, parcă uitase că venise în West Aust cu planul de a se îmbogăți.

Trecu și prânzul. Ana se învârti fără nicio noimă prin camere, intră și ieși din salon, le servi fraților desertul, apoi până și câinele se alese cu hrană din belșug.

— Nu te-ai plictisit aici, Voine? întreabă Dame, cu scobitoarea între dinți.

— Oh, n-are voie! răspunse Ana în locul tânărului. O să-i placă aici! Când o să se plimbe pe insulă, o să-i cunoască întreaga istorie!

— Vrei să vezi pe viu istoria asta a coloniștilor? întrebă Dame, forțându-se să zâmbească.

— N-a intrat timpul în sac. Poate mâine! răspunse scurt Voinilo.

— Cum poftești, zise Dame. Eu mă duc să mă întind puțin. Mi se închid ochii de somn!

— Vrei să te înlocuiesc pe vapor? Ești obosit, odihnește-te câteva zile! Uite, pentru tine aș lucra și pe „Kohwa-Maru”! spuse Voinilo ridicându-se de la masă.

— O, nici vorbă! zâmbi cu bunătate Dame. Tu ești încă un copil pentru asemenea muncă! Japonezii strigă: „Haide, repede, mai repede!” Ai cădea lat după un astfel de efort și te-ar da imediat afară! zise el și plecă.

În după-amiaza aceea, când soarele se lăsa înspre Indonezia, doamna și Voinilo ieșiră să se plimbe pe insulă. În casă rămăsese numai Ilia, care se perpelise toată noaptea din cauza cantităților imense de alcool pe care le înghițise cât și a certei cu fiul său. Chiar și de mâncat mâncase în camera lui. Trecând pe lângă fereastra lui Ilia, Voinilo auzi o melodie binecunoscută. Bătrânul își vindeca rănile ascultând la magnetofon cântece triste și vechi, de pe vremea tinereților sale. Se auzeau bătăile line de tobă și clarinetul, un fluier și o armonică, iar cântăreața se jeluia cât de greu și de trist e pentru o fată să stea în lanțuri și să ispășească vina și păcatul părintesc. După aceste semne puteai să-ți dai seama că bătrânul rămăsese tot țăran și jinduia după tinerețea-i trecută. „De ce n-o fi rămas cu ai lui în ținutul natal? se întrebă tânărul încă o dată. Va muri în curând și de bătrânețe și de tristețe! își mai spuse, pășind alături de doamna Ana. Afurisită și blestemată este tinerețea în iadul ăsta! se gândi la soarta lui și se uită, pe furiș, la femeia de lângă el. Aici nu are vecini decât greierii și, în fiecare clipă, se plânge că va înnebuni. Uite, chiar și Jimmy al ei parcă nu mai e în toate mințile, s-a prostit! Viața nu înseamnă numai bani!” se gândea Voinilo.

Trecură pe lângă un boschet cu flori roșii: cât de frumos fusese înconjurat cu flori albe care semănau cu lotușii! Doamna privea ramurile uscate de eucalipt și cerul cu nori tropicali, gândindu-se parcă la o taină neîngăduită.

— Valoarea acestei insule este deja inestimabilă!

— Oho! Atât de prețuite sunt tufele astea? se miră Voinilo, rupând câteva flori pe care i le oferi doamnei.

— O, da! Guvernul oferă patru milioane de dolari, dar nebunul meu de bărbat nu vrea s-o vândă! Crede că în trei ani va primi pe insula asta opt milioane! spuse Ana.

— Înseamnă că există alții și mai nebuni decât el! râse Voinilo.

— O, nu! zise doamna. Dar locul ăsta valorează cu adevărat enorm! O întreagă istorie e îngropată pe Philip Island. Dumnezeule mare, nu e vorba de istoria Franței, dar ascunde, totuși, multe taine. Acum coloniștii caută să-și cumpere toate legendele. Le e teamă ca nu cumva să li se usuce rădăcina. În cazul ăsta ar fi nevoiți să se întoarcă de unde au venit. Așa că Jimmy jupoaie guvernul! încheie Ana zâmbind.

— Trebuie să recunoști, Ana, ăștia sunt bani grei! spuse tânărul pe nerăsuflate.

— Cum să nu?! Numai că Jimmy nu știe să trăiască. Ce folos că are atâția bani?!

Trecură printre palmierii înalți de aproape cinci metri și, pentru o clipă, simțiră miros de busuioc. Plantele de la tropice nu prea au miros, dar busuiocul era o plantă de pe meleagurile Europei. Cu mulți ani în urmă, Ilia îl comandase în satul natal și i-l aduseseră cu avionul chiar din Macedonia, fiindcă tot timpul se plângea că nu poate trăi fără floarea aceasta bisericească.

— Pe Philip Island nu sunt șerpi, zise pe neașteptate doamna, mișcând o creangă de palmier.

Fiecare mașină este controlată la capătul podului aceluia de lemn mai înainte de a fi lăsată pe insulă.

— Ce măsuri de securitate! Chiar atât de sever e aici? întrebă Voinilo.

— Patronul este sever, într-adevăr, dar nici vorbă de paznici! zise Ana. Șoferii își verifică singuri roțile mașinilor.

— O grijă mai puțin! zise tânărul, intrând vesel în joc.

Scoarța palmierilor era cenușie, iar trunchiurile acoperite cu un soi de păr ca al caprelor sălbatice din Balcani. „Da, e ceva mai întunecată și nu chiar atât de lucioasă!" făcu Voinilo o comparație în gând. După ce trecură de palmieri, ajunseră în fața unei colibe de lemn cu streșini scurte, lângă care tânărul zări ruinele unei case mai vechi. Peste zidurile ruinate se întindeau ramurile arborilor, care făceau o umbră deasă. Dar în zadar, fiindcă până și la umbra lor simțeai aceeași zăpușeală, același aer încins și umed. Chiar și Ana se plânse că rochia i se lipise de piele.

Porniră mai departe și iată-i ajunși lângă o ogradă împrejmuită cu sârmă ghimpată. Pe poarta putrezită se mai păstra încă inscripția: PHILIP ISLAND. Ana îi arătă lui Voinilo câteva creneluri ascunse de vegetația luxuriantă.

— Așa s-au apărat primii coloniști albi! spuse ea.

Apoi se apropiară de căsuța de lemn și chirpici, acoperită cu tablă ruginită, și Voinilo citi:

GAZE SADLY HERE,
BUT SHED NO TEAR.
THEIR DUTY DONE,
THEY BROUGHT GOOD CHEER[21].

Lângă căsuță creștea o salcie tânără. „Cine-o fi sădit-o?" se întrebă tânărul. Urcară treptele mucezite, dar, mai înainte, priviră un cactus și un stânjenel, îmbrățișați ca niște frați. Mai încolo, pe

un delușor, se ridicau trunchiuri înalte, cenușii, ca niște schelete de animale preistorice. În timp ce pășeau prin iarba uscată, Ana povestea despre vechii irlandezi, care, acum, trăiau în sudul continentului și aveau fabrici de prelucrarea peștelui în Albany. Voinilo se uită la crengile de deasupra sa, unde croncăneau niște păsări răpitoare. Printre plantele crescute în neștire bâzâiau muște sâcâitoare, care li se lipeau, ciupindu-i, de obraz.

— Insectele astea sunt periculoase! spuse Ana. Dar încă n-a murit nimeni otrăvit de ele!

— Dar în minele din regiunea Planne? întrebă Voinilo, gândindu-se la fratele său.

— Acolo oamenii mor adesea! răspunse doamna.

Intraseră de mult în tinda casei, când tânărul adulmecă tulburat mireasma trupului Anei. Simțea urcându-i în piept o putere care-l îndemna s-o sărute, și nu doar s-o sărute, ci s-o cuprindă în brațe și s-o iubească pătimaș. Încă de ieri îi umblau prin cap asemenea gânduri, ba chiar din vremea prânzului de duminică. Acum era sigur că n-ar fi făcut nicio greșeală, ba, dimpotrivă, ar fi fericit o femeie măritată nefericit. În gândurile sale o vedea învinsă, dar surâzătoare, blândă, aeriană și fericită, bucurându-se de trupul lui tânăr. „Ei, dar să fim practici, femeia asta n-o să-mi scape! se scutură el deodată, zâmbi și reuși să se abțină. Puțină răbdare!” se îndemnă el și surâse încă o dată. Da, nu cunoaște nici împrejurimile, s-ar fi putut, prea bine, ca din spatele fiecărui arbore să-l pândească un pericol: de ce să dea prilej de bârfe? Nu mai avea îndoieli că doamna se va bucura din suflet de această dragoste fulgerătoare, la prima vedere, numai că încă nu știa când și unde i se va ivi bunul prilej. „Ai răbdare, băiete, se va ivi el!” își zise Voinilo și mâinile îi tremurară. Se hotărî: „Curând-curând se va ivi, nicio teamă! Când o voi cuceri, să vezi ce mulțumire pe ea! Se va desfăta ca vechile

amante din Renaștere. Uite, i se citește în ochi că se vrea dorită!” se gândea Voinilo.

Ieșind din zona încărcată de țesătura deasă de arbori și de plante a insulei, Voinilo simți că doamna e puțin dezamăgită. Aleea îi conduse spre un tun vechi, ruginit, un tun de vapor, cu vreo douăzeci de ghiulele risipite în jur. Tânărul citi textul imprimat pe placa de metal prinsă de tun:

SIX P NDR M.L. CANNON
FROM AMERICAN
CONFEDERATE WARSHIP
„SHEN ANDOAH” 18.2.1865[22]

În jurul tunului se mai vedeau răsfirate niște false amfore, în care creșteau plante agățătoare, romanițe și pir. Alături se înălța pădurea de eucalipți și rămurișurile de protostrum, cu frunze verzi până în vârf.

— Ciudat băiat ești! spuse Ana cu o gingașă răsucire a capului, zâmbind blând, mulțumită.

— Vrei să spui că nu sunt un om practic? întrebă Voinilo.

— O să ajungi departe! îi prezise Ana, cuprinsă de admirație.

— Frații mei nu gândesc la fel! zâmbi Voinilo.

Găsiră o ploscă din piele crăpată și o grămadă de pietre cu multe vine de minereu. Dintr-un boschet fugi o șopârlă mare, verde, speriindu-i. Voinilo privi în stânga, spre pădurea întunecată și plină de eucalipți, unde zări mai multe șei vechi, de călărie. Auziră pe aproape niște zgomote și, puțin mai apoi, printre copaci se ivi un ins, de vreo 35 de ani, cu părul negru și des. Era îmbrăcat tare aiurit, părea chiar caraghios: purta o cămașă albastră, niște pantaloni maro, murdari, cizme înalte, galbene, soioase. „Ăsta e îmbrăcat într-adevăr alandala”, gândi tânărul văzându-l atât de ciufulit și de transpirat. Și, totuși, omul zâmbea

prietenos, ținând de dârlogi doi cai frumoși, de curse.

— Manoli, ce faci aici?

— Caii! răspunse scurt omul.

— O, da, cum de nu m-am gândit! Tu îl înlocuiești pe Vicenzo, nu? zise doamna și zâmbi, apoi îi făcu cunoștință cu Voinilo: El este Manoli, probabil ți s-a vorbit despre el! Unul dintre cei trei mușchetari de la tropice, așa li se spune! Goțe, Vicenzo și Manoli, prieteni la cataramă! Se vor scrie și cântece pe seama lor! glumi Ana.

Voinilo îi întinse mâna prietenos. Manoli lăsă caii și i-o strânse:

— Ce faci, ce faci? *Good*? întrebă el zâmbind.

— Ei, mă plimb puțin! răspunse Voinilo tulburat.

— Frumos, plimbă-te! îl încurajă Manoli. Vede tu trei zute de minuni, gopile! continuă vesel. Să nu te zperii! strigă apoi, mânându-și caii.

— O, nu! Nu sunt chiar atât de mic! răspunse tânărul, un pic jignit.

— Nu zupăra! zise Manoli, râzând sincer.

— Ei, nu mă supăr! răspunse Voinilo, râzând și el odată cu grecul.

Doamna Ana era și ea numai zâmbete. Pe drum îi povesti că în tot West Austul nu existau alți prieteni mai buni ca Goțe, Vicenzo și Manoli.

— Se ajută unul pe altul de parcă i-ar fi născut aceeași mamă. Au venit aici, la tropice, împinși de aceeași nefericire, sărăcia, dar când e vorba de prietenie, nu dau un scuipat pe bani. Nu există nicio bandă în Cook Point care să se încumete să se lege de ei și să le facă vreun rău, nici chiar cei din „Poliția groazei”. Vai de cei care își bagă nasul în cuibul lor! zise Ana fălindu-se că ei sunt singurii oameni de pe insulă cu care poate să mai schimbe și ea câte o vorbă, câte o idee despre greutățile vieții. Alături de ei mă simt și eu cu mintea mai trează și mai fericită.

Când Manoli se făcu nevăzut, doamna începu să vorbească despre caii și vitele care pășteau pe terenurile necultivate ale insulei. Grija acestor cai de curse și a vitelor de rasă *angus* îi fusese încredințată lui Vicenzo, fiindcă el se pricepea la astfel de treburi.

— Când italianul este ocupat cu lucruri mai importante, ca acum, îl înlocuiește Manoli. Jimmy nu le plătește cine știe ce, până la cincizeci de dolari pe săptămână, iar ei sunt și veterinari și văcari, spuse Ana. La început a fost mai greu, până când băieții au început să se înțeleagă între ei, continuă doamna. Aici fiecare vine cu limba lui maternă, dar ei au reușit să treacă hopul ăsta. Acum vorbesc cu toții un soi de dialect internațional, așa, ca Manoli! chicoti Ana. Dar băieții ăștia se înțeleg al dracului de bine, crede-mă!

— Ăsta pare a fi un om vesel! spuse Voinilo.

— Așa ți s-a părut? Foarte rar să-l vezi bine dispus. În glumă i se spune Manoli cel Trist! Dar să-l vezi și pe Vicenzo! mai spuse Ana.

Ajunseră lângă un copac al cărui trunchi fusese despicat de fulger. Ramurile lui înfrunziseră și continuau să crească. Pe drum Ana îi povesti că, în acești eucalipți, plini cu alcool, trăiesc ursuleții-beți, cunoscuți sub numele de koala, dar cu vremea acești arbori sunt năpădiți și roși de o mulțime de furnici albe și negre, dintr-un soi periculos. Apoi cad, uite, sfârtecați de fulgere. Dar aici totul crește din nou și repede, datorită umezelii.

Se treziră în fața unei case dărăpănate. Acolo fusese locuința lui Mister James Grant, construită în anul 1801. Casa de lemn, cu un horn ca pe vremuri și cuptor de pâine, îți cerșea parcă mila din pricina vremii care trecuse peste ea. Voinilo intră și o cercetă tulburat. Pe pereți mai rămăseseră, încă, obiecte din acele timpuri, nefolosite de mult. „Amintiri prăfuite! se gândi

tânărul. Tristă poveste!” În jurul casei se înălțau eucalipți pe jumătate uscați. Ana îi arătă un arbore cu frunze ca de catifea, spunându-i că fusese botezat *Norfolk pine* și că era bătrân de o sută patruzeci de ani.

— Bătrânețea nu-l împiedică să crească încă, și când te gândești că frunzele îi sunt atât de tinere, nici nu-ți vine să crezi! spuse doamna.

Sub acel arbore își trăgea susurul un pârâu limpede, cu apă bună de băut, ceea ce era o raritate pe insulele din West Aust. În spațiul dintre casă și arbore, Voinilo observă un ceas solar, care părea că doarme, odihnindu-și bătrânele riduri. Era atât de frumos și atât de bine conceput, pe un pat înalt de piatră, dar, pentru tânăr, cel mai frumos lucru de pe insulă rămânea, totuși, Ana. „Căsuța lui James Grant, pitită în această liniște blândă, parcă a fost înălțată dinadins pentru a face dragoste pe furiș! gândi el. Dacă i-aș propune, oare m-ar refuza, sau e mai bine să mă abțin? Mai mult ca sigur că nu m-ar respinge. S-o întreb deodată: vrei să fiu iubitul tău? Dar dacă se va supăra? Atunci ar adăuga: Ce rost au vorbele goale? Vrei să ne desfătăm împreună?”

Pe moment îi pieri curajul și porni încet împreună cu femeia. „În Europa, până și satele de munte au o istorie mai bogată decât insula asta! își spuse el și privi cu ironie obrazul pudrat al Anei. Ăștia cred că, e ceva nemaipomenit dacă un arbore are o sută patruzeci de ani! Există în lume oameni mult mai bătrâni decât arborele ăsta! Și totuși coloniștii au bani gârlă și vor să-și scrie istoria în timpul vieții, să facă, pretutindeni, cunoscută cronica expedițiilor lor și a faptelor lor nemaipomenite. Treaba lor!” se gândea Voinilo, apoi o luă pe urmele femeii.

Ana povestea ceva despre vaporul „Shenandoah”, despre căpitanul său, Mister Jenkins, despre naufragiul petrecut aici, în largul mării.

— Poate la nici două sute de metri de țărm! mai adăugă ea. O săptămână vaporul a rămas neclintit.

Doamna auzise toată întâmplarea de la bătrânul Ilia, dar și de la supraveghetorii de la topitorie, Colleen și Salley. În tot acel răstimp echipajul de pe vapor a tot venit cu bărcile la țărmul insulei după apă și hrană, până au terminat reparația avariei. Stăpânii insulei, se înțelege, au fost cât se poate de fericiți că-și puteau oferi serviciile unui vapor american care avusese de suferit departe de țară.

— Și astfel s-a născut o mare prietenie, spuse Ana oftând. În cele din urmă, vaporul a fost reparat, iar înainte de a porni spre America, marinarii au venit pentru ultima oară după hrană și ca să ia apă de la izvorul de sub *Norfolk pine*. Înainte de plecare, căpitanul, om mândru și cinstit, a mai poposit o dată pe Philip Island și i-a întrebat pe irlandezi dacă-i îngăduie să le ofere ceva în semn de mulțumire și recunoștință. „O, nu! s-au apărat stăpânii insulei. A fost doar un mic ajutor, ca de la om la om”. Erau modești și nu voiau nicio răsplată, dar domnul Jenkins, care era mai încăpățânat ca ei, a vrut să le lase, totuși, o amintire care să le facă plăcere. „Bine, a spus unul dintre flăcăii stăpânilor insulei, dacă e așa, atunci dați-ne un tun de pe vapor!” Căpitanul i-a împlinit bucuros dorința. Marinarii au mai trebăluit pe punte vreo câteva ore, au scos tunul și l-au adus aici cu o barcă mai mare. Cam așa s-au petrecut lucrurile cu tunul ăsta ruginit. Cu mâna pe inimă, îți spun, insularii n-au folosit niciodată acest tun. Ghiulelele stau și acum așa cum le-a lăsat căpitanul Jenkins. Nu i-a atacat nimeni. N-au ajuns până aici nici chinezii, nici japonezii, spuse Ana.

— Vrei să spui că, decenii în șir, irlandezii au dus-o liniștiți aici, pe Philip Island? întrebă Voinilo.

— Of, cam așa ceva! Numai că unii au înnebunit, spuse Ana.

— Au înnebunit? întrebă uimit Voinilo.

— Exotic, nu? zâmbi doamna.

— Unii au înnebunit? insistă Voinilo.

— Doamne, poate că nu. Uite, s-au îmbogățit și acum au o fabrică de prelucrare a peștelui în Albany, răspunse Ana ca să-l liniștească.

— Vreau să te întreb ceva, Ana, zise Voinilo, și-i atinse ușor umărul. Vrei să fiu prietenul tău?

— Oh, să fii prietenul meu? Dar eu nu mai sunt o fetișcană! spuse tulburată Ana.

— Nu mai ești o fetișcană, dar ești o femeie singură!

— O femeie singură?

Tânărul își apropie buzele de ale Anei și o sărută. Ana își reveni din fiorul care o prinsese în mreje, iar Voinilo îi șopti că, dacă ea va fi de acord cu propunerea lui, o vor aștepta toate plăcerile raiului.

— Astfel, sigur nu vom înnebuni pe insula asta!

— Să fii prietenul meu? *My boy friend*[23]? zâmbi Ana.

— N-avem timp de pierdut, răspunse cu sânge rece tânărul și-i spuse să se gândească la propunerea lui până a doua zi la prânz.

Ea nu se așteptase la o asemenea încurcătură și în sufletul ei se simțea mulțumită, totuși parcă o irita siguranța celui care-i cerea dragostea.

— Dar sunt mai bătrână decât tine, domnule!

— Crezi că nu mai ai în vinele tale căldură? o întrebă Voinilo, atingându-i, din nou, trupul cutremurat de fiori.

— Of, să fie cineva prietenul meu? spuse Ana, scăpând din înlănțuirea brațelor lui.

Apoi începu să-i explice că ea e o femeie care are o căsnicie fericită și-i propuse să renunțe la intențiile sale hazlii. În sfârșit, îi spuse că ar fi mult mai bine să privească, împreună, statuia lui James Grant, primul fermier din Philip Island. Ajunseseră deja în sudul insulei, pe pășunile pline de balegi uscate. Iarba se înnoia, dădea mugur-nou, fiindcă,

pe nesimțite, venise toamna tropicală, plicticoasă și sâcâitoare, toamna care nu alungă nici măcar frunzele de pe ramuri.

— Aici s-au înmulțit iepurii olandezi, continuă să povestească, negăsindu-și liniștea, doamna Ana. Într-o dimineață am numărat opt sute de asemenea jivine sperioase, cu blănuri plăcute. Dar, ca să-i putem număra, trebuia să-i omorâm, așa că i-am otrăvit! zâmbi Ana. Fiindcă iepurii pot fi numărați numai morți! Altfel ar tuli-o! Și de ce să nu-i fi otrăvit dacă rodeau iarba vitelor?

— Ei, iepurii ca iepurii! zâmbi Voinilo.

Privi apoi norii care se jucau cu ultimele raze ale apusului de soare. „Da, soarele este mai puternic! gândi el copilărește. Dar de unde o fi venit dogoarea, zăpușeala asta îngrozitoare?” Plimbarea pe insulă îl plictisise. Din cauza căldurii obosise și devenise nervos. Era reținut și atent cu doamna sau mai bine zis obligat să pară reținut și-i venea să explodeze. „Dacă ea s-o fi așteptând la ceva mai mult din partea mea? Doar n-o fi crezând că sunt vreunul din ăia care, cum văd o femeie, imediat sar la ea s-o siluiască?”

Ocoliră câteva vaci cu viței și un taur mare și puternic, probabil tatăl întregii cirezi, apoi se apropiară din nou de țărmul plin de tufișuri pipernicite, risipite printre trestiile-de-mare. „Probabil că lângă mal, plantele nu cresc din pricina sării!” gândi Voinilo.

— Da, spuse Ana, insula seamănă un pic cu o închisoare.

— Și ce viață frumoasă e în Europa! oftă tânărul deodată, privind oceanul fremătător.

— Și, atunci, de ce-ai venit aici? întrebă Ana.

— Ascultă, Ana, acolo nu e bine pentru toată lumea! De exemplu, noi, Altinovii, ne-am chinuit tare mult! oftă din nou Voinilo.

— Așa e! Important e ca omul să se acomodeze. Dar nici aici nu-i prea rău! Uite, mie îmi place!

Era ora fluxului. Oceanul se ridicase, ca un râu mare după un potop zdravăn. Pe Voinilo îl făceau curios toate ciudățeniile naturii, apoi se plictisea iute de ele. Dacă insula asta ar fi fost a lui, n-ar fi ținut-o nici până mâine dimineață. Ar fi vândut-o primului cumpărător, apoi și-ar fi cumpărat un avion luxos, cum sunt acelea care brăzdează cerul, și s-ar fi mutat într-una din metropolele lumii. Dar Voinilo trăia cu picioarele pe pământ. Era un om realist, un spirit practic și astfel că își alungă repede gândurile acestea prostești. Poate că, într-o bună zi, se va alege cu ceva, continuă el să viseze pe drum, poate se va îmbogăți, ca Ali-Baba. Dar de ce să-și obosească el capul său frumos cu astfel de idei încă de pe acum? Se scutură, alungându-și gândurile.

În fața lor se ivi un monument, modest, lucrat în piatră obișnuită, sub formă de cruce. Pe la mijloc avea o placă de marmoră cafenie, în care irlandezii încrustaseră, o inscripție. „Monumentul ăsta se află într-un loc unde fluxul nu poate ajunge. Va rezista colților timpului”, gândi Voinilo, apoi începu să citească:

> „*Această piatră a fost pusă de Uniunea fermierilor, în amintirea faptului că acesta este primul loc din West Aust pe care a semănat grâu James Grant, în 1801, pe acest pământ numit Philip Island*.”

— Ei, *boy*! își luă Ana curaj, pornind spre casă însoțită de tânăr. Ai făcut cunoștință cu insula pe care vei trăi. Mai rămâne să cunoști și oamenii!

— Oamenii ca oamenii! zâmbi tânărul.

— Mușcă-ți limba! i-o întoarse doamna în glumă, pornind împreună pe cărăruie.

— Ascultă, Ana, nu te aștepta că am să alerg după bogăția ta, o, asta nu! spuse Voinilo hotărât.

— O, dar eu nu am nimic! Hai să nu ne mai gândim la asta, spuse Ana prea puțin convingătoare, privind deja acoperișul casei patronilor.

Câinele le ieși în cale, cu limba scoasă de un cot, gâfâind de căldură. Voinilo îl mângâie și se bucură văzându-l că dă prietenos din coadă. Se lăsă în genunchi lângă el și-i netezi cu duioșie blana care-i năpârlea și care i se umpluse de cruste răpănoase din cauza bătrâneții. Se ridică uitându-se la cei câțiva mineri din fața *hostel*-ului care cărau niște lăzi cu bere. Se pregăteau probabil pentru vreun chef. Ilia ședea în balconul casei și urmărea cu interes discuțiile.

— E mare lucru să-i câștigi încrederea! spuse bucuroasă Ana și-i făcu tânărului, mulțumită, cu ochiul.

— Te gândești la Ilia?

— O, nu, la câine! răspunse Ana.

— Ca orice câine din lume își iubește și el stăpânul! Dar pe Jimmy Șarpele îl iubește?

— Și eu și câinele iubim aceiași oameni! răspunse cu istețime Ana și porni înainte spre casă.

Șoricarul alerga în jurul tânărului, îl adulmeca, îi lingea pantalonii umezi. Avea chef de joacă, dar Voinilo nu prea știa cum trebuie să te porți cu animalele. Îl mai mângâie încă o dată pe ceafă, apoi, neștiind cum să scape de el, îi trase un picior în fund. Șoricarul icni de durere, întinse botul de parcă ar fi vrut să plângă și lătră surd, dar nu plecă, făcându-și de joacă prin iarbă.

Doamna Ana acceptă prietenia lui Voinilo și nu-i trebui să stea pe gânduri decât până la cină. Când se auziră de pretutindeni greierii cântând, doamna Ana terminase deja treburile în bucătărie. Aproape nimeni nu cinase în salon, iar Jimmy avea să se întoarcă de la Bunbury abia pe la miezul nopții. Goțe rămăsese la „Porumbelul de Aur” să mănânce împreună cu Vicenzo, cu Manoli și cu niște catalani. Ana spălă vasele într-o clipă, își scoase

șorțul, apoi se așeză în fața oglinzii și începu să se pudreze. Își alungi ochii cu un creion, buzele căpătaseră o culoare atrăgătoare, de un roșu-aprins. Își dădu cu un lac cu miros de struguri, făcându-le să strălucească în întuneric. Își pieptănă părul, îl împroșcă atentă cu un fixativ, scoase dintr-un scrin un spray nou, înmiresmat, îl apăsă pulverizându-l pe sâni, pe la subțiori, apoi, ridicându-și rochia, își răcori și pulpele. Se mai fâțâi prin camere, intră la Ilia, strânse farfuriile din care mâncase bătrânul, le aduse cu scârbă și le aruncă în chiuvetă. Ilia ședea întins și Ana crezu că doarme. Totuși, în seara aceasta nu mai exista nicio putere pe lume în stare s-o împiedice din drumul ei: nu mai șovăi nicio clipă dacă trebuie să accepte sau nu propunerea lui Voinilo. „Providența mi l-a trimis pe tânărul ăsta!” își spuse ea, plină de emoție. Acum nu mai era vorba de cunoscuta ei manie, de a mirosi chiloții murdari ai bărbaților, fapt pentru care toți o învinuiau, ci de o pasiune care-i dogorea întreg trupul.

Știa că e puțin cam târziu să se mai mintă cu o iubire care înmugurește între un băiat și o fată, în stare să lege puternic două inimi și să lase urme trainice. În ea ardea o flacără aprinsă de alții, care, în loc să i-o stingă, i-o făcuseră și mai de neîndurat. Se furișă afară din salon și, pe aceeași cărare, se îndreptă spre casa lui James Grant.

Capitolul șase

Cook Point era ultimul răcnet al civilizației; automate pentru jocuri de noroc și numeroase alte aparate pentru distracții, baruri și bordeluri clandestine. Numai că pentru Goțe viața aceasta era un adevărat iad.

La patruzeci de mile spre nord și nord-est de oraș, spre pustiu, trăia un trib de leproși și de semi-sălbatici. „Ca în epoca de piatră, gândea Goțe, ce contează că bogătașii au avioane particulare, dacă s-a distrus toată armonia naturii?" Triburile acestea nefericite aveau obiceiuri barbare, se hrăneau din vânat și pescuit, dar cel mai adesea rămâneau flămânde. Lacurile secaseră, pământul fusese răscolit de săpături. Ținutul era împărțit între proprietarii de pământuri, și vai de capul acelor piei galbene și roșii care ar fi ieșit din rezervații! Doar ajutoarele muncitorilor de la întreținerea canalizării orașului și tinerii care lucrau în port aveau o oarecare libertate de mișcare.

— Guvernul are grijă de pieile roșii și galbene! țipau supărați patronii.

În realitate, bogătașii, ca Jimmy Anghelov, plăteau taxe și dări speciale care erau insuficiente pentru întreținerea lor. Ei mai primeau și un ajutor social, și cu toate acestea, în rezervații intrau, zi de zi, camioane încărcate cu bere caldă, stricată, cu care patronii goleau buzunarele băștinașilor, lăsându-i flămânzi. Trăiau într-o beție continuă, care-i toropea de la prima sticlă, fiindcă organismul lor era lipsit de orice rezistență. Zi și noapte cântau cântece triste și tărăgănate, dureroase. Erau atât de sfârșiți, încât mureau de foarte tineri. „Are vreun sens să vii aici ca să te îmbogățești? se întreba Goțe, simțind cum i se pune un nod în gât. Să te înhăitezi cu hrăpăreții ăștia, jefuindu-i pe alții, ca să-ți ridici standardul de viață, în timp ce băștinașii sunt stârpiți de pe

fața pământului?” Cum să le explice, lui Mirce și Boiance, că el nu a contribuit la distrugerea viitorului acestor oameni?

Chinuit de gânduri care nu-i dădeau pace, Goțe ieși în după-amiaza aceea în oraș. Era o zi de joi, sufocantă și plină de praf, când minerii dormitau în paturile lor de fier, în așteptarea zilei de vineri și a plății săptămânale. Strada principală era cam goală: doar câțiva metalurgiști cu obrajii murdari și un grup de marinari, care se întorceau din port. Curând apăru și Voinilo, care-l căuta, și intrară împreună la „Magnolia”.

Trecuseră deja trei săptămâni de când Dame și Voinilo sosiseră în West Aust, dar totul rămăsese ca și înainte. Nici în cârciumă nu erau prea mulți oameni, iar clienții ședeau împrăștiați pe la toate mesele. Mineri și marinari amețiți de băutură povesteau evenimentele zilei. În mine nenorocirile se țineau lanț și minerii erau nervoși. Și astfel emigranții își înecau tot mai des ofurile în alcool.

Fraților li se alătură Manoli, care venise de pe Philip Island ca să pună la poștă o scrisoare soției sale Anikia și copiilor. Ședeau toți trei de vorbă despre acest ținut, iar Voinilo se lăudă că ieri cunoscuse niște sârbi veseli. Pe Goțe îl chinuia soarta băștinașilor, spunea că oamenii aceștia merită să fie ocrotiți de vreo organizație internațională. Lui Voinilo nu-i venea să creadă că, acolo, în apropiere, spre nord, la numai un ceas de drum, cu un „Land-rover”, mineri desfrânați îi otrăveau cu bere pe bărbații acelor triburi și în vreme ce ei se chercheleau femeile lor își făceau de cap.

— Femei nu frumoase! încerca să explice Manoli. O, *yes*, are scorpioni, dar, *no vory*[24], are și zâne! Apoi, prin cuvinte și gesturi, descrise prin văzduh frumusețea acestor femei: Sunt brun-negricioase și zvelte, cu ochii albaștri, vii, strălucitori, cu tenul ca al femeilor din Malaezia. Merg goale până la brâu, au sânii tari și țanțoși, iar

părul lung le ajunge până la coapse, ca al tuturor băștinașelor din Oceania.

— Tinerețea le e scurtă: câțiva ani! E păcat că mor, înțelegi? spuse Goțe, sorbindu-și *whisky*-ul.

— Orice tinerețe e scurtă! răspunse Voinilo.

— Fac dragoste mai ales cu marinarii și minerii din Europa și cu muncitorii care lucrează la drumurile din savană, continuă să explice Manoli.

„Da, se gândi Voinilo, banii descuie ușa colibelor dacă nu pot deschide inima. De aceea este atât de murdar veacul acesta. Dar nu banii fac totul!” adăugă în gândul lui.

— Să te întreb ceva, se dăruiesc minerilor?

— O, *yes*, sunt fierbinți ca niște gheizere! spuse Manoli cu însuflețire.

— Mai că aș vrea să mă duceți și pe mine! își arătă dorința Voinilo, dar imediat se rușină.

— O, *fratello*! zâmbi Manoli. Și adăugă: S-a făgut! Când vlei, *fliend*?

— Cât mai repede! răspunse tânărul, rușinându-se din nou de privirea lui Goțe.

Acesta începu să povestească lucruri mai interesante despre băștinașe.

— Se întâmplă atât de des să nască copii albi! Majoritatea femeilor au găuri în nas. La gât poartă diferite amulete, podoabe din coarne sau dinți de animal. Păcat că toată civilizația asta îi ocolește! Într-o bună zi tot se va afla că ținutul ăsta este țara lor! Atât de frumos vânează cu bumerangul, care e principalul lor simbol! Se înțelege, cândva au fost destoinici și agili ca vidrele. Mânați de instinctul conservării și înflăcărați de cântece, luau drumul pustiului fierbinte în căutarea hranei. Acum nu mai umblă atât de mult, sunt mai greoi, tristețea i-a copleșit, iar berea le-a întunecat cu totul mințile! încheie Goțe.

— De ce-i plângi atâta, Goțe? întreabă pe neașteptate Voinilo.

— Cum de ce? sări Goțe. Doar sunt oameni ca și noi, poate chiar mai buni!

— Eh, pe dracu mai buni!

— Și de ce să nu li se întindă o mână prietenoasă? spuse Goțe supărat.

— Stai, frate, îl întrerupse Voinilo. De ce să ne mai chinuim și noi, dacă tot nu-i putem ajuta?

— Tu mă enervezi! zise Goțe. Unde ar fi ajuns omenirea asta dacă oamenii nu s-ar fi ajutat unul pe altul? Pe tine nu te-au ajutat alții? întrebă. Și continuă repede: Să-ți spun ceva! Mare noroc pe capul tău că nu te-a auzit Vicenzo. Prea bine nu ți-ar fi fost!

— Cred că e mai înțelept să plec! se înfurie Voinilo.

— N-o lua chiar așa! Da' de ce să fie distruși, bieții?

— Uite-așa! Eu nu-i cunosc pe oamenii ăștia, dar, vezi, cred că nu mai au niciun viitor! Și așa se va întâmpla cu toți oamenii de pe pământ, dar puțin mai târziu! încheie Voinilo.

— Și cine va mai rămâne pe pământ? întrebă Goțe.

— Chiar trebuie să mai fie supraviețuitori? răspunse Voinilo.

— Astăzi am să mă îmbăt zdravăn! zise Goțe, ridicându-și capul, apoi se scutură de parcă-l trecuse un fior și-l chemă pe barman.

În cârciumă intrară trei bărbați, croați, cunoscuți de-ai lui Goțe. Aveau priviri obraznice, pas hotărât. Se apropiară de Goțe și-l salutară cu căldură, apoi întinseră mâinile lor păroase și butucănoase spre Manoli și Voinilo.

— Doamne! strigă cel mai bătrân, foarte fericit de această întâlnire, apoi îl sărută pe Goțe și-l întrebă de sănătate.

— Unde-ai fost până acum, Daniele? întrebă Goțe bucuros.

— La Roy Hill, în purgatoriu! răspunse bărbatul în limba lui.

— Face să mergi până acolo, Daniele? întrebă Goțe.

— Vino și o să vezi! zâmbi bărbosul.

— O, nu! zise Goțe vesel. În Roy Hill niciodată!

Croații se așezară pe scaunele înalte de la bar și îndată primiră băutură. Goțe îi urmări cu privirea, apoi ridică paharul în semn de salut. În local era zăpușeală mare, cu toate că în seara aceasta nu apăruseră „Scoțienii veseli”.

— Am lucrat și eu în Roy Hill, începu Goțe cu tristețe în glas. Acolo, la capătul savanei, unde începe pustiul gol și periculos. Să nu mai aud în viața mea de el! Acolo am făcut calea ferată care leagă Bunbury cu celelalte așezări miniere. A fost greu și insuportabil. De aceea Vicenzo și cu mine ne-am dus în regiunea Planne și ne-am făcut mineri. El era de fapt miner. Același lucru făcuse și în Calabria, dar eu a trebuit să învăț!

— Te plăteau bine acolo? întrebă Voinilo.

— Plata nu era rea! răspunse Goțe. Dar boșii de la „Myning Mining” ne puneau la munci periculoase, iar mie viața-mi era mai scumpă. Acolo și pământul și cerul ard ca jăratecul. Asta nu-i treabă pentru tine, frate, nici în vis să nu te gândești la așa ceva! spuse el împăcat.

— Sigur că nu! De fapt nici nu mă gândesc să lucrez în mină. Cu atât mai puțin în savană! spuse tânărul.

— Știu, știu, adăugă Goțe. Tu nu alergi după bani!

— Bănii sunt oglinda vieții, dar eu nu vreau să mă privesc într-o asemenea oglindă. Ascultă, Goțe! Oamenii deștepți stau și se gândesc cum să scoată paralele mai ușor! Să fiu eu mai prost decât ei? Eh, frate, mare greșeală să crezi că banii se fac cu sudoarea frunții! Hai, spune-mi, ai văzut vreun miner bogat, mă rog ție?! întrebă Voinilo.

— Așa e! Cine e robul banilor devine jertfa minei! De aceea nu trebuie să ne pierdem capul! spuse Goțe.

— Zici că e tare periculos în savană? reveni Voinilo, plin de curiozitate.

— Cincizeci de grade la umbră, asta e! răspunse Goțe cu aceeași voce caldă. Dar unde dracului să găsești umbra? Nici vorbă de vreun arbore sub care să te poți adăposti! Doar iarbă care-ți ajunge până la genunchi, plină de insecte otrăvitoare. Pământul este roșu, ici-colo câte o mlaștină, dar în general uscat ca praful de pușcă.

— Barman, *whisky*! strigă Manoli, deja făcut puțin și supărat.

— Deci, chin mare, și dolarii câștigați cu sânge se duc pe bere! La sfârșitul săptămânii, când faci socoteala, vezi că îți iese *fifty-fifty*[25]! Banii se întorc iar la companie pe apa pusă în bere! Îți vine să scuipi pe o asemenea viață, mă și mir de Daniel!

— Unii mai pun și deoparte! zise Voinilo.

— Mai sunt și oameni deștepți care fac economii. Dar ei nu aruncă paralele pe alcool! Pun deoparte și muncesc ca furnicile. Până la urmă, evident, înnebunesc, și din nou *fifty-fifty*! Uite, de-asta vreau să mă întorc curând acasă. Nu vreau să înnebunesc, nici de berea lor nu mai am chef! zise Goțe.

— Întoarce-te, măcar copiii s-ar bucura! spuse Voinilo.

— Ah, copiii! oftă Goțe. Vor trebui să mai aștepte și anul acesta! Mai stau puțin, și asta numai pentru ei. Tatăl lor nu se va îmbogăți, sigur, dar nici n-or să-i putrezească oasele în Planne. În mină nu este atât de rău, oricum e mai bine decât în Roy Hill. Ascultă, Voine! Avem mașini de mare randament, mașinile adesea ne feresc, la umbra lor, de soare. Numai că temperatura este foarte mare, mai mare decât în oraș, și-i dă omului halucinații. Câteodată, bineînțeles, nu chiar tot timpul! Dar și când se întâmplă, frate dragă, prin fața ochilor îți plutesc imagini din ținutul natal, amestecate cu canguri, struți mari, șerpi mici galbeni, roșii sau altfel colorați, periculoși, de mușcătura cărora mori în două minute! spuse Goțe, dând pe gât paharul cu *whisky*. Apoi continuă: Vrei să-ți spun ce mi s-a

întâmplat într-una din acele amiezi? Ție îți spun, Voine, Manoli știe. Am adormit în timp ce țineam picamerul în mână și am visat ce fac Mirce, Boiance și mama lor acolo, în munții Balcani, iar creierul mi s-a înfierbântat încet-încet, mi-a sângerat, depășind puterile omenești. Apoi, hop, mi s-au împăienjenit privirile și mi s-au întunecat ca pământul. Firele de iarbă mi se păreau că sunt ba viermi, ba războinici. Nebunie curată, moarte tropicală, mi-am zis o clipă și am căzut ca secerat. Vicenzo m-a dus la spital și a avut grijă de mine. De la companie nu m-a vizitat nimeni, înțelegi, pentru ei contezi doar atât cât ești sănătos. Dar să știi, frate, Vicenzo este un adevărat prieten, are un suflet mare! vorbi Goțe, ștergându-și sudoarea de pe frunte.

— Uneori viața nu are niciun sens. Un netrebnic mai mult pe pământ! șopti Voinilo.

— Ascultă, poate că nu-i chiar așa! spuse Goțe. Dar trebuie să ne chinuim pentru viitorul copiilor noștri! Odată m-am gândit ce sens are toată truda asta de aici? Sensul, Voine, sensul trebuie căutat, găsit, și noi să ne dăruim unui scop util. Trăiești doar o dată și gata, toate celelalte sunt povești pentru cei săraci. Aici dolarul se câștigă cu greu și se cheltuie la supărare, pentru că astea sunt condițiile. Ce crezi că e acel vest sălbatic din legende în comparație cu nordul sălbatic? Joacă de copil! Uite, Voine, totuși nu-i chiar așa! Nici nu mai știu cum este. Manoli, prietene, poate știi tu cum este povestea asta cu fericirea? întrebă Goțe, îmbrățișându-l pe grec.

— Barman! *Whisky*! strigă Manoli furios.

— Câți oameni sunt fericiți și mulțumiți pe pământ? Ia spune-mi, dacă sifiliticii ăia de băștinași n-o duc bine, noi la fel, și până și cei de acasă sunt nefericiți fără noi, atunci cine halește toată fericirea asta? întrebă Voinilo.

— Habar n-am, dă-mi pace!

— Și crezi că fericirea o poți dezgropa din minele din Planne? insistă Voinilo.

— Munca te înnobilează! zise Goțe.

— Nu cumva te minți, frate? întrebă Voinilo, amețit de băutură.

— Mai multe nu știu! Sunt plin de griji până peste cap și nu știu ce-o să mai fie! Un lucru este însă sigur! Între oameni e nevoie de un pic de înțelegere, de un pic de ajutor! Nimeni nu vrea să-și dea sufletul până nu-și caută fericirea! Ascultă, sunt mulți cei care se prăbușesc, dar mai sunt și dintre aceia care reușesc! Nu-i așa, Manoli? încheie Goțe, înflăcărat.

— Prostii! îl întrerupse Voinilo. Eu cunosc un bătrân care a reușit în viață fără să-i ajute pe alții! Filosofia lui e: Jefuiește, dar nu ucide! Lăcomia și-a ascuns-o în spatele milosteniei. Doamne, a reușit pentru că nimeni nu l-a alungat!

— Vrei să-ți povestesc ceva despre lăcomie?! Despre unul Mite, dintr-un sătuc numit Zagorice? Bine, atunci ascultă, Voine. Ei, acest Mite, împreună cu alți câțiva tovarăși de-ai mei, lucra la Dampier și, în fiecare lună, îi trimitea câștigul soției. Acasă, în Zagorice, ajungeau lunar două sute de dolari, și ăștia sunt bani, nu glumă! Toate bune, dar prietenul lui Mite, Liube, prieten din copilărie, îi trimitea neveste-sii cu zece dolari mai mult. Ei, și dracu și-a vârât coada! În timp ce dădeau de mâncare la orătănii, femeile au început să vorbească despre hărnicia bărbaților lor. Cum adică, Mite câștigă mai puțin? Ascultă, Voine! Nu trecură nici două săptămâni, și amărâtul de Mite primi o scrisoare doar cu zece cuvinte, dar ce cuvinte! „Stăpânu, scria în scrisoare, nu se merită să stai la Dampier. Strânge catrafusele, și du-te la Vittenoom Gorge, în deșert, la sud-est, acolo se plătește cu cincisprezece dolari mai mult!” Așa l-a sfătuit țăranca aceea lacomă! spuse Goțe.

— He, ce muiele lea! oftă Manoli, care știa povestea.

— Dacă-ți spun eu că o astfel de viață nu are rost? zise Voinilo, prinzând curaj.

— Dar tu, Voinilo, ai spus cu totul altceva, tu ai lăudat lăcomia! zise Goțe, golindu-și paharul.

— Da' de unde! M-ai înțeles greșit, frate! Pentru a fi lacom, hrăpăreț, trebuie să ai talent!

— Ăsta e necazul cel mare că noi, oamenii, nu ne înțelegem cum ar trebui între noi, încheie Goțe, transpirat tot.

— Ei, Goțe, de mi-ar fi scris mie așa ceva țăranca! Treaba mea dacă vreau să lucrez la Dampier sau la Vittenoom Gorge. Să fiu sincer, n-aș fi lucrat nicăieri, și cu atât mai mult în locul acela! Și ce-a făcut Mite?

— Ce putea să facă săracul! S-a dus la Vittenoom Gorge și a văzut că într-adevăr acolo se plătea mai bine. Ascultă, Voine! La Vittenoom Gorge, în fiecare zi se comandau sicrie. Aveau un albanez care le făcea fix pe măsură. Și, uite, a plătit scump lăcomia femeii. Mite și-a pierdut în curând o mână, sub grohotișuri, și a rămas invalid. Și nu numai el! Frate, noi cei care venim din sudul Europei avem ceva cultură, avem diplome, numai că, pentru condițiile de aici, suntem niște naivi. Aici capitalul este mașina care taie și spânzură! Și pe Mite l-a zdrobit mașinăria asta! S-a plâns la companie, a cerut despăgubiri, și-a luat ca avocat un bulgar, și așteaptă să i se dea, de milă, două mii de dolari. Dacă-i reușește reclamația, se va întoarce acasă, pentru că nu mai vrea să vadă pământul ăsta! Și acum să te întreb, Voine, cum o să-și privească el nevasta? Și cum se va uita țăranca în ochii lui?

— Așa-i trebuie! strigă tânărul. Acum o să-l lase și nevasta. Înțelegi? De ce n-a căscat bine ochii când s-a însurat?

— Și eu cred că o să-l lase! Cui să-i trebuiască un schilod? Ei, frate, îmi pare bine că tu nu ești lacom după bani! spuse Goțe, punându-și mâna pe umărul lui Voinilo.

— He, muiele lea! spuse din nou Manoli și goli paharul.

Apoi vorbiră despre capitalul băgat în West Aust.

— Șefii sunt de pe aici, dar toți ceilalți mucenici au venit din bătrâna, suprapopulata Europă, spuse Goțe.

Voinilo se uită la vălătucii de fum care se ridicaseră deasupra meselor. La un moment dat întrebă distrat:

— Nu-i suntem de folos Europei, zici! Dar în caz de război, când trebuie apărată țara?

Nu reuși să obțină niciun răspuns.

— Să ne plimbăm puțin, se întunecă! zise Goțe.

— Salut, Daniele! strigă Manoli ridicându-se.

— Cu Dumnezeu înainte! răspunse Daniel, de la bar.

Lăsară în urmă cârciuma plină de fum, cu ventilatoarele ei mari, agățate de tavan, depărtându-se de Cook Point, acolo, sus, unde începea iarba înaltă. Nu mai era soare, dar nici vântul nu adia. Le ardea capul chinuitor, și plimbarea nu avu darul să-i învioreze. Se întunecase și, totuși, pământul era ca un cuptor încins în care se cocea pâinea. Muște sâcâitoare li se lipeau de obraji, nu aveau teamă de nimic și era un chin să scapi de ele. Voinilo le asemăna cu niște mici demoni care-ți calcă pe nervi, adevărați mercenari ai Diavolului.

În timp ce se întorceau pe Philip Island, pe Manoli îl podidi plânsul. Băutura și discuția, la care, de fapt, nici nu luase parte la cârciumă, îl topiseră pe tânărul grec, al cărui suflet se chinuia prins în mreje neștiute.

— Aici este o stațiune pentru bolnavii de astm și sinuzită! spuse Goțe trecând peste podul de lemn.

— Să mori ca Dingo, să fii zertfa zeilor! strigă Manoli în noapte.

— Ce-i cu tine, Manoli? întrebă Goțe îngrijorat.

— Vreau să mă întorc la mine acasă, *fratello*! suspină grecul cu durere în piept.

Pe drum Goțe spuse:

— Cel puțin aici, în West Aust, nu ai nevoie de haine protocolare, curate. În afara femeilor și patronilor, toți sunt sumar îmbrăcați, transpirați, arși de soare!

Îl luă pe după gât pe tristul său prieten, asigurându-l că vor veni vremuri mai bune. Se apropiară de casa în care dormeau muncitorii obosiți, privind, din când în când, cerul întunecat. Gândurile le zburau undeva departe, neputincioase să ajungă la țintă.

Le ieși în cale un om cu hainele rupte și murdare. Cu toate că era noapte, se vedea că era plin de smoală și noroi; nici nasul, nici obrajii nu-i erau mai curate. Mergea ca nebunul, cântând ceva despre o oarecare Milița, cu care ar fi vrut să facă dragoste în grădina nu știu cărui unchi. În cântec se întreba dacă fata-și mai amintește de vremea când erau tineri, când se iubiseră amândoi.

— Încă unul de-ai noștri! zise Goțe. S-a rătăcit și, cu siguranță, a căzut în vreo băltoacă!

— Ce urât cântă! zise Voinilo.

— O, dar ăsta este Johnny Bordel din Bobovo, prietenul patronului nostim! Să nu-l zgândărim, este un șmecher de pe la *night club*-uri, care și-a pierdut acțiunile la jocuri de noroc și poate fi periculos! zise Goțe.

— Cum periculos? întrebă Voinilo.

— Uite-așa! Dacă ne va jigni cu ceva, am să-l pocnesc! zâmbi Goțe.

— De unde vii, neamule? întrebă calm Manoli.

— Eh! Ce importanță are dacă vin din rai! răspunse el, aprinzându-și cu greu țigara.

Nu-i trebui prea mult să-și deschidă sufletul, numai că Goțe nu-l crezu. Mai întâi încerca să-și alunge muștele din cap. Când văzu că nu poate, începu să înjure, își șterse cu mâneca gâtul transpirat și apoi își dădu drumul la gură:

— Chiar ieri mi-am visat măgarul de-acasă, din Robovo. Răgea în întuneric de parcă înnebunise; n-avea cine să-i dea fân. Îmi zic, ce-ar fi să trec oceanul în zbor, ca păsărica, și să hrănesc măgarul? Ei, prieteni, ieri în ținutul meu natal a venit primăvara; fetele ies cu flori în mâini. Să zbor, mă întreb, sau să mai rămân în West Aust încă doi ani? Dar cum să zbor, să moară mama, nu se poate! I-am promis fetei mele că mă întorc cu zece mii de dolari, și gata! Nu pot să zbor chiar dacă aș muri de jale. De ce numai măgarul trebuie ținut de coadă? Omul n-are coadă și de aceea se ține de cuvânt. Întrebarea este acum: trebuie sau nu să mă țin de cuvânt? Ei, n-are decât să ragă măgarul, n-are decât! M-am cam amețit un pic și am căzut într-o băltoacă în fața casei lui Jimmy Șarpele, scuzați-mi ținuta! Acasă am un smoking italian, îl voi îmbrăca mâine! încheie Johnny, abia ținându-se pe picioare.

— Și încotro ai luat-o Johnny? întrebă Goțe.

— Spre „Magnolia”, lua-o-ar dracu! Nu vrei să bem o bere amândoi?

— De acord, dar cu altă ocazie! spuse Goțe.

— Dacă te răzgândești, vino la „Magnolia”! îi strigă Johnny, depărtându-se anevoie.

— Hei, Johnny! Te întorci din casa lui Dimce Anghelov? Nu vrea să te angajeze la „Chez Nathalie”? Recunoaște că ți-a făcut figura, Johnny! îl provocă Goțe.

— M-a jucat pe degete, așa este! mormăi Johnny. Să moară mama, Jimmy Șarpele nu mă cunoaște ca lumea! O să-mi plătească într-o zi, la amiază, ea, nevastă-sa, și de ce nu?

— Omoară-l pe Jimmy Șarpele! îl sfătui vesel Voinilo, privindu-l cum se depărtează pe podul de lemn.

— Unde s-o fi îmbătat?! Nici nu m-a recunoscut! spuse Goțe.

— Ăsta va ajunge în curând la balamuc, să-i ragă măgarul! zise Voinilo.

— Cine? Johnny Bordel la balamuc? întrebă Goțe. Și adaugă: Ăsta e tânăr și tare! Recunosc, poate ajunge și mai rău. Odată era cât pe-aci să-l omor cu torba mea plină cu pâine uscată. Inventează, are fantezie și minte de îngheață apele. Cred că vrea s-o siluiască pe doamna Ana, sau cam așa ceva. Cine știe! I-am spus să se întoarcă acasă, la ai săi, dar nu mă ascultă. Bine zici tu, Voine, are un temperament labil, poate să înnebunească! Ce-i trebuie lui zece mii de dolari? întrebă mai apoi, cutremurându-se la gândul că și el făcuse planuri mari de îmbogățire.

— Îți spun eu, va înnebuni! repetă Voinilo, uitându-se după silueta care aproape dispăruse.

— Uite, așa ajungi de râs în Cook Point! Nu poți pune deoparte o para chioară. Vezi, Voinilo, de-asta mă îngrijorează viitorul tău! Tu ești încă un copil, poate ar fi mai bine să te întorci acasă! îi propuse Goțe.

— Jefuiește, dar nu ucide! spuse Voinilo, zâmbind.

— Ce înseamnă asta?

— Destul cu văicărelile, asta înseamnă! Nu mai sunt copil, uite, sunt chiar mai înalt ca tine! De ce, nici tu, nici Dame, nu înțelegeți odată că am crescut, de ce nu mă socotiți ca pe egalul vostru? întrebă tânărul.

— Tare mai ești nerăbdător! Și Dame a fost ca tine, de aceea a îmbătrânit înainte de vreme! spuse Goțe privind, dus pe gânduri, oceanul. Dame! Unde o fi Dame acum? murmură el.

— Nu este prea departe! „Kohva-Maru” va sosi mâine dimineață, la primele ore. Vrei să-i faci o surpriză lui Dame? Un pic de râs și de bucurie pentru lupul-de-mare după o călătorie atât de lungă? întrebă Voinilo.

— Ce surpriză să-i facem? Să-l aducem la „Magnolia”, la „Porumbelul de Aur”, sau la „Morava”? Unde, Voine? Numai că el va voi mai întâi să doarmă, să se odihnească.

— Vom găsi noi ceva! spuse Voinilo.

— Știi Voine, noi am fost săraci! începu Goțe în fața casei patronului. Tu ai rămas orfan de la naștere, fără părinți, n-ai văzut nimic altceva decât foamete, boală și umilință! Ei, uite că totuși am crescut, ba am mai și învățat ceva! Acuma mă gândesc eu, Voine, suntem de neînvins! Sunt foarte fericit că suntem cu toții aici. Să avem grijă de noi, să nu ne lăsăm copiii pe drumuri, de acord? zise el uitându-se iarăși spre oceanul fremătător.

— Hai să mâncăm! spuse cu sânge rece Voinilo.

— Nu mi-e foame! Ție, Manoli?

Voinilo rămase singur în curte. Goțe și Manoli se duseseră la culcare. Câteva vite rumegau pe sub palmierii și eucalipții din apropiere, dar nu se zăreau în întuneric. Salonul era luminat. Gândindu-se mai bine, Voinilo se hotărî să facă o plimbare până la casa lui James Grant. Ajunse între tun și ceasul solar, ascultă susurul pârâului de sub *Norfolk pine*, în sfârșit, coborî treptele umede. Nu se îndoise nicio clipă că, printre pânzele de păianjen rupte, nu l-ar aștepta femeia care se îndrăgostise nebunește de el. Când se apropie de trupul acela înmiresmat, care respira înfrigurat, se hotărî să se poarte ca un amant cu experiență. Femeia îl îmbrățișă cu mâinile ei ca niște liane și începu să-l sărute pe gât. Se bosumflă puțin când simți că tânărul o dezbracă fără rușine, că în joc nu pune nicio undă romantică, ci se grăbește să-și potolească focul. Se smulse din mâinile lui și se lipi de perete, spunându-i liniștită, că nu-i place să fie luată în brațe ca o simplă păpușă. Voia să fie mângâiată, ca oricare femeie, să simtă puterea bărbatului, dar fără să se simtă umilită. Tânărul nu rămase prea mult pe gânduri. Îi promise să-i respecte, pe viitor, inteligența și s-o cunoască și mai bine sufletește. Și ea, fericită, i se aruncă în brațe.

Capitolul șapte

Într-o seară, Philip Island rămase aproape pustie. În casa patronului se mai afla doar Ilia, bolnav, iar în casa de oaspeți, Voinilo, care nu se simțea în apele lui. Minerii îl invitaseră la „Magnolia”, la un *whisky*, sau la o bere, dar el îi minți că-i este somn și rămăsese în cameră; ore în șir privi mut, pironit într-o ciudată însingurare, tavanul și aparatul de aer condiționat care zumzăia sâcâitor în fereastră. Îl cuprinsese o cumplită disperare și, pentru prima oară, îi părea rău că trăiește. Poate pentru că doamna Ana nu se întorsese încă, deși plecase de la prânz împreună cu Jimmy la Bunbury. Ziua se sfârșea tristă și pustie, fiindcă aproape toți locuitorii *hostel*-ului, și spaniolii și palestinienii, maltezii și grecii și macedonenii, se duseseră la cârciumi sau la jocurile de noroc. Cei din schimbul trei erau încă la lucru, unii în mine, alții la încărcatul vapoarelor, iar cei mai mulți la topitorie. Philip Island rămăsese pustie: prin livezi nu se mai vedeau nici caii, nici vitele. Chiar și câinele, moțăind pe pragul casei patronului, abia respira, și nu avea chef de nimic.

Voinilo ieși din casă, în întunericul plin de insecte care bâzâiau, îndreptându-se spre statuia lui James Grant. Pornise pe cărarea cunoscută, împiedicându-se adesea în crengile uscate de eucalipt, căzute pe jos. Se opri o clipă în fața plăcii de marmoră și se uită spre oceanul învolburat. Fluxul acoperise nisipul până la iarbă. Valurile loveau zgomotoase. Privirile-i alunecau pe apă, dar acolo era întuneric. Undeva, departe, pe întinderea oceanului, se zărea lumina unui vapor. Înfricoșat de nemărginirea întunecată, se întoarse din nou spre monument. Și gândi: „Acest James Grant a ajuns aici cu mulți ani în urmă ca să se îmbogățească. Oare eu voi reuși?” Dar îl durea

capul, îl cuprinse teama și gândi cu naivitate: „Uite cum se poate înnebuni! Apoi se întrebă: Doamne, care o fi drumul meu în viață? Jefuiește, dar nu ucide?”

Se întoarse și porni agale spre casele ruinate în care făcuse dragoste cu doamna. Își aduse aminte de ifosele ei până-i căzuse în brațe. Îl trecură fiorii: „Doamna nu se mai satură, asta nu-i dragoste, ci doar o dorință nebună de a face dragoste. Doamne, nu semăn cumva cu o cocotă masculină?” Se sperie de un șobolan sau poate de o șopârlă care fugi prin iarbă. Continuându-și drumul, se întrebă neliniștit: „Oare fricoșii pot ajunge bogați?” Lângă tun era absolut pustiu, doar pârâul susura, iar o pasăre fâlfâia din aripi pe o ramură a *Norfolk pine*-ului. Îl luă iar cu fiori: „Groaznică singurătate!” Apoi, printre ramuri privi din nou spre ocean și văzu lumini în trei locuri. Dar erau foarte departe și se pierdeau în noapte. „Oare irlandezii care au trăit aici or fi fost fericiți? se întrebă pentru o clipă. Și ce forță nemaipomenită i-o fi împins aici, la tropice? Dacă n-au fost, cumva, pușcăriași, oricum erau aventurieri! Totuna! își zise. Omul este un animal inteligent care caută să-și atingă țelul. Rătăcește prin spațiu, vagabondează, și abia mai târziu se gândește la ceea ce a făcut. Poate că irlandezii, cu timpul, și-au găsit sensul vieții și nu li s-a mai părut nici greu, nici plictisitor aici. Insula aceasta este patria copiilor lor! Doamna Ana s-a plictisit aici până peste poate, dar ea nu vrea să recunoască, fiindcă e o femeie curajoasă. Sau poate s-a împăcat cu soarta: a plâns și s-a jelit până a obosit și pe urmă a încetat cu văicăreala. Există vreo salvare pentru ea? O, nebune idei! se revoltă tânărul. De ce să-și mai caute salvare când ea este mulțumită cu viața pe care o duce aici? Încă mai clocotește de patimi și de fericire și nu-și poate imagina viitorul fără insula asta!”

Voinilo trase câte un șut în câteva cioturi putrezite și se dojeni singur că se gândește la Ana.

„De ce nu s-o fi întors de la Bunbury, dacă tot mi-a promis că ne vom întâlni la casa fermierului? Oare nu știe că nu sunt pregătit să sufăr și că nu vreau să mă chinui?”

Porni spre casa patronului, fiindcă zări două ferestre luminate. „Poate că Ana s-a întors!” se liniști el. Pe cărare țopăiră câțiva iepuri care se pierdură repede în noapte. „Chiar să nu existe șerpi pe insulă? se întrebă tulburat și neliniștit. Și chiar dacă ar fi, noaptea sunt greoi și nu mușcă!”

Vru să intre în casa patronului, merse agitat până la scara unde era câinele, dar se răzgândi. Șoricarul mârâi, ca semn al puterii sale, dar Voinilo îi trase un șut și-l alungă. Se îndreptă spre camera lui în aceeași proastă dispoziție. Cu Ana se va vedea mâine dimineață la dejun, acum era deja sătul de țipetele și suspinele ei. „Doamne, ce urât îi miroase gura! Și, la urma urmelor, nu sunt sluga nimănui, își spuse, așa că pot face exact ceea ce vreau cu timpul meu. Uite, acum mă voi culca!” Când puse mâna pe clanță, auzi un glas. Era bătrânul Ilia, care ieșea tușind din casa patronului.

— Hei, vrei o bere? întrebă el.

— Nu! Mă duc să mă culc! răspunse Voinilo.

— Mai este și *whisky* pe aici, pricepi? strigă Ilia.

— Nu am chef de nimic! zise Voinilo.

— Hai, vino încoace, sunt singur, nu vezi? se auzi Ilia.

Voinilo se opri. Șovăi o clipă, se gândi: „Ce aș putea vorbi eu cu bătrânul ăsta bolnav și pierdut?” Pentru moment se gândi că l-ar putea face să-i spună cum s-a îmbogățit: „Aș vrea să învăț și eu cum se poate jefui fără să ucizi!” își zise mulțumit. Intră în salonul luminat. Era răcoare și bine. Câinele se aciuase și el în casă și, de sub masă, îl măsura, cu frică, din ochi. Ilia se așeză comod în șezlongul Anei, iar Voinilo în fața televizorului.

— Bea ceva, îți va fi mai ușor! spuse bătrânul, scoțând două sticle cu bere rece.

— Nu mi-e greu pe cât îmi e de somn! se apără Voinilo.

— Las-o baltă! zâmbi Ilia. Știu eu cum se simte un tânăr aruncat în inima pustiului, pricepi? Uite, nici noră-mea nu s-a întors de la Bunbury!

— Ție îți place aici, pe insulă? întrebă Voinilo.

— Uneori da. Dar acum, nu. O urăsc așa cum îmi urăsc boala și bătrânețea. Cei din ținutul meu natal nu au insule, nu au chiar nimic, dar nici că le trebuie! Se simt bine! Mie îmi merge rău, și de aceea mai mult urăsc insula asta decât o iubesc! Pricepi? întrebă Ilia.

— Dacă ai vinde-o, ai scoate bani, nu glumă! îl provocă Voinilo, luând o gură de bere.

— Și banul este o prostie dacă nu cade pe mâini bune. Parcă așa spune noru-mea, nu?

— Jimmy știe ce trebuie să facă cu banii! spuse tânărul.

— Aha! Nu știe nimic! zise Ilia supărat. Dimitria este un diavol, pricepi? El nu cunoaște decât răul! Jimmy face răul numai de dragul răului! Ei, tinere, bine zice cine zice că răul nu plutește prin aer, ci este strâns legat de om!

— Ciudat! spuse tânărul.

— Ce ți se pare aici atât de ciudat? întrebă bătrânul.

— Rar un părinte să-și urască băiatul! Eu nu mi-am cunoscut tatăl, dar nu cred că m-ar fi urât dacă ar fi trăit! zise tânărul.

— Nici eu nu-l urăsc pe Dimce, dar nici nu-l iubesc! Așa ceva nu se poate spune, pricepi? Din cauza lui m-am îmbolnăvit și am să și mor în curând, dar nici atunci n-o să am pace din cauza lui Jimmy! Fiul meu este născut să-i distrugă pe toți ceilalți! Și nu numai pe mine, ci și pe voi vă va distruge! Așa s-a întâmplat cu Ana, propria lui nevastă! încheie bătrânul și goli sticla.

— Cine știe dacă o fi chiar așa? îl zgândări Voinilo.

— Dar nici altfel, pricepi? continuă Ilia și scoase la repezeală din frigider o nouă bere. S-a însurat cu o fată mult mai frumoasă și mai tânără decât el. Trebuia s-o respecte și s-o iubească! Am sperat că vor fi fericiți, că vor da vlăstare neamului Anghelovilor, că vor fi un tot, că se vor ajuta! Speram ca femeia să aibe un copil, să-mi crească și să-mi educe nepotul! O, bucură-te, animalule! Dimitria a stricat totul și, din căsnicia care putea să fie frumoasă și trainică, a făcut un dezmăț! Jimmy nu este împotriva copiilor, pricepi? Numai că nu vrea să-i facă, deși la motel învârte atâtea muieri. Nu știu, zău nu știu cât de mare e diavolul în el! zise Ilia.

— Mai vrei o bere? întrebă Voinilo, tulburat de cele povestite de bătrân.

— Ia o cutie din frigider! Sticle nu mai sunt.

— Crezi că în Jimmy se dau lupte între forțe nevăzute? îl incită Voinilo, deschizând frigiderul.

— Știi că-mi place treaba asta cu forțele nevăzute? se învioră Ilia. Dar cum să scoți la iveală forța care te face bun, care să-ți lumineze calea vieții? Te naști copil, nevinovat și blând, și numai după aceea îți pun lumânarea în mână, pricepi? Când mama își naște omulețul, ea nu naște totul. Lumea se naște mai târziu, adică, vezi tu, omul influențează lumea. Dacă Jimmy ar vrea, ar putea fi și bun, dar nu vrea și pace, pui de cățea! Cum s-a despărțit de maică-sa, a și legat prietenie cu dracul! Doamne, nu știu cum se va termina asta!

— Nu sunt destul de deștept să-ți dau sfaturi! zise tânărul între două înghițituri de bere.

— Dă-le încolo de sfaturi, pricepi? Tare mi-e teamă că Jimmy seamănă cu mine! Pe la anii lui și eu eram cam nestatornic și nesigur pe mine. Mă gândeam, pe atunci: du-te, învață ce e viața, acceptă aventurile! De aceea știu atât de multe astăzi, și totuși nu știu nimic. Așchia nu sare departe de pom, sau cum se mai spune: ce naște

din pisică…, zise Ilia, dus pe gânduri. Apoi începu iar să filosofeze: Sigur, m-au ajuns din urmă blestemele muierii mele, afurisita aia de Mitra, pricepi?

— Crezi în farmece? întrebă tânărul surprins.

— Eh, *boy*! Nimic nu este mai groaznic, mai înfiorător, mai cumplit decât omul care-ți vrea răul! În el țipă, urlă, răcnește natura, el e josnic ca un porc, brutal ca un taur, caraghios ca o maimuță, furios ca un leu, otrăvitor ca un șarpe! Uite ce este Diavolul! Omul! Și ce altceva poate fi Jimmy dacă nu Diavol? Și atunci cum să nu cred în farmece? strigă Ilia, dându-și berea peste cap.

— Așa este! zise Voinilo, mirându-se de unde o fi luat Ilia ideile astea bine știute. Dar sunt oameni care o viață întreagă muncesc ca boul pentru fân. Și totuși Jimmy Șarpele a reușit!

— Nu ești prea înțelept, tinere! Sigur că Dimitria a reușit! Tot ce are a moștenit de la mine! Numai Bunbury este afacerea lui și motelul acela „Chez Nathalie”, care ne face numele de râs. Dar, drept e și adevărat de când e lumea, copiii își calcă în picioare și își distrug părinții! Însă ce mi s-a întâmplat mie este prea mult! Jimmy nu vrea să înțeleagă că a intrat Satana în el și că o să-l ducă de râpă!

— Cum a venit Jimmy în West Aust? întrebă tânărul.

— Ei, cum! Cu vaporul, ca toți ceilalți, așa se călătorea pe atunci. Mă duceam să-mi văd locul natal la fiecare opt ani. Atunci aveam intenția să-mi aduc și nevasta și copilul. Documentele erau scoase, biletele cumpărate. Nu se mai putea trăi în atâta singurătate! Toate bune, numai că Mitra n-a vrut să-și lase vatra părintească și asta m-a supărat. Dacă nu vrei, i-am spus, înseamnă că nici pe mine nu mă mai iubești! Pricepi? Rămâi singură, așa cum am fost și eu până acum, să vezi chinurile iadului, i-am spus. L-am luat pe Dimce cu mine. Multă vreme am trăit în golful Fremantle pe la

niște ferme. Dar m-au ajuns blestemele, Mitra știa să facă farmece! spuse Ilia.

— De ce nu vorbești cu Jimmy despre toate astea? întrebă Voinilo, care nu credea în farmece.

— Eh, de ce? se auzi bătrânul. De-atunci a intrat Satana în Jimmy și gata! Același diavol care mână oamenii la războaie, la răscoale, care aduce furtuni, cutremure, boli! El îl joacă pe fiul meu! Va veni o zi când Dimce se va căi pentru toate, numai că eu n-am să mai fiu atunci!

— Dreptatea nu câștigă niciodată, așadar! spuse ironic Voinilo, întrebându-se de ce o fi bătând bătrânul câmpii.

— Așa este, tinere! Căderea este cădere! Adesea îmi pun și eu aceeași întrebare. Eu cred că am fost un om bun dar, dacă am fost destul de cumsecade, de ce nu mi-am putut educa propriul copil?

— Eu mai beau o bere! spuse Voinilo, mulțumit că-și poate ușura inima și că se poate juca cu sufletul cam zdruncinat al lui Ilia.

— Ia și pentru mine! spuse acesta. Și adăugă: Dacă mințile îți zboară, ăsta e cel mai cumplit lucru, pricepi? Atunci devii ucigaș, mincinos, schimbător, respingător, urâcios, și tot nu te mai saturi de răutăți. Vei otrăvi lumea cu greșelile și păcatele tale și pe deasupra ai s-o mai și urăști. Vei gândi: am fost un înger, dar m-am depărtat de Dumnezeu, și am ajuns diavol. Iar ca să faci cale întoarsă, e cel mai greu, pricepi? Mă uit la Dimce, uneori se vede și el cum e, ar vrea să fie mai bun, îi pare rău că a făcut vreun rău, dar imediat dă fuga și pune la cale altceva cu mult mai îngrozitor!

— El e puternic! spuse ironic Voinilo.

— Așa este Jimmy, vrea să trăiască mult! Fuge de frica morții, dar tot o să-l ajungă! Și va muri în chinuri. O să-l ajute atunci cu ceva bogăția și puterea? întrebă Ilia.

— Cum nu te-a ajutat nici pe tine, nu-i așa? se auzi tânărul.

— Într-adevăr. Abia după ce am cumpărat insula, am înțeles că totul e zadarnic. Tatăl meu a fost sărac, dar cred că a murit fericit! Este adevărat că a murit ca un animal, pe stradă, împușcat pe la spate, dar ca un adevărat patriot și ca om cinstit, cu un zâmbet blajin pe buze. Dar cum voi muri eu? Ochii-mi sunt bolnavi, stomacul mă chinuie, plânsul îmi sfâșie pieptul! oftă Ilia. Și adaugă: Măiculiță, de ce nu l-am ascultat eu pe episcopul ăla?

— Care episcop? Ai zis ceva despre un episcop? se bucură Voinilo. Nu cumva ai slujit pe la biserici? Ei, da, acum înțeleg eu unde ai învățat toate astea despre Diavol!

— Un episcop în carne și oase, pricepi? M-a învățat să mă mulțumesc cu puțin. Așa! Am colindat împreună lumea ca misionari ai luminii și ai bunătății. Au fost ani frumoși, pricepi? spuse Ilia cu obidă.

— Cum așa? întrebă Voinilo curios, descoperind un alt chip al lui Ilia.

— Am propovăduit. Eram aleșii și trimișii lui Dumnezeu. Dar nu ca acum! Bun, numai că episcopul a murit, și eu am rămas singur pe lume. Nu știam încotro s-o iau și m-am reîntors la viața asta. Astfel am renunțat și la vechile idei. Voiam să i le insuflu și lui Dimce, dar n-am reușit! spuse bătrânul, luând un gât de bere.

— Erau idei despre dreptate, egalitate, fericire și dragoste, spuse Voinilo, aducând o nouă cutie cu bere, dar Jimmy Șarpele le-a dat cu piciorul, nu? Nici tu dreptate, nici tu egalitate, nici tu fericire, nici tu dragoste! Nu cumva feciorul a simțit că nici taică-său nu credea în ceea ce propovăduia?

— Jimmy nu m-a înțeles! spuse cu tristețe Ilia.

— Dar cine te-a înțeles pe tine și cine te-a acceptat? întrebă Voinilo.

— În vremea aceea nu-mi ieșea din gură niciun cuvânt împotriva oamenilor. Căutam să înțeleg *Biblia*, să văd cum aș putea salva lumea! Asta am

căutat și episcopul și eu. Ideea era într-adevăr a lui, dar din păcate episcopul a murit. Oamenii obișnuiți nu erau departe de lumina, acestor idei, dar nici ei nu erau de acord cu ele. Și ce era rău în ideea de a uni toate religiile și a lua la bani mărunți *Biblia*? Fiecare ar trebui să știe că vechitura asta de *Biblie* nu este bună, că din ea își scot capul toate răutățile, toate învrăjbirile și revoltele!

— Dar nu ați greșit în fața bisericii?

— M-am străduit să nu greșesc, m-am trudit să adâncesc adevărata credință în sufletul omului. Dar el era încăpățânat, intrigant și pus pe ură, așa că n-am reușit! Tinere, dacă într-o zi se va scrie a treia pravilă a lui Dumnezeu, în care vor fi trecute numai îndreptările Domnului, atunci vom salva inima omului cel slab și fricos!

— Acum chiar nu mai înțeleg nimic! spuse tânărul.

— Așa cum prietenii și binefăcătorii iau omul bolnav, se aprinse Ilia, și-l duc la spital pentru ca doctorii să-i scoată tot ce este rău și uzat în el, ca să-i prelungească viața, să-l însănătoșească, la fel am văzut și eu, împreună cu episcopul, că *Biblia* este grav bolnavă. Am căutat să operăm *Biblia* aceasta atât de bolnavă! Să nu se îmbolnăvească tot trupul, pricepi! Asta n-a fost joacă, ci un elixir! spuse Ilia.

— Foarte îndrăznețe idei! Ce tot spui? întrebă zâmbind tânărul.

— Trebuie salvat orice suflet viu! prinse curaj bătrânul. Oamenilor trebuie să le ierți toate păcatele și hulirile și să le dai binecuvântarea! Jimmy ar fi trebuit să tragă învățăminte din toate astea! Pricepi?

— Stai puțin. Nu v-au spus că sunteți nebuni? întrebă Voinilo, deja amețit, zâmbind pe furiș.

— Cum să nu?! acceptă Ilia. Dar propovăduiala noastră era limpede și omenească! Chiar noi am cerut să fim examinați de doctori, de neuropsihiatri, de chirurgi, de o comisie întreagă.

Lasă să ne chinuim, ne gândeam, numai să nu fim luați drept nebuni de către oameni. Uite cum ne închipuiam noi lumea: în scaunul sfânt să stea Sfântul duh, lângă el patriarhul și papa, egali și în rang și în faptă. Să se facă un nou calendar, în care să fie trecute toate modificările, să fie pe placul tuturor. Pricepi? Primăvara să înceapă în martie în toată lumea, și nu ca acum, vara în iunie, toamna în septembrie, iarna în decembrie. Sărbătorile să fie prăznuite de toți la aceeași dată. Dacă se înțeleg în privința calendarului, atunci, totul merge strună, așa cum merge toată planeta, la fix. Atunci și zilele noastre, deși puține, n-ar fi scrise numai în calendar, ci și în *Biblie*. Acum nu avem așa ceva!

— Și ce ne facem cu îngerii mincinoși? întrebă Voinilo, abia ținându-și râsul.

— Cum ce? îi lăsăm lui Dumnezeu: el i-a creat, el să le poarte de grijă! răspunse repede Ilia. În lumea largă trebuie să trăiască oameni de toate meseriile, fiindcă nimeni nu poate stăpâni, de unul singur, toate meșteșugurile, pricepi?

— Și nu așa, erezie peste erezie! îl aprobă Voinilo.

— *Biblia* ar avea de câștigat dacă ar fi revizuită! continuă Ilia, buimăcit de bere. Altfel lumea va ajunge la disperare!

— Dar ce facem cu Necuratul? întrebă Voinilo, râzând pe înfundate.

— El este stăpânul gunoaielor, al murdăriei și al păcatelor, el se simte mai bine lângă hoiturile împuțite. El este dușmanul omului și nu vrea să-l salveze. El este pricina răului, a păcatului, el e clevetitorul și codoșul. Distruge visurile oamenilor, ba le mai apare și în somn. Le șoptește mereu cum să facă rău, iar ei nu mai au timp să-și întrebe propria conștiință.

— Și ce să-i facem? se auzi Voinilo.

— Putem să-l condamnăm, pricepi? răspunse Ilia.

— A-ha-ha! râse Voinilo. Țăranii au priceput ceva din toate astea? întrebă el printre sughițuri de râs.

— Nu! Țăranii sunt până-n oase înfricoșați de tirani! Da. Ei m-au înțeles, dar nu m-au ascultat. Nici pe mine și nici pe episcop!

— Ia te uită, ce țărani răi! chicoti Voinilo.

— Pământul rabdă sudoarea și tirania și strânge la pieptul lui lacrimile. Dar sângele nu-l poate suporta și se revoltă, căci sângele strigă de la pământ până la cer, cerând răzbunare. Din cauza sângelui se cutremură totul pe pământ, apele își ies din albie, se pornesc furtunile, taifunul, uraganele, cicloanele, care dărâmă totul în calea lor! Diavolii stăpânesc stihiile, pricepi? întrebă Ilia.

— Ia te uită ce putere are Diavolul! se bucura tânărul.

— Omul crede că se gândește tot timpul la câte ceva. Apoi ăla nu-i om, ci drac! Du-te, tinere, să vezi unde zace omul; în spitale, în casele de nebuni poți vedea ultimele cuceriri ale Diavolului. Păcatul, prostituția, alcoolul, drogurile, nebunia! De unde atâta răutate în om, dacă nu de la Diavol? Diavolul reușește acolo unde găsește teren șubred, unde nu e educație, dragoste cinstită, unde sunt bolile de nervi. Alarmă, tinere! Lumea se va revolta din cauza foametei care chinuie pe mulți!

— Clar și răspicat! Și lumea se va prăbuși, nu? întrebă Voinilo, zâmbind încântat.

— Absolut sigur! În ultima zi i se va pregăti Diavolului o frumoasă ieșire din gunoaie, din closete, pe ferestrele clinicilor. Cabinetele medicale vor fi pline cu toate gunoaiele!

— Și cine vor fi ultimii locuitori de pe pământ? întrebă Voinilo bine dispus.

— Incendiatorii, clinicii, handicapații din naștere, oamenii fără conștiință, proștii, caftangiii, politicienii, răufăcătorii știuți și neștiuți, invidioșii, înfumurații, alcoolicii, narcomanii, derbedeii, huliganii, toxicomanii, tiranii, agresorii, ucigașii,

vagabonzii, opresorii, despoții, violatorii, desfrânații, prostituatele, homosexualii, incestuoșii, ereticii și trădătorii!

— Afurisită soartă! strigă tânărul beat printre dinți. Înseamnă că omul, acest curajos cuceritor al cosmosului, se va prăbuși până la urmă și nu va mai rămâne nimic de capul lui? Ce scene! Minunat!

— Ca să fie pace pe pământ, trebuie, mai întâi, fiecare să-și afle pacea în sufletul său. De aceea pământul le întinde oamenilor capcane. Pricepi? Când eram tânăr, nu mă gândeam la niciun fel de pericol, dar la bătrânețe am avut viziunea viitorului, spuse bătrânul tot mai înflăcărat.

— Viziunea viitorului? se miră tânărul. Ai visat viitorul?

— Din păcate, ceea ce am visat eu greu se poate împlini. Am văzut, în vis, o lumină în jurul inimii, pricepi? În vis lumina îmi spunea: Ilia, vei merge la Roma! Și am pornit la un drum lung și rece. Mergeam eu așa în vis, printre stânci și trecători îngrozitoare, până m-am pierdut ca într-un dulap. Drum, nicăieri. De frică, m-am îmbolnăvit pe drumul spre Roma. Și totuși am intrat în oraș, bolnav și pe moarte, precum odinioară sfântul Kiril. Acolo mi-am întâlnit frații, al căror nume va fi scris cu litere de aur. M-au privit cu sfințenie, pricepi? Fericirea este pe aproape, mi-am spus, nicio rugăciune nu e rușinoasă, m-au liniștit ei. Ce bine că pornisem după lumina din jurul inimii! M-au sfătuit să fug chiar de eretici, pentru că, spuneau ei, dragostea lor este mincinoasă!

— Și pe urmă, întrebă Voinilo, beat, răzgându-se puțin, deschizând o nouă cutie de bere.

— Nimic! răspunse bătrânul. Tot ceea ce am văzut și am trăit a rămas în inima mea slabă și fricoasă. Acolo nu se uită nimic! Mi s-a spus, în vis, că sufletul meu este drept și că va fi împărțit pe la mânăstiri. Da, da. M-au întrebat și despre ideile pe care le propovăduiam. Le-am spus

adevărul, pentru că în mine se cuibărise o forță lăuntrică nevăzută, care mă și îndemnase la acel lung drum. Atunci ei m-au întrebat dacă orbii n-ar trebui să mulțumească celui ce vede? Le-am răspuns, sincer, cum că, în tinerețe, îl învinsesem chiar și pe Diavol. Du-ți mâna la inimă, mi-au spus ei, degetul la frunte, și gândește-te de ce au fost toate războaiele, toate masacrele, toată duhoarea asta pe pământ? Dar și eu le-am dat un răspuns plin de învățăminte, că fără o credință unitară nu va exista pace pe pământ. Dar noi de ce crezi că stăm la Roma de atâtea veacuri, dacă nu din cauza acestei unități? au zis ei supărați. O, dar în zadar ați propovăduit oare această idee? i-am întrebat.

— Când în dungă, când de-a latul! Și te-au compătimit? îl întrebă Voinilo.

— Nu-mi mai aduc aminte! răspunse Ilia. O, da, erau și dintre aceia care mă compătimeau. Într-un loc m-au predat la poliție, pricepi? Spuseseră: acesta este un politician, nu e omul lui Dumnezeu! M-am revoltat și am întrebat: Oare atât de rău poate ajunge un misionar?

— Tu ești misionar? strigă înciudat Voinilo. Doamne, și eu care până acum te-am crezut nebun!

— Da' de unde! răspunse Ilia, uitând ce spusese puțin mai înainte. Dar am fost și la Geneva, la episcopul Antonio, apoi m-am plimbat prin toată Spania. Acolo m-au primit frumos, cu iubire frățească. Dar când am văzut că ei nu vor să audă de unificarea credințelor, mi-am zis, în sufletul meu, hai să plec de aici. Pricepi? Am pornit în lumea largă. Pe drumuri am întâlnit oameni cumsecade. Când am ajuns la „Pontificium Collegium Rusicum" i-am întrebat dacă lor le este clar că misiunea mea nu este de a semăna zâzania, ci, dimpotrivă, pacea și dreptatea. Mi-au răspuns cu vorbe dulci, unse cu miere. Egumenul mi-a spus că viața de mânăstire este ca un pahar de venin, în loc să se bucure, inimile mâhnite varsă lacrimi. Și

de aceea cel mai greu lucru în viață este să te ții cu dreptate și puritate!

— Și ai bătut toată lumea, ai? întrebă tânărul, al cărui chip devenise palid din pricina băuturii.

— Am fost și la Dorotei, mitropolitul cehilor. I-am bătut la ușă noaptea târziu, dar el mi-a deschis și m-a primit în odaie. Și-a sumes mânecile și mi-a făcut ceva de mâncare, apoi mi-a dat și-un pat să mă culc. Noapte bună, frate! mi-a zis. În duminica următoare l-am vizitat pe Athenagora la Stanbul, fie-i țărâna ușoară! M-a primit cu multă căldură și a vorbit cu mine în limba mea, mi-a spus că turma lui este în pericol. Și eu am mers, și am mers atâta și nimeni nu m-a înțeles!

— Și uite așa te-ai întors acasă, nu? se amestecă tânărul.

— Când m-am întors acasă, Dimitria al meu crescuse deja. Din păcate, l-au crescut prost. Cum m-a văzut, prima lui întrebare a fost: „Tată, de ce te-ai mai întors? De ce n-ai murit pe drum?” a spus pe urmă, și atunci eu am înțeles că am dat greș. Pricepi? Peregrinările mele nu au durat mai mult de opt ani, din care șapte însoțit de episcop, fie-i și lui țărâna ușoară! Câte am văzut pe lumea asta și câți oameni am cunoscut! Oameni și neoameni! încheie Ilia.

— Dar Jimmy?

— Fiul meu a trăit în golful Fremantle, în casa noastră de pe Warrawong Street. Și acum mai există casa aceea frumoasă, are de jur împrejurul ei o curte mare și minunată și o livadă cu portocali. Am închiriat casa, cu portocali cu tot, și ne-am mutat pe Philip Island. Multă vreme m-am tot gândit să fac din insula asta azil pentru cei sărmani, atât pentru albi, cât și pentru băștinași. Și am făcut-o și pe asta, pricepi? Dar mi-a fost milă de fiul meu. Nu am reușit să-l educ, m-am gândit eu, dacă-l mai las și sărac, ce se va alege de el, sărmanul copil! Măcar averea să-i fie mângâiere pentru toate, mi-am spus mai apoi. În ziua

următoare m-am dus la judecătorie și am trecut Philip Island pe numele lui!

— Și Dimce? întrebă pe nerăsuflate tânărul.

— Vrei să știi dacă a fost mulțumit? A fost, dar nu cine știe cât. Oricum se aștepta s-o moștenească. Mi-a spus că am procedat bine, insula, încăpând pe mâini bune, își va dobândi adevărata ei valoare! Pricepi? Am venit din Europa ca niște păduchioși, dar aici într-adevăr ne-am îmbogățit. Atunci Jimmy a luat un creion și a început să facă socoteala cum ne vom îmbogăți. Și-a calculat profiturile, pricepi? Și, chiar din anul următor, s-a și amestecat în afacerile cu minele. Bunbury este opera lui, deși, cu mâna pe inimă îți spun, insula a primit-o pe gratis. Uite, acum Jimmy este unul dintre cei mai bogați oameni din West Aust, poate juca și guvernul pe degete, cum vrea! spuse Ilia și se prinse cu mâinile de capul care-i luase parcă foc. Apoi spuse îndurerat: O-ho-ho, Jimmy, pui de cățea, bogăția îți este mângâierea, dar îl slujești pe Diavol! oftă bătrânul.

Tânărul clocotea de furie. Aruncă o cutie goală după câine. Acesta mârâi și o întinse în bucătărie. Ilia ședea în șezlong, frânt, parcă pierdut. Pentru o clipă se înstăpâni liniștea, tulburată doar de zgomotul ventilatorului agățat în tavan.

— Ai uitat esențialul, auzi? strigă tânărul.

— Nu mai știu ce este esențial, pricepi? Nu cumva te gândești la fermele din Jardee și Bridgetown? întrebă deodată Ilia.

— Cum ai făcut de-ai jefuit fără să ucizi? întrebă tânărul, ridicându-se în fața lui.

— Mi-au terfelit numele, pricepi? Dar astea sunt bârfe! Bine zice poporul: mai bine să-ți taie o mână decât să-ți păteze onoarea. N-a fost niciun jaf, tinere, și nicio crimă! Nenorocirile s-au întâmplat numai din cauza lăcomiei oamenilor, înțelegi? spuse Ilia tulburat.

— În West Aust au venit vreo două sute de mii de-ai noștri, plini de tinerețe și de putere. Toți au

vrut să se îmbogățească! Dar au murit de malarie, istoviți, au dispărut în noapte sau au înnebunit! Cum se face că ați reușit doar voi, o mână de oameni?

— Și dintre voi vor reuși prea puțini, doar bogăția nu crește în pom! răspunse scurt Ilia.

— Nu mai minți! strigă tânărul. Ai visat că ai fost la Roma sau chiar ai ajuns până acolo?

— Nu mai țin minte! se întinse Ilia, aranjându-se mai bine în șezlong. Și, căscând, adăugă: Poate nici n-am fost, dar ce importanță mai are?

— Și episcopul? Și el a fost doar o închipuire? întrebă supărat Voinilo.

— Eh, fie-i țărâna ușoară! zise Ilia.

— Dar Mitra? Și pe ea ai inventat-o?

— Consătenii mei îți vor arăta unde este îngropată. L-a născut pe Dimce la tinerețe! răspunse cu amărăciune Ilia.

— Și să te cred că pe insulă a fost și un fel de azil? întrebă tânărul, așteptând răspunsul cu nerăbdare.

— Lasă-mă în pace, mi-e somn! spuse Ilia rugător. Este deja miezul nopții. Trebuie să fi venit Ana și Jimmy de la Bunbury. Du-te și vezi dacă s-au întors. Vrei?

— Vreau, dar mai întâi să-mi spui, cum a fost ucis tatăl Anei? A fost împușcat într-adevăr pe la spate, ca și tatăl tău?

— Oricine ar fi fost, ucigașul n-a dormit liniștit, pricepi? Și ce te legi de chestia asta, că doar nu ești judecător? Vrei adevărul? Dar cine să mai știe adevărul după atâta amar de vreme?

— Mai vrei bere? întrebă Voinilo.

— Mi-e somn! se rugă Ilia și deschise gura ca să respire mai ușor.

— Tu ești mai rău decât fiul tău! îi strigă furios tânărul. Și nu numai atât. Ești un ins cu două fețe și ți-ai pierdut busola! Doamne, pe ce mâini a încăput bogăția pământului! Să fim fericiți că nu mai avem războaie sângeroase și epidemii

cumplite! Și tu ai coborât din munți, și tu ai slujit pe la bogătași, și abia apoi ai reușit. Dar nu cumva reușita asta se datorește unor împrejurări neclare? Nu cumva ai jefuit și ai ucis, ca, mai apoi, să începi să fugi de tine însuți? De aia te chinui și-ți este greu? Ce faci cu succesul și cu banii? Război sau azil de săraci, cu care îl amețești și pe Dumnezeu ca să te ierte? Păi da, nici nu te așteptai să te îmbogățești, ai crezut că vei sluji pe la bogați toată viața, când, hop, deodată ți s-a ivit ocazia să înhați, ca lupul, ceva! Uite, de aceea mori acum de frică, gândindu-te la succesul tău. Jimmy nu se mândrește cu tine, de aceea vei muri ca un câine, nu ca un lup. Îi disprețuiesc pe cei ca tine! Îi disprețuiesc și pe frații mei, fiindcă sunt proști și naivi! Dar pe cei ca tine nu numai că-i disprețuiesc, aș fi în stare să-i și omor!

Tânărul își descărcă furia asupra trupului neputincios și amețit de băutură al lui Ilia, apoi îi trase un șut. Dar Ilia sforăia deja, așa că nu simți nicio durere, iar saliva îi curgea din gura căscată. Voinilo voi să-l mai lovească o dată, dar se răzgândi. Se mai învârti o vreme prin salon. Îl apucase greața de tot ceea ce văzuse și auzise. Scârbit, ieși afară. Îl izbi în obraji aerul fierbinte. Câteva insecte i se lipiră de față și de gât. Porni spre ocean, cu sufletul amărât. Discuția îi sleise puterile. Băuse prea multă bere. Îl înfuriase spectacolul haotic pe care i-l jucase bătrânul și, de aceea, supărat, îl și lovise pe Ilia, care, probabil, se gândise la viața lui de misionar și era fericit că își găsise un tovarăș de palavre în singurătatea care-l înconjura.

Tânărul își zise: „Zilele trec și nu se mai întorc, trebuie să-mi găsesc vreo slujbă!” Hoinări pe insulă, neliniștit și supărat. Nu mai avea chef de nimic. Se întrebă: „Doamne, ce-i de făcut? Rău a mai fost împărțită bogăția pe pământ! N-are niciun sens să jefuiești, cu atât mai mult să ucizi!” Ajunse obosit la țărmul oceanului și privi cu tristețe în

depărtare. Văzu lumina unui vapor care plutea neauzit spre sud, spre Europa. Se apropia de miezul nopții. Chiar și orașul Cook Point era cufundat în somn. „Ce fel de slujbă să-mi iau? se întrebă tânărul, care și uitase de îngrozitoarea discuție avută cu Ilia. În mine este periculos, nu-mi vând eu tinerețea atât de ieftin! La topitorie? Nici acolo nu-i ușor! Poate ar fi mai bine să am grijă de cai și de vite?” se gândea, uitându-se la eucalipții înalți care semănau cu niște sperietori.

Îi era somn și hotărî să se întoarcă în cameră. Se apropie nervos de casa patronului, când, dinspre podul de lemn, auzi în noapte un strigăt. O recunoscu pe doamna Ana și o luă la fugă spre golf.

— De ce m-ai păcălit astă-seară? întrebă supărat tânărul.

— Ajută-mă să ajung acasă, Voine! îl rugă Ana.

— Te-am așteptat la casa fermierului, de ce n-ai venit? se încăpățână Voinilo, uitându-se la trupul obosit al femeii.

— Aș fi venit, dar n-a mers totul cum am vrut eu. Bărbatu-meu a ținut morțiș să trecem pe la „Magnolia”, știi, nu m-a lăsat să plec. Am dat să mă ridic, dar m-a jignit de față cu toți cei care erau acolo, apoi a pornit după mine. A ridicat mâna asupra mea! Nu mai știe ce face, banii i-au întunecat mintea! zise Ana.

— Acum unde este? întrebă Voinilo.

— S-a întors iar la masă. Stă cu bețivul ăla de Bill, de la turnătorie. Dă-i încolo, sunt morți de beți! spuse Ana și porni înainte.

— Vrei să spui că Jimmy te-a bătut?

— Nu vreau să spun nimic, dragule. Du-mă acasă, vreau să mă odihnesc. E mai chibzuit să ne vedem mâine decât astă-seară! îl mângâie Ana.

Voinilo o cuprinse pe după umeri. Mergând, o mângâie pe păr și o sărută pe nas. Ea îi spuse că se simte mult mai bine și mai în siguranță alături de el. Voinilo parcă-și uitase cu totul de disperarea

care-l cuprinsese și de neplăcuta discuție avută cu Ilia.

Capitolul opt

Căzuse o ploaie tropicală, sâcâitoare. Apa rămăsese la suprafața pământului, umplându-l de bălți și de noroi. Orașul Cook Point zăcea, de trei zile, acoperit de nori și de ceață. Zăpușeala era sufocantă, astfel că nervii minerilor cedau. Și mijloacele de transport, care făceau legătura între sud și nord, avură necazuri, împotmolindu-se în noroi. Avioanele zburau destul de rar, riscul fiind considerabil.

Pe Voinilo îl primiseră la topitorie, în apropiere, la est de Philip Island. Mai întâi așteptase două ceasuri la biroul de primire al companiei „West Aust Iron and Steel", apoi boșii îl trimiseseră într-unul din sectoare. Trecu printr-un labirint de cărărui cu paznici în uniformă și, în sfârșit, ajunse la turnătorie. Acolo lucrau metalurgiști din șaizeci și cinci de țări din Europa și America de Sud. Se aștepta să-l primească cu brațele deschise, cu mare bucurie. Intră la șefii din primul schimb și își exprimă dorința ca în prima zi să facă cunoștință cu colegii și cu mașinile. Îl aprobară cu un zâmbet reținut. Li se păru o cerere neobișnuită, mă rog, și unul dintre ei îi spuse:

— Domnule, plimbă-te și privește, pe socoteala dumitale, asta nu se plătește!

I-au explicat apoi cum că nu se plăteau diurne pentru plimbare, dar Voinilo răspunse la fel de zâmbitor:

— Nu banii contează, viața îți oferă și alte bucurii!

Se uita cum ies formele de metal incandescent și cum intrau apoi în cuptoarele speciale pentru finisare. Aici, în apropiere, întâlni un compatriot înalt, cu părul vâlvoi și cârlionțat, cu o cască pe cap. Îi spuse că s-a născut într-un sat, Medimir[26], în care de mult nu mai era miere, dar peste care se înstăpânise liniștea de la începuturile lumii.

Voinilo întâlni apoi un maltez nu prea înalt, blajin și rotofei. Pe scară, lângă el, văzu o pisică eu patru pisoi negri, care săriseră peste mașină, ignorând pericolul care-i pândea. O mulțime de tipi se mișcau încolo și încoace. Dădu din nou peste niște compatrioți cu trupuri înnegrite, care se grăbeau spre intrarea de est. Erau lucrători obișnuiți, cu salarii mici, care, cu lopețile în mâini, se grăbeau la descărcat. Trecu un italian zâmbăreț cu o cască galbenă, cu mustăți caraghioase. Purta pantaloni scurți, maro. Deasupra lui se mișcau macarale uriașe, care transportau fierul spre locul de finisare. Din neatenție, se agață de un gard de metal, și hainele i se umplură de praful care de obicei le dădea metalurgiștilor o paloare bolnăvicioasă și dureri de ochi. Își scutură praful și se gândi: „Aici se transpiră, nu glumă!”

Merse mai departe și ajunse în apropierea unei camere improvizate, pe ușa căreia scria: *Shift general foreman*[27]. Înăuntru, un metalurgist blond, uscățiv, cu o privire tristă, care-și mânca sandvișul, gândindu-se, probabil, la cei de-acasă, din Europa. În hală, deși câteva mașini zăceau defecte, era un zgomot infernal. Un tânăr dintr-un sat, Volino, se apropie de Voinilo și-i spuse să meargă la locul lui de muncă.

— Văd că ești de-ai noștri, îi spuse, dar dacă tot te-au primit la lucru, du-te la locul tău de muncă! Apoi adăugă: Dacă nu, te vor da pe ușă afară! Aici timpul înseamnă bani!

— Știu, zâmbi Voinilo, dar mai întâi vreau să văd cum se topește minereul! Să-mi dau seama dacă merită, pricepi? Și patronii mi-au dat voie!

— Recunoaște, fârtate, că nu prea-ți arde de muncă, spuse tânărul din Volino și-i întoarse spatele.

Avea o muncă foarte periculoasă. Trebuia să coboare, cu o baghetă îndoită, în niște cilindri înroșiți, mobili. Purta mânuși negre, crăpate, și două cârpe la centură: una albă, alta roșie, dar de

atâta folosire, ajunseseră amândouă negre. Se prăjise tot, curățând bucățile de fier căzute. Erau bucăți de metal înroșit, pe care cuptoarele le aruncau când se goleau și care se prinseseră între cilindri. Căldura aceea de iad îi pârjolea fața și ochii. Voinilo se mira cum de acceptase tânărul acesta o muncă atât de riscantă.

— N-ai găsit ceva mai ușor? îl întrebă.

— Așa se strâng mai repede blestemații de dolari! răspunse tânărul, încercând să zâmbească.

Curăță cilindrii, se duse la fereastră, își șterse sudoarea cu care își murdărise și mai mult fața. Înjură și munca și pe maică-sa care l-a născut să se chinuiască în halul ăsta, apoi coborî din nou să curețe cilindrii. Se mai întoarse o dată spre Voinilo și-l întrebă ce loc i-au hărăzit patronii. Acesta se aplecă, îi arătă un cartonaș și-i spuse să citească ce scrie pe el.

— Și munca ta este un mic iad! Mult noroc, prietene! îi ură sincer, în timp ce-și prăjea degetele printre cilindrii.

Voinilo ieși într-o curte în care se aflau două barăci de lemn și acolo văzu niște porumbei nătângi, buimaci, cu aripile aproape negre. În dreapta vuia oceanul, în stânga se afla drumul plin de o mulțime de mașini care alergau încoace și încolo. Mai întâlni și alți muncitori. Recunoscu un tânăr cu fața palidă care sosea la muncă și care dispăru repede într-una din hale. Avea nasul ars, iar mâinile pline de cicatrice. Arăta de parcă îi venea să plângă.

De undeva apăru un individ cu o burtă mare, bărbos. Părul lung îi acoperea casca pe care era scris: *Keep*[28]. Apoi se îndreptă spre o altă baracă pe care scria: *Slab yard office*[29]. Peste drum de această baracă lucrau, sub cerul liber, lăcătușii. Aici se tăiau plăci, le lustruiau și le sortau, apoi macarale cu magnet le ridicau și le transportau într-un alt loc. În altă parte Voinilo văzu țevile enorme, roșii, gri și galbene care legau halele.

Muncitorii de aici erau îmbrăcați în costume speciale de protecție. Nu puțini erau tinerii lucrători, mai bine zis copii între treisprezece și șaptesprezece ani, care, la fel, trudeau pentru o bucată de pâine.

Depozite, traversele macaralelor și, în apropiere, drumul pe care vuiau camioane cărând, la nesfârșit, deșeurile de minereu și, înainte de toate, minereurile care aveau urme de aur și pe care le transportau la o altă topitorie! Macaralele lucrau neobosite. Pe una din ele Voinilo remarcă un tânăr vesel, care-și risca viața prostește: sărea fără grijă peste traverse, fredonând o melodie, parcă-și căuta necazul cu lumânarea.

— Hei! strigă tânărul. Eu sunt Johnny Bordel. Tu cine ești?

— Ferește-ți capul, Johnny! îl sfătui Voinilo, temându-se să nu-l lovească vreo macara.

— Ăsta nu mai e cap, ci dovleac care a și căzut pe jos! strigă Johnny Lazov și începu din nou să cânte.

— Ce-ți face măgarul, mai rage? zâmbi Voinilo.

— Acum știu cine ești! zise Johnny de pe macara. Tu ești noul venit pe Philip Island. Fantele! Să moară mama, dar ce cauți tu aici?

„Am și devenit cunoscut”, își zise Voinilo. Ridică mâna spre macara dorindu-i noroc lui Johnny Bordel. „Ăsta este bețivul care vorbea în seara aceea despre măgari. Unul și același cu cel care a vrut s-o omoare pe doamna Ana, sau poate doar s-o siluiască! Dar ce mai, nu pare a fi un tânăr rău!” gândi el, zâmbind.

Ieși din nou din uzină la marginea drumului plin de praful pe care-l stârneau automobilele și privi cerul care se limpezea. Norii de praf roșu sau galben-roșcat de minereu de fier nu mai ascundeau soarele. Departe, sus, spre orizont, se vedeau alți nori, albi, alergând pe cer și prevestind oprirea ploilor în West Aust. Voinilo întâlni câțiva tineri spanioli și sârbi cărora surâsul li se întorcea pe

buze, cu toate că aveau obrajii plini de praf. Pe acoperișurile a două hale apropiate lucrau oameni curajoși, zidari din Debarț și Drimkol, ținuturi sărmane din Balcani, cu veche tradiție în meșteșugul zidăriei. În jurul lui Voinilo șuierau polizoarele care lustruiau traversele de fier, eliminând micile defecte și asperități. Pulberea roșie strălucea, dar nu putea pătrunde prin măștile roșii ale muncitorilor. „Ca orice muncă din Europa, se gândi Voinilo, nici prea grea, nici prea ușoară! Dar merită să mă înham la așa ceva?”

Trecu prin curtea prăfuită, acoperită de un nisip negru, și apoi intră în hala cu cuptoare „Diesel”, care răspândeau o căldură insuportabilă și aruncau un terci roșu incandescent. Pe perete, un stingător, *fire hydrant*, și alături indicația cu modul de întrebuințare. Cuptorul numărul doi scăpase de sub supravegherea metalurgiștilor și semăna panică în hală. Funingine, rugină, praf pe nas, obraji, sprâncene, pe tot trupul. De o parte și de alta se aflau vagonetele și minitractoarele, iar sus, deasupra capetelor, o macara căra o greutate de peste o sută de tone. Praful metalic înghițit îl zgâria în gât. Voinilo îi căină pe acești mucenici: „Nu merită să lucrezi aici, miroase prea tare a moarte!” gândi în sinea sa, strâmbându-și frumoasa față.

Trecu apoi prin niște coridoare înguste, unde, în stânga și în dreapta, văzu aparatele pentru măsurarea presiunii și temperaturii. Într-un colț se aflau computerele care măsurau normele muncitorilor, înregistrau punctualitatea și eficacitatea muncii. Într-un alt colț citi: *Time to check safety*[30]. Trecu din nou prin fața cilindrilor mobili ai benzii imense care căra trosnind barele incandescente. Scrâșnind înfiorător, macaraua se târa de la cuptoare spre elevator. Doi tineri macedoneni se băgară sub cilindri și presă și ștanțară, cu un aparat special, calupurile de oțel moale. Puțin mai la dreapta erau strânse deșeurile

și resturile de metal, care mai apoi erau cărate de vagonete. În hala învecinată se continua procesul de prelucrare a oțelului incandescent. Transformat într-o tablă subțire, strălucitoare, oțelul alerga apoi pe benzile rulante. „Ia uite, sunt mai lungi de un kilometru!” gândi Voinilo, trăgând cu ochiul spre metalurgiștii aceștia pricepuți.

În hale întâlni chipuri negre, îngrijorate. Zidurile halelor gemeau de poduri, de trepte și scări aeriene vopsite în galben. Puțin mai încolo se afla panoul cu tonajul producției anuale, *Annual production tonnage*. Aici procesul de fabricație era preluat de șase laminoriști care-i dădeau tablei forma finită. Jeturi de apă răceau tablele, care treceau apoi într-o hală unde erau făcute sul și apoi legate. Aici patronii puteau să-și frece, de bucurie, mâinile, pentru că următoarea fază era vânzarea, iar tabla se transforma în dolari. „Cine știe dacă am să lucrez aici!” se gândi Voinilo.

Simți că trebuie să intre într-un WC. Găsi unul în apropriere, la doi pași, pus acolo tot din motive practice, să nu se piardă mult prea prețiosul timp de lucru. La intrarea stropită cu clor, Voinilo văzu doi tineri slabi și pirpirii, în costume vechi de atâta purtat. Unul îi spuse că s-a născut în satul Misleșevo, iar celălalt că este turc din Kanatlarți.

— Eu mă numesc Bilbil, iar el e Ismail! spuse tânărul din Misleșevo.

— Orbilor! le strigă Voinilo. Closete puteați curăța și la voi acasă! Sau credeți că rahatul de acasă miroase mai urât?

— Munca noastră e cam împuțită, trebuie să recunoaștem! spuse Ismail.

— Te apucă scârba să cureți closetele din uzină, asta știe oricine! adăugă cu tristețe Bilbil.

— Closetele ca closetele! îi îmbună Voinilo.

— Metalurgiștii au o viață dezordonată și suferă mereu de diaree! spuse Ismail.

Voinilo se întoarse din nou în hală. Macaralele scrâșneau jalnic, cărând noi blocuri de minereu

incandescent: procesul de fabricație se repeta. Prin geamurile care se aflau pe cele două părți răzbătea o lumină slabă, măslinie, prin care porumbeii cu picioruşele lor desenau figuri ciudate. „Prevestiri ale morții!” gândi tânărul, mai în glumă, mai în serios. Pe lângă el trecu italianul cu pantaloni scurți, ținând în mână o cană din plastic plină cu ceai. Îi explică lui Voinilo prin gesturi că până și ceaiul se amestecă, fără voie, cu praful metalic și se transformă în otravă. Parcă voia să-l facă să înțeleagă că aici își primejduiește viața, că în Italia arde un soare minunat, dar aici nu vede nicio salvare! Ridică din umeri și se îndepărtă cu un surâs de gheață. „De aceea trebuie să mă gândesc bine dacă merită să lucrez aici!” gândi Voinilo, urmărindu-l din ochi, cu simpatie, pe bietul metalurgist italian.

În aceeași clipă se auzi corul sirenelor. Un bărbos ieși din birou, urlând după ajutor.

— Mama mă-sii de viață! înjură el, grăbindu-se spre locul accidentului.

După felul cum înjura, Voinilo își putu da seama cam ce naționalitate avea accidentatul.

— E un accident grav? întrebă Voinilo, pășind alături de el.

Pe deasupra capului îi trecu o macara cu niște reflectoare puternice, luminând valțurile. Jos, lângă cilindrii, se afla macedoneanul care curăța resturile de metal. Se întreba și el neliniștit de ce or fi început să urle sirenele! Era agitat și inima îi tremura iepurește când văzu cum, pe lângă el, se scurge un pârâiaș de sânge, amestecat cu praf, căpătând o culoare cafenie.

„Johnny Bordel! gândi Voinilo înfricoșat, privind prostit la tânărul care era purtat pe brațe. Poate să rămână fără picioare, uite ce pățești dacă nu te păzești. Doar i s-a atras atenția! De ce s-o fi jucat cu soarta? Mașinile n-au nici inimă, nici minte, ele doar sfărâmă”.

— Hei, frumosule! strigă Johnny Bordel, cu un zâmbet schimonosit de durere. Fugi de-aici! De ce nu deschizi o casă de toleranță?

— Curaj, Johnny! îi strigă Voinilo, ca răspuns la zâmbetul lui.

— Ascultă, frumosule, pe mine m-a jucat cum a vrut Jimmy Șarpele! Nu te lăsa să-ți pună și ție samarul în spinare! mai spuse Johnny.

— Ce știi tu despre mine?! întrebă Voinilo.

— Știu, știu…, răspunse Johnny din ușă.

Accidentul acesta tulbură toată suflarea din hală. Metalurgiștii își continuară munca în tăcere, fără strigăte sau glume. Văzuseră ei și alte nenorociri mai mari, fuseseră martorii unor întâmplări înfiorătoare, când cuptoarele înghițiseră trupuri cu totul sau când bucăți de metal incandescent îți intrau prin burtă și-ți ieșeau prin spate, dar ceea ce se întâmplase acum era și mai jalnic.

— Tânărul care a avut ghinionul de astăzi era privighetoarea halei. Ne cânta și ne aducea aminte de ținutul natal! spuse plângând un tip cam gras.

Sudorii lucrau pe lângă conductele de combustibil. În dreapta lor se odihneau câteva macarale ca niște girafe. Voinilo văzu din nou gheretele paznicilor și cabinele zebrate, de control. Și din nou întâlni metalurgiști asudați aplecați peste mașinării. Pe pereți citi diferite afișe care atrăgeau, în principal, atenția asupra periculozității curentului electric de douăzeci de mii de volți. Metalurgistul cel gras îi spuse:

— Aici e la fel ca în Europa. Numai sufletele noastre sunt acum altele! Aici singuri ne culcăm, singuri ne sculăm în paturile alea de fier!

Apoi Voinilo trecu și prin celelalte hale, discutând pe drum cu compatrioții săi. Aici toate obiectele căpătaseră o culoare metalică, peste tot se lipise rugina. Simți o totală repulsie față de munca din turnătorie. Acum îi era clar ce are de făcut. „Nu există atâția dolari în lumea asta cu care să-mi poată fi cumpărată tinerețea!” se mângâie el.

Își văzu și locul de muncă, dar se mulțumi doar să zâmbească. Trebuia să lucreze împreună cu europenii palizi, cu ochi triști, cu fețele supte sau buhăite de bolile care li se înstăpâniseră în trupuri! Șeful grupei îi atrase, personal, atenția asupra pericolelor care există din cauza curentului electric, a presiunii și a gazelor, din cauza apropierii prea mari de cuptoarele dogoritoare. Îi spuse deschis:

— La oțelărie avem cel puțin o înmormântare pe săptămână. Cel mai mult au de pătimit țăranii simpli din Balcani, când se lasă prinși de tristețe. Johnny Lazov pot să spun că a avut chiar noroc! adăugă cu năduf șeful, brigadierul grupei.

Voinilo promise că se va feri de toate aceste pericole care te pândesc la tot pasul, că-și va feri tinerețea de necazuri.

Ploaia se oprise de mult. Programul de lucru al primului schimb se apropia de sfârșit. Metalurgiștii, nerăbdători, se uitau tot mai des la ceasurile din perete. Își făcuseră norma pe ziua respectivă. Erau flămânzi și epuizați. Nervoși, îi spuseră lui Voinilo să se care din fața ochilor lor, să pună mâna să muncească ori să plece. Voinilo se tot fâțâi pe lângă ei, ridică chiar câteva lopeți cu minereu, dar aruncă apoi unealta cu scârbă. „Asta nu-i de mine! își zise el mândru. Nu merită să-mi risipesc tinerețea!” Voinilo nu-i remarcă pe controlorii care-l pândeau ascunși în spatele unei macarale din apropiere. Erau trimiși de patroni ca să cântărească dorința de muncă a tânărului. Îl urmăriseră pas cu pas, era timpul să hotărască dacă era de vreun folos sau nu în turnătorie. Tânărul patron Bill, căruia Voinilo i se adresase de dimineață, aștepta aprecierea controlorilor. Ei erau un fel de polițai ai halelor, îi apărau interesele, și el avea deplină încredere în ei. Acum, în spatele macaralei, cei doi controlori ridicară din umeri mirați.

— Nu se poate scoate metal din orice munte! Ce zici, Colleen? filosofă mărunțelul Mister Salley. Din noroi nu se face pâine!

— Oricum, este cam ciudat tânărul ăsta! Pare ori prea deștept, ori prost grămadă! răspunse cel mai înalt, Mister Colleen.

— E născut să fie șef! glumi Salley.

— Hi-hi, așa crezi? zâmbi Colleen. Ăsta-i primul om care umblă fără rost pe aici! Auzi, mai întâi și-a exprimat dorința de a cunoaște procesele de fabricație și abia pe urmă să-și suflece mânecile. Hi-hi, nu seamănă cu compatrioții lui! Imaginează-ți, Salley! Toți ceilalți, de cum au coborât din tren sau din avion, au și dat fuga la muncă, n-au pierdut nicio clipă, știind că timpul înseamnă bani! *Time is money*! zise controlorul.

— Ciudat și caraghios tânăr, dar foarte frumos! spuse Salley.

— Dacă-l mai lăsăm mult, o să semene dezordine printre metalurgiști, fiindcă își cunoaște prea bine drepturile! spuse Colleen, frecându-și mâinile.

— Te gândești la greve? întrebă Salley.

— Dracu știe la ce ne mai putem aștepta din partea lui! răspunse Colleen.

— Hi-hi! Atunci este timpul să rămână fără niciun fel de drepturi! chicoti Salley.

— Domnul Bill va fi mulțumit. Nu, Salley? întrebă Colleen, scoțând fluierul din buzunar.

— Crezi? Dar dacă ne va reproșa că i-am făcut figura din pricina doamnei Ana? întrebă Salley mai cumpănit.

— Mister Bill nu mai speră la nimic din partea doamnei Ana, îți spun eu, Salley! Poimâine îi vine nevasta, serios! zise Colleen.

— Ei da, atunci Mister Bill va fi mulțumit! acceptă Salley.

— Ca întotdeauna, *friend*! zise Colleen.

Mister Colleen duse fluierul la gură și fluieră. De supraveghetori se apropie un portar gras, cu un

snop de chei la cingătoare. Șușotiră un timp, apoi îl chemară pe Voinilo, politicos și bine crescuți, ba chiar cu zâmbetul pe buze.

— Hei, *boy*! Trăiești în Philip Island? întrebă Salley.

— Acolo dorm! răspunse cu mândrie tânărul.

— La frumoasa doamna Ana? întrebă Colleen.

— O cunoașteți pe doamna? se miră Voinilo.

— O, *sure*[31]. Noi suntem admiratorii doamnei Ana! răspunse Salley, descriindu-i în aer trupul. Mai înainte am fost musafiri nelipsiți din casa ei. Pe atunci, Jimmy Șarpele dormea la Bunbury și nu era atât de colțos! adăugă el și zâmbi.

— Vă deranjează dacă vă întreb care-i numele dumneavoastră? se interesă tânărul.

— Ti-l va spune doamna. Ea le pronunță cu multă plăcere! răspunse Mister Colleen.

— Și acum, haide cu noi, tinere domn! îl pofti foarte amabil Salley.

Portarul mergea înainte, Voinilo după el și, în sfârșit, în urmă veneau controlorii. Trecură pe lângă macaraua cea mare. În spatele closetelor, îl întâlni din nou pe Ismail din Kanatlarți. Tinerii se priviră cu căldură. În stânga, cuptoarele aruncau limbi de foc, siderurgiștii topeau cu pricepere minereul. Voinilo își aduse aminte de întregul proces de fabricare a tablei. „La urma urmelor, aici munca nici nu e prea grea!” se gândi mergând mai departe, aducându-și aminte de muncitorii pe care-i cunoscuse mai devreme. Fără să vrea, privi macaraua de pe care căzuse Johnny Bordel și-i îngheță sângele în vine. „Și-a căutat necazul cu lumânarea! se gândi ca să se mai liniștească și să se convingă că munca la topitorie nu este chiar atât de grea. Siderurgiștii sunt buni camarazi!” își zise el mulțumit.

Portarul deschise o ușă de serviciu care se folosea în caz de incendii și care dădea direct în drumul acela urât, denivelat, pe care mergeau camioanele care cărau tabla laminată în port.

Voinilo se sperie; privi cu ochii rugători după controlori. Ei erau ascunși în spatele unei porți grele. Voinilo nu întâlni decât ochii reci ai portarului. Acesta își șterse nasul, își schimonosi fața și clipi din ochi. Îl prinse pe tânăr pe după umeri, îl ridică în sus ca pe un fulg și, cu mâna stângă, îl lovi nu prea tare în ceafă. Voinilo se clătină, încercă să se țină totuși pe picioare, dar căzu în noroi. „Ce puternic și nerușinat este portarul ăsta!" se gândi furios Voinilo și se întoarse spre poartă. Ceafa și obrajii îi erau plini de noroi. Portarul băgase cheia în broască și râdea din răsputeri.

— Știu că n-o să mai ai chef să te mai întorci pe aici! *Bye-bye*![32] zise mulțumit portarul.

— Slugoi al bogătașilor! i-o întoarse tânărul și începu să arunce după el cu noroi.

Nu mai era nici urmă de controlori: „Bineînțeles, au rămas în dosul porții, sunt prea fini, prea politicoși să asiste la asemenea grosolănii! se gândi tânărul cu amărăciune în suflet. Într-o bună zi vor călca ei pe la doamna Ana, și atunci le plătesc eu lor cu vârf și îndesat. Poate că râd mulțumiți în spatele porții, convinși că au procedat foarte înțelept! se gândea Voinilo. Într-o zi tot vor da ei pe la doamna Ana și au să-și blesteme zilele. N-o să-i uit eu ușor! Dar vor mai veni ei pe Philip Island? Și cu portarul cum rămâne? Nu trebuie să-i dreg și lui mutra? Dracu să-l ia! Grăsanul ăsta este doar un obiect și o armă în mâinile lor murdare. Un amărât de proletar!"

Se întoarse în oraș după-amiază, cu metalurgiștii din primul schimb. Toți erau triști; aflaseră că Johnny Bordel își va pierde un picior. Da, privighetoarea lor va înceta să mai cânte, oricum alta îi va fi viața! Lui Voinilo gândurile i se învălmășeau în cap, era necăjit că patronul Bill, în ciuda rugăminților sale, nu catadicsise să mai stea de vorbă cu el. Avea impresia că trupul i se va fărâma. Mergea ca pe ghimpi, era frânt, de parcă

munca îi luase toată puterea: în realitate, după o astfel de zi, nervii îi erau la pământ.

Traversă strada mare din Cook Point. Voi să bea ceva rece, făcu doi-trei pași până la „Magnolia”, dar își aduse aminte că buzunarele-i sunt goale. Cu capul în piept, o luă către Double Bay, spre podul ce ducea pe Philip Island. Zăpușeala și umezeala îl secaseră, abia mai respira. Trecu pe lângă *hostel*-uri ca pe lângă un cimitir. Se gândi: „Doamne, când plouă, e groaznic, dar când nu plouă, este și mai rău!”

Ca să se întoarcă pe Philip Island, trebui să treacă peste linia ferată, fiindcă greșise drumul. Calea ferată era plină de noroi amestecat cu pulbere de metal. Peste ea se ridica o pasarelă cu grilaje de fier. Citi din nou: *Safety first wait until train stops*[33]. „Peste tot numai metal! își zise tânărul. Peste tot: atenție, pericole. O clipă de neatenție, și ți-ai și pierdut capul! Metalul, lua-l-ar dracu de metal! Oamenii se vor scârbi de atâta metal!”

Aici soseau muncitori din toate colțurile lumii, un fluviu de oameni: cu papornițe, cu genți pline de etichetele diferitelor companii de aviație, după care tânărul își putea da seama că veneau de pe alte continente, și acum toți se grăbeau, după muncă, să se întindă în paturile lor. „În paturile lor de metal!” își aduse aminte, enervat, tânărul.

Era o zăpușeală cumplită, o după-amiază ucigătoare care te aducea în pragul nebuniei. Voinilo își șterse sudoarea de pe ceafă și simți locul unde îl lovise portarul. Trecătorii erau nervoși. Cum se zice: dacă i-ar fi mușcat un câine, animalul ar fi înnebunit pe loc. Pe Voinilo îl surprinse faptul că aproape jumătate din trecători vorbeau în limba lui. Grăbiți, își aruncau aceeași întrebare: „Ce mai faci, ce mai faci, *good*?” Și își răspundeau tot la fel: „Ei, merge, nu prea bine, dar merge!” și se îndepărtau la fel de grăbiți.

Voinilo trecu podul și ajunse pe insulă, lac de sudoare din cap până în tălpi. Aerul tremura de căldură și zumzăia de insecte. Câteva vite și taurul enorm căutau umbra palmierilor și eucaliptilor. La o fereastră a casei patronului apăru capul lui Ilia.

— Chin și amar! îi strigă tânărului cu un surâs ironic. O-ho-ho, pricepi?

Voinilo n-avea chef de vorbă. Se gândi: „Ce mai vrea și țestoasa asta? Episcopul nu l-a chemat încă la el?" Flutură mâna și intră în *hostel*. Casa de oaspeți era cufundată în liniște, de parcă minerii o părăsiseră. Chiar și din cameră auzea râsul bolnăvicios și răutăcios al lui Ilia, care spunea:

— Ei, uite-așa, pricepi, bogăția nu pică din cer! O găleată de sudoare, o picătură de sânge, un bulgăr de aur, pricepi?

În casă nu găsi pe niciunul dintre frații săi. Nici ceilalți nu se întorseseră încă. Spaniolii se mutaseră în Cook Point cu două zile înainte. Ei lucrau în cele mai depărtate mine și, de obicei se întorceau când soarele asfințea, așa că nu le mai convenea să mai stea pe insulă. Voinilo își scoase bluza, pantalonii, ceasul și le aruncă pe pat. Intră în baie, își scoase chiloții albi și transpirați, dar nu intră sub duș, ci se opri în fața oglinzii. Își privi, mut de admirație, trupul, cântărindu-se din cap până-n picioare. Își trecu mâna peste piept, mângâindu-și părul. După ce se privi în oglindă, mulțumit de frumusețea sa, intră sub duș. Nu suporta praful acela metalic și se spălă îndelung cu buretele, atent, pe umeri, pe sub braț, pe abdomen, pe picioare.

În ușa de la baie, pe care Voinilo, în supărarea lui, o lăsase întredeschisă, ședea doamna Ana. Emoționată de ceea ce vedea, strângea în mâini chiloții lui albi, murdari, zâmbea mulțumită, privindu-i, topită, trupul gol. Voinilo își dădu seama mult mai târziu că e privit. Se rușină puțin, dar, îndrăgostit de sine însuși, își reveni imediat. Ba chiar îi și zâmbi, gândindu-se: „Of, ea e atât de

înmiresmată și de atrăgătoare, iar eu atât de obosit!”

— Nu te mai duce acolo! îi spuse, rugătoare, Ana. Munca aceea grea te va ucide!

— Și ce să fac? întrebă Voinilo supărat.

— Doar n-ai de gând să-ți irosești puterea și tinerețea așa, prostește! adăugă Ana tulburată.

— Și dacă aș vrea, tot n-ar mai fi posibil! răspunse mai calm Voinilo. Dar unde să mă duc, Ana?

— Of, nu știu! Uite, păzește caii și vitele pe insulă. Jimmy îți va plăti pentru asta! îi propuse, temătoare, Ana.

— Văcar? Pentru cincizeci de dolari pe săptămână?! întrebă Voinilo în timp ce se îmbrăca. Vrei să mor în sărăcie?

— Of, nu, dragul meu copil! suspină Ana mulțumită și îl cuprinse de gât. Tot ceea ce îmi aparține mie, acum, va fi și al tău într-o bună zi! adăugă și voi să-l sărute.

— Ascultă, Ana! Plata mea săptămânală trebuie să fie mai mare decât aceea a lui Colleen și Salley. Numai atunci voi fi fericit, spuse Voinilo, strângându-și cureaua la pantaloni. Îi cunoști pe supraveghetorii de la turnătorie? întrebă el hotărât.

— Pe Colleen și Salley? zâmbi doamna. Of, ăia sunt niște clovni! Salariul lor nu este cine știe cât, crede-mă!

— Mai vin pe insulă clovnii ăștia? întrebă Voinilo pieptănându-se.

— Acum nu, dragule! răspunse Ana. Bărbatu-meu le-a interzis să mai pună piciorul aici. Era cât p-aci să-l omoare pe Colleen! Sunt niște caraghioși, nu-i așa?

— Colleen și Salley? întrebă tânărul.

— Nu ți-au plăcut, dragule?

— Jimmy este aici? întrebă Voinilo.

— E la Bunbury! Foarte departe! spuse Ana.

— Ce somn îmi e! se tângui tânărul.

— Of, nu! Fără tine e atât de plictisitor pe Philip Island! șopti Ana înfiorată, înnebunită de dorință.

În timp ce se îmbrățișau, apropriindu-se de patul de lângă fereastră, în camera fraților Altin, Ana iradia de fericire. Tânărul era frânt, n-avea niciun chef de dragoste. Se întinse, cu destulă răceală, lângă femeia pudrată și înmiresmată. Ar fi renunțat bucuros la această joacă. O sudoare rece îi cuprinsese ceafa și fruntea. În clipa aceea îi disprețui pe toți norocoșii lumii. Privi obrajii rumeni ai doamnei, ochii măriți și încărcați de emoție. Îi venea să scuipe fața aceea pudrată și să se ridice din pat, dar se răzgândi. Apoi spuse:

— Ascultă, Ana! În ținutul meu natal am avut o fată mult mai tânără decât tine, nu te supăra, dar ăsta-i adevărul. Era mai tânără decât tine, dar degeaba, mirosea îngrozitor a transpirație. Trupul tău se scaldă în miresme și de aceea îmi place. Nu te supăra, așa este!

Doamna zâmbi la auzul destăinuirii, își afundă degetele în părul lui des și-i șopti:

— Ești și mai frumos, dragule, când mă iubești! Aromele te ajută, crede-mă!

Tânărul simți clocotindu-i în vine un val de căldură care-i cuprinse tot trupul. Ana știu, în clipa aceea, că va fi răsplătită.

Capitolul nouă

Exploatările miniere se aflau la patruzeci de mile nord-est de Cook Point, în apropierea rezervației naturale Tidbimbilla. Ca să ajungă în ținutul Planne, minerii poposeau mai întâi într-un golf de corali. Aici îi lăsau bărcile cu motor și vaporașele, apoi o luau încet, cu „Land-rover-urile", fiindcă drumul era plin de hârtoape și periculos. Se putea ajunge acolo și cu trenul, dar era groaznic de obositor, se zgâlțâia tot și abia se târa prin câmpia tropicală, monotonă și plină de milioane de insecte. Era unul și același tren de marfă care ducea minereul în port. De aceea minerii hotărau să meargă mai degrabă cu bărcile și cu mașinile.

De obicei, Goțe și Vicenzo plecau împreună, fie cu bărcile, fie cu vaporașe-pilot, alteori cu marfarul care traversa savana. Luau trenul cam de două ori pe săptămână, cu toate că știau cât de obositor și de anevoios era drumul. O porțiune trecea printr-un ținut mlăștinos. Aici locomotiva se târa ca o furnică sau, mai rău, ca o țestoasă, astfel că niște șerpi mici și galbeni se puteau lipi de vagoane fără a fi tăiați de roțile trenului. Goțe și Vicenzo se îndreptau spre muncă plini de energia pe care le-o dădea somnul adânc de peste noapte. În schimb se întorceau vlăguiți, cu nervii la pământ, căldura îi toropea, mușteleșiță țânțarii îi năpădeau, umezeala fierbinte aproape că-i opărea. Noroc că, pe o astfel de căldură, se leneveau și șerpii aceia mici, cu gușile pline de otravă, ca de altfel toți șerpii de soiul lor, care, la amiază, nu mai aveau chef de nimic și nu atacau fără motiv.

În dimineața aceea, cei doi buni prieteni aleseseră drumul mai ușor. La Cook Point se urcaseră într-o barcă rapidă și ajunseră în golf doar după o oră de mers. Cu mașinile făcură ceva mai mult, pe un zăduf cumplit. Încă din barcă Goțe se

plângea că-l doare capul și că-i dădeau târcoale o mulțime de gânduri negre pe care nu era în stare să și le explice.

— De ce n-or fi ridicat patronii barăcile chiar în preajma minelor? se întrebă el, sprijinindu-și capul în mâini. Cel puțin nu ne mai chinuiam atât!

Vicenzo îl cuprinse cu o mână pe după gât și-i întinse plosca plină cu apă.

— Oh, ceva mă strânge în piept ca o gheară! zise Goțe, cu fața crispată.

— Vlei muiele, *fratello mio*? zâmbi Vicenzo. Nu te mai asgunde!

— Ce-ți trece prin cap? oftă Goțe și iarăși gemu.

— Muiele vlei, a? insistă Vicenzo.

— Lasă gluma, frate! răspunse Goțe. Hai mai bine să-i dăm zor, să ne terminăm norma înainte ca soarele să se ridice prea mult. De-acord? Apoi ne întoarcem cu prima mașină, da? La Cook Point am să chem doctorul. De acord? întrebă el.

— Bine, *molto bene*[34]! acceptă italianul.

Minereul se afla la suprafață, condițiile climaterice foarte grele, dar se lucra la fel ca în oricare altă mină din lume. Pământul ascundea rezerve pentru o sută de ani de exploatare intensă și încă nici nu pătrunseseră în adâncime. Patronii de la „Myning Mining”, partenerii celei mai importante companii din Cook Point, erau mulțumiți de minereul aflat la suprafață, care era de cea mai bună calitate. Poate tocmai de aceea nici n-aveau interesul să fie săpate galerii. Se lucra cu mașini, picamere japoneze și escavatoare americane. Și, cu toată clima îngrozitoare, minerii aduceau patronilor profituri uriașe. Minerii aveau norme mari, unii nici măcar nu puteau să le îndeplinească.

Aerul tremura de căldură, umezeala îi chinuia, pământul le sorbea sudoarea. Era o zi cu ghinion pentru Goțe: perforatorul i se poticni într-o porțiune rea de teren care-i scotea sufletul. Vicenzo își termină norma în jurul prânzului, se

șterse cu o batistă și, șchiopătând de piciorul stâng, se îndreptă spre Goțe. Când își văzu prietenul chinuindu-se, își aduse picamerul său, și astfel, Goțe reuși s-o scoată la capăt. Brigadierul le trecu în caiet norma îndeplinită, apoi își predară ustensilele la magazie și se îndreptară spre șeful de tură.

— Ce vreți, leneșilor? întrebă el.

— Să plecăm la Cook Point cu primul tren! răspunse, calm, Vicenzo, în engleză.

— Nu se poate, treceți la lucru, ca și ăilalți! Sau poate nu mai vreți să munciți?

— Este vorba de o boală! răspunse tulburat Goțe.

— Ce boală? Blenoragie sau sifilis? întrebă șeful, mestecându-și guma.

— Capul! răspunse Goțe.

— N-ai minte în cap, asta este problema! răspunse, cu ură, șeful.

— Trebuie să mergem la doctor! spuse Vicenzo.

— *Get out*[35]! răcni șeful, scuipându-și guma din gură.

Îi mulțumiră, ridicându-și pălăriile de pai, și alergară într-un suflet spre calea ferată. Ceilalți munceau mai departe sub supravegherea mărunțelului și pistruiatului șef, căruia mușchii obrajilor îi tremurau de supărare. Escavatoarele încărcau vagoanele pentru trenul de după-amiază.

— Ăstuia nu-i plac mutrele noastre! spuse Goțe, gândindu-se la șeful care se uita acum după ei.

— *Si, si*![36] răspunse Vicenzo, grăbindu-se spre calea ferată. Trebuie să-l educăm puțin! adăugă zâmbind.

Plecară cu o garnitură mare de o sută cincizeci de vagoane, supraîncărcate cu minereu, care abia se târau. Goțe se așeză într-un vagon, deasupra minereului, și îl podidi sudoarea. Creierii îi luau foc și, privind spre cer, hotărî să se așeze lângă Vicenzo, sub acoperișul dintre cele două vagoane. Era mai răcoare acolo și, când își scoase iarăși

capul din umbră, i se păru că soarele explodase, cuprinzând tot cerul. În clipa aceea înțelese cu adevărat cum de pot coace băștinașii ouăle de struț în nisip. Se clătină, ca într-un acces de febră, din pricina durerii și amețelii, și fu gata să cadă în iarbă. Se prinse strâns cu mâinile de mânerele vagonului și gemu. Prietenul său, vădit lucru, avea o mai bună condiție fizică, ședea bine cu nervii, și se ghemuise liniștit în partea stângă a vagonului. Vicenzo era de meserie miner, asta făcuse în Calabria, așa că aici se adaptase destul de ușor. „Trupul meu este hârșit!" spunea el în glumă. Era un prieten de nădejde și de caracter. Acum era foarte îngrijorat de sănătatea prietenului său.

Astfel, printre zgâlțâielile trenului, își aruncau priviri calde, surâsuri abia ghicite, care parcă spuneau: „Nu-i nimic, *fratello mio*, mai vânăm noi muște!" Ațipeau de oboseală, dar nu mai mult de o clipă, deschideau apoi ochii și, înghițindu-și saliva uscată, priveau aerul încins care juca deasupra ierbii. „Mare minune că nu se aprinde totul în jurul nostru!" gândi Goțe. Trenul se târa agale, și scurtele sale fluierături spintecau zăpușeala văzduhului.

— Ești conștient că nu știm ce vrem? se întoarse Goțe către prietenul lui, între două ațipeli.

— Profită, *fratello*, dormi! răspunse Vicenzo închizând ochii.

— Somn ușor, vise plăcute! spuse Goțe, acoperindu-și fața cu pălăria.

Vicenzo își avea propria lui filosofie despre viață: „Vom muri, se gândea el, și ce importanță mai are unde ne vom odihni atunci? Omul are, de obicei, un punct de plecare pe pământ și se îndreaptă spre celălalt punct, către sfârșitul său!" Vicenzo își înăbușea în suflet tristețea. Astfel devenise curajos și puternic, ceea ce nu reușiseră majoritatea celor veniți din Europa de sud. Pentru el, West Austul reprezenta sfârșitul lumii. Lucru normal: venise aici cu un scop foarte precis.

Intenționase ca, poate, după un an de zile, să se întoarcă în Calabria, izvorul vieții lui. „Asta este soarta, spuse el, cu mult mai bună decât a băștinașilor!” După părerea lui, acestor triburi li se pregătea un sfârșit și mai amar. Ei vor pieri la propriile lor izvoare.

— Se vlei? îl întrebă, după o vreme, pe Goțe. Apă lece? E, nu am!

— Nu, *fratello*! răspunse Goțe. Simt că se întâmplă ceva cu mine, că sfârșitul mi-e pe aproape!

— Sus dovleacul! strigă italianul, gândindu-se la cap. Nu te lăsa pradă vulturilor! Muielea ta plânge! Copii plânge meleu! Sus dovleacul!

Cei doi prieteni se înțelegeau bine. Un an întreg dormiseră în aceeași cameră pe Philip Island, și fiecare învățase câte ceva din limba maternă a celuilalt. Și Goțe și Vicenzo făceau destule greșeli grosolane, fapt care însă nu-i deranja câtuși de puțin. Goțe învățase numele tuturor așezărilor mai mari din Calabria, iar Vicenzo știa numele a cinci munți mai importanți din Macedonia. Fiecare știa totul despre cei ai casei celuilalt, cu toate că nu-i văzuse niciodată. Goțe ținea bine minte că fata lui Vicenzo, Giola, are un semn pe umărul drept, iar Vicenzo, că Boiance, fiul mai mic al lui Goțe, suferă de o malformație cardiacă ereditară. Făcuseră cunoștință cu ai lor din Europa cu ajutorul albumelor fotografice și, mai ales, a celor ce-și povestiseră, cu dragoste, în nopțile lungi, plictisitoare și în zilele înăbușitoare, cum era și aceasta, când își închipuiau cum o duc ei acolo, acasă. Până la venirea lui Dame și Voinilo, fuseseră ca niște frați, iar prietenia lor nici mai apoi nu avusese cu nimic de suferit. Vicenzo trecuse în camera italienilor, care se afla alături, în aceeași casă de oaspeți de pe insulă, și rămăseseră, în continuare, prieteni la cataramă. De obicei minerii îi dădeau ca exemplu ori de câte ori voiau să sublinieze respectul și încrederea în oameni:

„Cinstit ca Goțe!” spuneau. Sau: „Bun ca Vicenzo!” În fiecare zi, în afara duminicilor, în zorii dogoritori, plecau cu barca sau cu trenul spre exploatările miniere, unde se dovediră printre cei mai îndemânatici. Prânzeau împreună, cinau împreună, până și visele li se asemănau. Manoli, cel de al treilea membru al grupului, egalul lor în toate și prieten de nădejde, lucra într-un ținut apropiat, la exploatările miniere din Tom Price. De aceea nu se vedeau chiar atât de des, dar se gândeau unii la alții și, în timpul liber, îi aflai pe toți trei la „Magnolia’” sau la vreun alt bar.

Acum Vicenzo era cum nu se poate mai îngrijorat de sănătatea prietenului său. Se întreba cum ar putea să-l ajute, cum să împartă până și boala cu el. Poate că Goțe nici nu era bolnav, poate nu mai avea voință să lupte! El credea că gândurile, zburându-i în Balcani, la nevastă și la copii, poate că îi deschiseseră rănile din suflet. Cum să-l scoată din acest impas, cum să-i alunge gândurile triste? Să-i aducă în pat una din acele nefericite prostituate de prin vreun bordel clandestin? Poate că n-ar fi rău, poate prietenul său s-ar vindeca și ar fi iarăși vesel. Dar ar fi cinstit să facă una ca asta, se gândea Vicenzo, nu cumva pe urmă ar jindui și mai mult după copii? „Of, bineînțeles că *fratello* ar fi și mai necăjit, l-ar mustra conștiința. Dar trebuie să fac ceva pentru el, nu se poate să nu existe un leac pentru această tristețe! Nu l-ar putea vindeca cățeaua aia de Livia?” se întrebă necăjit italianul.

Se simțea izul orașului. Aerul încins puțea îmbâcsit de reziduuri de benzină. În câmpul deschis se vedeau turme sătule. Trenul trecea peste albiile câtorva torente secate, unde apa curgea doar la vremea musonilor. Locomotiva aproape opri în două locuri, deoarece terasamentul se dărâmase și, prin spărturi, treceau turme de canguri.

Din depărtări se auzi deodată sirena unui vapor. Goțe se ridică în vârful picioarelor și, cu gura

căscată, începu să caute portul. „Dame și «Kohwa-Maru» ar trebui să fie acolo, se gândi el mai înseninat. Dar iată și barăcile!” În fața ochilor îi apăru orașul particular al bogaților patroni. Își scutură capul, apoi își așeză pălăria să-l apere mai bine de soare, se îndreptă de spate și privi cangurii. Le invidia libertatea și viața lor simplă. „Cangurii își duc casa cu ei, se gândi Goțe, își poartă familia în torbă și hoinăresc împreună!” Ar fi purtat și el, bucuros, o astfel de torbă, numai să fie alături de cei dragi, să-i poată îmbrățișa și mângâia.

— Tlebuie să te vindegi! zise Vicenzo. Să te odignești! Muiele bună, copii buni, tlebuie să te vindegi!

— Mai am de ales? zâmbi cu amărăciune Goțe. Mai întâi să-mi văd frații. Poate că lui Dame nu i-a mers prea bine pe mare!

— Vezi-ți de capul tău! strigă puțin supărat italianul. Nu moale tu, muielea plânge, copii plânge!

— Dragul meu prieten! spuse Goțe emoționat. Nu se moare atât de ușor!

— Tlebuie să te vindegi! repetă Vicenzo.

— *Good, fratello, good*! Dar să nu mai aud și de doctor! spuse Goțe.

Trenul se îndrepta spre sud și traversă râul Marrumbridge. Sirena sperie un stol de lebede negre, în apropierea liniei ferate, câțiva eucalipți erau în flăcări. „Noroc că sunt înconjurați de nisip și că fiecare arde în legea lui! gândi Goțe. Dacă ar fi fost iarbă prin preajmă, focul s-ar fi întins pe kilometri întregi și ar fi pârjolit întreaga rezervație a băștinașilor. Uite, până și natura poate fi dreaptă uneori!” își spuse mai apoi, zâmbind chinuit.

Intrară în zona interzisă a portului. Aici se descărca minereul, mașinile îl sfărâmau și astfel era urcat în vapoare sau dus la topitoria locală.

Săriră amândoi din vagon în nisip, uitându-se la mașinile uriașe care zdrobeau minereul. Un câine șchiop căuta un loc unde să se ascundă. Cei doi

prieteni prezentară paznicului de la poartă legitimațiile și se îndreptară spre oraș. Goțe se mai întoarse o dată spre port, dar „Kohwa-Maru” nu se afla acolo. Lângă docuri citi îngrijorat numele altor vapoare: „Kristin Broving”, care era deja gata de plecare, și „May Sky”; Goțe se întrebă de ce-o fi întârziind vaporul „Kohwa-Maru”. „Nu cumva i s-o fi întâmplat ceva? Nici vorbă, este un vapor mare și puternic, gândi el, dar stihiile mării sunt cu mult mai puternice!”

Se despărțiră în fața „Magnoliei”. Vicenzo spuse că ar vrea să trimeată o scrisoare alor săi, în Italia, și va intra acolo s-o scrie. Spunea că-și visase urât copiii și simte cum o forță nevăzută îl îndeamnă să le trimită cele mai bune gânduri ale sale.

— Ne vom vedea diseară, adăugă el, apoi îl rugă pe Goțe să se culce și să se odihnească: Somnul îți tulbură, uneori, ochii, dar de câte ori ți-i limpezește și ți-i răcorește! zise, luându-și la revedere.

De fapt, rămăsese să-și bea obișnuita bere rece și să-l întâlnească pe Manoli. Voia să se sfătuiască și cu grecul în privința lui Goțe, să vadă ce se poate face, „fiindcă prietenia e lucrul cel mai de preț, o, și cu nimic nu poate fi plătită!”

Înainte de a ajunge pe Philip Island, Goțe se întâlni cu Ilia pe podul de lemn. Acesta își legase o batistă în jurul gâtului, pentru a opri transpirația care i se scurgea printre zbârcituri, și tușea de parcă era în vârful muntelui. Se salutară și se întrebară de sănătate. Bătrânul recunoscu că abia se mai ține pe picioare, iar căldura îl toropește și-l însomnorează. De când se întorsese din ținutul său natal, într-adevăr, Ilia se posomorâse și se îmbolnăvise de-a binelea. „De ce s-o mai fi întors?” se întrebă Goțe.

— Dimce al meu este încă la Bunbury! spuse Ilia fără niciun rost.

— Are treabă! răspunse scurt Goțe.

— Ai nevoie de Voinilo? întrebă Ilia.

— Nu. Dar Dame a venit cumva?

— Vaporul are o avarie, pricepi? răspunse Ilia.

— Unde? întrebă nervos Goțe.

— Dumnezeu știe unde, pricepi?

La prânz insula era cufundată în liniște. Goțe văzu caii și vitele păscând prin iarbă, iar pe pragul casei patronului câinele care abia mai respira. Intră în cameră, își atârnă maieul într-un cui și se îndreptă spre baie. Se spălă pe mâini, își stropi, în fugă, trupul cu apă și se întoarse în cameră. Deodată ușa de afară scârțâi și se auziră glasuri: imediat apăru Voinilo, frumos pieptănat, într-o cămașă subțire și colorată, din mătase indiană, bine dispus după somn și pus pe glume.

— Mi-a spus bătrânul că te-a văzut! Cum de-ai venit atât de devreme? întrebă Voinilo.

— Am terminat mai repede. Mi-a ajutat Vicenzo răspunse Goțe obosit. Dar tu, Voine? Cum a fost la topitorie? Am uitat aseară să te întreb. Ți-am spus, frate, aia nu-i treabă pentru tine!

— Chiar ieri m-au și dat afară. Mi-a fost și rușine să-ți spun! răspunse Voinilo. Bine zici, e periculos să muncești acolo! Mai bine că m-au dat afară! Nu-mi vând eu tinerețea pentru un pumn de dolari! zise calm tânărul.

— Înțelept lucru. Îmi place caracterul tău, Voine! Și acum? întrebă el.

— Acum ce? Există și munci mai ușoare, crede-mă! spuse Voinilo, încercând să zâmbească.

— Să împingi vagonetele în port? întrebă Goțe.

— Nici prin cap nu-mi trece! răspunse Voinilo.

— Atunci vacile și caii patronului Jimmy? Asta vrei să spui?

— Și de ce nu, Goțe? zâmbi Voinilo. Nu-i chiar atât de rău. Minele și topitoriile mai pot să aștepte! Ascultă-mă, frate, asta-i cea mai ușoară muncă în West Aust. Și, oricum, salariul meu nu va fi mai mic decât al supraveghetorilor ălora, Colleen și Salley. Nu-i mai bine așa, Goțe? întrebă tânărul.

— Cine sunt Colleen și Salley ăștia? întrebă Goțe.

— Niște scuipați! Niște clovni de la topitorie. M-au împroșcat cu noroi! răspunse Voinilo.

— Vicenzo e plătit cu cincizeci de dolari pentru toată cireada asta! Ascultă, Voine, nu sunt prea mulți bani! spuse Goțe.

— Cincizeci de la Jimmy și patruzeci de la doamna Ana. Nu-i o afacere bună? întrebă Voinilo.

— Doamna a fost de acord să plătească?

— A fost ideea ei, Goțe! Ce părere ai tu despre doamna Ana? întrebă Voinilo.

— Afacerea nu-i rea! Dacă vrea un văcar cu studii superioare, trebuie să-l plătească, nu? chicoti Goțe.

— Știam că ai să râzi de mine! zise Voinilo.

— Ei, lasă, nu m-am gândit la nimic rău! Dar, uite, Dame încă n-a ajuns! spuse Goțe îngrijorat.

— Diseară va fi aici! zise tânărul. Vaporul a avut o avarie în preajma ecuatorului. Au anunțat căpitănia portului că și-au reparat stricăciunile și că au pornit încoace cu toată viteza!

Ușa se deschise, și în prag apăru doamna Ana.

— Vreți cafea? întrebă ea amabilă. Haideți la mine în salon. Am și o musafiră, Livia. Veniți?

— Sunt foarte obosit și o să mă culc puțin, spuse sincer Goțe și se trânti cu capul pe pernă.

— Poate ești flămând? Haide, o să iei o înghițitură, două, cu Livia, propuse doamna.

— Am mâncat la „Magnolia”! minți Goțe.

— Măcar o cafea, e gata! spuse doamna. Vă aștept, veniți! îi îndemnă ea ieșind.

— Mare plictiseală pe insula asta! Afară, muște, zăpușeală și umezeală, și Ilia ăla care este o adevărată belea! Doar în salonul doamnei Ana e ceva mai suportabil! Nu te superi dacă mă duc acolo? întrebă Voinilo, gata să iasă pe ușă.

— Cred că va fi spre binele tău.

— De ce refuzi invitația la cafea?

— Sunt foarte obosit, vreau să mă culc! spuse Goțe.

— Odihnește-te, n-o să te deranjez! adăugă tânărul și dispăru într-o clipă.

Goțe se întinse în pat, încercând să adoarmă. Pe neașteptate, gândurile i se îndreptară spre fratele lui cel mai mic. „Nu cumva cade singur în capcană? se întrebă. Și, totuși, de ce să mănânce o pâine amară?" își mai spuse. Cineva bătu la ușă și Livia intră în cameră ca o vijelie. Goțe, rușinat, se ridică din pat și-i zâmbi cu greu acestei femei pe care o disprețuia. Era îmbrăcată excentric, provocator, ochii, încondeiați, păreau cu mult mai mari decât în realitate, la gât purta un colier din jad, iar rochia îi pocnea pe coapse.

— Până când o să tot faci pe sfântul? întrebă Livia.

— Am mai discutat o dată. Crede-mă că totul este clar! spuse Goțe.

— Așa, da? Noi toți suntem niște maimuțoi în fața ta?

— Nici nu mi-a trecut prin cap, Livia!

— De ce respingi mâna care ți se întinde? Vino în salon!

Goțe mai rămase puțin în cameră și, tot moțăind și gândindu-se că femeia asta își ia mai multe drepturi decât i se cuvin, adormi buștean. Dar, mai înainte de a adormi, își propuse totuși ca, într-o bună zi, să discute cu ea despre viața destrăbălată pe care o duce, așa cum mai încercase și cu vreo unsprezece luni în urmă.

Capitolul zece

Goțe avusese o noapte îngrozitoare: halucinații, coșmaruri, spaime, dureri de cap. Și, pe deasupra, visase și o femeie, nu-și putea aminti cine era și de ce nu-i spusese niciun cuvânt frumos care să i liniștească sufletul. Să fi fost Livia? O visase și pe ea. Numai ce apăruse, că-și și dezbrăcase chiloții cafenii cu danteluțe și, cu o voce cavernoasă, îi spusese: „— Iubește-mă, ce mai aștepți?" Goțe se suci și răsuci să-și atingă țelul, dar degeaba: doar o picătură mare de vlagă în pat și o ușurare de moment. Gând se trezi, trebui să recunoască în sinea lui că se afla într-un mare impas. Vicenzo avusese dreptate: îi trebuia o femeie.

Încercă să mai adoarmă. „La dracu, gândi el, doar omul nu este un animal fără minte, să-și dea cinstea pe rușine". Dar somnul nu i se mai prinse de gene. Aștepă liniștit zorile, cu nervii mai puțin încordați. Se hotărî să-i scrie Roskăi în Bitola. Îi va spune adevărul, că dacă nu-și va arunca otrava din vine, asta-i boală curată. Îi va scrie iubitei sale neveste că o visează mereu cum îl cheamă acolo, acasă, cum îi arată toată frumusețea trupului hârjonindu-se în pat, cum aude toate acele gemete și suspine, cum se trezește în cochilia aceea eterică, dulce, descărcându-se într-un lung și plăcut oftat. Îi va scrie să mai aibă puțină răbdare, că va vedea el cum va ajunge la ea, poate chiar anul acesta, o cheltuială de o mie de dolari neînsemnând nimic în comparație cu dragostea nemuritoare. Căci nu a nemurire ar semăna mângâierea trupurilor lor tinere, despărțite de atâta amar de vreme? Și Roska lui cea gingașă sigur tânjește după o noapte de dragoste cu prințul ei din basme, pe care-l cunoscuse pe Aleea Eroilor! se gândea Goțe dimineață. „Abia aștept ziua aceea fericită, plină de alintări și de îmbrățișări!" își spuse Goțe. Îi va scrie cel mai târziu până la prânz,

îi va povesti ce o așteaptă când se vor vedea acasă, așa, ca să fie pregătită. Se ridică și începu să se plimbe prin camera cu cele trei paturi de fier, trecându-și degetele prin păr, imaginându-și cum își va împlini acea fericire, acea trăire, când vor rămâne singuri-singurei. Deodată își aduse aminte de copii! Da, îi vor trimite în luna-parc, oricum, sunt copii înțelegători, și ei se vor lăuda, față de ceilalți, că tatăl lor s-a întors din West Aust. Copiii se vor juca în parc. De acum viitorul le va fi asigurat, iar el se va desfăta acasă. Bineînțeles, nu până va rămâne fără pic de vlagă. Va ști el cum să-și facă fericită nevasta. Da, îi va scrie, cu speranța că, în felul acesta, îi va face, și ei, mai ușoare suferințele.

După micul dejun duminical, luat la doamna Ana, Goțe porni la plimbare spre podul care lega insula de oraș. Acolo îl găsi iarăși pe Ilia, despre care își avea părerile lui. „Nici eretic, nici fanatic, zâmbi Goțe, nici cu caracter, nici fără. Dimce a avut de la cine să învețe”, își spuse în sinea lui. Poate că acest Ilia își are propria lui filosofie despre viață, dar de fapt se poartă ca o muscă fără cap. Ochii îi trădează uneori cinismul, fața i-a îmbătrânit, este gălbejit ca un mucenic. „Se tot fălește cu tinerețea lui furtunoasă! Ba că a fost misionar, împreună cu nu știu care arhiepiscop, ba cu aventurile lui în eterna Romă, carevasăzică: uite, cunosc viața pe propria mea piele și, într-adevăr, știe multe despre lumea asta, gândi Goțe. Și totuși va muri fără să-și lepede vechile năravuri.”

— Cum ai dormit? întrebă Goțe.

— De ce n-am și eu un fecior ca tine, pricepi? zise bătrânul oftând.

— Și ursii fug de mine! zâmbi Goțe, dar în sinea sa își zice: „Și să am un tată ca tine? Nu mi-aș dori așa ceva nici în clipele mele cele mai rele!”

— Acum nu mai am ce pierde! continuă senin Ilia, aruncând o pietricică în apă. Viața mi-a fost ca

o peltea și acum s-a terminat, pricepi? Gata!

— Oh! Ai dormit prost azi-noapte! spuse Goțe.

— Ce rost are să mă compătimești?! continuă Ilia. Eu sunt ca bătrânul popă Seraim!

— Cine mai e și Seraim ăsta?

— Un hâtru, pricepi? Și eu sunt dintre ăia hâtri! Toată lumea îl credea prost de dădea în gropi, dar el și-a trăit viața așa cum a vrut. Uite, nu trăiesc și eu după cum îmi place? Și uite-așa, toți i se jeluiau și i se spovedeau popii Seraim, iar el îi asculta și-i îmbărbăta. Le promitea că vor ajunge în rai, iar el chiar o și ducea ca-n sânul lui Avraam. Toți îi dădeau câte ceva de îmbrăcat și de mâncare și-l păzeau ca pe un măr pârguit, iar el le prezicea lumina viitoare și-i mângâia cu vorbe duioase. Când ajungea pe la cei nevoiași, care își aveau durerile lor, el le pomenea toate bucuriile care-i așteptau pe lumea cealaltă. Așa le bea laptele și le mânca pâinea, în timp ce bieții mucenici se bucurau. De aceea cred că nici eu nu sunt mai bun decât el, pricepi? Și eu am băut laptele săracilor. Numai că eu n-am dat o mână de ajutor nimănui, nici de milă, nici de silă, nici nu i-am îmbărbătat, doar i-am furat. Dacă n-ar fi așa, de ce mi-aș da eu sufletul în pustiul, în iadul ăsta?

— Încă nu e târziu să te întorci! spuse Goțe.

— Acolo, în ținutul meu natal, și peste trei sute de ani generațiile și-ar aduce aminte de mormântul Hrăpărețului. Dar aici? Vor găsi minereu și sub mormântul meu, mi-l vor surpa și mi-l vor scormoni.

— N-o fi dracul chiar atât de negru! îl îmbărbătă Goțe.

— Așa e, cum îți spun, pricepi? Să încep cu Jimmy al meu, spuse bătrânul. Și continuă supărat: îi spun azi-dimineață, „fiule, hai să stabilim un loc unde ai să mă îngropi, eu vreau la Thirroul Eagle, simt că sfârșitul mi-e aproape”. Se uită la mine ca la un spin în ochi: „Ce Thirroul Eagle, ce loc de veci? Pentru mormânt îți ajunge o groapă, mi-a zis

dând din mână. Ne vom gândi la necazul ăsta când s-o întâmpla.” Asta e socoteala lui: ar fi foarte fericit să dispar pur și simplu de pe insulă, să mă înghită întunericul!

— Cu atât mai mult, de ce nu te întorci acasă? întrebă Goțe.

— N-ar fi cinstit! Aici am umplut pământul de sudoare, de ce să-mi murdăresc pământul natal? Acolo nu mai am casă. Aici e casa mea, pricepi?

— Ar trebui să stai de vorbă cu Jimmy! spuse Goțe.

— Pui de cățea! O să-și primească și el răsplata! zise Ilia cu năduf.

— Ai dormit prost, mai mult ca sigur! zise Goțe din nou, ca să-l mai potolească. Cred că, până la urmă, tot ai să te împaci cu Dimce. Înțelege-l și pe el! Vrea să-și dubleze averea pe care a moștenit-o!

Apoi se despărțiră. „Ciudați oameni mai sunt pe lumea asta! gândi Goțe. Această familie, atât de bogată, mai mult ca sigur că, până la urmă, se va destrăma, iar în casa lor nu va mai fi pic de liniște. Câtă deosebire între grijile mele și ale acestui bătrân! Dar mai dă-l dracului!” își spuse el depărtându-se. Trecu podul și ajunse la Double Bay. Se așeză pe o bancă lângă ocean. Văzut de aici, golful semăna cu lacul Ohrid, se înțelege, dacă priveai de la izvoarele Bilianei la dreapta către oraș și la stânga spre munți. Apa se tălăzuia la picioarele lui. Un vânt fierbinte mărea și mai mult dogoarea soarelui peste nisipuri și spini. În golf se legănau vreo zece vapoare mici, de transport, și două iahturi, mai mult ca sigur ale patronilor. De aici se vedeau și „May Sky” și „Cardiff City”, în apropierea macaralelor. „Kohwa-Maru” întârziase două zile: avusese o avarie pe drumul de întoarcere de la combinatul siderurgic din Yokohama. „Ce-o fi cu Dame?” se întrebă Goțe și, negăsind răspuns, rupse o crenguță uscată de păducel.

Pescărușii albi țipau printre vapoare. „O, voi, păsări, suspină Goțe, spuneți-mi ce-mi fac copiii?” De departe, se auzi un sunet, ca al zurgălăilor din munți: probabil vreo găleată lovise pântecele vreunui vas și de aceea sunase astfel.

Plaja era pustie. Doar la dreapta, în curtea unei vile, două fete, în costume de baie, intrau din când în când într-un bazin. Pe plajă se iviră patru câini, unul negru, ceilalți cenușii.

Prin dreptul vilei trecu un bătrân, îmbrăcat într-un costum uzat, nebărbierit de cine știe câte zile, cu părul răvășit. „Mai mult ca sigur e unul dintre pensionarii ăia, pionieri ai Nordului și, mai ales, ai West Austului, care și-au lăsat tinerețea pe meleagurile astea și care, acum, nu mai sunt de nici un folos nimănui! gândi Goțe. Trăiesc în niște căsuțe de lemn, într-o sărăcie cumplită, le colcăie viermii prin farfurii, acolo, în savană! Patronii îi poreclesc dingo răpciugoși, care nu mor cu una, cu două, așa cum trag ei nădejde. De aceea i-au și mutat într-un mic cartier, în apropiere de rezervația băștinașilor. Își cheltuie pensia pe băutură și rareori se mai avântă până în port, mânați de amintiri, să mai caște gura la vapoare!”

Undeva, în depărtare, se vedea un vapor, lăsând în urma-i valuri albe, înspumate. Ilia se apropie pe furiș de Goțe, plin de chef, ca de obicei, să stea de vorbă cu el. Goțe îl observă și se întrebă: „De ce m-o fi tot deranjând bătrânul ăsta? Apoi se gândi supărat: Nu vede cât mi-e sufletul de cătrănit? Necazurile lui sunt de-a dreptul niște fleacuri pe lângă ale mele! Apoi se dojeni singur: E și el ca un pom fără rădăcini! Oricum, porecla asta, Hrăpărețul, nu i se potrivește deloc acestui nefericit!”

Îi trecuse supărarea, așa că se uită cu tristețe la pensionarul acela zdrențăros care tăia frunză câinilor acolo jos, în golf.

— Mai întâlnești pe aici și pe cei urgisiți de Dumnezeu, pricepi? spuse Ilia, lăsându-și fruntea

în jos.

— Cel mai greu o duc pensionarii! răspunse Goțe.

— Nici vorbă, tinere! Aici tinerețea este pusă greu la încercare! se împotrivi Ilia, iar Goțe, surprins, rămase cu gura căscată. Ăștia bătrânii sunt deja surzi, orbi, muți și aproape nebuni! Puișorule, ăștia fac, de multă vreme, parte din savana asta blestemată! Au piei de șopârlă, beau și dorm toată ziua! Mută-i în altă parte și ai să vezi! spuse Ilia, convins că are dreptate.

— Oricum, nu mai au nicio speranță! răspunse Goțe, căindu-se pentru faptul că, numai cu vreo câteva clipe mai înainte, gândise și el la fel ca Ilia.

— *No vory*[37], cu atât mai bine! se grăbi Ilia. De ce să mai tragă speranțe, de ce să nu doarmă liniștiți, ca bușteni? Ia spune-mi, puișorule, nu-ți merge ție mai rău decât lor? Ți-ai lăsat nevasta tânără, cu copiii, peste ocean, nu știi cum cresc, nu știi dacă le este foame sau nu, pricepi? Și le mai plângi de milă scheletelor ăstora!

— Dar mie nu-mi este chiar atât de greu! spuse Goțe, apărându-se.

— Lasă, că știu eu cum e. Nici mie nu mi-a fost ușor, pricepi? Haide, puiule, ridică-te, să mergem în oraș, să scăpăm de masa Anei. Astăzi este duminică, pricepi? E cazul să ne veselim puțin! Plătesc eu prânzul! Bine?

— Nu mi-e foame, scuză-mă! răspunse Goțe mâhnit.

— Haide, sus! insistă Ilia, ridicându-se cu greu de pe bancă.

— Sărmanii noștri bătrâni! oftă Goțe, uitându-se la zdrențărosul de pe plajă.

— Ce-i lipsește? Uită-te la mine, sunt bătrân, și ce altceva îmi lipsește decât o bucată de pământ în Thirroul Eagle? spuse Ilia, zâmbind chinuit. O-ho-ho, când te văd atât de milos, pricepi? Mă întreb: de ce n-am avut eu un astfel de fecior? Ei, hai să mergem acum!

Prânziră la restaurantul „Porumbelul de Aur”, ceva chinezesc, o mâncare dulce, salată fiartă cu multe legume și mirodenii. Goțe mâncă puțin. Gândurile îi zburau iarăși spre nevasta lui. În restaurant văzu două fete sumar îmbrăcate, cu obrajii bronzați, care-l făcură să-și piardă pofta de mâncare. Ilia, de parcă-i citise în suflet, îl sfătui părintește să mănânce bine, pentru că are o muncă grea și, uite, trebuie să-și refacă puterile. Dar Goțe nu mai putea să guste nimic și se uita, în tăcere, la micul chinez cu șorț alb care servea mușteriii la mese. Zâmbetul parcă i se lipise de buze. Tânărul acesta, cu piele galbenă și ochi care-i jucau în cap, aducea mâncarea, înclinându-se în fața fiecărei mese. În restaurant intrară câțiva mineri bărboși, murdari, cu piepturile goale, cu toate că patronul cerea ținută obligatorie. Comandară ceva de mâncare și, imediat, începură să înfulece. În colțul din dreapta al restaurantului, lângă o mică jardinieră, Goțe observă grupul de italieni, prietenii săi de la exploatările miniere. Le făcu semn cu mâna și le zâmbi. Vicenzo se ridică dintre ei și porni spre Goțe, ștergându-se, între timp, la gură, cu un șervețel de hârtie.

— Cum te simți, ei, cum te simți, *good*? întrebă Vicenzo din toată inima.

— Am mâncat puțin! răspunse Goțe prietenos, arătând farfuria. E prea dulce! adăugă strâmbându-se.

— Dovleacul sus! îi șopti Vicenzo la ureche. Vlei muiele, *fratello*? îl întrebă el și mai încet.

— O, *fratello*! răspunse Goțe, și amândoi izbucniră în râs, atrăgând atenția celor din jur.

— Vlei muiele? Ai muiele, *sure*! îi șopti Vicenzo, dându-i de înțeles că problema este rezolvată, apoi se întoarse la masa lui.

— Ascultă, de ce fugi de Livia? întrebă Ilia pe neașteptate.

— Ce-ar putea face un bărbat însurat? întrebă Goțe rușinat.

— Vrei să ajungi în spital?! Pe mine astea m-au salvat să nu înnebunesc, crede-mă! Orice om deștept își descarcă vinele! De unde era să știu eu ce face Mitra acolo, acasă? Pricepi? Nici nu voiam să știu! zise Ilia și începu să sugă și să roadă carnea de pe osul din farfurie.

— Nu vreau să trăiesc așa! spuse Goțe hotărât.

— Livia asta este o vacă bună de muls, pricepi? adăugă Ilia, mânjit tot de osul pe care-l rosese.

Câtăva vreme Goțe se simți bine. Mai apoi gândurile negre puseră iarăși stăpânire pe el: inima prinse să-i bată, gata să-i sară din piept. „Oh, nu vreau orice femeie, nu! Iar de Livia nici să nu aud!” își spuse, fiindcă, în gândul său, n-o dorea decât pe Roska. Numai ce se gândi la ea și la furoul ei din batist, pe care-l purtase în noaptea nunții, și simți furnicături pe șira spinării. Dar uitându-se la fetele care serveau în restaurant, pe dată emoția îi și dispăru: îi rămase numai tristețea, ca un nod amar în gât.

Puțin după aceea îl apucă picoteala: ochii îl purtară înapoi, spre orașul său natal, Bitola. Tânjea, din nou, după cei de-acasă, după Mirce și Boiance, după Roska. „Oare am lăsat-o acasă pe Penelopa sau o altă femeie? începu să-l roadă îndoiala. Oare nevastă-mea s-o mai fi gândind la mine, m-o mai fi dorind?” Vru să alunge gândurile acestea apăsătoare care-l făceau să sufere și de care se săturase. Începu să numere zilele care-i mai rămăseseră până la plecarea spre casă, dar nici așa nu se liniști. „Oh, fie ce-o fi, până la sfârșitul iernii voi fi acasă! își spuse fără prea multă convingere. Ce mult se vor bucura copiii!” se amăgea el.

— Nu-mi place comportarea ta, puiule, pricepi? îi spuse Ilia la despărțire. Nu-ți pierde cumpătul, vulturașule, capul sus! Dacă ai destulă voință, scapi tu și de necazurile astea. Important este să supraviețuiești, pricepi? Știu eu ce te chinuie, uite, ochii îți lucesc, ăsta-i semn rău. Ce îi lipsește Liviei? Eh, dacă aș avea eu anii tăi! Uită-te la

nemțoaice: potolește-ți un pic poftele, apoi lasă-te iar în voia lor, trăiește! Pricepi? Dacă totuși nu poți, atunci să-ți împrumut bani de avion și fugi la Roska ta. Roiu!

— Să nu vorbești așa de ea, că…, se supără Goțe.

După ce se despărți de bătrân, Goțe se gândi: „Nu-i el prost, babalâcul! N-o fi având totuși două suflete în el?” se mai întrebă. Traversă Double Bay și podul și ajunse din nou, pe Philip Island. Aerul îi juca, din cauza căldurii, în fața ochilor, ca un praf roșu, căzut din ceruri, iar musculițele acelea mărunte și multe, ca niște drăcușori, îl scoteau din sărite. Insula era pustie și liniștită. Toți fugiseră să se ascundă, undeva, la umbră.

Nu făcu nicio vizită prietenilor care trândăveau prin camere, ci se întinse imediat în pat, sigur că va dormi. „Unde o fi Voine? Nu cumva Ana și Livia l-or fi ademenit la vreun joc de-al lor?” se întrebă moțăind. Se ridică, îndreptându-se către baie, deschise robinetul cu apă fierbinte, îl închise imediat și-l deschise pe cel cu apă rece. Se dezbrăcă, înjurând. Apa era clocotită la ambele robinete.

Trupul îi era leoarcă de transpirație. Se așeză pe scaunul WC-ului, să se mai odihnească puțin, îi era silă de viața pe care o ducea. O căuta cu gândul pe Roska. „Ah, ce bine ar fi în pat cu ea, să-i simt degetele gingașe plimbându-mi-se pe trup! N-ai nevastă, nu ai fericire!” filosofă el cu năduf. Trebuia să-și spele praful impregnat în toți porii. „Așa e dacă femeia îți lipsește multă vreme, chiloții se murdăresc tare iute și miros atât de urât, încât se simte de la o poștă!” În sfârșit, se ridică hotărât.

În timp ce se spăla, se gândi la o mie și una de ciudățenii pământești în privința felului de a fi al oamenilor. „Oare dorința mea de a face dragoste numai cu nevastă-mea e ceva firesc, natural? Și nu sunt eu numai bun de râs, cu iubirea asta, în fața

tinerilor? Nu-mi vor arunca ei la gunoi moralitatea mea? Și vor fi ei mai fericiți fără astfel de dorințe?” În timp ce-și punea, în gând, asemenea întrebări, încercă să găsească măcar un ins fericit pe insulă. „Are dreptate doamna Ana, aici nu există fericire! Într-adevăr, nu există niciun om fericit pe Philip Island! își zise el uluit, de parcă ar fi pus mâna pe lâna de aur. Ia te uită, totuși există cineva. Voinilo este un om fericit, nu?” presupuse cu oarecare îndoială.

Îi venea să se lepede de tot ceea ce-l înconjura, chiar și de visul copilăresc de îmbogățire, să se urce în primul avion care pornea spre Europa și să se lase legănat, în infinitul albastru, până la capătul țelului. Până ieri dorința aceasta i se păruse firească, acum socotea că mai putea suferi amânare – desigur, lăsase în Balcani o femeie plină de griji și doi copii frumoși – dar distanțele care-l despărțeau de ai săi îi puseseră parcă jăratec sub tălpi. Dorul îi trezise în vine vechile pasiuni și, cu ochii deschiși, se și văzu în patul moale, de acasă, cum își cuprinde în brațe femeia iubită, cum pătrunde în cea mai minunată oază a vieții, acolo unde se prinde și rodește sămânța.

Până în pragul serii regăsi în el însuși puterea să-și domolească toate acele senzații și gânduri care-l obsedaseră la amiază: îi era clar că nu va putea lua drumul casei chiar atât de repede. Dacă ar face prostia să se întoarcă fără economiile promise, pentru a asigura un trai modest familiei sale, sigur s-ar căi curând, iar restul zilelor îi vor deveni un adevărat iad. S-ar putea culca cu Roska și de o sută de ori, și-ar putea dărui, unul altuia, cele mai minunate mângâieri, dar după aceea tot ar trebui să prânzească și să cineze. Copiii vor trebui îmbrăcați, chiria plătită, și toate celelalte taxe. Unde va găsi banii necesari dacă ar da totul peste cap numai pentru acest vis prostesc?

Istovit, doar își înăbușise minunatele sale dorințe, Goțe se pregăti să se culce și să îndure

încă o noapte grea. Mâine este luni, în zori va trebui să pornească spre ținutul Planne. Dar, chiar în clipa aceea, se auzi cineva bătând la ușă.

— E cineva acasă? întrebă de afară un glas răgușit, speriind câinele, care se porni să latre.

— Dame! sări Goțe bucuros.

— Doar nu așteptai cumva vreo prințesă în capoțel de mătase, ha-ha?! râse marinarul.

— Ce-a fost cu „Kohwa-Maru”?

— Micul Voinilo unde este? De ce nu-i în pat la ora asta? întrebă Dame din ușă.

— Nu te teme, este în casa patronului, probabil stă la cină! răspunse Goțe, îmbrățișându-și fratele. Dar tu? Ce-a fost cu vaporul?

— N-a fost nici furtună, nici naufragiu, fii sigur. Doar motoarele s-au defectat! răspunse Dame, agățându-și torba în cuiul din perete. Încărcătura a fost prea mare. Patronii ăștia lacomi nu se mai satură. Oricum, Goțe, „Kohwa-Maru” e un vapor puternic!

— Marea a fost liniștită?

— Ea ține cu noi, Goțe! Dar, ascultă! A venit poșta din Europa? Ce crede nevastă-mea? Dacă scrisoarea Ilinei ar fi mers pe spinarea unei broaște țestoase, și tot ar fi ajuns până acum în West Aust! Așadar, nimic? întrebă obosit Dame, înghițindu-și un nod, care i se pusese în gât.

— Vrei o bere rece? îl îndemnă Goțe.

— Da, vreau! Apoi vreau să dorm mult, mult, dacă mi-o da pace păcătoasa aia de Ilina!

În noaptea aceea, după ce marinarul adormi, puțin după miezul nopții, Goțe se furișă afară din cameră și se îndreptă spre oraș. Umbra lui alerga spre Double Bay de parcă îl păștea o mare nenorocire. Se opri doar o clipă în locul unde Johnny Bordel o atacase pe doamna Ana. Din crăpăturile pământului se auzeau cântecele greierilor. Jos, în port, schimbul de noapte încărca minereul pe vapor. Într-un tufiș fornăia un cangur. Undeva în depărtare se auzea trenul. Goțe rămase

pe gânduri, dacă să meargă mai departe spre oraș sau să se întoarcă: se afla la o răspântie sufletească. Îl cuprinsese iarăși pofta de a face dragoste, nervii îi erau încordați, o căldură înăbușitoare îl dogorea din cap până-n picioare. În fața ochilor nu vedea decât trupuri de femei. Porni în căutarea Liviei, singurătatea îl mâna înainte, dar privirea blândă a cuiva îl trăgea înapoi.

Capitolul unsprezece

Vremea se stricase din nou. Deasupra oceanului atârnau nori negri, de ploaie. Era prevăzut ca vaporul „Kohwa-Maru" să pornească în larg dimineața devreme, pentru că și așa întârziase destul, iar topitoriile din Yokohama așteptau minereul. Macaralele încărcaseră vaporul într-un timp record, uitând aproape cu totul de celelalte vapoare.

La puțină vreme după plecarea marinarilor, la îngânarea zilei cu noaptea, se porni o mare furtună, care bântui tot ținutul Ponovnika, până la Biggle Bay. Începuse potopul și se lăsase o beznă de nu vedeai la un deget în fața ochilor. La plecarea din port venise puțină lume: doar marinarii și cei apropiați lor. Bătrânii spuneau că nu-și aduceau aminte să mai fi văzut vreodată o vreme atât de urâtă în zona tropicală a West Austului.

Goțe și Voinilo îl însoțiră pe Dame până în port, îngrijorați de soarta vaporului pe o mare atât de agitată. Abia reușiseră să-l trezească pe Voinilo în dimineața aceea, fiindcă în seara trecută șezuse până târziu în salonul doamnei Ana. Cu chiu, cu vai se ridicase din pat, și acum, pe chei, îi intrase frica în oase din cauza vremii.

— În viața mea n-am văzut o vreme mai urâtă ca asta, se văicărea Voinilo. Dacă vaporul va eșua pe stâncile Timorului? se întreba el cu voce tare, cu toate că habar nu avea pe unde s-ar putea afla stâncile pomenite. Dar dacă, să zicem, „Kohwa-Maru" se va ciocni cu vreun vapor din cauza ceții?

Bineînțeles, auzise el câte ceva despre avantajele acestui uriaș, despre puterea motoarelor și despre echipamentul de navigație, foarte precis, cu care era dotat. Compania avea un profit enorm de pe urma acestui vapor și nici nu i se punea în discuție siguranța și securitatea. De „Kohwa-Maru" și de alte câteva vapoare depindea munca în

topitoriile Yokohamei, oraș cu industrii foarte puternice, dar fără materii prime.

Nici surprizele nu se lăsau prea mult așteptate; vapoarele se defectau deseori în largul mării și se încăpățânau să nu o mai ia din loc, fiind suprasolicitate. Zi de zi, fără odihnă, aduceau produse industriale finite din Japonia, iar acolo descărcau mii de tone de minereu, uneori și lemn din pădurile West Austului. La fel pățise și „Kohwa-Maru", în urmă cu patru zile, în preajma ecuatorului, dar marinarii, oameni iscusiți, reușiseră să-l împace destul de repede.

Goțe auzise vorbindu-se că vaporul acesta prezintă o mare siguranță, chiar când are o încărcătură de două sute de mii de tone minereu înregistrat, așa că nu-și făcea prea multe griji în privința pericolelor care i-ar fi putut aștepta în larg. În dimineața aceea, mai liniștit ca oricând, îl luă pe Dame deoparte și discută în șoaptă cu el. Voinilo se afla mai încolo, în ceață, omorându-se să descifreze inscripțiile de pe burta vasului. Citi numele „Kohwa-Maru", scris în englezește, după care i-l căută pe cel în japoneză, scris în partea cealaltă a vaporului.

— Ascultă, cum se descurcă mezinul nostru aici? întrebă Dame.

— După cum vezi, nu prea rău! Habar n-am! răspunse Goțe dând din umeri, trăgând cu ochiul spre Voinilo.

— Crezi că n-o s-o ia razna?

— Cine poate ști? Dacă ți-e teamă, hai să-l trimitem acasă, în Bitola. Dar crezi că o să mai vrea? spuse Goțe.

— Nici vorbă să mai vrea! Se teme să nu râdă cei de acasă de el! Bine, lasă-l să se mai odihnească o vreme, ce zici? Punem noi deoparte ceva și pentru el, ce zici? întrebă Dame, pregătindu-se să urce pe scara vaporului.

— Bineînțeles! Oricum, mai câștigă și el câte ceva! zise Goțe.

— Câștigă? Cine-l plătește?

— Are o afacere bună, cu toate că, dacă o să auzi cu ce se ocupă, o să te umfle râsul, spuse Goțe.

— Că doar n-o lucra la circ? întrebă Dame.

— A, nu! Păzește caii și vitele lui Jimmy Șarpele. Nu ți-a spus?

— Nu. Dar ce ți se pare aici de râs? întrebă Dame.

— Nimic. Jimmy este un om fără carte, dar are un văcar cu facultate? Are! Asta mi se pare de râs! spuse Goțe vesel.

— Sincer vorbind, asta cam așa este. Ideea a fost cumva a doamnei Ana? întrebă Dame.

— Ce să-ți spun? Ai ghicit! Și acum Voinilo câștigă mai bine decât mine, mă crezi?

— Aici nu-i lucru curat, Goțe! Ai grijă de el. Încă mai crede că tot ce zboară se mănâncă! Nu-i e rușine de munca asta?

— Cred că da, săracul…, zâmbi Goțe.

— Ascultă, frate, ajută-l s-o apuce pe calea cea bună! mai spuse Dame la despărțire.

Și îndată ce se iviră zorile, la vremea musonului, „Kohwa-Maru” porni pe mări și oceane și, chiar la amiază, vaporul atinse ecuatorul, primind din nou sărutul soarelui. Prânziră pe vreme bună, glumind pe socoteala timpului. Cum nu pricepea nicio sută de cuvinte japoneze și nici prin gând nu-i trecea că va putea vorbi vreodată această limbă, reuși, totuși, să se descurce destul de bine. Cu Noma și Ikeda vorbea englezește, iar dintre slavi, uneori se mai vedea cu un sârb, pâinea lui Dumnezeu. Acum Dame urmărea norii roșii care-i alergau pe deasupra capului; în aer plutea un miros ca după stingerea incendiilor. Mâncară ceva japonez: orez cu ciupercuțe, apoi pește, servindu-se de bețișoarele de lemn!

În cabine mirosea a igrasie și a mucigai, dar problema nu merita luată în seamă: Dame se obișnuise cu vaporul, cu bețișoarele de lemn, cu

marinarii care nu mai râdeau de el, ba, mai mult, începuseră să-l iubească. Domnul Ikeda îl socotea acum un prieten adevărat, iar Noma îi tot oferea țigări „Dunhil”, pe care le cumpărase în Hong-Kong aproape de pomană. De descusut nu-l prea descusură cu întrebări, fiindcă, în gândul lor, își ziceau: „Lumea e mare, cum s-o cunoști?!” Tuturor le era clar că vaporul îi apropiase numai din cauza blestemaților de dolari și de yeni. Dar prietenia le făcea zilele mai ușoare în vreme ce pluteau de colo-colo, spre topitorii.

Spre seară, marea prinse să se agite. Valuri cenușii loveau în trupul uriașului de metal, spărgându-se apoi ca niște tunete. Vaporul parcă o luase pe miriște. Toți marinarii erau la treabă: cărau găleți și lopeți, trăgeau odgoanele, ascultând, cu urechile ciulite de teamă, mersul motoarelor. Căpitanul le atrăsese atenția să nu care cumva să cadă vreunul peste bord, fiindcă salvarea lui va fi practic imposibilă. Navigară prin apăsătoarea și aburoasa zonă ecuatorială până la apusul soarelui. „Kohwa-Maru”, supraîncărcat cu minereu, se afunda cu mult peste linia de plutire; căpitanul știa că pericolele pândesc la doi pași. În caz de accident, controlorii i-ar putea amenda pe patronii din Yokohama, mai mult chiar, i-ar putea trage la răspundere în fața justiției, dar cui i-ar mai fi fost de folos? Important era acum să navigheze cu atenție, să nu ceară ajutor de la vapoarele-patrule, să intre în ape liniștite și, astfel, nu fără riscuri, să le cânte boșilor în strună.

Morți de oboseală, marinarii rămaseră treji până spre miezul nopții, când, cu toții, respirară mai ușurați. Furtuna se topise, marea se liniștise, vaporul înainta către insule, în direcția Yokohamei. Pe punte se mai auzeau încă bubuituri surde venind de departe; marinarii știau că e vorba de valurile ce se spărgeau de stâncile insulelor, dar nu se mai nelinișteau din pricina lor.

Dame se întinse pe pat și adormi, gândindu-se la Voinilo. Ceva îi spunea că fratele lui este vestitorul unor vremuri noi. „Dacă și văcarii vor avea studii superioare, pe cuvântul meu că n-o să mai fie exploatare și totul va fi minunat!” gândi, abia reținându-și un zâmbet. Apoi îl cuprinse somnul și visă ceva frumos și totuși tare aiurit. Se făcea că pleca din ținutul natal și o adiere de munte îi mângâia fruntea. Ședea lângă Voinilo, pe o bancă galbenă, pe o alee cu busturi și miresme de flori. În față le apăru chipul primarului, care începu să le vorbească, fără a le da vreo speranță în viitor. Cu fățărnicie, acesta le spunea: „Credeți cumva că este mai bine în Italia, în Turcia, în Spania sau în Portugalia? Să nu plecați cu ură în suflet, să nu credeți că aici nu avem nevoie de voi!” Atunci Dame îi răspunse calm: „Există în lume țări prea puțin populate, acolo ne vom încerca și noi norocul!” N-aveau, pentru lungul drum, prea multe bagaje: două geamantane cu îmbrăcăminte și o torbă cu instrumentele de bărbierit. Ședeau pe bancă, în parc, și așteptau trenul care avea să-i ducă în West Aust. Vântul bătea dinspre munți, aducând miros de zăpadă; trecea prin ramurile teilor, mângâind busturile tinerilor eroi. Ce minunat era, mai ales că muncitorii adunau frunzele moarte din parc. „E adevărat, acest vânt cu miros de zăpadă nu bate niciodată în West Aust, remarcă, îmbătat de aerul curat care-l trăgea la somn. Să adormi cu gânduri bune la cei de acasă, iată adevăratul rai!” își spuse Dame. Voinilo întreba, prostește, dacă emigranții sunt adevărate cazuri sociale, dacă sunt patrioți, dacă nu cumva, cu timpul, sentimentele care-i leagă de ținutul natal pălesc. Cu strângere de inimă, el pomeni de omul de la primărie, un oarecare Tofe, care le spusese la despărțire: „Voi plecați doar ca să vă întoarceți bogați! Dolari, aur, opal, ce nu există în West Aust?” Atunci Dame îi răspunse lui Tofe: „Noi nu plecăm ca să ne întoarcem bogați, tu știi prea bine,

plecăm fiindcă ne apasă necazurile!” Omul primăriei, Tofe, nici vorbă să creadă că ei își lăsau ținutul natal numai fiindcă nu reușiseră să găsească vreun loc de muncă. „Vă știu eu pe ăștia ca voi, vă gândiți numai la bani, v-ați pierdut orice ideal!” striga Tofe. Astfel i se învălmășeau marinarului amintirile în vis: tristețea lua locul bucuriei și neliniștea i se cuibărea în suflet. Prin noaptea caldă se auzea, din timp în timp, șuieratul sirenei. Dame se gândea, tot în vis, cum au fost asimilate popoarele, la marile migrații din veacurile trecute, la felul cum fusese populată America. Își punea mereu aceeași întrebare dureroasă: „De ce ne părăsim noi poporul care ne-a dat o brumă de cultură, pământul care ne-a crescut mari cu o coajă de pâine? Nu este oare trist să-ți pierzi tinerețea în țara cangurilor?” Și Voinilo îi răspundea șmecherește: „Dacă va fi nevoie, ne vom întoarce iar în țară; avioanele te duc cât ai bate din palme! Dacă trebuie, ne dăm și viața pentru binele acestui mic popor!” Deodată, Dame auzi fluieratul trenului; se lăsa amurgul. „Să ne grăbim, ne așteaptă patronii!” strigă el îngrijorat, ridicându-se de pe bancă. Trecură de Aleea Teilor adormiți, apoi de somptuoasa casă a ofițerilor; se opriră puțin la o cișmea a cărei apă curgea prin gura unui oștean cu perucă de pe vremea lui Napoleon. Voinilo își spălă fața, își întoarse capul spre oraș și șopti înăbușit: „Scoală-te, măicuță, să ne vezi, noi plecăm!” Parcul se cufundase în întuneric, trenul își aprindea luminile. În seara aceea de iarnă puținii trecători aveau obrajii îmbujorați de vântoasa care bătea dinspre muntele Pelister. Orașul, cu istoria lui agitată, rămase în întuneric.

Visul se apropia de sfârșit. În curând, la tren veni conductorul cu șapcă roșie. Acolo, în poartă, printre oameni, se conturau siluetele a două femei și a patru copii. Ilina, soția lui Dame, se apropie de gard, cu fetița și băiețelul: soția lui Goțe, Roska, cu cei doi băieți, ședea în poartă. Cu toate că Dame se

împotrivise să fie condus, pentru că nu voia să se despartă înlăcrimați, ele făceau, spre vagoane, cu mâna; chipurile nu li se mai vedeau în întuneric și poate că le podidise plânsul. Trenul mai fluieră o dată, apoi porni. În timp ce se legăna pe calea ferată, Dame se trezi încet-încet. În urechi îi răsună refrenul unui cântec:

„*Pe un țărm ședea o fată*
Cu batista într-o mână,
Ochii și-i ștergea de lacrimi
Și la sâni ea și-o usca”.

Fumul locomotivei pierise. Zăpușeala sufocantă și zgomotul motoarelor inundau cabina. „E timpul să mă pregătesc pentru viață!” își zise marinarul și se răsuci nervos în patul îngust, gata-gata să cadă.

Vaporul înainta liniștit în apropierea insulelor Filipine; sirena suna tărăgănat. În cabină zăpușeala creștea, aerul era jilav și cald și mirosea a fructe putrede. Prin fereastră se strecurau primele raze de soare.

Dame se întinse, apoi deschise ochii; zăpușeala îi tăie răsuflarea. Privi oceanul lin, întinderea albastră, infinită: departe-departe, la orizont, se conturau țărmurile înverzite ale unui mic ostrov. „Unde or fi ceilalți?” se întrebă Dame, trezindu-se singur în cabină; voia să le povestească imediat visul său ciudat.

Dar Ikeda și Noma erau de mult pe puntea care părea un furnicar. Ca de obicei, ei se treziseră cei dintâi, își făcuseră paturile, îl acoperiseră pe Dame cu o pătură și ieșiseră din cabină fără să-l trezească. Li se făcuse milă de el pentru că toată noaptea se zbuciumase în somn. Înghițiseră ceva în grabă la bucătărie și acum se însoreau în partea din spate a punții.

Dame își îmbrăcă un maieu cu mâneci scurte, își puse pe cap o pălărie de pai și, în pantaloni scurți, ieși din cabină. Era sătul de coșmarul avut și-i

pierise tot cheful de mâncare. În partea din față a punții se întâlni cu câțiva japonezi; acolo se aflau domnul Mikimoto și unul din mașiniști; îi salută, se opri pentru o clipă, chibițând la o partidă de cărți, apoi se așeză la palavre cu un bucătar gras, care spunea ceva despre frigiderele stricate din cauza căldurii, despre carnea de vițel neozeelandeză, care trebuia aruncată peștilor, și, în sfârșit, despre mustrarea pe care o primise de la ofițerul secund al vaporului.

— Crezi că miroase carnea? întrebă Dame plictisit.

— Dacă miroase? Prietene, tu nu mai ai nas? Cel mai tare se simte mirosul în apropierea cabinei în care doarme domnul Mikimoto, ofițerul secund al vasului! *Amigo*[38] ai văzut cumva cum se descompun hoiturile pe malul bălților? Carnea noastră a putrezit, crede-mă! N-am avut curent, pentru că s-au defectat motoarele, și asta fiindcă vaporul a fost supraîncărcat. Dar domnul Mikimoto are nas fin și nu suportă miasmele! A țipat la mine și mi-a spus să-mi găsesc de lucru pe un alt vapor, să nu mă mai vadă niciodată la față! încheie bucătarul.

— Cred că până la prânz se va răzgândi! îl liniști Dame.

— Ești țicnit, *amigo*? Te aștepți să se răzgândească domnul ăsta cu favoriți, descendentul unei celebre familii din golful Shima, care are o casă plină de perle? Ăsta, unde scuipă, nu linge, crede-mă!

Dame privi spre colțul punții; ofițerul secund ședea ascuns sub umbrela de soare. Ținea în mână o carte, mesteca gumă și-i zâmbi cu ironie bucătarului. Dame îl mai salută o dată, îndoindu-și spinarea, apoi îi urmări pe tehnicienii vasului care mâncau ananas și, cu gesturi teatrale, aruncau cojile în mare.

— *Hello*, Dame! auzi de departe un glas cunoscut.

Dame se întoarse spre partea din spate a punții și dădu cu ochii de camarazii săi. Domnul Ikeda îi făcu semn cu mâna; Noma, dus pe gânduri, desena ceva. Trântiți în niște șezlonguri de plastic, se prăjeau la soare în așteptarea prietenului lor. Dame îi salută călduros, își scoase maieul și se așeză lângă ei. Noma își ridică, vesel, nasul din blocul de desen, în care schițase un pelican pe un lac, și-i zise în englezește:

— Ce faci, somnorosule, nu știi ce frumos e când se luminează de ziuă?

Apoi îi povesti cum, nu cu mult înainte, nu era nicio oră, pe lângă ei trecuse un vas american de război, iar, imediat după el, în sens invers, un portavion care se îndrepta spre mările Chinei.

— De ce nu m-ați strigat și pe mine, dracilor? întrebă, somnoros, Dame.

— Țineai atât de mult să vezi marinari? zâmbi Ikeda.

— Vapoarele erau frumoase? întrebă Dame.

— Am văzut altele și mai frumoase, *friend*! răspunse îngăduitor Ikeda.

Noma se dezvinovăți, spunându-i că nu-i lăsase inima să-l trezească, fiindcă toată noaptea se chinuise și vorbise în somn și abia spre dimineață se liniștise. Ikeda îl întrebă din ce pricină se zbuciumase atâta, dacă nu cumva e bolnav sau are nevoie de ceva.

Dame le mulțumi și le spuse:

— Fleacuri, dragii mei prieteni!

Noma închise blocul de desen și, aplecându-se spre Dame, îl cuprinse pe după umeri și-i spuse cu un glas blând:

— *Listen, mate*[39]!

Apoi începură o discuție bizară despre viața pe pământ, dar macedoneanului nu-i ardea de vorbă; era frânt de oboseală.

— De ce vă tot chinuiți cu atâtea probleme? Nu suntem noi, cu toții, robii celor bogați? strigă fără voie Dame.

— Dar viețile ne sunt amenințate, *friend*! zise Ikeda.

— De ce crezi tu asta? întrebă Dame.

Noma zâmbi privind spre umbrela de soare sub care moțăia domnul Mikimoto.

— Știu că nu-ți place mutra lui! răspunse Ikeda.

— Pe cuvânt de onoare, nu înțeleg nimic! se dezvinovăți Dame.

— Vorbeam despre război! Mikimoto al nostru o să vrea să fie kamikaze! spuse Noma.

— Ce război? se interesă Dame.

Apoi îi dădură amândoi explicații; după ce navele americane trecuseră, Ikeda se întrebase cu glas tare:

— Unde va avea loc al treilea război mondial?

Fără să stea prea mult pe gânduri, Noma îi răspunsese:

— Se știe, în Africa!

Totuși, Ikeda susținea că în Asia. Și uite-așa discutau fără să poată cădea de acord dacă Hiroșima se va repeta în Asia sau de data asta bomba va cădea în Africa. Era rândul lui Dame să-și spună părerea. Dame răspunse cam în silă, dar răspunse, ca să nu-și supere prietenii:

— Cred că de data asta se vor lupta să pună mâna pe mine, pe bogățiile pământului! Dacă se va ajunge la un război, apoi se va aprinde întreaga planetă!

Ikeda murmură, dus pe gânduri:

— Țara mea n-are zăcăminte, așa că n-ar trebui să tragă nici măcar o salvă. A fost destul ce-a fost. N-aș vrea să-mi trimit copiii pe front!

Gândurile neplăcute le împrăștie, ca de obicei, Noma, cu zâmbetul său. Cu toate că se născuse la Hiroșima acum treizeci și doi de ani, nu contenea să zâmbească, la fel ca în clipa în care văzuse lumina zilei. Își îmbrățișă prietenii și se lăudă că, îndată ce vor ajunge pe cheiurile Yokohamei, îi va pregăti o surpriză prietenului său european. Acolo, în țara soarelui răsare, îi va arăta o mie de minuni:

îl va duce în barurile de noapte ale marinarilor, dacă vrea chiar și la gheișe, și, în sfârșit, se înțelege, la ai săi, la Hiroșima. Uitându-se cu căldură în ochi, la omulețul acela, Dame se gândi: „Chiar nu mai există minuni pe pământ?! Totul este cunoscut și calculat în acest veac al mașinilor și al minciunilor sfruntate!”

Încălzit de soarele dimineții, își aduse aminte de visul său. Îi părea rău numai de două lucruri; primul: de ce, când plecase, în vis, din Bitola, se încăpățânase atâta, încât nu voise s-o lase pe Ilina și pe copii să-l conducă la gară și să-l sărute? De ce să nu-i mai îmbrățișeze încă o dată și să mângâie ochii curați ai copiilor? Cu Ilina nu se împăca de multă vreme; se certau, ba ajunseseră să se și bată; femeia dicta în casă; ba aveau de gând să se și despartă. Și totuși ea dorise să-l conducă la tren, așa cum e obiceiul prin toate țările din care plecă emigranții. Acasă chiar plânsese că-i pleacă bărbatul la drum lung și necunoscut; poate se căia că nu fusese o nevastă cum trebuie. De fapt, în felul acesta, se părea că ajunseseră la o adevărată despărțire, și acum ea trebuia să-și facă un viitor. „Doamne, dar copiii?” se întrebă speriat Dame, parcă presimțind că va primi vești proaste de acasă. Copiii erau foarte legați de el, se mândreau cu tatăl lor, și sărăcia nu-i supăra câtuși de puțin. „Ce-or fi făcut după plecarea mea? Nu cumva s-o fi pripășit vreun șmecher în patul meu?” se întrebă Dame și mai îngrijorat.

Al doilea lucru era următorul: de ce nu-i spusese lui Goțe să fie cu ochii pe Voinilo, care e atât de tânăr și fără experiență, ce mai, un copil?! „Va ajunge pe drumuri dacă Ana va pune mâna pe el. Femeile știu să se dea bine pe lângă tinerii ăștia frumoși!” Vru să-i trimită o telegramă lui Goțe, să-i atragă atenția, să-l roage. „Dar bine, își zise, Mikimoto s-ar supăra dacă aș folosi telegraful în scopuri particulare!” Își promise să trimită telegrama din Yokohama, pe ascuns, să nu afle

nimeni. Pentru el era foarte important ca tânărul său frate să aibă o viață fericită și, pe cât posibil, să-și uite copilăria lipsită de părinți. Și el și Goțe avuseseră parte de părinți: până la zece ani unul și până la patrusprezece celălalt. Țveta le cârpise îmbrăcămintea, avusese grijă să le facă hăinuțe călduroase peste iarnă, iar Sile, of, le spunea basme despre popoare dispărute și despre împărații lor. Voinilo nu avusese parte de nimic. Sărmanul lor tată murise de malarie, iar mama, imediat după el, de tuberculoză, când Voinilo nici nu împlinise, un an.

În timp ce vaporul se îndrepta, zgomotos, spre nord-vest, tăind ceața cenușie care acoperise soarele, Dame voi să le spună prietenilor săi că necazurile care se abătuseră asupra lui n-au putut să-i distrugă caracterul. Se trezi deodată deasupra capului cu un vacarm de păsări înfometate, care zburau către cea mai apropiată insulă; de dincolo de ceață se auziră sirenele unor vapoare și iahturi. Ikeda și Noma se aflau deja lângă domnul Mikimoto și discutau cum să rezolve problema cărnii stricate.

Imediat ce vaporul va ancora în port, uite, ei vor merge pe la negustori, ca să poată să umple refrigeratoarele cu mâncare proaspătă și sănătoasă.

Capitolul doisprezece

Negustorii rămaseră pe insulă până la amiază, vreme în care, într-un camion de mare tonaj, cu acoperiș din bare metalice, li se încărcară viteii pe care-i cumpăraseră. Jimmy Șarpele îi poftise în salonul răcoros; îi cinsti cu *whisky* cu gheață și nucșoare indiene, dar la masa de prânz nu-i invită. Îi întrebă cum e pe acolo, în ținutul vecin, Dampier, și dacă minerii fac greve tot atât de des ca în Cook Point. Trupurile înecate în grăsime ale celor doi negustori reținеau cu greu răcoarea; de pe gât sudoarea le curgea în șiroaie, se chinuiau, în zadar, să și-o șteargă cu batistele și răspundeau în răspăr gazdei.

— Nici urmă de oameni cinstiți n-a mai rămas în West Aust! zise cel mai tânăr, golindu-și paharul.

— Altădată, băiete, nu știam ce e aia să încui ușa; hoți nu erau nici de sămânță. Acum, de când au venit pungașii ăștia din Europa, trebuie să ne păstrăm bunurile sub lacăte și în seifuri de oțel! spuse bătrânul.

— Cu atâtea greve și sabotaje, or să ne mănânce de vii! Ceea ce nu le-a reușit aborigenilor, o să le reușească revoltaților ăstora, crede-mă! Legile sunt mult prea blânde! se văicări cel mai tânăr.

Cu un surâs ironic, Jimmy căută să-i convingă că viitorul nu e chiar atât de negru și că, după părerea lui, bogații vor fi stăpâni pe situație cel puțin încă vreo cincizeci de ani. Negustorii nu prea înțelegeau de unde i se trăgea încrederea în viitor, când aici sindicatele minerilor și ale metalurgiștilor erau cele care impuneau condițiile de muncă în exploatările miniere.

— Luăm cu asalt pustiul, pas cu pas, *well*, pământul ăsta e făcut pentru inși curajoși. Leneșii n-au decât să se supere, are să-i înghită neantul, înțelegeți? Ați auzit de Bunbury? De acolo și până

dincolo, în buza celuilalt ocean, se întinde cea mai mare bogăție de pe lume. Se vor strămuta aici încă vreo cinci milioane de europeni, fuga-fuguța! Vor săpa, vor geme, cei slabi vor da ortu popii, fie de tristețe, fie roși de boli, dar cei care vor rămâne se vor îndrăgosti de West Aust! Înțelegeți? întrebă el mai apoi.

Apoi negustorii își luară bun rămas de la Jimmy și de la doamna Ana, îi urară sănătate lui Ilia și, mofluzi, porniseră înspre pod. Voinilo ședea lângă pârâu, sub *Norfolk pine*, și privea norii de praf lăsați de camion în urmă. Vitele erau neliniștite din pricina dispariției vițeilor, mugeau și alergau printre arbori. Zăpușeala devenise, ca-n fiecare zi, apăsătoare, musculițele ți se lipeau, fără încetare, de obraji. Astfel trecu miezul zilei și sosi vremea mesei de prânz. Jimmy, așezat în fața casei, îl chemă pe Voinilo la umbră și deschise vorba.

— *Well*, n-am făcut o afacere proastă, ce zici? întrebă el.

— Habar n-am de prețul cărnii, domnule, răspunse Voinilo, uitându-se înspre baraca din față.

— Un dolar și douăzeci de cenți per kilogram de carne vie, preț bun, înțelegi? zise Jimmy, cu surâsul lui de om cărpănos.

— Nu mă pricep, crede-mă, sunt slab la partea asta negustorească, zise Voinilo.

— Vrei să câștigi un sac de bani? întrebă pe neașteptate Jimmy.

— Cine nu vrea, domnule? Dar cum? se interesă tânărul.

— *Well*, mi-a venit o idee. Să deschidem un birou în Grecia, și de acolo să aducem cinci mii de muncitori pentru Bunbury. Ești de acord să trăiești o vreme la Salonic? Acolo o să te scalzi în lapte dulce, cu buzunarele doldora de dolari, înțelegi, să nu-ți mai vorbesc și despre frumusețea fetițelor din Salonic! Ești de acord să te îmbogățești?

— Să mă mut la Salonic? Să atrag șomerii? întrebă Voinilo intrigat.

— Găsești tu macedoneni de-ai tăi, *well*, te-ai putea înțelege ușor cu ei. Și ai duce-o ca un maharajah, crede-mă! Aici e atât de plictisitor pentru tineri ca tine, *well*, poți înnebuni din pricina climei! stăruia Jimmy.

— Nu primesc, domnule, nu e chiar rău nici aici! răspunse răspicat Voinilo.

— Mai gândește-te, poate c-o să-ți convină, s-ar părea că ești mai mintos decât frații tăi! zise Jimmy nemulțumit, îndreptându-se spre *hostel*.

Tânărul știa prea bine că există căi și căi de îmbogățire. Ideea cu biroul din Salonic nu i se păru rea, dar cerea mari riscuri, mutări, despărțiri, osteneală. Cât despre frații lui, ce să mai vorbim, treaba le-ar fi mirosit de la o poștă a necinste. „Ce-ar zice doamna Ana?" se întrebă tânărul. Chipul i se lumină de un surâs, trupul îi străluci de vigoare: găsise pricina propunerii lui Jimmy. „Cum de nu mi-a trecut până acum prin minte? Șarpele ăsta vrea să mă îndepărteze de nevastă-sa, de-aia mi-a trântit el în nas toată povestea cu biroul din Salonic! Se păcălește dacă el crede că mă poate cumpăra cu o mână de dolari, pe cuvânt că se păcălește!"

Ziua trecu fără mari întâmplări. Imediat după ce mâncă, Jimmy și plecă spre exploatările miniere, spunând că va rămâne să doarmă peste noapte în baraca geologilor. Acolo treburile îl așteptau neîntârziat; pierduse atâta amar de vreme cu vitele și acum îi părea rău.

Ilia nu se mai despărțea de *whisky* și de bere; le amesteca și le înghițea cu lăcomie. Doamna Ana se arătă îngăduitoare față de noua lui slăbiciune, dar, oricum, îl rugă să se gândească la sănătatea lui. Îl sfătui chiar să consulte un medic, dar în zadar. Apoi, la telefon, ceru în acest sens părerea medicului familiei. Doctorul Rooney, care venise numai de vreo șase ani din Anglia, îi spuse că starea bătrânului nu trebuie să ajungă și mai alarmantă. „În Cook Point, toți trag la măsea fără

măsură, clima le dă brânci spre alcool tuturor acestor condamnați la singurătate”, râdea doctorul de se prăpădea, mort și el de beat. La ce altceva te puteai aștepta din partea celor de pe Philip Island? Doar doamna n-o fi vrând ca ei să fie îngeri, misionari, să propovăduiască adevărul și pacea, în ciuda acestei vieți, care se duce plină de frământări. „Și așa, o sfătui, beat, doctorul Rooney, tata-socru n-are decât să-și mai îndulcească și el bătrânețile cu apa de foc[40], ca aborigenii, să-și ia cimpoiul în brațe și, ca scoțienii, să-și cheme strămoșii.” Dacă situația s-ar agrava, atunci urma ca veselul doctor Rooney, în persoană, să urce în mașina lui, care se afla la scară, și, cum, necum, să ajungă pe insulă, dacă nu cumva se va încurca pe drum cu cineva și va intra în vreo cârciumă plină de pilangii veseli.

Ana îl căută pe Voinilo, să se sfătuiască cu el în privința socrului său, care devenise insuportabil și sâcâitor din cauza alcoolului. Alergase într-un suflet la casa fermierului, trecuse prin fața monumentului, printre eucalipții înalți, îl căută la pârâu, în jurul tunului marinăresc, dar parcă-l înghițise pământul! În această singurătate, o cuprinsese o dorință nebună să fie alături de el, nu atât pentru a-i vorbi despre bătrân, care era plin de spumă la gură, cât, mai ales, să se vadă în brațele lui. „Of, numai de nu l-ar fi ademenit scârba aia de Livia!” își zise ea neliniștită, întorcându-se spre casă.

Italienii plecaseră în oraș la nu știu ce cumetrie. Vicenzo reușise să-și strângă prietenii, după vreo trei ore de alergătură, aducându-i la „Magnolia”. Insula rămăsese pustie, ca o plită încinsă. Ilia băuse și a doua sticlă de *whisky* și-l cuprinsese o ciudată nerăbdare. Îl aștepta pe Voinilo să se întoarcă din Cook Point cu încă trei sticle mari din cel mai bun *whisky*. Cheltuise toți banii pe care i-i dăduse la amiază doamna Ana, își golise toată punga, fiindcă nici nu mai voia să audă de acel

obișnuit „căluț alb”[41], pe care-l înghițeau minerii săraci, ci voia soiul cel mai bun de „lebădă neagră”[42].

— Of, tată! Ce-o să zică Dimce când se va întoarce de la Bunbury! îi spuse doamna Ana.

— Bunbury! urlă bătrânul, amețit. Ce caută iar la Bunbury?

— Acolo sunt minele lui, răspunse Ana.

— Minele! Ce-mi pasă mie de ele?! Fiul meu habar n-are să trăiască! Cu atâția bani, o să-i crape careva capul! bolborosi Ilia, trăgând încă o dușcă de *whisky*.

— Mai mult ca sigur! încuviință, rece, Ana.

— Mă va distruge Jimmy ăsta al tău! gemu bătrânul.

— Nu e al meu, ci al tău! îi răspunse ea.

Apoi se întoarse și Voinilo și le povesti că la Cook Point e veselie mare. De la „Magnolia” se aud numai cântonete, iar pe ulițe, băștinașii joacă tot felul de scheciuri. Italienii dau de băut tuturor fiindcă unui miner din Sicilia i se născuse un băiețel căruia îi puseseră numele Emilio. Bătrânul continuă să bea de unul singur, cu toate că i-ar fi plăcut mai mult să se afle printre cei care se veseleau în cârciumă. Îi umplu și lui Voinilo un pahar și-i propuse:

— Hai să sărbătorim cu toții!

Dar tânărul se scuză zicând:

— Mă doare dovleacul! și începu să citească *The straits times*.

Știrile din răsăritul Asiei îi atraseră luarea-aminte, apoi găsi și vești din Europa.

— Ei, lumea începe iarăși să se agite! zise tânărul.

Ilia, care atât aștepta, adăugă:

— *Biblia* trebuie revizuită.

Voinilo continuă să citească știrile despre războaiele din diverse părți ale lumii.

— Italienii fac cumetrie, da? zise Ilia trist. Să-i dea Dumnezeu noroc copilului, pricepi? Frumos că

se veselesc pentru viitorul lor. Dar, uneori, mai trebuie și să plângi, nu numai să halești! Uite, noi, când s-a născut Dimce, nu aveam în casă nicio linguriță de zahăr. Poate că din cauza asta sufletul lui este atât de amar, pricepi?

— Vremuri de sărăcie! zise Voinilo, citindu-i gândurile.

— Uf, chiar toată lumea s-a dus la Cook Point? întrebă Ana, trecând spre bucătărie.

— De-aia, de obicei, omul nu știe când e mai fericit: când are sau când nu are. Groaznice vremuri! Vai de sufletul nostru! strigă Ilia.

— Așa e, suntem niște fiare! zise Voinilo amuzat.

— Vrei să-ți povestesc ceva din Bitola de odinioară? întrebă pe nepusă masă Ilia.

— Să-mi povestești? Ce-ți veni să mă mai întrebi? se arătă curios tânărul.

— Multe lucruri nu știi tu, băiete! Așa e, ești încă tânăr, zise Ilia emoționat. Uite, de exemplu, despre trenul care lega Salonicul de Bitola! Pricepi?

— Despre tren? Care tren? întrebă Voinilo cu nasul tot în ziar.

— Trenul acela era numit Pampur cel Slab.

— Când era asta? întrebă Voinilo, fără să-și ridice capul din ziar.

— Stai să-mi aduc aminte! spuse Ilia, înghițind o gură de *whisky*, ducându-și mâna, gânditor, la tâmplă. A, demult, poate că pe la începutul secolului. Nici măcar nu începuse răscoala împotriva imperiului.[43] Oamenii abia se pregăteau. Și așa, când trenul o luă înapoi, către sud, după Kremenița, ajunse în stația Neokazi. Câțiva călători coborâră și trenul porni spre halta Sakulevo. Când și de acolo porni spre sud, nu trecu multă vreme și se afla la poalele muntelui Bigla, aproape de orașul Lerin. Și iarăși trenul își văzu de drum, spre sud, ajungând în stația

Armenoro. Apoi trebui s-o cârmească spre apus, la zece kilometri de Lerin, pricepi?

Doamna Ana intră în salon, aducându-le câte o ceașcă de cafea. „Când o fi avut vreme să se schimbe?” se întrebă tânărul, mândru de înfățișarea ei. Ana era îmbrăcată într-o rochie roză, de mătase, decoltată și cu tăietură adâncă pe coapse. Voinilo simți plutind în salon un miros plăcut de trandafiri și-i păru rău că trebuie să asculte, în continuare, plictisitoarele povestiri ale lui Ilia. Privind pieptănătura plină de gust a femeii, Voinilo își zise: „Astea toate le-a făcut pentru mine!” și din nou își vârî nasul în ziar. Bătrânul gustă cafeaua în tăcere, uitându-se, mut, la noru-sa; își apropie, din nou, ceașca de buze și sorbi.

— Vrei să-mi ajuți puțin în bucătărie, Voine? îl rugă doamna.

— Un pic mai târziu, dacă vrei! se apără Voinilo, rușinându-se de Ilia. Acum îmi povestește ceva interesant despre orașul meu natal.

— Acum am nevoie! Chiar în clipa asta, Voine! insistă Ana.

— Trebuie să te duci, pricepi? Și așa, tot nu te interesează ce pălăvrăgesc eu, zise Ilia cu amărăciune.

— Vrei să-ți repet tot ce-ai spus? întrebă Voinilo.

— Hai, du-te și ajută-i! O să te întorci după aceea! îl îndemnă Ilia. Și adăugă pentru sine: Am o noră, să-mi trăiască, dar de pomană, Jimmy e un om rău!

Voinilo aruncă ziarul pe canapea și porni în urma Anei. Totul, în bucătărie, se afla în cea mai bună rânduială; era sigur că vesela e curată, iar fețele de masă la locul lor.

— De ce nu ai deloc răbdare, întrebă el în șoaptă, vrei să-și dea seama?

— Broasca asta țestoasă știe totul, fii tu sigur! răspunse Ana și se repezi să-l sărute. Lasă moara

asta hodorogită și vino în camera mea! îi spuse ea ademenitor.

— În camera ta? se supără Voinilo. Ce te-a apucat?

— Mai întrebi? Sunt singură, mi-e gândul numai la tine, uite-așa, poate am și eu vreo dorință! Uf, ai și găsit scuză?!

— Cum așa? întrebă încurcat Voinilo.

— Vino-ți în fire, doar ești bărbat! Spune-i că trebuie să tragi o fugă până-n Cook Point, îi propuse Ana, care și găsise rezolvarea.

— Îl crezi atât de fraier?

— E gata beat, dă-l încolo!

— Crede-mă, Ana, mi-e rușine! Se poartă frumos cu mine, zise Voinilo.

— Te rog, o să te simți bine! insistă Ana.

— De ce-mi faci una ca asta? Ai răbdare, să mai bea ceva! spuse Voinilo, luând-o spre salon.

— N-ai să întârzii, așa-i? întrebă Ana, mușcându-l de ureche.

Fără să-i mai răspundă, Voinilo se întoarse în salon și se așeză în fața lui Ilia, care vărsase cafeaua pe masă și terminase o sticlă de *whisky*; bătrânul avea ochii înroșiți, buzele pline de salivă, îl podidise transpirația și-i pierise orice urmă de bună dispoziție.

— Și așa cu trenul! începu el ca la comandă. Dar orașul Lerin fusese lovit de nenorocire, ca și sutele de oameni care se aciuaseră acolo. De pe calea ferată, la nord-vest, se vedea drumul spre Albania, spre Korcea. Și, iacă, trenul se întoarse iar spre răsărit, până la Armenoro, și, de acolo, tot spre răsărit, ajunse în stația Banița. La apus se ridica muntele Vicio, dar trenul continuă spre sud, spre Țarevo!

— Ce căuta acolo? întrebă, absent, tânărul.

— Acolo îl duceau liniile! Da, și trenul iar dă-i și dă-i spre sud până la stația Eksisso. Acolo locomotiva fluieră tot timpul, în semn de pericol. Ținutul era roditor, oamenii curajoși și cinstiți;

acolo sunt izvoare cu cea mai bună apă minerală. Apoi trenul fu nevoit s-o ia, iarăși, spre sud, spre stația Surovici. Șezu puțin și o luă din loc, tot spre răsărit, către Ostrovsko Iezero. Pe urmă trenul o cârmi spre sud și ajunse în stația Ostrov, unde domneau vitejii haiduci care păzeau muntele Vladovo. Acolo, de două sute de ani, se petreceau cele mai groaznice crime; nu se știa cine pe cine și din ce pricini, dar oamenii se duceau pe lumea ailaltă. Și așa, dacă te uitai de acolo spre dreapta, vedeai un mic iezer de unde luau apă cei din Voden. Apele astea au o mireasmă dulce și o albeață răcoroasă, fiindcă-și trag izvoarele chiar din vârful muntelui Pelister. Pricepi? Poate că mă înșel puțin, dar legendele spun că păstorii azvârliseră două fluiere în lacul de pe muntele Pelister, care e curat ca ochii de copil, iar jos, niște fete, le-au găsit în izvoarele de lângă Voden. Poate că mă înșel eu, dar așa spun legendele, pricepi?

— Eu nu cred așa ceva, îl întrerupse Voinilo.

— Poate că nici nu e așa, de unde să știu? Poate că m-am ramolit la bătrânețe! Dar trenul o ținea spre sud, spre Voden, care se bucura de apa rece a acestor iezere. Orașul ăsta e capitala fructelor. Dar trenul o luă, imediat, spre răsărit și iar spre sud, și ajunse și în stația Vrtikop, numită mai târziu Skidra. Și iar o luă spre sud până la stația Negoș, oraș de oameni curajoși, revoluționari, și tot așa până în orașul Ber, unde se fabrică bumbac și vinuri.

— Și iar a cârmit-o trenul? Dar ce se întâmpla în vremea asta în tren? întrebă Voinilo, pe jumătate în glumă, pe jumătate enervat.

— Apoi a cârmit-o spre răsărit și, iacă, a intrat în câmpia Salonicului, continuă Ilia beat. Chiar acolo se afla Pazarsko Blato, în care se ascundeau vreo cinci sute de haiduci curajoși. Imediat la dreapta se afla orașul Enige Vardar, iar lângă, pe aceeași mână, Nevrokop. Și trenul mergea spre sud, apoi o luă spre răsărit și ajunse în stația Plati.

Aici calea ferată făcea două brațe, dintre care unul spre Salonic. Pe acest braț, trenul a luat-o spre sud, ajungând la podul de la Țrno Blato, care mai era numit și Karaizmak. Trecu și de podul ăsta de peste Vardar și ajunse în stația Tekeli. De cinci sute de ani acolo trăiau crescătorii de turme de bivoli.

— Și iar a cârmit-o trenul! strigă furios Voinilo, ridicându-se s-o ia din loc. Crezi că eu am timp de pierdut?! Ce-o fi în mintea aia a ta de bețivan?! spuse el, ieșind din salon.

Ilia, pierdut, nici nu-și dădu seama că rămăsese singur; sudoarea îi picura din toate zbârciturile și se făcuse lac, dar continuă:

— Trenul o luă spre Salonic. După ce trecu de adânca vale secată numită Karaburno, ajunse, printre grădinile Salonicului, în stația Manastirska. Pricepi, Manastirska!

În salon, tăcere. Câinele dormea pe canapea; deasupra capului zbârnâia ventilatorul; aerul era înăbușitor și i se făcu rău. Câteva lacrimi i se iviră pe obraji, suspină, dar, frânt de oboseală, continuă să povestească. Mâinile îi tremurau, prin fața ochilor îi treceau toate necazurile vieții, își vedea sfârșitul, dar găsi în el puterea să spună ceea ce era cu adevărat important:

— Acolo taică-meu a coborât din tren pe peron, cu un pachețel în mână. Eu mă țineam, ca un câine credincios, după el, pricepi? Ca să nu mă piardă cumva, în furnicarul orașului, mă urcase pe umerii lui, și am pornit-o, așa, pe calea Egnația, numită astfel încă de pe vremea ilirilor. Toate bune, numai că, după câțiva pași, pricepi, o pușcă detună în spatele lui taică-meu și eu căzui în șanțul de pe margine. Pe vremea aia omorul era ceva cum e azi bună ziua. Se jefuia și se ucidea ca în codru, pricepi? Pe taică-meu chiar în aceeași după-amiază l-au dus la cimitir și nu l-am mai văzut! țipă Ilia și izbucni în hohote de plâns. Nu aveam decât opt ani când am început să pribegesc prin lume, când mi l-au ucis pe dragul meu tată! Uite, mi se apropie

sfârșitul, mi-am înfipt singur cuțitul în gât. Și îmi aduc aminte ca acuma, când tata a căzut pe trotuar, avea ochii blânzi și surâzători și sângele îi curgea printre buze! Pricepi? Îmi aduc bine aminte că la Salonic am văzut Edi Kule pe deal și Beas Kule, în dreapta, pe malul mării. De jur împrejurul închisorii Edi Kule era un zid gros, din piatră și cărămidă, lung, lung de tot, și înalt de vreo cincisprezece metri. Zidul ăla, altădată, apăra Salonicul de dușmani, apoi acolo au mucezit oasele celor mai buni fii ai orașului. Și trenul se întoarse din nou, pe același drum, spre Bitola, termină, în sfârșit, Ilia, frânt de oboseală.

Era atât de îmbibat de alcool, atât de amorțit și de adormit, încât nici lacrimile nu-l mai ascultau. Capul i se bălăbănea, când încolo, când încoace, iar prin fața ochilor i se perindau imagini începețoșate din copilărie. Duse din nou sticla la gură, gemu și sorbi cu amar, iar băutura îi șiroia pe gât și pe piept. Încercă să se ridice, căzu înapoi, dădu peste cap toată sticla și cu o batistă își șterse sudoarea de pe gât și de pe față.

— Mitra m-a tot așteptat în țară și a murit, săraca! Nu a mai avut de ce aștepta, pricepi? Acum du-te la doamna Ana, n-o lăsa prea mult să te aștepte! Eu o să trag un pui de somn, pleoapele îmi sunt deja grele! Hai, du-te, noru-mea e femeie bună. Pricepi? Te-am plictisit de moarte cu poveștile mele! mai adăugă el și, gemând, se întinse pe canapea.

Câinele se ridică, începu să-l adulmece pe la mâneci, se așeză la capul stăpânului său și începu să schiaune de frică.

Camera doamnei Ana era răcoroasă, curată și plină de miros de liliac. Aparatul de aer condiționat bâzâia în fereastră, transformând aerul tropical de afară în aer de munte. „Parcă ar fi o adiere de zăpadă”, își aduse aminte Voinilo. Pentru o clipă gândurile îi zburară spre Bitola, la Aleea busturilor, dar în pat, în fața lui, dădu cu ochii de

ea, și ea era mai puternică decât amintirile, atât de frumoasă, poate un pic cam plinuță, și-l aștepta plină de dorințe. Își ridicase, dinadins, rochia mai sus de genunchi, trupul îi fremăta, de parcă viața fusese născocită numai pentru mângâieri. Ea știa să-l momească pe Voinilo și ochii îi străluceau în așteptarea plăcerilor.

— Ți-a povestit despre uciderea lui taică-său, nu-i așa? îl întrebă cu ironie Ana, cuprinzându-l mângâioasă în brațe.

— N-am mai răbdat să-l ascult, răspunse Voinilo.

— Nu e prima dată! Ori de câte ori îl apucă presimțirea morții, dragule, își și deschide muzeul de vechituri, adăugă Ana.

— Nu e deloc prost bătrânul! De ce am procedat noi așa?

— Nu-ți place, dragule? întrebă Ana, ridicându-și picioarele.

— Nu m-am gândit la asta! se apără Voinilo.

— Ascultă, Voine! Nu vreau să mai fiu sluga bătrânului și cu atât mai puțin a arțăgosului de fiu-său. Am ajuns de plâns! Jimmy nici nu-și mai aduce aminte cum e în camera asta. Și cine are, la urma urmelor, două vieți? Nu vreau ca tinerețea să mi se ducă pe apa sâmbetei, nu vreau! zise Ana, îmbrățișându-l.

„A dracului femeie, numai la ea se gândește!” surise Voinilo și începu să se dezbrace.

Capitolul treisprezece

Descărcarea minereului dura de două nopți și o zi, iar vaporul mai avea nevoie de încă o zi și o noapte de pregătiri pentru noua și lunga călătorie spre minele din West Aust. De aceea inginerii umblară cu multă îndemânare și rapiditate la motoare, schimbând câteva piese deteriorate de la instalații, ungând, cu această ocazie, și nenumăratele articulații. Tehnicienii făcură, cu barca pilot, înconjurul vaporului, reparând stricăciunile pricinuite de ultimele furtuni. Dar „Kohwa-Maru" era cu adevărat o navă în toată puterea cuvântului. Stricăciunile erau mărunte și tehnicienii își terminară iute munca.

În prima noapte, cum era obiceiul, echipajul dormi la bordul navei. A doua zi începu și descărcarea propriu-zisă a minereului, marinarii cărau lăzile sau dereticau prin cabine. După-amiază Dame trecu de controlul vamal și păși, pentru a treia oară, într-unul dintre cele mai mari orașe ale lumii.

— Viitorul Megalopolis! zise Ikeda, puțin îngrozit, căscând gura prin cartierul băncilor. Cred că e ceva mai mare decât Calcutta, continuă el, dându-și aere de cunoscător. De fapt, acolo e practic imposibil să poată ține cineva evidența populației.

— Pe când aici, în Tokio, oamenii au fost numărați și paranumărați, zise Noma, râzând din toată inima. Memoria mașinăriilor electronice lucrează, nu glumă, așa că patronii n-au probleme. Dacă vor date despre docheri, să zicem, apasă pe un buton al unei mașinării și, hop, treaba s-a și făcut! Ha, ha, ha! Te trezești cu fișa personală a docherului cutare, pornind de la capul lui înfierbântat până la tălpile însângerate.

— Crezi că și noi avem fișe acolo? Întreg echipajul de pe „Kohwa-Maru"? Nu-mi vine să

cred, n-ar fi rentabil! zise Dame.

— Noi suntem în frunte, *friend*! Fii sigur, ha, ha, ha! râse Noma.

— Dacă marea înnebunește și are poftă să ne înghită, cu vapor cu tot, porni Ikeda să filosofeze, familiile noastre vor primi câte o scrisorică de consolare compusă de ordinator. Și o mică primă pentru ultimul efort, pentru ultima răsuflare.

— Ei, mai pică sigur ceva și de pe la societățile de asigurare, zise și Noma.

Lui Dame nu-i făcea nicio plăcere să audă glumele astea deșuchiate; nu avea nici cel mai mic chef să se gândească la moarte. Clocotea de viață și spera să se întoarcă, la copiii săi, sănătos și teafăr. Așa că nu găsea niciun sens să se obosească gândindu-se la această moarte blestemată și la naufragii închipuite, când știa prea bine că vaporul avea motoare puternice și o carcasă de metal pe cinste.

— La ce bun?

Deodată, domnului Ikeda râsul i se opri în gâtlej ca o bucată de gutuie necoaptă și, privindu-l încurcat pe Dame, întrebă:

— Cum la ce bun?

— Eu cred că nu avem de ce să ne temem, zise Dame.

— Chiar crezi că nu ai de ce? Patronii sunt nesățioși, *friend*, sunt morți după bani! Iată de ce! răspunse Ikeda.

— Cui nu-i place zornăitul banilor? întrebă Noma.

— Dar ei încarcă vaporul peste limita legală, Noma! zise Ikeda, știind prea bine ce spune: „Kohwa-Maru” scrâșnește din toate încheieturile și se afundă cu doi metri mai mult sub linia de plutire.

— Dar controlul ce păzește?

— Cred că e cumpărat. Se face că plouă! Iar sindicatele sunt ca miresele în noaptea nunții: nici usturoi n-au mâncat, nici gura nu le miroase, zise

Ikeda, răsfirându-și neputincios degetele de la mâini.

— De ce vă e atât de frică? îi încurajă Dame, privind marele port.

În oraș, fiecare alerga la treburile lui. Dame era neliniștit: „Și totuși au cu toții frica în oase, gândi el, iar Noma și Ikeda sunt oameni cinstiți; nu de florile mărului zic ei că le e mai dragă o viață de mizerie decât moartea. Clar și răspicat: mai bine viu decât mort! își zise el răutăcios, întorcându-și, din nou capul spre port. Doamne, se întrebă el, oamenii ăștia or fi având vreodată parte de odihnă? Și-or fi cerând și ei respectarea drepturilor legale, ori lucrează până cad lați, pentru patronii lor? Or fi făcând vreodată greve?" Iar ceva mai târziu, în taxiul care-i ducea la hotelul „Niko", avu iarăși vreme să se gândească la împotrivirile și la temerile prietenilor săi. Acum era sigur că-i iubea din tot sufletul.

Trecură în viteză prin fața vechiului palat al mikadoului, înveselit de crini și merișori umbroși și înconjurat de ziduri acoperite cu mușchi și de un canal năpădit de ierburi. „Cu ce s-o fi ocupând împăratul în clipa aceasta plină de revoluții?" se întrebă Dame cu ironie, privind slujbașii care se agitau prin parcul din jurul palatului. Ceva mai târziu atenția îi fu atrasă de străzile pestrițe ale străvechii Ghinza și, în cele din urmă, zări și firma luminoasă a micului hotel „Niko". „Cât de departe sunt de frații mei! se gândi Dame, așteptând la recepție. Copiii și Ilina au rămas la capătul lumii, ei sunt și mai departe!" își aminti el cu tristețe.

Un lacheu le aduse micile bagaje în camerele strâmte, cu un pat, mai mult decât modeste. Cei trei prieteni se vorbiră să cineze la un restaurant cu bucătărie japoneză. Dar, mai înainte de toate, se retraseră să-și dea jos jegul de pe trupuri și să-și dreagă puțin vechile mutre. Dame intră în baia care semăna cu un dulap, își făcu, fără nicio plăcere, un duș, apoi se îmbrăcă și se îndreptă spre

restaurant. Jos, la parter, Noma și Ikeda îl așteptau deja, curați și zâmbitori. Se simțeau bine fiindcă se aflau din nou în țara lor, și Dame îi invidie un pic.

În restaurant aleseră un mic separeu împrejmuit cu bambus și comandară imediat cina. O gheișă în chimono li se ploconi de trei ori și, cu un zâmbet cald, se întoarse în bucătărie. Reveni aducând un grătar cu gaz pe care îl așeză în mijlocul mesei de lemn, mai făcu o plecăciune și începu să le prepare mâncarea.

— *Sukiake*! zise Noma zâmbind.

— Asta înseamnă că, pentru început, vom bea *sake*[44]! exclamă Ikeda.

— Ha, ha, ha! râseră toți trei.

— Gustos, gustos, de acord! zise Dame mulțumit, după ce gustă din farfuria sa.

— Doriți să adaug deasupra un ou bătut? întrebă politicoasă gheișa, ciripind într-o engleză stricată.

— O, nu! Mulțumesc, răspunse Dame zâmbind.

— Noi vrem, ha, ha, ha! strigă Noma.

Ei se simțeau ca acasă. Femeia în chimono prepara mâncarea chiar acolo, pe masă. Era deosebit de pricepută, blândă și amabilă, zâmbea cu un surâs înmiresmat și, ca o stăpână din basme, înveselea ochii obosiți ai marinarilor. În acest timp, pe o tăviță, se prăjeau tot soiul de bucățele de carne, ciuperci minuscule și verdețuri, iar pe deasupra gheișa mai adăugă și niște mujdei de usturoi, câteva cuburi de sfeclă și muguri de bambus. Mâncară cu bețișoare de lemn, în timp ce tânără trebăluia neobosită, până când se săturară. Dame o privi încântat și atunci gheișa îi dărui un surâs, făcându-i, recunoscătoare, o plecăciune. „Ce proaspătă și dulce e! La fel ca Ilina mea!” se gândi Dame. Gheișa avea dinții rânduiți în gura-i mică precum niște șiraguri de mărgăritare din Pearl Island, iar obrajii pudrați și puțin rumeniți ca merele sănătoase. Părul negru și-l purta în vechiul stil, strâns la ceafă cu un ac roșu de podoabă.

— Nu vrei un masaj? îl provocă, ironic, Noma, după ce-și potoli foamea și își linse mulțumit buzele.

— Se poate și în cameră, ha, ha, ha, râse Ikeda.

— Buddha n-are nimic împotrivă! exclamă Noma. El nu interzice nimic. Iar Shiva al nostru e un mare democrat!

După cină, băură *sake* cald. Domnul Ikeda era tare bine dispus și începu să-și laude țara. „Doamne, se întrebă Dame, oare există pe planeta asta un singur om care să-și iubească țara mai mult decât acest Ikeda? Este un kamikaze al cuvântului! Toți japonezii sunt la fel! Dar cine nu-și iubește patria? Ikeda exagerează, totuși!”

— Japonia e o țară de insule, cu o istorie bogată, plină de evenimente și de fapte mărețe! zise Ikeda în extaz.

— Să recunoaștem, și plină de nebunii! îl întrerupse Noma.

— Curajul acestor oameni e legendar! se lăudă Ikeda.

— Și frica lor e legendară! Numărul celor fricoși nu este nici el mic! strigă Noma.

— În ultima vreme au zis adio războaielor și s-au consacrat tehnicii! continuă Ikeda. Succesul este enorm: au cucerit toată Asia, acum urmează și celelalte continente. Nu au ei materii prime, dar au mari nave transatlantice. Așa că le vine ușor: aduc materii prime și duc mașini! încheie Ikeda.

— Un popor foarte muncitor, maeștri ai detaliului. Din cauza aceasta aici va fi distrusă, în primul rând, natura, iar înainte de toate apa va fi poluată sută la sută. În curând se va muri de boli noi! strigă caustic Noma.

— Un popor de oameni simpli și modești, care trăiesc sub posibilitățile lor! Și totuși e un miracol să vezi vile luxoase și palate particulare nu doar în orașe! continuă Ikeda.

— Numai orbii nu le văd! Dar de unde să știm noi care sunt casele bogaților? întrebă Noma.

Ikeda nu-i dădu atenție și continuă:

— Oamenii au înțeles că insulele sunt suprapopulate, și de aceea nimeni, în afara familiei imperiale, nu ocupă suprafețe mari de teren! zise Ikeda.

— Dar aceasta nu-i decât o mască! Mai toate casele sunt de hârtie! interveni Noma.

— Clima Pacificului e blândă, în afara insulelor din nord și îndeosebi în Hokaido! Problema viitorului va fi aici hrana! îi dădea înainte Ikeda.

— Viitorul însuși va fi o problemă! strigă Noma, bând puțin *sake*. Fiecare palmă de pământ e lucrată și răslucrată. Au născocit o mie de minuni numai ca să obțină recolte mai mari, dar în zadar! Din mare sunt pescuite toate vietățile și trecute pe lista de bucate. Probabil că stomacul nostru e din oțel curat de vreme ce suportă și peștele crud și carnea preparată din petrol! Uite că suportă până și mâncarea fără pic de gust… Ce să facem dacă nu e hrană destulă! termină modestul Noma.

Apoi Dame ascultă alte și alte povești pe care le știa de multă vreme.

— Aici lumea trăiește mai ales în orașe, zise Ikeda. Ele se întind până la infinit și nu se știe bine unde se termină unul și unde începe celălalt. Și în timp ce aceste orașe devin în timpul zilei un furnicar de industrii, de piețe și comerț, noaptea ele sunt tot ceea ce poate fi mai frumos pe lume. Fiecare casă strălucește de culori și reclame, transformându-se în cluburi, în case de plăceri, în restaurante, în ceainării. E o adevărată bucurie să bați aceste străduțe înguste și pestrițe. Prin baruri și restaurante vezi o mulțime de fetițe dulci, cu ochi îngușți și cu surâsul lor veșnic pe buze. Ele te privesc ca pe un ins de altă rasă, găsesc culoarea pielii tale cam ciudată, dar sunt politicoase și bine instruite și știu că oamenii nu se deosebesc datorită pielii, ci datorită sufletului, bătea câmpii Ikeda, care căzuse într-o admirație dureroasă.

Dame asculta tulburat, fără a reuși să lege cap la cap toate frazele, și se întreba: „Parcă zicea că sunt oameni modești japonezii ăștia, păi nu? Doar nu i-o fi trecând prin cap lui Ikeda ăsta să facă și cu mine comerț”!

— *Dats raight*[45]! Majoritatea sunt pline de sifilis! strigă Noma, care vorbea destul de împiedicat englezește. Ascultă, Ikeda, astă-seară te-ai cam întrecut cu laudele!

Dame voise să-i spună și el același lucru: „Doamne, își zise el. L-or fi plătit ca să-și laude țara! Doar n-o fi crezând acuma că are în fața lui cine știe ce personaj important. Și apoi Ikeda nici nu se gândește, în seara asta, la cei apropiați lui, la copii, la nevastă, la toți cei de acolo, din orașul Kobo? Poate că va povesti ceva și despre ei!” se gândi Dame, văzându-l pe Ikeda deschizând din nou gura. Dar acesta continuă pe aceeași strună.

— Acest popor acceptă tot ceea ce e modern și practic, dar știe, tot atât de bine că, dacă-și va neglija tradițiile, nu va fi decât un copac fără rădăcini. Iată de ce continuă, în această epocă atomică, să intre în temple, în pagode, în locurile sacre ale tuturor zeilor. Se îmbracă în veșminte europene, dar nu uită nici chimonoul, nici ciorapii albi, nici sandalele, nici să se extazieze în fața curajului samurailor!

Noma sări în sus și începu să râdă:

— Acest popor, cu un veșnic sentiment agresiv, se extaziază în fața televizorului!

— Îți bați joc de mine, Noma? întrebă Ikeda supărat.

— Nici vorbă, doar suntem prieteni! zise Noma.

— Încă puțin *sake*? întrebă gheișa.

— Mi se învârte capul deja! se plânse Dame.

— Ha, ha, ha!

— Și „Kohwa-Maru”? întrebă deodată Noma.

— Ce-i pasă vaporului? se miră Dame.

— Îl vor supraîncărca și de astă dată! spuse Noma.

— Doar n-au să-l lase gol! adăugă și Ikeda zâmbind. Din fericire, marea este marea noastră prietenă! Ce ne pot face patronii când noi navigam pe oceanul nostru minunat?

— Uite că mă și apucă frica! mărturisi micul Noma. Haide, mai bine, să uităm de vapor! Vreți să mergem într-un bar de noapte? Mai întâi vom bea bine, apoi vom dormi și mai bine. *OK*? Iar mâine vom merge în orașul meu natal. Veniți și voi cu mine la Hiroșima?

Rachiul de orez îi încălzise și le redase curajul. Bătură străduțele strâmte și pline de reclame, intrară în baruri mici și fără pretenții, numai ca să bea câte un pahar cu bere. În drum întâlniră marinari veseli, din toate cele patru colțuri ale lumii, care mergeau la braț cu fetele de stradă spre bordelurile clandestine. Pe neașteptate, domnul Ikeda își arătă interesul pentru țara lui Dame.

— *Cantry*[46], de unde ești tu e frumoasă? întrebă el deja amețit.

— Dacă e frumoasă? se întrebă și Dame tulburat. Nu știu! Frumoasă, ca toate țările de pe pământ.

— Dar ce, există și patrii urâte! întrebă Noma.

Dame ridică din umeri. Pentru prima oară în viață nu-i venea la îndemână să vorbească despre țara sa. Oare suferea el atât de mult încât nu putea să găsească, într-adevăr, cele mai potrivite cuvinte ca s-o descrie? Avea, cumva, ce-i reproșa pentru faptul că-l lăsase să colinde lumea și-l despărțise de copiii săi? Ceva îl apăsa pe suflet, fiindcă oftă adânc, dându-și peste cap paharul cu bere. În fața ochilor îi apăru o scenă din Bitola: Aleea cu busturile tinerilor eroi. Apoi îl cuprinse o grea tristețe și nu-l mai atrase nimic. Prietenii îi aduseseră o fată veselă, pudrată, cu sânii mari, cu ochi negri, cu părul lung și despletit. Se așeză pe genunchii lui și începu să-l mângâie pe nas, dar el o respinse, întorcându-i spatele. Bău pe nerăsuflate câteva *cocktail*-uri și, cu privirea rătăcită, prinse a-

i dispreţui pe toţi. Se îmbătase şi, ca să nu facă gălăgie şi să nu-i deranjeze cumva şi pe alţii, îl aşezară într-un colţ, la o masă de lemn, lângă nişte negri, beţi şi ei, criţă.

— Să vă povestesc ceva despre ţara mea, bolborosi pe neaşteptate Dame, trăgându-şi aer în piept. Gândurile mele plutesc spre Europa, nu în vis, ci într-o reverie! Acolo se află Ilina mea; nu e o femeie rea, cu toate că ea mi-a sădit numai amărăciune în inimă. Poate că nu mă mai iubeşte, mă gândesc şi la asta, dar eu, între timp, m-am schimbat, pe cuvânt de onoare! Şi copiii mei sunt acolo, cu ea, şi, uite, soarta lor mă umple de griji!

— De ce te-ai ascuns până acum? *Friend*, am ghicit eu că tu ai copii! strigă Noma emoţionat.

— Am să vă spun o întreagă poveste despre nevastă-mea! Dacă o să mă credeţi, bine, dacă nu, izmene pe călători!

— Te ascultăm, *friend*, şi de ce să nu te credem? întrebă Noma, sprijinindu-se în coate.

— Iată, a trecut aproape un deceniu, începu Dame într-o engleză stâlcită şi cu tristeţe în glas. Dar amintirea e vie ca un semn în inimile oamenilor săraci! Ilina, împreună cu două prietene ale ei, Katina şi Roska, erau fete sărace, la fel ca mine şi ca fraţii mei, cu adevărat sărace, cu mâna pe inimă vă spun, dar învăţate să nu depindă de nimeni.

Şi astfel îşi continuă el povestea încă o jumătate de oră: Fetele se înţeleseseră ca, dacă le va surâde norocul, să îşi împartă bucuriile. Ilina, soţia lui Dame, avea dreptate când spunea că, de obicei, norocul nu se împarte, dar naiva de Roska zicea că da, se poate. Astfel, fetele au bătut străzile, cu faţadele caselor lor neogotice, căutând de lucru. La primărie li s-a dat un mic ajutor social, dar Tofe, omul de la birou, le-a zis: „N-o să găsiţi de lucru decât pe la cei cu dare de mână. Ei caută fete în casă şi, dacă vreţi, eu merg cu voi şi vă recomand”.

— Timpul zbura, iar la oraș nu curgea nici miere, nici lapte, iar Katina, mai deșteaptă, zise că ar fi mai bine să lucreze, totuși, decât să-și piardă vremea. Și, astfel, toate trei intrară ca fete în casă la oameni mai cu stare. Stăpânul Katinei era un bătrân din California, unul de-al nostru, care se îmbogățise în America și locuia când aici, când acolo: vara în Europa, iarna în America. Stăpânul Ilinei era un profesor; și nevasta lui era tot profesoară. Stăpânul Roskăi, un doctor, se dovedi cel mai avar dintre toți. Funcționarul Tofe își dădea seama prea bine că norocul îi surâsese mai ales frumoasei Katina. Bătrânul, din California i-a zis într-o zi fetei: *OK*, fetițo, știu că meriți un viitor mai bun. Ocupă-te de mine și, când voi muri, această casă va fi a ta". „Dar bătrânii ăștia se țin bine, nu dau ei repede ortul popii!" a zis Ilina. „Nu ți-e rușine să gândești așa?" i-a strigat Roska. Și astfel timpul trecea, stăpânii cu treburile lor, slujnicele muncitoare. Munca pe care o făceau le cam umilea; de unde speraseră să fie fete în casă, ajunseseră niște biete slujnice. Dar iarna bătea la ușă, cerul se pregătea de prima zăpadă, viscolise la munte. Și atunci se întâmplă ceva foarte important. Bătrânul din California muri în drum spre America. „Ce iute a murit", a suspinat bolnăvicioasa Roska. „Bietul om, era el foarte bogat, dar totdeauna vorbea despre dreptate. Pacea este opera adevărului, spunea el, și dacă vrem pace, atunci trebuie să ne batem pentru adevăr"! a zis Ilina. Și astfel, cele două prietene, braț la braț, s-au dus la Katina. „N-am avut noroc cu școala, n-am avut noroc în dragoste, le-a vorbit ea zâmbind tristă, dar acum avem unde să ne petrecem iarna; n-are decât să sufle viforul pe la uși, noi vom fi în paturile noastre calde. N-au decât să crape de ciudă dușmanii!" Lucrurile s-au petrecut ca într-un vis. Chiar în aceeași seară prietenele se bucurară de paturile calde din casa frumoasei Katina. „Durerile ne vor fi mult mai mici, se gândea Ilina.

Când ai un acoperiș deasupra capului, nu mai merită să muncești pe la casele boierești. Vom aștepta ca Tofe și cei de la primărie să ne găsească vreo muncă mai potrivită!” Și Roska se bucură că nu vor mai fi slujnice. Acum erau libere și aveau timp berechet să se hotărască asupra muncii pe care o vor face. „Nu vă pripiți, dragele mele surori, știu că nu veți putea fi independente; libertatea se plătește foarte scump. Dar, scumpele mele, simțiți-vă, în seara aceasta, ca la voi acasă, iar mâine vom vorbi noi puțin și despre această libertate!” Tinerele nu adormiră până la miezul nopții. Katina își făcea planuri mari. Se gândea la toate cele și, în primul rând, la oamenii bogați. Își întoarse chipul ei frumos înspre prietenele sale, dar, pe fețele lor adormite, nu citi nicio îndrăzneală: „Sunt născute să fie slugi! se gândea ea disprețuitoare. Proastele mele prietene! își zise noua stăpână, acoperindu-le umerii albi. Apoi adăugă: Eu știu deja că voi nu veți reuși nimic în viață, doar nu moare în fiecare zi câte un bătrân californian”… A doua zi, dis-de-dimineață, în timp ce Ilina și Roska își gustau dulcile lor vise feciorești, Katina ieși în curte, ducând în mână o legătură cu chei. Avea acolo, în beci, două odăițe scunde și urâte, friguroase și întunecoase ca niște bârloguri. Pregăti în fugă paturile, șterse praful, își spălă cu silă mâinile, își pieptănă părul ca o adevărată frumusețe și se întoarse la prietenele sale. În capul ei mândru aveau loc mari prefaceri: „Prea devreme v-a cuprins lenea! strigă Katina. Hai, scularea și la lucru! Stăpânii voștri vă așteaptă, casele sunt neorânduite!” „Aș mai dormi încă puțin!” a răspuns Roska, întinzându-și trupul ei frumos, îmbrăcat cu o cămașă de noapte cârpită. „Ce să facem cu munca asta de slugi? a întrebat Ilina. Acum nu mai suntem obligate să ne chinuim. Mai bine așteptăm ca Tofe să ne dea o muncă mai bună!” „Am câștigat casa asta cu chin, m-am umilit, am slugărit, am plâns și, iată, norocul mi-a

surâs, în sfârșit! Dar vouă încă nu, dragele mele, și acum la treabă!” a zis Katina. „Atunci și tu ești ca și stăpânii noștri!” și-a dat seama Roska. „Și ce ați vrea voi? le-a strigat Katina. Să-mi risipesc avutul meu, să fac din casa mea adăpost pentru săraci, să mă omor muncind până la sfârșitul vieții? Unde ați mai auzit voi așa ceva, ce vă trece prin cap să-mi cereți mie? Eu sunt noua stăpână! Abia m-am văzut în casă, și-mi dă mâna să mă gândesc, de acum încolo, și la mine! Dar ce diferență este între mine și stăpânii voștri?” a întrebat ea. „Hai să plecăm repede de aici!” a bâiguit, speriată, Roska. „Puteți să rămâneți la mine, dar simbria nu o să vă fie cu o para mai mare! V-am pregătit în pivniță odăile și am să mă îngrijesc de voi cât îmi va sta în putere!” le-a spus Katina. „Plecăm de aici fiindcă nu vrem să fim umilite până și de cineva de-al nostru. Știi doar că am crescut și am deprins să fim libere!” a murmurat, tristă, Roska. „Dar ce, nu vă e totuna cui îi plătiți și cui îi slugăriți, dacă mie sau altcuiva, în lumea largă?” le întrebă Katina din ușă. Și uite-așa, prietenele s-au despărțit. Ilina și Roska o luară pe malul pârâului Kuri Dere, care acum nu mai există, și se îndreptară spre parcul orașului. Se așezară pe o bancă pe Aleea busturilor tinerilor eroi, dar frumoasa Katina era pe urmele lor și le zise mirată: „Nu știam că prietenele mele sunt invidioase. Mi-a surâs norocul și, pas de mai înțelege ceva, nu vor să împartă cu mine această bucurie?!” În zilele următoare casa ei se umplu de chiriași. Katina își rândui viața cum se cuvine. În odăițele întunecoase, din pivniță, adăposti niște fete modeste și studioase. Sus, la etaj, în camera în care dormise bătrânul din California, se instală Tofe, funcționarul cu probleme sociale, care o ajutase să intre slujnică în casa în care era acum stăpână. Tofe părea cam sfrijit și arăta ca unul care nu prea se spală niciodată, dar Katina își dăduse seama că el e un om bun, cu care se putea sta fără teamă în aceeași casă, păstrându-și independența.

La rândui lui, Tofe găsise un sprijin în această femeie tânără și frumoasă; seara își lua vioara și cânta muzică orientală. Și, astfel, în scurt timp, Katina își uită, cu totul, de prietenele sale! oftă Dame, golind un pahar mare cu bere și întrebându-i dacă pricepuseră ceva din ceea ce le povestise.

Prietenii lui rămăseseră cu gura căscată; înțeleseseră, într-adevăr, întreaga istorie, cu toate că Dame făcuse destule greșeli de exprimare în engleză. În bar răsuna o muzică de magnetofon stereo și aproape toți clienții erau beți. Ikeda comandă încă un rând de băutură și, dus pe gânduri, din pricina povestirii lui Dame, își aprinse o țigară.

— Și ce s-a mai întâmplat cu Ilina și Roska? întrebă curios, Noma.

— Ei bine, Noma, au mai lucrat o vreme pe la stăpânii lor. Aproape că le trecuse supărarea și uitaseră de despărțirea de Katina și, în timpul liber, ieșeau împreună să se plimbe în parcul orașului. Le plăcea, cel mai mult și mai mult, să se plimbe pe Aleea busturilor tinerilor eroi. Le venise mintea la cap și nu mai așteptau să se mai ivească vreun alt bătrân din California. Erau fete inteligente, cu toate că lucrau ca slujnice. Adesea se gândeau și la dragoste și, ca toate fetele tinere, visau și ele un cămin, un soț bun în casă și copii sănătoși! spuse Dame, luându-și, obosit, paharul.

— Așteptau un prinț ca în basme, ha, ha, ha! se grăbi Noma, îmbrățișându-și prietenul.

— Într-o seară, continuă Dame, mă plimbam, împreună cu fratele meu Goțe, pe Aleea busturilor. Și uite – așa a fost să fie: în loc ca ele să dea de prinții lor din basme, Ilina și Roska ne-au întâlnit pe noi, doi săraci. Apoi ține-te dragoste, promisiuni, dorințe și planuri pentru un viitor fericit. Dar promisiunile erau ca niște baloane de săpun: ceea ce ne lipsea era tocmai liniștea materială! Am făcut nunta împreună. Modestă, dar toată lumea a fost veselă. Nuntașii n-au prea

mâncat și nici nu prea au băut! Le venea mai degrabă să plângă, știind cu câtă trudă strânsesem bănuții ca să putem pune câte ceva pe masă! Dar a trecut și nunta. Au venit apoi anii de foamete. Ilina mi-a născut un băiat și o fată, iar Roska i-a dăruit lui Goțe doi feciori frumoși.

— Așadar, ați reușit! Dar ăsta e principalul, *friend*! exclamă Noma.

— Nu cred că am reușit. Mă bate gândul că Ilina nu mă mai iubește, zise Dame cu tristețe. Fetele au ajuns, din nou, slujnice, dar, de data asta, nu în case bogate, ci în case sărace! Copiii lor poartă acum hăinuțe peticite, iar tații lor pribegesc prin lumea largă. Nu e nicio fericire, fiindcă, după cum vedeți, nenorocul se ține ca râia de noi! spuse Dame și, plin de obidă, mai goli un pahar mare cu bere.

— *No vory*, Dame! zise Ikeda, pentru a-l mângâia. Și femeia mea tot slujnică e acasă! Și noi suntem foarte săraci, Dame! Suntem, într-adevăr, de plâns amândoi, inima mi se rupe de durere! Barmane, de ce nu mai vine berea aia blestemată?

— Ascultă, eu nu mă plâng! zise Dame, scurgându-și ochii în paharul gol. Egoismul m-a mânat aici. Mândria asta prostească a bărbatului care vrea să se simtă cocoș în casa lui!

— Aduceți odată, berea aia! strigă Noma, agitându-și furios brațele în direcția barului.

— Cum ne asemănăm, *friend*! Parcă ne-a născut gemeni natura asta, care-și râde de săraci! Dar capul sus și hai s-o sfidăm! îl îndemnă Ikeda, sprijinindu-și mâna pe umerii largi ai prietenului său.

— De ce nu aduc berea? Ce, cred că suntem beți?! Ia uită-te, nu le e frică deloc de mușchii noștri?! Ăștia n-au auzit încă nimic despre curajul marinarilor? Sau abia așteaptă un scandal din pricina berii ăsteia ieftine? Ei, voi, ăia de colo! Ne serviți sau ne servim singuri? strigă Noma.

Barmanul se făcea că nu aude și barul începuse să se golească. O chelneriță pudrată spăla grăbită paharele și pregătea tacâmurile pentru seara următoare. Tăcuse și magnetofonul; deasupra meselor pluteau vălătuci de fum alb; aerul duhnea. Era trecut de miezul nopții, dar nicio adiere nu venea prin ușa deschisă, astfel că, înăuntru, de-abia se mai putea respira. Și patronii se saturaseră după ce-și umpluseră casa de bani; acum se tot strâmbau, așteptând, nerăbdători, să se golească barul, pentru a face curățenie și a pune lacătul.

În vreme ce majoritatea marinarilor beți ieșeau cu fetele la braț, Noma, nervos, începu să strige și să bată cu pumnul în masă. Domnul Ikeda îl rugă să aibă grijă cum se poartă, fiindcă el nu avea chef de discuții cu patronii, care puteau chema oricând oamenii de ordine, și zise:

— Încearcă să-i înțelegi și pe ei, Noma! Nu se mai pot ține pe picioare. Sunt frânți după ce au servit atâția clienți. La dracu, și banii lor sunt câștigați cu amar!

Dar Noma își cerea insistent berea și bătea, mai departe, în masa de lemn. Atunci, pe o ușă de serviciu, apăru un tip musculos, cu brațele tatuate, înalt și solid și cu ochii bulbucați. Aduse trei pahare cu bere spumoasă și, trântindu-le pe masă, făcu o grimasă, uitându-se urât la marinari:

— Astea, și afară! zise el în japoneză și începu să facă nota.

Numai cu puțin înainte de a părăsi barul își aduseră aminte că omul care le vorbise era chiar patronul barului, un vechi marinar de pe un vas naufragiat, nervos în seara asta, dar, de obicei, amabil și săritor. „Are și el dreptate, i-o fi și lui somn, munca l-a dat gata! se gândea Dame. Mâine seară clienții vor năvăli din nou!” își zise privindu-l pe fostul marinar care strângea paharele de pe mese.

— Ține barul ăsta împreună cu soru-sa, aia pudrată, de acolo, de după tejghea, șopti Ikeda.

Patronul îi conduse până la ușă, le făcu o plecăciune, apoi un semn de salut cu mâna și-i rugă să nu fie supărați, adăugând că ar fi fericit să-i vadă, din nou, în localul său. Îi urmări cu privirea până în clipa când se pierdură pe ulițele întortocheate, apoi se întoarse la soru-sa. Totuși, Noma era nemulțumit; avea ochii roșii și zise supărat:

— Să nu ne facem iluzii! Bunătatea lor e o mască! După ce te jupoaie, fac pe amabilii. Lasă, că-i cunoaștem noi pe ăștia!

— Eu mă mai plimb puțin, îmi arde buza după o bere! zise Dame, plecându-se puțin spre Ikeda.

— Am o idee! Hai s-o luăm spre barurile de la „New Otani", propuse Ikeda.

— Ce baruri sunt alea? Acolo primesc și oameni ca noi? întrebă, nervos, Noma.

— Nu știi? Terasa de la etajul patruzeci! O minune! Vom vedea, de acolo, de sus, răsăritul soarelui!

— „New Otani" nu există! Ăsta e un nume din basme! strigă Noma.

— Există, există, cu toate că nu mai este cel mai mare hotel din Asia! spuse Ikeda.

— Bine. Hai să vedem soarele. Apoi luăm *chi-kansen*-ul[47], până la Hiroșima și ne oprim drept la ai mei acasă! Doamna Ioko va fi foarte bucuroasă, nu ne-am văzut de aproape patru luni! strigă Noma.

Dame, cu un râs înghețat, se arătă de acord să-și urmeze prietenii. Și, în timp ce căsca gura la muncitorii care spălau de zor străzile, se gândi la Ikeda și la Noma: „Dacă ei n-ar fi fost atât de săraci, își zicea el, cine știe dacă ar fi fost tot atât de buni prieteni! Dar, Doamne, cine poate ști cum stau cu adevărat lucrurile? Bogăția nu-i strică oare pe toți oamenii?" filosofa el.

Își alungă noianul de gânduri care nu-i dădeau pace și grăbi pasul. „Ciudat!" sări el într-un picior. Parcă trăia de când lumea în acest est pestriț al

Asiei, cu care se obișnuise atât de mult, încât nu i se mai părea cu nimic diferit de Europa. Dar, din nou, îl cuprinseră tristețea și dorul după familia lăsată acolo, departe, de izbeliște. „De ce nu mi-o fi răspunzând Ilina la scrisori? Nu știe ea câtă bucurie îți aduce o scrisoare când ești departe de casă? S-o mai fi gândind la mine sau s-o fi distrând cu vreun bărbat?” se întreba el.

În adâncul sufletului său prindea rădăcini un simțământ care devenea tot mai puternic și mai puternic: era din ce în ce mai convins că-și va lega viitorul de aceste meleaguri pe unde naviga „Kohwa-Maru”. Pe neștiute, ca și cum firele care-l legau de Europa se rupeau unul câte unul, orizontul devenea o grotă enormă și surdă în care țipătul lui se pierdea. Tăcerea Ilinei îl umplea de deznădejde, îi măcina puterile.

Capitolul paisprezece

În casa patronului domneau liniștea și zăduful. Ventilatoarele funcționau cu intermitențe, iar amurgul venea cu greu. Ana se săturase să se tot împotrivească leacurilor atât de trebuincioase muritorului ei trup. Se furișă afară din salon și, pas cu pas, ca îndrăgostiții, se îndreptă spre casa lui James Grant. Rămase acolo multă vreme; se înnoptase de-a binelea când se auzi strigată.

Întunericul căzuse lin peste insulă; insectele nu-și mai aflau locul din pricina căldurii înăbușitoare, prevestind schimbarea vremii. Cerul se înnegurase, vitele rătăceau prin livezi, căutând colțul ierbii noi. Minerii maltezi intrară în baracă, trântiră ușile, își aruncară torbele pe paturi și o luară înapoi, la picior, spre Double Bay. Goțe și Vicenzo veniseră și ei de la Planne, topiți de zăpușeala savanei și frânți de muncă, gata să pună capul pe pernă. Macedoneanul făcu un duș și se întinse pe pat; ochii i se închideau de oboseală, când auzi niște strigăte, urmate de un țipăt. La început se sperie, crezând că visase, apoi ieși în curte, așteptând să-și dea seama dincotro se auziseră vocile. Dar strigătele nu se mai repetară; de departe veneau ecourile surde ale mașinilor; un tren făcea manevre, șuierând pe linia Newman. Intră în salon, s-o întrebe pe Ana dacă nu cumva auzise și ea țipătul acela, și numai atunci își dădu seama că gemetele sunt ale Hrăpărețului. Intră în camera lui Ilia; se aplecă deasupra patului și își dădu imediat seama că bătrânul își trăia ultima zi de viață. Lângă el magnetofonul cânta o melodie de pe meleagurile natale; răsuna toba, urla zurla, iar bătrânul își pierdea, încetul cu încetul, cunoștința sfârșindu-se îmbibat de alcool. Ilia își deschise totuși cu greu ochii bolnavi, care implorau ajutor, și încercă să vorbească, dar glasul nu-l mai asculta.

Goțe îngenunche la capul bătrânului și, cu mare greutate, reuși să-i înțeleagă cuvintele frânte: Hrăpărețul voia să-i fie adusă, de la Cook Point, Livia. Minerul își dădea seama că lucrul acesta nu era prea ușor și că va trece o vreme până când va fi găsită. Îl întrebă dacă nu cumva ar fi fost mai bine, acum, s-o cheme pe doamna Ana. Chipul lui Ilia se strâmbă de durere și, chinuindu-se, el repetă că dorește s-o vadă pe Livia și pe nimeni altcineva.

Impresionat, minerul ieși din casă ca o săgeată, traversă golful în fugă și, în câteva minute, se și afla în oraș. Barmanul de la „Magnolia" îi spuse că femeia șezuse multă vreme în cârciumă și abia plecase, de câteva clipe, cu niște turci. Ridică din umeri, neștiind unde ar putea fi găsită. Goțe o căută mai apoi prin *hostel*-urile mai apropiate; un tânăr din rezervația Meekantharra îl trimise s-o caute în camera ei, dar, în cele din urmă, dezamăgit, Goțe hotărî să se reîntoarcă pe insulă.

De frica unei noi întâlniri cu Hrăpărețul, intră în casa de oaspeți, îl trezi pe Vicenzo și-i povesti noutățile. Se îndreptară spre camera bătrânului; în prag trecură peste câinele adormit și li se păru ciudat că doamna Ana nu era acasă. Goțe îl îndemnă pe italian să intre în odaia Hrăpărețului, iar el să tragă o fugă să-i caute pe Voinilo și pe Ana. Astfel Goțe amână, pentru moment, această întâlnire, care nu-i făcea nicio plăcere. Se îndepărtă de casa patronului și, pe ascuns, ajunse până la cadranul solar, în apropiere se auzea pârâiașul murmurând; un iepure bău apă din urma unei copite și fugi speriat. Pe crengile *Norfolk pine*-ului săreau, de colo-colo, păsări gureșe; taurul enorm se freca de un bătrân eucalipt. Goțe voi să-l strige pe Voinilo, dar o putere ciudată, dinlăuntru, îi opri vorba în gâtlej. Coborî scările mucegăite ale casei fermierului și-i găsi pe cei doi îmbrățișați, în voluptatea iubirii. Ana era lac de sudoare și părea gata să se sufoce; cu ochii închiși, săruta, înnebunită, umerii tânărului. Și Voinilo trăia

această orbească unire a trupurilor, strângându-i femeii mijlocul ca într-un cleşte.

Minerul simţi cum sângele i se înfierbântă, obrajii i se înroşiră, ochii i se holbară şi-i străluceau şi rămase, cu gura căscată, în prag. Să-i strige sau să plece? Îi invidia; se gândi să-i sperie cu o chemare, dar se răzgândi imediat, făcând cale întoarsă. Îşi învioră chipul în apa izvorului şi, numai după aceea, începu să-i strige; astfel se termină această zi. Apoi din ceruri, căzură primele picături.

Ploaia înmuie pământul toată noaptea, şi nici în zori nu se vădi vreo nădejde că se va opri înaintea amiezii. De pretutindeni se buluciseră nori, şi cețuri tropicale coborâră peste Philip Island şi Cook Point, aducând în văzduh zăpuşeala chinuitoare de toamnă, dogoarea cenuşie, iar în trupuri neliniştea. În ziua următoare ceaţa deasă acoperi şi portul, iar vaporul „Cardiff City” devenise o umbră. Deasupra oceanului părea că pluteşte o cenuşă vulcanică. De la nicio sută de yarzi venea un vuiet puternic de valuri care mugeau lovind ţărmul. O barcă-pilot trăgea parcă pe furiş vasul „May Sky” în port pentru a fi încărcat. Strigătele răguşite ale sirenelor sfâşiau văzduhul cenuşiu. Pe străzi maşinile împroşcau cu noroi şi se grăbeau, de-a lungul ţărmurilor acoperite cu buruieni, spre casele patronilor. Strada principală a oraşului era o adevărată viitură; aceste ploi târzii o araseră, acoperind-o cu o apă tulbure.

Era ora înmormântării Hrăpăreţului. Jimmy Şarpele venise de la Bunbury puţin impresionat şi mişcat; nu plângea – se uita la oameni apatic. În casa cernită a patronului se strânseseră la repezeală câţiva prieteni vechi ai defunctului, veniţi de pe la ferme, mineri, marinari şi, de asemenea, vreo trei pensionari care-l cunoscuseră. Mai toată lumea aşteptase această zi, astfel că nimeni nu era prea zguduit. În ajun, medicul familiei, domnul Rooney, după ce-şi închisese trusa, spusese: „Ştiam lucrul

acesta încă de acum două luni!” Pe Ilia nu-l avusese la inimă mai nimeni; tuturora găsise prilejul să le dea câte o afacere peste cap și prea puțini îl iubiseră, iar acum până și chipurile pensionarilor păreau nepăsătoare. Ilia se schimbase la bătrânețe, mai mult chiar, începuse să-și bată joc de propria lui viață.

Cu puțină întârziere, din pricina ploii, în biserica macedoneană de lemn sosiră îndoliații și trecătorii pentru a lua parte la cea mai lipsită de căldură slujbă de înmormântare văzută vreodată. Din respect sau din curiozitate venise și cea mai mare parte a locatarilor *hostel*-ului doamnei Ana. Goțe, Vicenzo, Manoli și Voinilo ascultau, duși pe gânduri, slujba făcută de preotul cel scund și uscățiv. Era, într-adevăr, cea mai rece petrecere pe ultimul drum a unui *pecealbar*[48]. Nu plângea nimeni; cei mai mulți, adunați în grupuri, vorbeau despre grijile lor de toate zilele, ca, de exemplu, despre bogăția care era la îndemâna oricui în West Aust. Ismail, un ins pirpiriu, care lucra pe la topitorie, le șopti camarazilor săi:

— Jimmy ăsta nu are el degeaba nasul atât de lung! Noile mine din Bunbury au un viitor strălucit!

Prietenul său, Bilbil, îi răspunse:

— Ochii tuturor bogătașilor sunt ațintiți spre Bunbury! Nu m-aș mira dacă se vor și împușca între ei într-o bună zi!

În timp ce preotul își vedea mai departe de slujba de înmormântare, se găsiră unii care să și zâmbească:

— N-are noroc Ilia! zicea un marinar bărbos.

Gândul oamenilor era mai mult la vremea de afară, care te scotea din sărite, la aceste ploi târzii de la sud de ecuator, decât la mort.

— De s-ar termina mai repede! îi zise Voinilo lui Goțe, trăgând cu ochiul spre doamna Ana.

În fața ușii bisericii, doi domni îmbrăcați în negru, din care cauză erau complet transpirați, cu

priviri reci și profesioniste, ședeau liniștiți, sub umbrele, lângă „Fordul” mortuar al companiei „William Rankin pty Ltd”. Fuseseră plătiți ca să se ocupe de înmormântarea propriu-zisă și acum așteptau sfârșitul slujbei pentru a duce mortul la groapă. Interiorul mașinii mortuare avea aceeași culoare ca și obrajii acestor domni. „O echipă cu experiență și un tot de nedespărțit!” gândi Goțe, privind prin fereastră „Fordul” metalizat. Până și mânerele sicriului erau metalizate și străluceau de-ți luau ochii.

În biserică preotul cânta:

— Judec precum aud și dreaptă îmi e judecata, căci eu împlinesc voia Domnului!

Biserica era dintre cele mai simple, doar altar și naos, fiindcă partea cealaltă a clădirii fusese transformată într-o sală pentru necesități de tot felul: baluri, acțiuni de strângerea banilor în folosul minerilor morți în accidente, serbări. Față în față cu altarul se afla un podium; pe zidul din spatele podiumului, cineva pictase un peisaj idilic din satele macedonene; pictura reprezenta o țărancă dănțuind într-o livadă prin care curgea un pârâu. Lângă ea, un tânăr macedonean, probabil cioban, sărea vesel și folcloric. Deasupra măreței picturi atârnau două fotografii colorate, în rame aurite: una reprezenta chipul reginei Elisabeta a II-a, iar cealaltă, din dreapta, chipul sfântului Kliment[49]. Puțin mai sus se putea citi o parolă scrisă stângaci: „Goțe[50] e viu!”, cuvinte care aveau o mare însemnătate pentru acești oameni. În stânga podiumului era desenată o hartă cu titlul *United Macedonia*.

Printre îndoliați, Jimmy Șarpele ieșea în evidență cu mustățile sale galbene, tăiate scurt, cu obrajii roșii, arși de soare. Avea un costum în culori potolite, în schimb, cămașa, în carouri roșii, era cu totul nepotrivită momentului. Lungul său nas vulturesc îl făcea cu mult mai urât decât era în realitate. Își ținea în mâini pălăria de pai și își

arunca deseori privirile afară, spre „Ford” și spre cei doi domni.

Ca și când s-ar fi grăbit undeva, poate la Bunbury, gândurile îi zburau departe. Lângă el se afla doamna Ana, calmă și puțin tristă; privea cu smerenie icoanele, de parcă moartea aceasta o trezise dintr-un somn adânc. Ochii ei îl căutau mereu pe Voinilo, ca și când îi era teamă că el va fugi, dar, intimidați, i se întorceau, din nou, spre sicriu.

Metalurgiștii se uitau prostește la preot și pălăvrăgeau în șoaptă, cu toate că nu știau mare lucru despre mort. Auziseră și ei vorbindu-se despre Ilia Hrăpărețul cum că se îmbogățise peste noapte, dar nu puteau să lege istoriile, fiindcă ele se băteau cap în cap. Munca la topitorie le lua puterile și-i îndemna, cu orice prilej, să se gândească mai cu seamă la necazurile și grijile lor, astfel că, și de astă dată, uitaseră, care era scopul întâlnirii lor. Dar în biserică se mai aflau și fermierii din Bridgetown și Jardee, care mai știau, cu adevărat, câte ceva despre mort și șușoteau cu obidă și răutate, cu toate că, în fața lor, nu se mai afla decât trupul neînsuflețit al Hrăpărețului. Se înțelege, mai exagerau și ei și mai adăugau, cu bună-știință, câte ceva la poveștile lor. Se spunea că Ilia, în urmă cu vreo douăzeci și șapte de ani, își împușcase, pe la spate, cel mai bun prieten, un fermier din împrejurimile orășelului Manjimup, punând laba pe toată averea lui. Scăpase de mâna legii, fugind de colo-colo, pe toate coclaurile West Austului, până în clipa când a simțit că a fost lăsat în pace. Dar ceea ce era și mai curios, el cumpărase, la un preț de nimic, de la niște irlandezi, insula Philip Island, care, în curând, își dobândi adevărata ei valoare, după ce lumea se trezise că insula aceasta jucase un rol important în colonizarea West Austului. Se mai spunea că Ilia nu prea trăise în bună înțelegere cu unicul său fiu, moștenitorul insulei și al acțiunilor din Bunbury,

că în casa lor înflorea necinstea și că vieţuiau ca într-un infern. Ismail zise în șoaptă:

— Închipuie-ți, Bilbil, fiul și-a prins tatăl în adulter cu cea mai apropiată rudă.

Și Bilbil întrebă încet:

— Despre care rudă e vorba?

Ismail, făcându-i cu ochiul, răspunse:

— Ce tot faci pe prostul? Cu noru-sa!

Bilbil privi curios spre Ana și, aplecându-se cu nevinovăție spre Ismail, grăi:

— Avea cu cine să se reguleze, nu ca noi, cu curva aia de la topitorie! Ascultă, eu îl invidiez!

Atunci Ismail, prinzând curaj, începu să-i povestească detaliile istoriei.

— Chestia asta s-a petrecut acum șapte ani și e tare ciudat cum de-au mai rămas împreună Jimmy și cu ea! Până de curând bătrânul era încă viril. Ce să facă omul, căci Jimmy nu este ca toți oamenii, frumusețea femeii nu-l excită.

Bilbil își deschise, neîncrezător, gura și întrebă:

— Nu cumva minți acum?

Ismail așteptă puțin și continuă să șușotească:

— Îl vezi pe ăla de colo? Ăla e Johnny Bordel!

Bilbil nu-l vedea, așa că întrebă:

— Care Bordel?

— Tânărul ăla fără un picior, care stă în colț, cu cârjele în mâini.

Bilbil se enervă:

— Și ce dacă-l văd?

— Nimic, dacă ești prost de dai în gropi! zise Ismail, ducându-și degetul la buze.

Doamna Ana știa că e bârfită, dar nu-și făcea griji. Îl urmărea pe preot și se gândea la mort. „O, Doamne, fiul și tatăl seamănă ca două picături!” Și, deodată, își aduse aminte ceva din trecut. Cândva, demult, când, în ținutul natal, lui Ilia îi murise nevasta el se zgârcise la cheltuială și nu se dusese la înmormântare. Dimce Anghelov avusese de la cine lua exemplu. Atunci Ilia intrase în această biserică și aprinsese cea mai ieftină

lumânare. Nu la fel făcuse acum și Jimmy? Se tocmise, fără rușine, cu preotul pentru slujbă, micșorase, pe cât putuse, cheltuielile de înmormântare și, în acest sens, vorbise, personal, la telefon cu William Rankin, vechea lui cunoștință din Fremantle. În fine, refuzase să trimită o telegramă în țară, prietenilor lui Ilia, pe motiv că erau analfabeți și tot n-ar fi putut s-o citească. Ana își aducea aminte de toate aceste asemănări între tată și fiu și urmărea, mută, slujba. Totuși, șoaptele metalurgiștilor, mai ales ale lui Bilbil și Ismail, o sâcâiau și o înfuriau. Și, cu toate că se simțea o doamnă, era gata-gata să se apropie de ei și să le spună, de la obraz, că mint și să le închidă pliscul. Dar își dădu pe dată seama că acesta nu ar fi cel mai nimerit lucru și se mulțumi cu gândul că se va interesa, la Colleen și Salley, la topitorie, cine sunt băieții și va cere să-i pedepsească.

— De ce n-a vrut Mitra să trăiască aici? îl întrebă Voinilo pe Goțe.

— Ana știe mai bine! răspunse el indiferent.

Mai târziu Voinilo își aduse aminte de una din numeroasele discuții avute cu Ana. Ea îi spusese atunci cam așa: „Mitrei nu-i plăceau regiunile tropicale; să nu fi auzit de West Aust! N-a vrut să vină aici nici cu vaporul, nici cu avionul. Totuși, femeia asta i-a fost lui Ilia ca un sfetnic. Îi era teamă de ea, cu toate că se afla la mii de mile departe de casă. După moartea soției sale în ținutul natal, Ilia s-a schimbat puțin și a început să-l implore pe Jimmy să se întoarcă în patrie, la căminul lor. Îl chinuia conștiința, din pricina unei taine, dar totul a fost în zadar. Jimmy avea același caracter ca și tatăl său în tinerețe. Adesea nu știa ce-i vrea capul, dar se grăbea ca vântul!” povestise doamna atunci.

„Și, iată, acum Ilia nu mai este”, gândi Voinilo, lăsând la o parte amintirile. Aruncă o privire spre Jimmy Șarpele, dar se întoarse imediat spre colțul unde se afla Johnny Bordel. Acesta surâse pe

neașteptate și-l salută, ridicându-și mâna. Voinilo se rușină și coborî ochii spre sicriu. Își aduse aminte de o discuție între tată și fiu, care avusese loc într-o seară, cu vreo două săptămâni în urmă. Ilia zisese atunci: „Jimmy, dacă ne-am întoarce acasă, în Macedonia, n-ar fi rău!” Dar Jimmy începuse să țipe: „Ce să facem acolo, lângă sărăntocii ăia? Doar ai fost de curând în Europa! Tot nu ți-ai lecuit rănile în munții Balcani? Nu te-ai convins singur că nu poți trăi fericit acolo?”

„Și, iată, oftă Voinilo, oasele lui Ilia vor rămâne în West Aust, pe insulă!” Până mai ieri fuseseră de atâtea ori împreună, se mai certaseră, se mai încontraseră, dar de disprețuit, Voinilo nu-l disprețuia, mai mult chiar, îi era milă de el. De la întoarcerea lui pe Philip Island sau mai bine zis de la decolarea acelui *jumbo-jet* din Europa, bătrânul începuse să bea și nu se mai oprise până în ajun. Era tare mâhnit și, uite, părăsise acest pământ. „Ce oameni ciudați, atât tatăl, cât și fiul! Și când te gândești că Jimmy consideră cheltuielile de călătorie în Europa drept bani azvârliți pe fereastră! El nu știe să trăiască, dar nici pe alții nu-i lasă!”

Cei care se aflau în apropierea mortului puteau vedea, în sicriul deschis, un trup scurt, cu trăsături armonioase, nas puțin cam lung, dar nu cât al lui Dimce, buze mari și crăpate, nări largi, păr rar și albit, peste care cei doi domni de la Compania de pompe funebre turnaseră briantină. Înfățișarea exterioară îi ascundea binișor vârsta. Până de curând se ținuse bine. Și acum, pe sicriu, erau rânduite buchete de flori artificiale și o mică icoană a bunului sfânt Nicolae. Lângă sicrin se mai afla o masă veche, plină cu flori artificiale, cu pâine sfințită și lumânări mai scumpe, aprinse. În stânga mortului era iconostasul, bogat ornat, simbolizând Cina cea de taină, iar deasupra, o cruce mare, aurită.

Preotul cânta când în macedoneană, când în engleză, când în slava veche și, în sfârșit, zise:

— Scumpe frate întru Iisus Hristos, astăzi, noi toți ne despărțim de tine și-ți aducem ultimul nostru omagiu. În această clipă ne rugăm cu toții pentru ca sufletul tău să se alăture strămoșilor noștri Avraam și Isac. Drumul vieții tale a fost plin de chin. Ai venit în West Aust cu mai multe decenii în urmă, tânăr fiind încă. Familia ta e despărțită: femeia ta se odihnește în cimitirul meleagurilor tale natale, sufletul tău pribeag te-a adus aici. Dormi-vei în această fierbinte țărână, departe de femeia ta și de muma ta, care s-au săvârșit din viață în singurătatea satului natal. Zilele sunt pline de chin, viața pe care o ducem e grea, dar ceea ce noi am făptuit pe acest pământ, felul cum am trăit, cum am câștigat și am muncit la gândul zilei de mâine, pentru viitorul copiilor noștri, ne dă dreptul să ne rugăm lui Dumnezeu. Iată, se desparte, de pământ, trupul omului care este țărână și se întoarce în țărână și rămâne sufletul, care este lucrarea Domnului. Să ne rugăm ca sufletul acesta să-și găsească în sfârșit odihna și să nu mai pribegească. Ne rugăm, scumpe frate întru Iisus, ca Dumnezeu să ierte greșalele tale și să te adauge neamului tău! Veșnică pomenire! Amin! încheie preotul.

Doamna se neliniștise puțin când preotul zisese: „… am câștigat… pentru viitorul copiilor noștri…” Minerii și marinarii erau mișcați de cuvântarea preotului. Chiar și metalurgiștii Bilbil și Ismail îl ascultaseră cu mult respect și atenție. Voinilo se uita, dus pe gânduri, la mort, dar abia se ținea să nu râdă. Ceea ce se petrecea în fața lui părea mai degrabă circ, nu altceva, iar mortul, cel mai mare nebun din lume. „Oameni debusolați! îi venea să strige. Pentru cine strângeți bani, când voi nu aveți niciun ideal?” Știa prea bine că, dacă ar fi strigat, nimeni dintre cei adunați în biserică nu s-ar

fi supărat, fiindcă nu era nimeni care să plângă după mort, dar îi era rușine de doamna Ana.

Preotul le vorbi celor prezenți:

— Puteți să-i dați sărutul de pe urmă!

Nerăbdător, Jimmy se apropie de preot și, cu o voce măsurată, aproape rece, întrebă:

— Când se pun banii pe icoană?

— Și acum, dacă vreți! răspunse preotul.

Jimmy, puțin nervos, se apropie de tatăl său, îl sărută în silă și lăsă pe icoană o hârtie de zece dolari. La fel făcu și doamna, cu stăpânită tristețe, dar lăsă pe icoană douăzeci de dolari. Văzând risipa soției sale, Jimmy simți că roșește până în vârful urechilor și abia se putu abține să n-o ia la rost. Apoi obiceiul fu împlinit de către toți cei prezenți în biserică, iar icoana răsună de monede. Preotul cânta încet:

— Cu mila ta, Doamne…

În cele din urmă, îi chemă pe funcționarii lui William Rankin să închidă capacul sicriului. Astfel, capacul de lemn acoperi fața mortului, și funcționarii își împliniră, cu pricepere, datoria.

Oamenii făcură o cărare, și sicriul, însoțit de sunetul slab al clopotului, fu purtat și urcat în „Fordul” mortuar. Biserica se goli imediat; preotul își strânse darurile și ieși în curte.

Ploaia cădea de parcă se rupsese cerul. Cortegiul se îndreptă spre Philip Island. În urma „Fordului”, Jimmy își conducea „Falconul” său portocaliu, mai bine zis de culoarea diareii; celelalte mașini îl urmară și ele. Doamna Ana venea în vechea ei camionetă; alături se mai aflau câteva femei de la fermele din sud, precum și prietena sa Livia. Înainte de plecare, se depărtase puțin de femei, oprindu-se o clipă sub umbrela neagră a lui Voinilo, și-i șopti:

— Să nu ne pierdem unul de altul astăzi, mi-e frică să rămân singură!

Voinilo întrebă încet:

— Și Jimmy?

Doamna răspunse repede:

— El va fi ocupat cu fermierii, dragule. Ca de obicei, în casa lui James Grant!

I se făcuse atât de dor de Voinilo în răstimpul cât așteptase în biserică, încât abia aștepta să rămână numai cu el.

Ieșind din biserică, Goțe se opri sub umbrela fratelui său. Livia își tot lungea gâtul din camionetă, doar-doar se va uita la ea, dar el nu o luă în seamă. Apoi Goțe și Voinilo urcară în *Jeep*-ul legănător cu care Vicenzo și compatrioții săi vânau lebede negre în savană.

Ploaia cădea în neștire. În oraș, printre barăci, se merse la pas; cortegiul înainta spre insulă cu mare greutate din cauza băltoacelor. De la o fereastră deschisă, Voinilo auzi un tânăr cântând:

„*Te întreb, dragă copile,*
N-ai noroc sau n-ai iubire?”

Glasul tremurător care cânta în baracă îi cutremură carnea pe el, de parcă i-ar fi cântat propria-i soartă, dar Voinilo își scutură această impresie și își spuse: „E un târg!” Glasul continuă:

„*Nici noroc n-am, dragă tată,*
Nici iubire-adevărată.”

Voinilo bănui sfârșitul cântecului, așa că își șopti: „Cel puțin eu știu ce vreau și nu semăn cu melancolicii ăștia!”

Puțin mai târziu pe Ilia îl înghiți țărâna la Thirroul Eagle, în partea cea mai nordică a insulei. Era bucățica de pământ pe care Jimmy o alesese pentru mormântul tatălui său. Odată ce crucea fu înfiptă în lut, oamenii se îndreptară spre casele lor. Voinilo se întoarse împreună cu un sârb, un bun prieten, care zicea:

— Aici carnea n-are gust, floarea n-are miros, femeile nu au dragoste!

Voinilo îl privi mulțumit:

— *Dats reight*! răspunse el mecanic, dar, de îndată ce își aminti de doamna Ana, își dădu seama că greșea.

După-masă părăsi insula împreună cu Manoli. Îl întâlniră la Cook Point pe Goțe, care nu mai venise la Thirroul Eagle, ci rămăsese la „Magnolia". Grecul era într-o dispoziție ciudată, ai fi crezut că e poet. Spunea că-și lăsase casa în grija vânturilor, câinele în grija vecinilor, iar pe Anikia și pe copii în grija părinților și că venise ca să câștige un pumn de dolari, dar că îi ajunsese totul până în gât și nu-și mai dorea decât să se întoarcă la casa lui, că uitase cu ce scop venise pe aceste meleaguri de la tropice, și unde era drumul Greciei, că despărțirea de Anikia îl înnebunea și-l umplea de gelozie, că viața îi devenise un chin, iar somnul nu i se lipea de pleoape niciodată înainte de miezul nopții.

— Ai auzit vreodată de Atika? întrebă Manoli. Toată lumea, în afară de acești canguri, a auzit vorbindu-se de Atika. Ei, acolo se află orașul meu natal: Corintos!

Apoi le povesti cum romanii, adică strămoșii lui Vicenzo, cuceriseră acel ținut în ultimul secol înaintea erei noastre și cum, de atunci, tot ca racul, orașul a decăzut, singurii care au dus-o bine fiind cămătarii și un *prosviga*[51] venit din Asia Mică.

— E greu pentru unul născut într-un oraș care de douăzeci de veacuri a rămas de căruță! Așa-i că e greu? spuse în engleză și continuă să bea.

Voia cu orice chip să se întoarcă în Corintos, să-și strângă familia în casa bătută de vânturi, cu toate că va trebui să cadă în genunchi în fața acelui *prosviga* din Asia Mică și să-l roage să-l ia printre slugile sale.

Voinilo nu înțelegea rostul acestei pălăvrăgeli triste, nelalocul ei, și se întreba: „Din ce i s-o fi trăgând tristețea asta? Din cauza femeilor sau a orașului care decăzuse? Fete, uite, sunt la orice

pas, și nu sunt sfinte deloc. Orașele apar ca și ciupercile. Îți poate schimba ceva tristețea?”

Prietenia cu Manoli se legase repede; acum deja se cinsteau, cu bere rece, în cârciumă. Goțe le ținea hangul și încropea o scrisoare către ai săi. Îi sfătuia pe Mirce și pe Boiance s-o asculte pe marna lor și să nu-i obosească inima bolnavă, iar el va ști să-i răsplătească la rândul său. Roskăi îi spunea cum să cheltuiască banii, suta de dolari pe care i-o trimitea în cec, și o mai ruga să aibă grijă de copii ca de ochii din cap.

De cum închise plicul, spre a-l preda mâine domnului Reuter, de la poștă, gândul îi zbură la Livia. „Să mă culc cu ea sau nu?” se tot întrebă el, în seara aceea, beat criță.

Capitolul cincisprezece

Trecuseră șase zile de la plecarea din portul Yokohama. Vaporul naviga, cu încărcătură normală, pe o mare liniștită. Domnul Ikeda era mulțumit și vesel ca un copil, fiindcă patronii nu supraîncărcaseră „Kohwa-Maru”. Vântul cald al Pacificului bătea dintr-o parte și abia-abia aducea puțină răcoare pe punte. Echipajul nu se plictisea prea tare. Marinarii jucau șah, table și cărți, în așteptarea arșițelor ecuatoriale. Făceau mici escale în locuri unde merita să poposești, unde te puteai târgui în voie și, pe deasupra, să ai norocul să mai și cumperi și să înveți câte ceva de la negustori. Patronii, la rândul lor, nu aveau niciun interes ca, o navă cum era „Kohwa-Maru”, să facă, goală, drumul spre minele din West Aust, de aceea cala se putea adapta la orice soi de mărfuri. Astfel, cu fiecare drum făcut, ei își măreau beneficiile, iar linia aceea de transporturi maritime o socoteau printre cele mai importante. Din cauza vitezei mai reduse, bineînțeles, se pierdeau câteva zile, dar profitul le răsplătea, cu vârf și îndesat, lăcomia.

Dame a trăit o săptămână fără prea mari necazuri sufletești. Se împăcase chiar cu gândul că la Yokohama nu primise scrisoare de la Ilina, dar spera ca poșta să-i facă o surpriză plăcută în Cook Point. Aștepta, mai încape vorbă, vești bune din Europa. Era vesel. Se obișnuise destul de iute cu viața pe vapor. Ikeda și Noma erau în al nouălea cer. În inimile lor creștea o mare prietenie pentru Dame, care, cu ochii săi blânzi și melancoliei, urmărea partidele de șah. Uneori mai făcea și el câte o partidă cu prietenii săi, alteori purtau discuții despre lucrurile obișnuite ale vieții. Planurile sale erau toate legate de veștile pe care le aștepta în Cook Point. Va primi scrisoarea, la post-restant, din mâna domnului Reuter, pe care-l va

cinsti cu un dolar, prețul unei beri reci, și, în fine, îl va ruga să expedieze, cu primul avion spre Europa, o scrisoare groasă, plină cu gândurile sale. Nu-i mai rămânea nimic altceva de făcut decât să se retragă în cabină și să și le aștearnă pe hârtie.

Pentru început, „Kohwa-Maru” descărcă în Taiwan mașini agricole și îngrășăminte chimice cumpărate de o firmă chino-americană. Chiar a doua zi, spre seară, lăsă la Hong-Kong lăzi mari cu material electronic și ceasornice pentru tagma negustorilor îmbuibați. Vaporul era aproape jumătate gol, când se apropiară de peninsula thailandeză. Siamezilor din Bangkok le lăsară treizeci de mașini de lux, pe care le exporta compania „Honda”. Aici întârziară ceva mai mult, aproape două nopți și o zi, ca să ia o încărcătură nouă: banane și ananas pentru Singapoore. Fructele erau încă verzi, dar marinarii știau că, după două zile de navigație, se vor coace, iar malaiezienii și indienii le vor primi, numai bine, coapte.

După ce descărcară și fructele, într-o dimineață plină de zăpușeală trecură, cu toată viteza, ecuatorul și se îndreptară spre regiunea minieră a West Austului. Marinarii erau destul de bine dispuși, nu se mai așteptau la nicio muncă grea și nici la surprize din partea mării. Ikeda și Noma îl invitară pe Dame să facă vreo câteva partide de șah, dar el le zâmbi și se scuză:

— Pentru jocul acesta străvechi sunt de ajuns doi parteneri!

Oricum, avea poftă să se retragă în cabină și să aștearnă, în liniște, scrisoarea către Ilina. În buna dispoziție în care se afla, era sigur că-și va exprima, cât mai frumos posibil, încrederea pe care o avea în căsătoria lor, precum și dragostea pe care o purta soției și copiilor.

Se așeză în fața măsuței înguste, prinsă în peretele cabinei, și, cu pixul în mână, rămase pe gânduri. Ce să le scrie oare soției și copiilor săi,

departe, în Europa? Că-i lipsește căldura căminului? Lucrul acesta îl mai spusese în toate celelalte scrisori, la care nu primise niciun răspuns! Să mărturisească faptul că se îndrăgostise, din nou, de propria-i soție, că marile distanțe îl legaseră și mai mult de femeia lui iubită, ștergând cu un burete nevăzut toate certurile și neînțelegerile lor? Și acestea le scrisese în toate scrisorile la care nu primise răspuns. Oare ea nu-l credea? Tocmai acum, când el se schimbase atât de mult și devenise cu mult mai înțelegător? E, adevărat, o simplă scrisoare nu va putea înlocui niciodată un om viu. Vădit lucru, ea nu avea de gând să uite cu ușurință certurile, înjurăturile și umilirile din ultimele luni. „Cuvântul este ca o secure și nimeni nu știe să ierte!" se gândea Dame. Și atunci cum să-i înmoaie Ilinei inima? De ce să lași o inimă să se chinuie?

În cele din urmă se hotărî să-i scrie o scrisoare frumoasă, pilduitoare, fără vorbe mari. Îi va povesti despre călătoriile sale, despre oamenii și orașele pe care le văzuse. Poate că vor citi-o și copiii! Era și acesta un fel de a aduce căldură în cămin și de a-i face să-l iubească din nou pe pribeagul de pe îndepărtatele mări. „Apoi declarațiile de dragoste vor urma firesc, Ilina va înțelege că zilele fără mine sunt pustii, iar nopțile disperate și reci. Atunci, în sfârșit, o să răspundă și ea lungilor mele scrisori, dacă nu cumva a și făcut, între timp, acest lucru. Ea se va gândi îndelung, omenește, și, fără doar și poate, își va recunoaște partea ei de vină în căsnicia noastră nenorocoasă. Îmi va promite să fie mai înțelegătoare, nu ca până acum, de nu s-a învrednicit să răspundă lungilor mele scrisori, în care m-am destăinuit și mi-am cerut iertare. Răspunsul mult râvnit va veni și-l voi primi cu inima deschisă, și dragostea noastră se va închega din nou, gând la gând cu bucurie, și acest ultim an petrecut în certuri și mizerie îl vom face uitat. O, această scrisoare mă așteaptă, sigur, la

domnul Reuter, în Cook Point!” își zise el, făcându-și curaj.

În sfârșit, era timpul să înceapă. Scrisese deja că le trimite tuturor celor de acasă călduroase salutări, că-i îmbrățișează și că nu se gândește decât la ei. Pentru o clipă lăsă hârtia și chipul i se crispă de durere. Va pruni oare răspuns la această scrisoare? De ce tace Ilina? Cum de-i purta atâta pică femeia cu care el își trăise tinerețea și împărțise patul căsniciei? În celelalte scrisori îi vorbise despre viața de marinar, plină de greutăți și de emoții, apoi despre minele din West Aust și despre întâlnirile cu frații săi pe insulă. Lăudase până și compania care-i dădea săptămânal salariul, îi descrisese pe cei mai buni prieteni ai săi, pe Ikeda și pe Noma. Nu uitase să-i promită o viață fără griji materiale, după întoarcerea sa acasă. Planul său era să se îmbogățească fără să țină seama de eforturile și greutățile sale, apoi să se întoarcă la casa lui și să nu-i mai lase niciodată singuri în Bitola. Dar Ilina tăcea, de parcă toate promisiunile soțului n-o priveau și pe ea. „Nu, toate astea aparțin trecutului. Scrisoarea așteaptă în Cook Point, Reuter o păstrează la post- restant!” se mângâie din nou Dame.

Își stăpâni durerea care-i cuprinsese pieptul și continuă să-și picteze literele. Îi povestea soției despre ultimele zece zile ale șederii sale în Japonia și, înainte de toate, despre Hiroșima. Încă din primele rânduri ale scrisorii el numea acest oraș, vestit datorită nenorocirii sale, *conștiința neliniștită a omenirii*. „Ca să ajungi la Hiroșima, povestea el, trebuie să iei un *hikari*, în prezent cel mai rapid tren din lume. Călătorul intră într-un oraș mare cât Salonicul, cu bulevarde și cartiere noi.” Se mira ce soi de pasăre fenix fusese Hiroșima, când avuseseră vreme mâinile harnice ale japonezilor să-l reconstruiască atât de repede? S-au scurs treizeci de ani, desigur, din ziua când cowboy-ul a aruncat bomba atomică, dar treizeci

de ani nu înseamnă mare lucru pentru vindecarea unor astfel de răni! Acest oraș a fost transformat în scrum și cenușă. Aici s-a petrecut cea mai mare crimă a bestialității umane. Acesta e locul unde moartea s-a abătut asupra a mii și mii de oameni, cea mai teribilă moarte din istoria lumii.

„Acum orașul e reconstruit și trăiește, continua Dame. Aici oamenii nu prea sunt veseli, cum sunt în alte părți. Prietenul meu Noma este puțin altfel decât ei. Îi trec prin cap numai năstrușnicii, dar, pe de altă parte, soția lui, Ioko, își mai îngrijește și acum mama de pe urma rănilor, căpătate atunci și trăiește tristă și retrasă. Și nu e singura ființă care își duce astfel amarul. Sunt mulți cei care-i plâng încă pe cei dragi, care-și plâng mamele și copiii morți nevinovați. Aici, până mai ieri-alaltăieri, oamenii încă mai mureau de pe urma radiațiilor. Bolile cele mai grele, incurabile, mai mocneau încă. Încetul cu încetul, viața își arată frumusețile chipului ei, iar orașul reîntinerește. Va veni o zi când doar monumentele și muzeele ne vor mai aminti drama aceasta și vor avertiza omenirea să nu mai comită, nicăieri în lume, alte Hiroșime. Ce e, așadar, o ceartă între doi soți în comparație cu această nenorocire?” întreba Dame în scrisoarea sa. Și tot el dădea răspunsul: „În toate căsniciile, soțul și soția au mici neînțelegeri, și acest lucru e necesar ca și ploaia în plină vară”. „Muzeul memorial din Hiroșima, continua Dame, se află în frumosul Pitz Parc, foarte aproape de locul unde a căzut bomba atomică. Vizitându-l, îți poți da seama de apocalipsa trăită de acest oraș. *Cowboy*-ul aruncase bomba și se retrăsese rapid spre deltă, apoi spre mare. Violența exploziei provocase un cutremur puternic, presiunea atmosferică se schimbase, temperatura crescuse îngrozitor, incendii teribile izbucniseră. Apoi efectele radiației și-au spus cuvântul. Astăzi nu putem decât să presupunem acest infern, să-l reconstituim din scenele și fotografiile care există în muzeu,

precum și din filme. Vizitatorul poate vedea cum s-au descompus, în zilele care au urmat cataclismului, organismele umane și ale tuturor ființelor vii, cum au ars trupurile în chinurile spaimei, cum s-au năruit casele, de parcă ar fi fost din hârtie sau paie. Mii de oameni au cerut atunci ajutor, dar cine să li-l dea? De aceea oamenii trebuie să tragă învățăminte: să se iubească, să se înțeleagă între ei! filosofa Dame, gândindu-se la el însuși. Să ierte și să se ajute unii pe alții. Pentru că nu e om să nu cadă în păcat, și nu e om care să nu ceară ajutor. Și cine să te ajute, Ilina, dacă soțul tău nu e acasă"? se întreba Dame în scrisoarea sa. Aici bomba a secerat o sută de mii de vieți, și încă tot atâția oameni au rămas să se chinuie de pe urma radiațiilor și a bolilor. Acum Hiroșima e, din nou, mare ca Salonicul, orașul e reconstruit în aceeași deltă cu șapte brațe, a fluviului care se varsă în mare. Locul unde a căzut bomba este marcat vizibil și se află foarte aproape de singurul pod care traversează fluviul. Acolo se ridică scheletul unei case, așa-numita *Casă a bombei atomice*. S-o vadă toată lumea și să mediteze asupra nebuniilor pe care oamenii și le fac cu mâna lor, și să fie un îndemn ca lumea să fie mai înțeleaptă și să-și dea seama ce ar însemna dacă ar dispărea iubirea între semeni", filosofa din nou Dame, gândindu-se, evident, la el însuși.

În scrisoare, o ruga pe Ilina să le explice copiilor că Hiroșima este o lecție de istorie pentru toți elevii lumii. „Și astfel, adăuga el, ei vin aici în uniformele lor de școlari și privesc tăcuți rămășițele pământești ale acelor oameni care au ars și au murit de spaimă. Apoi ei se plimbă prin oraș cu tristețea în inimi, privesc, în parc, monumentele închinate nenorocirii și marele orologiu care bate în amintirea victimelor. De jur împrejur se întinde Hiroșima cea nouă, care crește și se înnoiește. Locuitorii săi sunt tineri, dar ți se face părul măciucă atunci când mai întâlnești câte

un bătrân cu brațele sau picioarele arse, cu obrazul sluțit de cicatrice ori având pe trup tot felul de răni care nu se închid. Aceștia au rămas în viață fiindcă locuiau în împrejurimi, lângă munți. Cei care trăiau pe o rază de patru kilometri în jurul epicentrului exploziei au fost mistuiți de vii. Și vegetația s-a înnoit în Hiroșima, continua Dame, la fel cum se înnoiește dragostea dintre bărbat și femeie. Verdeața, parcurile, bulevardele pline de flori dau încredere celor ce trăiesc, promițându-le un viitor mai bun. Florile sunt o garanție că radioactivitatea nu mai există, că mamele nu trebuie să se mai teamă pentru progeniturile lor. Orașul are o climă caldă, străzi pline de culori – cum vezi pretutindeni în răsăritul Asiei – și este înconjurat de munți mici și frumoși. El crește din nou. Dar de fiecare dată când relațiile între oameni devin încordate, Hiroșima se neliniștește. Pentru că în conștiința oamenilor cinstiți rămâne imaginea flăcărilor gălbui, despre care pomenește adesea prietenul meu Noma, mai ales după ce bea, rămâne ciuperca aceea ivită pe cer, strigătul dinaintea dezintegrării trupului, catastrofa generală. *Cowboy*-ul venise înainte de prânz – repeta Dame în scrisoarea sa – luase drumul deltei și, la țanc, a dat drumul bombei. Numai după aia omenirea a prins să mediteze la jocul destinului. Hiroșima nu trebuie să se mai repete, spun cei puternici. Își vor ține ei oare cuvântul? Le va folosi la ceva lecția asta?”

Apoi Dame descrise întâlnirea din casa lui Noma. „Biata bătrână, mama soției sale, e o femeie mică și slabă, cu obraji gălbejiți și supți până la os. Doamna Ioko e și ea mărunțică și brunetă, destul de frumoasă și cu un caracter minunat. Copiii lor, un băiat și două fete, cresc fără griji și știu prea puține lucruri despre bombă. Asta e dorința tristei lor mame, doamna Ioko, pentru ca ei să crească eliberați de complexe și să nu cunoască sentimentul răzbunării. Și doamna

Ioko, să vezi, îți face atâtea plecăciuni, e grațioasă și blândă, de parcă a apărut din basmele cu zâne. Lui Noma i-a pus Dumnezeu mâna în cap: bea și cutreieră mările, iar acasă îl așteaptă îngerul său păzitor.”

Astfel scrise Dame și adăugă mai apoi: „Of, tot omul își râvnește la casa lui un înger păzitor, ca să aibă cui să i se roage și cui să i se închine, de la cine să ceară un sfat, ca să fie fericit și iubit când se avântă nechibzuit pe mări, să aibă pe cineva la care să se întoarcă”.

După ce-și odihni o vreme mâna, Dame începu să descrie insula Taiwan. „Dar cine are nevoie de toate astea? se întrebă el descurajat, fixând cu ochii tavanul de lemn al cabinei. E o nebunie să povestești destinul fostei aristocrații chineze, care trăiește ca într-o închisoare, își zise el, e o nebunie să povestești despre vântul dulce al Pacificului care mângâie Taipehul. Ce-i pasă Ilinei de munții ăștia chinezești, înconjurați de câmpuri cu orez, când sufletul ei este ros de griji, iar bărbatul nu-i este acasă?!”

Se opri în mijlocul cabinei, cu brațele încrucișate, gândindu-se la conținutul scrisorii. „Lui Goțe îi vine ușor, își zise cu invidie. Roska e o femeie de zahăr, își gânguresc, îndrăgostiți, tot felul de vorbe în scrisori și totul le merge bine. Pe când să-i scrii Ilinei, uite ce greu este; ea e ca o pisică, mereu nemulțumită de condițiile în care trăiește, supărată pe soțul ei, rea de gură și iute la mânie. Când e supărată și plină de griji, se gândi Dame, zici că se apropie coșava de Dunăre și spulberă totul în cale. Ce să-i scrii unei asemenea femei? Că străzile din Taipeh sunt destul de curate, că gem de reclame multicolore și de verdeață liniștitoare, că în restaurante poți mânca tot ce are mai bun bucătăria Extremului Orient: rață pekineză, preparată în mii de chipuri, cuiburi de păsări, felurite mâncăruri cu orez și cărnuri îndulcite cu zahăr? Să-i scriu așa ceva? Ilina,

desigur, va citi scrisoarea, gândi marinarul, dar apoi o va rupe în bucățele, și să te mai miri dacă le va arunca la closet?!”

Se așează din nou la măsuță și încercă să continue. „În acest multicolor Orient asiatic poți întâlni trei sute de minuni, cea mai bună mătase, șaluri împletite de mai mare frumusețea. Aici îmbrăcămintea călduroasă nu se vinde, nu o caută nimeni. În schimb, poți cumpăra tot soiul de suveniruri cu motive din istoria Chinei”, se opri Dame și, nemulțumit, își aruncă pixul.

Se apropie de fereastră și urmări, deasupra valurilor înalte, stârnite de vapor, tremurul căldurii de amiază. „Cui să-i mai placă pe lumea asta minciunile încondeiate?” se întrebă el încruntat. De ce mă chinui eu să construiesc un pod până la inima Ilinei? Ce importanță are pentru ea dacă magazinele de aici sunt pline cu flori și că, în afara marinarilor de pe marile nave, americanii sunt cei mai numeroși clienți? De ce îi era frică să-i arate adevărul? Să-i spună că, în timp ce „Kohwa-Maru” ancorase de trei ori în portul Taipeh, în tot răstimpul acela, el colindase, împreună cu Ikeda și cu Noma, toate magazinele ieftine și-și petrecuse nopțile în casele pentru masaje?

Se simțea un om cu două fețe. Îi venea mai ușor să-i scrie Ilinei despre pietrele semiprețioase pe care le cumpărau cei avuți, dar îi era frică să-i vorbească despre fetele care sunt bătucite de toți ca pănura în piua de apă și despre hotelurile prăpădite, de lemn, în care se dedase plăcerilor până la nebunie; de ce n-avea curajul să-i spună că plătise, cu mână largă, nu știu câte curve, care-l făcuseră să-i uite pe cei de acasă? Își întoarse, încurcat, privirile spre scrisoare și rămase, iarăși, pe gânduri. „Doamne, dacă i-aș povesti Ilinei astfel de lucruri fără perdea, oare ea m-ar înțelege? Dacă i-aș scrie că marinarii sunt destul de siguri că nu se vor alege cu cine știe ce boli, nu s-ar gândi ea imediat la sifilis sau mai știu eu la ce? Își

cunoaște ea prea bine bărbatul, încăpățânat nevoie mare, care nu se mulțumește să ierte femeile frumoase doar cu o privire!” Dame se hotărî să-i scrie, mai bine, despre colecțiile marilor maeștri, să-i ia ochii cu dinastiile chinezești și să-i ascundă adevărul gol-goluț. „Doar ce, sunt nebun? Încă nu mi-am pierdut mințile! își zicea el, plimbându-se nervos prin cabină. Ce nevoie are Ilina de aceste descrieri de locuri și de insule, la țărmul cărora ancorează vaporul? Ei îi trebuie, în primul rând, un bărbat în pat, nu povești! se chinuia Dame. N-o s-o apuce furia citind scrisoarea asta lungă cât o zi de post?! Poate că-și va spune: «Bărbatu-meu își petrece tinerețea după pofta inimii, iar eu le cârpesc copiilor hainele vechi și fac economii la mâncare ca s-o scot la capăt». Și nu are dreptate să gândească așa? își zicea marinarul. Voi îndepărta-o și mai mult de mine. Abia îi voi deschide ochii, arătându-i că și ea ar putea să aleagă un drum mai lesnicios și mai plăcut în viață. O, această scrisoare nu o va face mai fericită pe Ilina, nici vorbă! Trupul îi cere un bărbat, s-o mângâie în lungile nopți și să-i alinte suspinele! se perpelea Dame în cabină, de parcă-l opărise cineva cu apă clocotită. Nu cumva o fi nimerit vreun șmecher între sânii nevestei mele? Și dacă ar fi așa, ce aș putea face eu acum? Dacă aș avea aripi, aș zbura ca Icar spre patul ei să i-l încălzesc! Vane dorințe! Poate că-mi va fi, totuși, recunoscătoare că i-am dat atâta atenție gândindu-mă la ea și povestindu-i viața mea de marinar. Biata Ilina! Cum își duce ea zilele, plină de griji pentru copii!” își zise Dame și simți cum o durere îi cuprinde sufletul. Nu de aceea îi scria el impresiile și peripețiile sale din această țară îndepărtată și necunoscută”? Cel puțin astfel își vor potrivi gândurile și se vor simți împreună! „Ilina e femeie deșteaptă, cu inima plină de căldură, și mă va înțelege!”

Luă din nou pixul și continuă, dar mai puțin amănunțit, cum se poate ajunge cu *jumbo-jet*-urile

în Hong-Kong. Avea intenția să-i povestească și despre aristocrații imperiului britanic, care viii aici pe transatlantice, mai rar, ce-i drept, dar vin ca să-și amintească de vremurile trecute, când imperiul era înfloritor și când îți trebuia atâta amar de timp ca să ajungi în colonii. Îl cuprinse din nou îndoiala și se întrebă: „Oare o fi interesând-o pe Ilina să știe că Hong-Kong-ul nu e, totuși, un stat independent, ci o ciudată colonie? Că aici tot capitalul lumii e în concurență, și că într-o parte vezi măreții zgârie-nori pe țărmurile mării, iar dincolo de ei cocioabele din carton și tinichea ruginită? Ce știe ea despre contradicțiile acestui secol, despre boși, al căror gând de căpătâi este profitul și de cei ca noi care și-au pierdut orice speranță în viitor? De unde să știe ea că chinezii sunt, într-adevăr, foarte modești și, ca pe orice ființe, îi apucă și pe ei disperarea? Dar are vreun sens să-i vorbesc despre acest amalgam de lux nemaivăzut și de sărăcie lucie? Ce va înțelege, la urma urmelor, Ilina? Că aici nu ajungi decât cu greu să pui mâna pe un dolar și că, adesea, viața se sfârșește la groapa de gunoi? Femeia nu înțelege nimic, fiindcă ea arde de dorința să se așeze pe genunchii unui bărbat!” își zise, deznădăjduit, marinarul și căzu iar pe gânduri. Se ridică și renunță din nou la scrisoare. De ce s-o obosească pe Ilina cu descrierile sale, de ce s-o enerveze? N-ar fi mai înțelept să-i scrie adevărul curat, că el își dorește s-o țină în brațe, că ar da totul numai să fie cu ea? Și se aplecă din nou asupra scrisorii.

Ceea ce-l șocase mai mult pe Dame în această colonie erau sălașele plutitoare. Se grăbi să i le descrie Ilinei, ca să le citească, în liniște, și copiilor. Numai în portul Aberdin se află peste treisprezece mii de jonci. „Așadar, se poate trăi și mai greu pe lume, remarcă Dame. Acești oameni se nasc, cresc pe jonci și mor pe ele. Se spune că aproape întreaga viață și-o petrec pe apă, cu toate că, la țărm, strălucește un oraș ca din povești. Ăsta

e statutul lor social și asta le e soarta! filosofa el. Pe aceste șandramale plutitoare se nasc, de obicei, o groază de copii și, dacă ne-am uita mai bine la aceste ființe nevinovate, în zdrențe, am înțelege toată injustiția acestui regim. Nenumărate mâini se întind rugătoare să cumperi ceva de pe miile de tarabe. Joncile sunt rânduite astfel încât, între ele, se deschide, liberă, o adevărată stradă, pe care nu poți merge, dar poți naviga. În stânga și-n dreapta se ridică pe apă colibe mizerabile, acoperite cu pânză sau cu hârtie groasă. Încolo și încoace trec ambarcațiuni care vând alimente și suveniruri. Mai poți vedea aici, improvizate, tot soiul de restaurante plutitoare, în care poți sări și mânca, în picioare, ceva la repezeală. De higienă, nici urmă; golful e o adevărată mocirlă. Apa pute de-ți vine rău, fiindcă nu există canalizare. Și astfel micile scăfârlii ale copiilor curioși, abia treziți și murdari, apar de te miri unde, câini înfometați latră, pisici râioase aleargă peste tot, caprele behăie, porcii guiță. Jonca înseamnă totul: mica fermă de păsări, locul unde se vând puii, ouăle, fructele de mare și legumele. Joncile sunt locuințe, scria Dame, dar stăpânii lor le transformă, de cu zori, în magazine, ateliere, tarabe și expoziții pentru turiști. Trebuie și ei să-și câștige existența, scumpa mea Ilina.”

După ce lectură tot ceea ce scrisese, marinarul își pierdu iarăși liniștea. „De ce caut să-i ascund partea murdară a vieții mele de pribeag? De ce nu-i spun că singurătatea mă face să fantazez și că adevărul, îi place sau nu, acesta este?” Dar nu se opri, ci continuă să povestească despre bătrânele chinezoaice care desenează și își vând, ieftin, talentul trecătorilor din toată lumea, acolo, pe mica lor barcă putredă. „Demne, cum nu știu să fie decât chinezii, ele te roagă să le cumperi pânza în amintirea Hong-Kong-ului. Și doamna Ceang-Sin, care mi-a vândut o mică pânză înfățișând o corabie pe o mare agitată, își va folosi cei câțiva dolari ca să hrănească șapte guri care așteaptă, înfometate,

pe vas. A doua zi ea va găsi, din nou, vreun suflet generos să-i cumpere altă pânză și, uite-așa, de la capăt! Dacă trecătorii sunt zgârciți, atunci nu tu pâine, nu tu bucurie pe joncă. Aici oamenii nu-și fac iluzii, ca în Europa, adăugă Dame, că va veni cineva, ca în basmul cu zâne, și va aduce fericirea și bunăstarea. Aici viața e cum nu se poate mai grea, dar cel mai rău este, totuși, în vremea ploilor, când ceața și umiditatea pun stăpânire pe oraș. Hong-Kong-ul are tot felul de piețe, remarca Dame. Aici toată lumea vinde câte ceva, te trage de mânecă, te roagă, îți face reduceri. Cel mai interesant însă este *Bazarul de noapte*, unde se vinde ce vrei și ce nu vrei, de la ac la locomotivă, de la brichetă la rachetă. Noaptea se țin discursuri pătimașe, poeții nu lipsesc nici ei, fetișcanele îți prezic viitorul la flacăra lămpii. În timpul zilei acest bazar nu-i decât un obișnuit loc de parcare a mașinilor. Chinezii sunt negustori înnăscuți: vând mărfuri venite din toată lumea. Aici sosesc, cu vaporul, primii struguri muscat din Alexandria, mango din împrejurimile Bombay-ului, primii pepeni verzi și galbeni din Tailanda, materiale tehnice din Japonia, din America și din Europa, iar din West Aust, tot felul de piei. Cum s-ar zice, scria Dame, căruia îi amorțiseră degetele cu care ținea pixul, negustoria cere tocmeală, chiar dacă ieși în pierdere. Dar chinezul te-ar socoti nebun dacă ai accepta, pe dată, prețul pe care ți-l cere. Este un adevărat maestru al negoțului și nu vrea, în ruptul capului, să renunțe la această plăcere care se numește târguială."

O zăpușeală sufocantă cuprinsese cabina. Abia se mai putea respira. Vasul naviga într-o zonă în care barometrele indicau presiunea scăzută a climei deșertice, semn că se apropiau de regiunea minelor. Oceanul era destul de agitat și înghițea, hulpav, razele fierbinți ale soarelui de la tropice. Pe punte, liniște. Majoritatea marinarilor picotea în cabine. Dame ieși pentru a-și mai dezmorți oasele.

Ikeda și Noma încă mai jucau șah la club și beau sucuri reci. Se așeză lângă ei, urmărind poziția pieselor negre cu care juca Noma. La alte mese se juca fie șah, fie table, fie domino, și astfel timpul trecea, plictisitor, în liniște. Dame nu-și mai găsea locul. Monotonia îl enerva. Se ridică și se îndreptă spre ușă.

— Nu vrei să vezi cine câștigă? întrebă Ikeda bine dispus.

— Mă întorc, nicio grijă. Trag o ocheadă pe la timonă! răspunse Dame.

— Am uitat să-ți spun ceva, *friend*! Domnul Mikimoto a întrebat de tine, zise Noma, care se frământa tot din pricina pozițiilor proaste ale pieselor.

— A întrebat de mine? se întoarse Dame.

— Trebuie să-ți dea o scrisoare, mi se pare! zise Noma, cu mintea aiurea, mutând tura.

— O scrisoare? întrebă Dame bucuros.

Îl găsi pe secund în birou, examinând registrele. Primi scrisoarea, pe care cu greu se mai putea citi adresa. Cerneala fusese suptă de hârtia albastră a plicului. Domnul Mikimoto se scuză pentru greșeala comisă: rătăcise scrisoarea printre alte hârtii, cu mult timp în urmă, în vremea acelei furtuni de la Cook Point. Dame, vesel, zise că nu mai are importanță, de vreme ce scrisoarea s-a găsit și o poate citi.

Într-o clipă plicul era rupt, iar conținutul scrisorii deja devorat. Ilina îl anunța că se hotărâse să se despartă de el. Îl sfătuia să fie înțelegător și să nu-i mai scrie. Cuvintele ei îi căzură ca o pânză pe ochi. Îl prinse un tremur al trupului de parcă era în ghearele febrei. Cu greu mai putu deslușI cuvintele Ilinei, care erau cât se poate de exacte și clare. „Aceasta e soarta! scria femeia și continua că se gândise îndelung și că se hotărâse cu greu să facă pasul acesta. Noi nu ne-am înțeles niciodată ca lumea și de aceea nu ai dreptul să dai vina pe mine. M-am hotărât să-mi fac viața mea. O să mă

recăsătoresc eu un om mai bătrân ca tine, dar care știe să mă prețuiască și să mă respecte. Se numește Teofil și lucrează ca sociolog la primărie, iar oamenii îi zic Teo. După ce voi ați plecat în West Aust, el a venit adeseori în casă la noi ca să-i aducă Roskăi medicamente: toată lumea știe că el i-a salvat Roskăi viața – doar era gata să moară – și că e un om bun." Apoi îi scria că o căsătorie ca a lor nu mai avea niciun rost și că nu-i părea rău că trebuie să se despartă de el. O îngrijora numai viitorul copiilor. În final, Ilina îi dădea de știre: „Teo e trimis să lucreze în Suedia. Nu va fi rău pentru noi acolo. Copiii vor învăța o limbă. Ei îl iubesc pe Teofil și el îi adoră, pur și simplu e nebun după ei."

Dame simți cum o fierbințeală îi potopește trupul, dar își veni iute în fire. Ieși calm pe puntea de vest și ochii lui obosiți priviră în față spre țărm. „West Austul e aproape, se gândi el. Chiar și aerul e plin de nisipul deșertului. O să-i revăd în curând pe Goțe și pe Voinilo." Își pipăi buzunarul de la cămașă, unde se afla scrisoarea pe care trebuia s-o expedieze în Europa. Nu mai avea niciun sens să i-o dea domnului Reuter, de vreme ce nu primise nicio vorbă călduroasă, de mângâiere, de la Ilina. O aruncă în valurile agitate ale mării, așteptând să i se mai ducă piatra pe care o simțea pe inimă. Dar în zadar! „Deșteaptă Ilina, își zise el scrâșnind din dinți, ea știa totul despre mine!"

Spre seară îi ceru barmanului o jumătate de litru de rom și se retrase în partea din spate a vaporului. Se așeză pe niște maldăre de odgoane și privi valurile întunecate care se învolburau. De ce voise s-o mintă pe Ilina? Cum de putuse spera că va recuceri inima unei femei cu simple povești de geografie? La școală fusese cel mai îndemânatic dintre toți elevii la compuneri. Lumea se aștepta ca el să ajungă jurnalist sau scriitor, dar Dame nu ajunsese nimic. Grijile familiei îl luaseră cu valul, certurile au venit și ele. Ilina își găsise o mângâiere

în copii și, uite, din pricina atâtor neînțelegeri, se despărțiseră. De ce nu-i spusese, oare, adevărul? Că hoinăreala lui îi fusese presărată cu minunate desfătări prin casele de toleranță și nu mai știa nici el prin care bordeie. În scrisoarea sa, el voise să-i descrie palatele lui Marco Polo, trecând sub tăcere faptul că, nu departe de ele, se zbenguise cu acele mici jivine, albe între picioare. De ce voise s-o mintă pe Ilina? Oare ura el această viață de hoinar și încerca să se întoarcă la vechiul trai plin de mizerii și plictis?

Mult timp după miezul nopții se gândi la casele de plăceri din Bangkok, la boala aceea blestemată pe care o luase în Hong-Kong și de care nu reușise să scape decât după a cincea injecție. Pe dinaintea ochilor i se perindară șoferii de taxi, *groomii*, barmanii care-i ofereau masaje după învățătura lui Buddha, sutele de dughene cu fete tinere, bune, mângâioase. Sex, nimic altceva decât sex, sub toate formele. Fiecare voia să te servească și să-și asigure micul procentaj pentru aceste servicii. Te duceau în case închise, la bandele lor, și apoi mai refuză dacă ai curajul! Toată lumea se tocmea cu marinarii, le ofereau tot soiul de fete, cu mutre sleite, un bâlci al plăcerilor.

De ce voise s-o mintă, fără rușine, pe Ilina? Nu-și putea explica. De ce încondeiase oare scrisoarea aceea care, acum, plutea pe valuri? Zâmbi fără voie și își zise: „Pe acest Teofil, când era mic, îl strigau, mai mult ca sigur, Tofe. Fără îndoială, el e unul și același Tofe, și nu Teo, care sucea mințile femeilor nemângâiate!”

Capitolul șaisprezece

Un calm de amiază domnea pe Philip Island. Nu se auzea decât zumzetul monoton al insectelor. Voinilo mână caii și vitele la umbra eucalipților și, după ce aruncă o privire spre soarele care inundase cerul, plecă să prânzească în salonul doamnei Ana. Era sigur că, de astă dată, va lua masa împreună cu Goțe, care, din cauza bolii, obținuse de la medicii din Cook Point un concediu și nu mai plecase la lucru.

Vitele rămaseră să rumege în partea de nord a insulei, aproape de capul numit Thirroul Eagle. De mai bine de o lună Voinilo avea în grijă caii și vitele. Cunoștea insula până la ultima palmă de pământ și o bătea, în lung și-n lat, de parcă ar fi fost stăpânul ei. După mersul și poziția soarelui pe cerul dogoritor, el știa, de acum, clipa când trebuia să strângă animalele la umbră, ca să rumege, și când să se ducă la masă. Începuse să se simtă acolo ca în casa lui, pentru că, de cele mai multe ori, prânzeau numai el cu doamna. Minerii se întorceau, de obicei, târziu de la lucru. În drum se mai abăteau pe la cârciumi și nu ajungeau pe Philip Island decât la cină.

După moartea tatălui său, chiar și Jimmy se schimbase puțin. Devenise mai tăcut și mai retras. Nu mai avea cu cine să se sfădească și pe cine să necăjească. Își cheltuia cea mai mare parte a timpului la exploatările miniere din Bunbury. Acțiunile creșteau și, uneori, nu dădea cu zilele pe acasă. Rămânea să doarmă, într-o baracă, împreună cu inginerii și cu trei muncitori maltezi. Doamna Ana își dorea ca Dimce să nu se mai întoarcă deloc de la Bunbury, să-l muște vreun șarpe ori să-l lovească vreo insolație. Ea se dăruia cu trup și suflet tânărului Voinilo. Nu numai că trăia o transformare sufletească, mai mult, avu parte și de o schimbare trupească, încât se simțea

de parcă abia se logodise. Era fericită lângă Voinilo. I se părea că îi crescuseră aripi, semn al reîntineririi și al trezirii simțurilor și pasiunilor adormite. Datorită acestor prefaceri, Ana își redobândise frumusețea din vremea când fusese aleasă Miss Adriatica.

Voinilo știa acest lucru și acum se grăbea spre casa patronului. Își dădu pe ceafă pălăria de pai, aruncă vreo câteva înjurături vitelor, amenințându-le că le va frânge în bătaie și va face din ele șnițele dacă se vor împrăștia de capul lor pe insulă, și, tot fluierând o melodie cunoscută, trecu prin apropierea mormântului lui Ilia. Se opri o clipă și privi grămada de pietre și crucea de lemn înfiptă în mijloc. „S-au și dus trei săptămâni de când l-am înmormântat, își zise el, și patronul Jimmy n-a găsit, încă, vreme să comande o placă de marmoră!”

De cum intră în salon, îi șezu pe limbă să-i vorbească Anei despre mormântul lui Ilia. „E simplu ca bună ziua, se gândea Voinilo, se poate comanda telefonic un mic monument, măcar un bust de o sută de dolari. Compania «William Rankin» le dă gata rapid.”

Mâncară pește prăjit cu garnitură de cartofi, iar la început o supă de roșii. Băură bere „Swan”. Doamna dădea prospețime și bună dispoziție mesei. În timp ce-și sorbea supa, Voinilo simți o mireasmă de iarbă cosită și, mulțumit, surâse. Ana avea, în ultima vreme, obiceiul să dea cu spray nu numai în salon, ci în toate camerele. Tânărul știa că o făcea special pentru el și se simțea în al nouălea cer. Nimeni nu se mai ocupa de Jimmy. Foarte rar îl pomeneau, fie și-n gând, în afara lui Goțe, care, cunoscând puterea patronului, se aștepta la un cutremur în casă. Într-o bună zi, fără doar și poate, Dimce va afla că e tras pe sfoară și le va da peste cap idila, cu toată brutalitatea de care era în stare. E posibil ca patronul să nu știe nimic de această legătură amoroasă a Anei? De ce

nu? Soțul află totdeauna cel din urmă, socotea Goțe. Nu-i plăcea deloc povestea aceasta și totuși nu găsi nimerit să-i dea sfaturi fratelui său, nici să-i atragă atenția asupra urmărilor acestui joc. Aplecându-și capul pentru a-și ascunde un surâs, își zise în gând: „Ce grozav e să ai lângă tine o femeie!”

— Când va fi pus la punct mormântul lui Ilia? întrebă Voinilo după ce termină de mâncat.

— Cum adică pus la punct? răspunse, tulburată, Ana.

— Măcar așa, modest. Vreo placă de marmoră, cu o inscripție, acolo, sau un bust, și, de ce nu, un monument cum e cel al lui James Grant! zise Voinilo cu scobitoarea între dinți.

— Of, cui era să-i treacă prin minte? se rușină Ana. Bine că ți-a venit ție ideea! Era timpul să se ocupe cineva și de mormânt. Dar cine știe dacă Jimmy va fi de acord?

— De ce să nu fie de acord? Doar e taică-său înmormântat acolo, răspunse Voinilo. Și continuă convins: Dacă n-o să vrea, o facem și fără încuviințarea lui. „William Rankin” fabrică busturi pentru cel mult o sută de dolari! Comandăm unul, ce zici, Ana?

— Da, n-ar fi rău! Dar când, Voine?

— Și mâine, dacă vrei, spuse tânărul.

— Tragi tu o fugă, mâine, la Cook Point? Oricând putem cheltui o sută de dolari fără știrea lui Dimce! încheie doamna, ducând vasele la bucătărie.

— De ce nu l-au îngropat pe Ilia în golful Fremantle? întrebă Goțe. Aici nu mai e niciun mormânt și oricine îl poate distruge și pe al lui. Acolo, la Fremantle, odihnesc toți cei de un leat cu el. Știi, frate-meu, am fost și eu o dată în cimitirele acelea. Sunt frumoase, curate, triste. La poartă scrie: *Macedonian church*[52]! Pe fiecare mormânt e scris câte ceva dureros, sub câte o fotografie, iar în vase mici, de plastic, sunt puse flori artificiale.

Cimitirul macedonean se află chiar la intrare. În stânga lui – cel bulgăresc. În dreapta – cel grecesc. Printre mormintele creștine sunt rătăciți și opt chinezi. Inscripțiile sunt în engleză și în limba defuncților, încheie Goțe.

— Nu știi ultima dorință a lui Ilia? întrebă, din ușă, Ana. El și-a dorit tare mult să fie îngropat aici, pe insulă. Singur și-a ales Thirroul Eagle, crede-mă! adăugă ea, dispărând în bucătărie.

— Asta a fost dorința lui? Cred că a greșit, zise Goțe.

— Cum se trăiește în golful Fremantle? Bine? întrebă Voinilo, schimbând subiectul.

— Doar n-ai de gând să te muți acolo! râse Goțe.

— De ce nu, dacă și Ana vrea? răspunse tânărul.

— Poate că glumești.

— Așadar, nu e bine la Fremantle! zise Voinilo.

— Ba da, e frumos acolo, clima e suportabilă. Dar, ca să fiu sincer, nu știu cum o duc oamenii în Fremantle. N-am rămas acolo decât zece zile, și într-un răstimp atât de scurt, mi poți să vezi și să știi mare lucru. Dar, totuși, cred că tinerii ca tine se descurcă bine acolo. Ha-ha-ha, știi? Mă aflam o dată în sală la *Macedonian Community*[53]. Se dansa, să fi fost acolo vreo două sute de inși. Pe scenă cânta o orchestră italiană, foarte zgomotoasă, numită „Illusione”. Am citit cuvântul ăsta pe tobă și de aceea cred că se numea așa. Cântecele erau anunțate în engleză, apoi tinerii scoteau un țipăt de emoție și dansau căzuți parcă-n transă. Pe lângă pereți puseseră mese, pentru cei care voiau să se odihnească sau să bea ceva răcoritor. Bufetul era ținut de un bulgar cu numele Carlo. Se născuse în West Aust și nu văzuse niciodată Europa. Carlo ăsta a venit la masa mea, cerându-mi îngăduința de a mă cinsti măcar cu un pahar cu bere. Muzica răsuna într-un ritm drăcesc, crede-mă.

— Carlo? întrebă curios tânărul.

— Da. A adus berea și s-a așezat la masa mea. Apoi a chemat-o și pe fiica sa, Cristin, care m-a salutat cu un *hello*! Frumoasă fetița și nebună după dansuri moderne și după muzica asta nouă! zise Goțe.

— Mie, unul, nu-mi place! se strâmbă Voinilo.

— Până la urmă o să-ți placă! zâmbi Goțe.

— E ceva fără sens! spuse Voinilo. Și adăugă: Acolo, frate, mai mult ca sigur, i-ai cunoscut pe ai noștri, nu?

— O, da! continuă Goțe. Dar abia m-am putut înțelege cu ei în limba noastră. Unii nu pricepeau nimic din ceea ce spuneam. Păi sigur, dacă s-au născut aici și au fost educați aici! Ei sunt mlădițele acestei națiuni care se ridică prin asimilare, la fel ca americanii. Ha-ha-ha! Acolo un tânăr cu părul creț, pe nume Alex, s-a apropiat de mine și m-a întrebat politicos: „Se vlei?” Ha-ha-ha, vorbea la fel ca Vicenzo și Manoli. Am dat din umeri. Era adevărat că nu voiam de la el nimic, dar Alex era stăruitor și mă provoca: „Noi suntem masedoneni. Se spui?” Am văzut negru în fața ochilor și i-am strigat flăcăului: „Spală putina de aici, Alex!” Ha-ha-ha! Toate bune și la locul lor, dar la masa mea s-a așezat o femeie de vreo cincizeci de ani, care-și adusese fetița la dans. Una sfioasă, domnule! Am întrebat-o pe mămică dacă nu-i era frică să-și lase fata singură printre-atâția lupi tineri. Mămica n-a priceput o iotă, dar fata a râs cu mâna la gură. „*Sorry*, în ce limbă vorbești?” m-a întrebat mămica în gura mare, din cauza muzicii care te asurzea, „În limba ta, mămico”, i-am zis și am zâmbit fără voie. „O, nu”, ’s-a supărat femeia. Ha-ha-ha! După vreo cinci minute, am reușit să ne înțelegem totuși și ea m-a aprobat: „*OK*, poate că așa e!” Cuvintele, în sfârșit, îi vibraseră în suflet și își croiseră calea pentru o conversație. Numai că prea târziu, fiindcă mă grăbeam. A doua zi mă aștepta munca și în seara aceea aveam de gând să dorm bine și să mă odihnesc. Știi, Voine, atunci lucram la salubritate,

la curățirea canalelor în Fremantle! Plecând, am întrebat-o pe fata aceea frumoasă cum o cheamă și ea mi-a răspuns grațios: „Alice! Am făcut școala englezească!” Și așa, frate, tinerii din Fremantle dansau pe rupte, era un zgomot, mamă, mamă!

— Într-o bună zi, sigur voi locui la Fremantle. Crede-mă, Goțe, zise Voinilo, întinzându-se mulțumit.

— De ce nu? Cred că-ți va plăcea acolo! îl încurajă Goțe, privindu-și ceasul de la mână.

— Noi am locuit multă vreme în golf! strigă doamna din coridor, unde îi dădea câinelui să mănânce.

— Să-ți mai povestesc ceva din noaptea aceea, după ce m-am întors de la *dancing*! continuă Goțe. Practic, nici nu-mi mai rămăsese prea mult timp pentru dormit, când aud o bătaie în ușă: „Eu sunt, preotul vostru”, zise de afară glasul. Am deschis, și în cameră a intrat preotul. Același care a făcut slujba la înmormântarea lui Ilia, știi, are patru parohii! În spatele lui, ce-mi văd ochii? O fată înaltă cât o zi de post și frumoasă de picai jos. Popa abia îi ajungea până la țâțe, dacă nu cumva și mai rău. Fata era zveltă și parcă era coborâtă dintr-o icoană. Ha-ha-ha! „Tineretul nostru își serbează majoratul, zise popa, și de-aia am venit cu Țana să vă căutăm.” I-am răspuns că e târziu și că miezul nopții a trecut de mult. „*No vory*, a zis el, e foarte aproape, la două mile de aici!” Atunci m-am întors politicos spre Țana și am întrebat-o câți tineri își serbau în noaptea aceea majoratul. „Se vrei, *please*?” m-a întrebat ea, încurcată. „Sunteți mulți la serbarea asta?” am întrebat-o eu și mai tare. „*Oh, yes, boys and girls*!”[54] exclamă Țana, voioasă, explicând că fiecare își adusese partenerul sau partenera cu el și, într-adevăr, eram doritor să-i cunosc și eu pe tinerii ăia care-și serbau majoratul, măcar pentru a vedea cu ochii mei dacă fuseseră asimilați de tot. Pe de altă parte, îmi era atât de somn, încât mi se închideau ochii. I-am mulțumit

bietului părinte, care fusese trimis din Europa ca să ne lumineze în spiritul credinței creștine. „Am vrut să vă fac un serviciu, îmi strigă el din ușă, dar, mă rog!” O luase cu el pe Țana, fiindcă fata înțelegea ceva macedoneană. Ceilalți își uitaseră cu totul limba maternă. „M-a adus cu «MG»-ul ei, domnule”, mai spuse, îndatoritor, preotul și ieși. „Sara!” strigă, voioasă, Țana, făcându-mi un semn din mână. Abia atunci am băgat de seamă cât de minunat era îmbrăcată. Purta o rochie roză, croșetată cu găurele, cu o croială modernă, iar părul, pieptănat impecabil, cu o șuviță decolorată deasupra urechii stângi, îi cobora până în brâu. Mai târziu aveam să aflu că era învățătoare într-un mic orășel din savană, Manjimup, fondat de fermieri macedoneni. Și uite-așa, frate, câte nu-ți sunt date să vezi pe lumea asta! spuse Goțe.

— E departe golful Fremantle? întrebă imediat Voinilo, uitându-se fericit la Ana, care tocmai intra.

— O, e aproape de locul unde v-a lăsat *jumbo-jet*-ul care v-a adus din Europa, răspunse Ana. De aici decolează, într-acolo, la fiecare trei ore. câte un avion. Dacă plecăm la amiază, suntem acolo înainte de apusul soarelui!

— Voi vorbiți serios? întrebă Goțe.

— Aici nu se mai poate. Asta nu e viață! șopti Ana.

— Ce să zic! Gândiți-vă bine! Nu știu! zise Goțe, întorcându-și capul. Vă aflați în fața unei hotărâri foarte importante.

— Nu avem ce mai hotărî! adăugă Voinilo, puțin rușinat, apropiindu-se de fereastra care dădea spre monumentul lui James Grant.

— Și Jimmy?

— Vorbim noi și cu șarpele ăsta! răspunse Voinilo.

— Dumnezeu să vă ajute, dacă voi singuri n-o să puteți! Dar e o nebunie, Voine! țipă Goțe,

ridicându-se de la masă.

— Vom vedea! strigă și tânărul.

— Eu mă duc să mă culc un pic, iar voi gândiți-vă bine! mai adăugă Goțe, îndreptându-se spre ușă. Dar se întoarse și întrebă: De ce întârzie Vicenzo? Dacă venea cu trenul, ar fi ajuns acasă! Să nu se fi întâmplat vreo nenorocire la Planne!

— Mai mult ca sigur s-a oprit la „Magnolia”! zise Ana.

— Frate! strigă vesel tânărul. Cred că și „Kohwa-Maru” trebuie să se întoarcă diseară! Știi?

— Știu, răspunse rece Goțe, plecând.

— Ciudat mai e astăzi Goțe, zise Ana, dusă pe gânduri.

— Nu-ți face griji pentru el, Ana. Are un suflet de aur!

— Crezi că ne va ierta? întrebă Ana.

Din discuția care urmă, Voinilo își dădu seama că Ana cunoștea bine toată regiunea din preajma golfului Fremantle. După ce strânse masa, ea se așeză pe canapea, lângă Voinilo, îl cuprinse, tandră, cu brațele pe după gât, arătându-se doritoare să-și rezolve problemele fermelor din sud.

— Când vom zbura spre Fremantle, propuse, sinceră, Ana, n-ar fi rău să ne oprim și să ne odihnim bine la ferma unchiului Naum, răzgâiat Nune, care e foarte aproape de orășelul Bridgestone. Are acolo și o livadă cu meri, se lăudă Ana, și unchiul Nune poți să crezi că e un actor de *western*. Poartă o pălărie și niște haine pe cinste, de fermier get-beget, ce mai încolo, nu-i mai lipsesc decât pistoalele! Au construit la fermă un soi de moară de vânt care, când se învârte, trage prin niște țevi apa și o varsă într-un jgheab de lemn. Fiul său Traian, căruia i se spune pe acolo Trogean, vărul meu, să vezi cum cheamă la el taurul care e vătaful turmei: „*Comme on, bully*!”[55] și toate vitele vin în fugă, mugind, la adăpătoare! zise doamna râzând. Acum cincizeci de ani, pe

locul unde se află ferma, era o pădure deasă cu arbori uriași, *djara* și *keri*, plină de șerpi, de țânțari și de tot soiul de muște veninoase. Unchiul Nune a defrișat-o cu mâna lui. Îi era foame, îi era sete, îl chinuia dorul de acasă, nimic, îi trăgea înainte! Tăia de zor pădurea! Chiar și acum, din obișnuință, își dă, ca pe vremuri, pălăria pe ceafă, zicând: „*All right*! În curând o să am optzeci de ani și voi muri aici!” Să vezi, are o grădină de zarzavaturi și se ține tare și aleargă toată ziua de colo-colo.

— Fermele astea valorează mult? întrebă Voinilo.

— A lui unchiu-meu cred că face cinci sute de mii de dolari! Nu-s puțini bani, dragule! zise doamna. Unchiul Nune și-a dăruit întreaga tinerețe acestei ferme. Înainte de asta, *bush*-ul[56] nu făcea două parale. Acum văru-meu Traian lucrează și el, cu unchiu-meu, la fermă.

— Mă tot întreb, Ana, dacă și eu voi reuși vreodată ca ei! șopti tânărul, plin de invidie.

— O, cum să nu! răspunse, veselă, Ana, sărutându-l pe buze. Ascultă, dragule! Tu nu știi, desigur, din ce cauză emigranții din Balcani sunt fermieri, așa-i? întrebă ea.

— De unde să știu? răspunse tânărul, dând din umeri.

— Fiindcă habar n-aveau de altceva! chicoti Ana. Pe atunci, la începutul secolului, West Austul era un pământ sterp, uscat și plin de palmieri, de eucalipți, de mimoze și de tufișuri de tot felul. Cei din Balcani au venit cu securile lor și dă-i, bre, au tăiat pădurea, și-așa s-au legat de pământul ăsta, care s-a dovedit roditor. Nu punea nimeni vreun preț pe ținuturile de la tropice, iar de bogățiile din adâncuri nici nu era vorbă.

— Dar Hrăpărețului nu-i plăceau deloc fermele. Chiar el mi-a spus-o, își aminti Voinilo.

— E adevărat, dragule! Ilia a fost singurul care a urât fermele. Era un om ciudat. Bătea dramurile și se ocupa cu orice altceva. Totuși, la început, a avut

și el niște ferme. Cea mai mare se afla la Jardee, dar, din păcate, a părăsit-o și a rămas în paragină. Se povestește că-și plătea acolo o servitoare ca să-i gătească și să-l spele, o femeie aproape surdă, dar foarte curată. Și uite-așa! zise Ana și se puse pe un râs din toată inima. Ilia pleca pe movila din fața casei și abia dobora cu fierăstrăul doi eucalipți, că servitoarea se și ivea din casa de lemn și striga: „Patroane Ilia, la masă!" adăugă Ana, râzând în continuare.

— Atunci patronul arunca fierăstrăul, scuipa în palme, își înjura servitoarea și se ducea la masă, intră în joc Voinilo.

— Da de unde! izbucni din nou în râs Ana. Își înjura servitoarea și-i poruncea să-i aducă mâncarea pe movilă. Și numai după ce Ilia își punea burta la cale, servitoarea țipa și se ascundea în tufișuri. Bine, dar Ilia era tânăr și plin de viață și trăia cu ea, ceea ce nu l-a împiedicat, până la urmă, să lase ferma în paragină. Soția sa, Mitra, rămăsese în satul natal. După cum bine știi, n-a traversat niciodată oceanul. Pe Jimmy îl dăduse în grija unor rude mai depărtate din Fremantle. Ilia voia să scoată din el un domn adevărat. Acolo l-am cunoscut pe Jimmy Șarpele! Și adăugă, cu un pic de tristețe în glas: Pe vremea aceea, la treizeci de ani, cât avea, Dimce era un adevărat conte. Se știa că va fi foarte bogat și că-și putea alege, după poftă, o nevastă.

— Moștenirea de la tac-so! zise Voinilo cu invidie. Trebuie să-i comandăm un bust lui Ilia, cred că-l merită din plin!

— Doar ne-am înțeles, dragule! zise doamna. Ia mâine o sută de dolari și du-te la Cook Point! O să-i facem o surpriză lui Jimmy și nu va mai avea cum să se împotrivească. Dar ce-am vrut să-ți mai spun? se întrebă Ana visătoare.

— Spune-mi, Ana, părinții tăi nu ți-au lăsat nimic? întrebă Voinilo cu un ton de milă, mângâindu-i părul.

— Au lăsat ei câte ceva, dar oamenii care l-au creditat pe taică-meu mi-au venit pe cap și uite că a trebuit să rambursez totul. Au adus hârtii cu parafe certificate, pricepi? Legea era de partea lor! zise Ana oftând.

— Se știe cine l-a ucis pe taică-tău? întrebă tânărul.

— O, a murit de moarte bună! Apoi oamenii au născocit tot felul de istorii: cum că ar fi fost împușcat pe la spate, iar ucigașii au venit la înmormântarea lui! Dar nu e adevărat, dragule! Tata era un om bun, toată lumea l-a iubit! Cine ar fi putut ridica mâna asupra lui? Bietul Ilia? Mama și tata au murit, cum îți spun, de moarte bună, în aceeași toamnă, dragule, fiindcă nici n-o duceau prea grozav cu sănătatea.

— Trăiau singuri la fermă? întrebă Voinilo.

— Vara ședeam împreună. Apoi eu mă întorceam la Fremantle, la școală. Așa voia mama! Dar ne vedeam destul de des, dragule, crede-mă! Nu se scumpeau la bani. Veneau să-mi aducă de mâncare la fiecare două săptămâni. Când ne-am dus la înmormântarea lor, totul era bine rânduit, preotul, funcționarii lui William Rankin. Bietul Ilia! A avut de două ori de suferit. Înmormântarea tatii s-a făcut pe cheltuiala lui și tot el a dat banii și pentru sicriul mamei! Am să-ți povestesc eu treburile astea altă dată, dragule, nu mă mai chinui acum!

— Crezi că Ilia a murit neînțeles și curat? Așa crezi?

— Cam așa ceva. I se dusese buhul, dar ascultă, *à propos* de ferma lui de la Jardee. Îl scotea din minți. Îi cerea muncă, nu glumă, voință de fier. Era mult prea mare pentru el. Într-o seară Ilia și-a încălecat calul, cel puțin așa se povestește, și s-a îndreptat spre ferma vecină, a lui Iovan Sirenianin, brânzarul. Mai era numit și Iovan Nebunul, pentru că băga spaima în aborigeni cu pușca lui și nu-i lăsa să bea apă. Ferma lui era cea mai frumoasă

din regiune, o adevărată preerie pentru păscutul vitelor, o livadă cu meri, piersici, pruni și viță-de-vie. Ilia sosi la el și-i zise: „Nebunule, nu vrei să cumperi ferma mea?” Omul s-a fâstâcit. S-a scărpinat la ceafă și a început tocmeala. „Dacă nu mi-o vinzi prea scump, ți-o cumpăr.” S-au așezat sub streașina casei de lemn și Ilia i-a zis: „Ia-o cu cincizeci de mii de dolari, de acord?” Iovan izbucni în râs: „Ha-ha-ha! De unde să iau eu atâția bani?” „Ia-o pe credit!” i-a propus Ilia. „Fie, o iau, ca să-ți fac hatârul! i-a răspuns mulțumit Iovan. Apoi l-a întrebat: Pentru Dumnezeu, de ce o vinzi?” Cât băură un păhărel de rachiu de prună, Ilia îi și povesti necazul. „Cangurii mă enervează îngrozitor! Noaptea îmi intră în casă, îmi zgârie la geamuri și mă înspăimântă!” Atunci Iovan izbucni într-un râs nebun și exclamă: „’Tu-i mama mă-si, dar pune plase la ferestre!” Totuși, Ilia n-a vrut să-și mai ia vorba înapoi: „Am alte planuri, plec în nord, spre exploatările miniere!” În lunile următoare și-a închiriat și casa de la Fremantle și apoi a cumpărat Philip Island. Iovan Nebunul și-a plătit cinstit datoria, și astăzi e printre cei mai mari fermieri din sudul West Austului, încheie Ana.

— Atunci nu e chiar nebun! A știut să facă dolari! zâmbi tânărul.

— Nu numai că nu e nebun, dar este și foarte deștept, reluă doamna cu bucurie. N-a prea știut el cum să se poarte cu femeile, dar, din ferma lui, a făcut o adevărată grădină. Uite, ultima lui nevastă, o tânără slovenă, bine educată, l-a părăsit și ea; nu-l mai putea suferi. Știi, dragule, am fost odată la ferma lui și l-am văzut pe Nebun de aproape. Obrajii lui aveau culoarea prunei; e un bătrân vesel și zdravăn. Nu se oprește din înjurat decât ca să cânte cât îl ține gura. L-am văzut în clipa în care își aduna, cântând, turma. Conducea mașina cu mâna atârnată pe fereastră, se prăjea la soare ca un guști, conducea în cerc, pentru a-și strânge laolaltă oile, și o ținea înainte: „*O, țărână, neagră*

țărnă, nu fi rea, mângâie-mi dorul!” Când ne-a zărit în apropiere, și-a lăsat mașina în câmp și a venit spre noi, vesel, și m-a întrebat: „Ce cauți în pustiul ăsta? Vii cumva din Europa? Aici ar trebui trimiși numai condamnați la robie pe viață, și eu aș fi gata să le vând pământ cât vor. Cât vezi cu ochii îmi aparține, lua-l-ar dracu de pământ!” zicea el, dar de gândit gândea altfel, dragule. E îndrăgostit de ferma lui și n-ar da, nici mort, vreo palmă de pământ. La sfârșit, a recunoscut și el: „Tu-le muma lor de coloniști, cât m-au umilit ei pe mine! Ferma asta mi-a dat o libertate dumnezeiască!” Aici doamna se rușină puțin din pricina acelei expresii a lui Iovan Nebunul; îl privi drăgăstoasă pe Voinilo și se dezvinovăți: Chiar așa îi înjura pe coloniști, dragule, fiindcă îl umiliseră prea mult cât a fost tânăr și sărac.

Voinilo surâse, îi mângâie părul și o sărută pe frunte.

— Așa e, Ana! Noi, cei săraci, suntem mereu umiliți și insultați, zise el, uitându-se cu tristețe la șoricar.

— De ce vorbești așa, dragule? Noi nu vom fi totdeauna săraci! Legile acestei țări părtinesc femeile! Voi avea cel puțin jumătate din Philip Island, crede-mă! Întreabă-i pe avocații din Cook Point. Cel mai bine îți va explica bulgarul ăla, dacă nu crezi.

— Bine, bine, dar ăsta e un lucru fără importanță, Ana, minți, tânărul. Să nu ne mai gândim la Philip Island! Și, cum a zis Iovan Nebunul? Că ar trebui să fie trimiși în West Aust condamnații pe viață? Ha-ha-ha, n-are dreptate să dorească așa ceva! strigă el, continuând să râdă.

— E nebun, ce mai! zise Ana, bine dispusă. Când am vrut să plecăm de la fermă, începu să se împotrivească; nu mai voia să ne lase să plecăm. „*Comme on*! zicea el. Nimeni nu a plecat din *hacienda*[57] mea fără să mănânce mai întâi!” Am mâncat brânză ca la noi acasă, carne friptă, cu

hrean, niște struguri și am băut apă rece, de la gheață, apoi ne-am întors la Fremantle. „Hei, copiilor, ne-a strigat el la plecare, am să închiriez un avion și o să mă întorc în Makedonia cu oile mele și cu o văcuță! *All right*?” I-am explicat, în glumă, că oile din West Aust n-ar suporta clima aspră din munții noștri, dar el a zis din nou: „Copiii mei, dacă n-o să mor în următorii cinci ani, o să vând ferma și mă voi întoarce în țară! *Thank you* pentru vizită!” Vorbe, pricepi, n-o să-și vândă niciodată ferma! Poate copiii lui o vor face. Ei să nu audă de viața de fermier! O vor face, se înțelege, după moartea sa.

— Mai trăiește Iovan Nebunul? întrebă Voinilo.

— Acum nu mai știu, poate că a murit! Deși nu cred, era solid și sănătos tun! Știu că n-o să se mai întoarcă în țara lui de baștină și că va fi înmormântat la Fremantle. Îi cunosc eu pe bătrânii ăștia, mai toți au murit aici, ca de altfel și tatăl meu, încheie Ana cu puțină tristețe în glas.

— Într-o bună zi noi o să ne întoarcem acasă! zise Voinilo.

— Cine știe, dragule? Cât trăiesc, toți zic așa, ca o consolare, dar de sfârșit sfârșesc lângă mormintele celor opt chinezi, la Fremantle. Numai socru-meu, Ilia, n-a vrut să fie înmormântat acolo, și pace!

— Destul cu morții, Ana, eu am chef de viață! zise Voinilo, despărțindu-se de doamna.

— Te duci undeva?

— Merg să văd ce mai fac caii și vitele și să mă plimb puțin pe insulă.

— Te-am jignit cumva, dragule? întrebă Ana, nedumerită.

Voinilo îi explică, mai apoi, că trebuie să tragă o fugă până în cartierul pensionarilor, ca să-l întâlnească pe Johnny Bordel.

— Să nu te miri dacă am să întârzii puțin! zise el, trântind ușa.

— O, te-am supărat cu ceva, dragul meu? întrebă Ana, a doua oară, speriată.

Tocmai voia să-l mai roage o dată să n-o lase singură la noapte, mai ales că Dimce nu avea de gând să se întoarcă de la Bunbury, dar cuvintele îi rămăseseră pironite în gât; nemulțumită, se apropie de fereastră. De acolo putea să se minuneze în voie de frumusețea iubitului ei, care ajunsese deja lângă monumentul lui James Grant. „Oare fericirea aceasta târzie e un dar al lui Dumnezeu sau al Diavolului?” se întrebă ea, ducându-și mâna tremurândă spre obrazul machiat.

Voinilo hoinări vreo jumătate de oră prin livezile verzi ale insulei. Nu mai așteptă apusul soarelui, cu toate că-și făcuse de joacă, lângă tunul dăruit de căpitanul Jenkins de pe vasul „Shenandoah”, cu ghiulele ruginite, rotofeie ca niște copii. Când simți că-l toropise căldura și e lac de sudoare, se hotărî să plece. Pe drum vână câteva muște sâcâitoare, sorbi apă din micul izvor de sub *Norfolk pine*, dar o scuipă scârbit. Aproape că-și uitase de cai și de vite; nu se mai gândea decât la întâlnirea sa cu Johnny. Va deveni oare milionar sau, măcar, un om bogat? Va avea el parte de o femeie atât de frumoasă și de atrăgătoare? Va fi invidiat de întreg West Austul sau va rămâne, pentru totdeauna, văcar? se întreba el fără să afle răspunsul. De trăit trăia simplu, ca de obicei, dar, cum era un om întreprinzător, își dădea prea bine seama de ezitările sale și de nesiguranța viitorului.

Se opri pe pod și privi încă o dată spre casele de pe insulă. „Goțe probabil că doarme, se gândi el. Și adăugă: Să doarmă, bietul, munca de miner îți sleiește vlaga.”

Urcă spre Double Bay și, ca să scape de căldură, se îndreptă grăbit spre cartierul pensionarilor.

Capitolul șaptesprezece

Într-o seară, lângă Double Bay, Jimmy Șarpele și Voinilo avură o discuție care nu reuși să schimbe cu nimic situația. În zadar se străduí Jimmy să-l facă pe Voinilo să priceapă că un scandal le-ar scădea, amândurora, prestigiul față de rude, chiar dacă ele se aflau departe, și că, oricum, cel mai bun lucru ar fi să pună capăt acestei aventuri cu o femeie măritată. În ceea ce-l privea, Jimmy lăsă să se înțeleagă că se simte jignit cam atât cât îi ședea bine să arate unui ins dintre aceia care-și pun în gând să trăiască până la adânci bătrânețe; îi oferi tânărului treizeci de mii de dolari ca să se întoarcă în Europa și să se însoare acolo cu o fată pe placul lui. Dar în zadar; în capul lui Voinilo roiau planuri mult mai ambițioase și, pentru moment, refuză orice discuție de acest soi, zicând că nici prin gând nu-i trece să-și târguiască dragostea pentru Ana. Aducea, la fiecare pas, vorba despre această dragoste izbucnită pe nepusă masă, cerându-și astfel scuze față de Jimmy, care, spera el, în fața acestei evidențe trebuia să se încline. Jimmy era sincer când spunea că nu-i pasă lui atâta de nevastă cât de reputația care începea să i se cam clatine în Cook Point. De aceea îi propuse lui Voinilo tot felul de soluții pentru a-l despărți de Ana, dar acesta nici nu voi să audă. Jimmy încercă și o altă tactică; prinse să-și ponegrească nevasta, zicând ba că nu era la prima aventură, ba că era o femeie nesățioasă, ba că ea îi va distruge viața. Zadarnic, fiindcă Voinilo rămânea credincios planurilor sale pe care nu le putea împlini fără Ana.

— Ești ca un bărbat care clocește ouăle, băiete! strigă Jimmy, umezindu-și buzele uscate.

— De ce? întrebă Voinilo.

— O să-ți treacă, la fel cum le trece câinilor. De ce-mi pătezi tu obrazul? se încruntă el.

— Ți-ai pus în gând să mă jignești? Crezi că eu sunt Goțe! îi aruncă Voinilo, privindu-și ceasul de la mână.

— *Well*, nu vreau nimic! răspunse Jimmy pe picior de plecare. Plapuma cu puf nu e pentru săraci, *of course*[58]! De unde atâta încăpățânare, măi nene, la voi ăștia trei frați? Mai stăm noi de vorbă, gândește-te!

— La ce bun să mai stăm de vorbă? Ca să ne jignim? zise Voinilo.

— *Well*, să nu-ți pară rău! mai strigă Jimmy.

Grăbindu-se pe strada principală a orașului, să se întâlnească, la cârciumă, cu Manoli, Voinilo se felicită pentru curajul său. Principalul s-a făcut; barajul s-a spart, își zicea el țopăind și fluierând bucuros. În cap îi răsunau cuvintele pe care i le aruncase impotentul de Jimmy, dar își dădea prea bine seama că nu avea de ce să-i pară rău. Doar se vorbise cu Ana să-și ia inima în dinți și să facă primii pași în ceea ce privea viitorul lor și acum nu vedea niciun motiv serios să dea înapoi. „Numai cei slabi bat în retragere, cei curajoși merg înainte”, își zicea tânărul.

Manoli aștepta, la o masă, într-un colț al „Magnoliei”. Avea părul vâlvoi, părea sleit de oboseală și puțin afumat, dar ceru, din nou, o cutie cu bere. Pe la mese erau în jur de o sută de clienți: mineri, marinari, metalurgiști, care vorbeau despre condițiile neomenești de muncă. „De ce n-o fi plecând la timp „Kohwa-Maru”?” se întrebă, el așezându-se lângă Manoli; li se aduse berea și cei doi închinară.

— *Cin-cin*!

— În Balcani e iarnă, zăpadă mare, aiți toamnă! zise grecul, care, vădit lucru, pierduse șirul timpului.

— Te înșeli, Manoli, acolo e deja primăvară; pădurea e plină de frunze tinere! Ei, va veni și aici primăvara, nu te teme, adăugă el, bătându-l pe umăr.

— Niţiodată! strigă Manoli, golind pe nerăsuflate cutia cu bere. Aiţi toamnă, mereu toamnă!

Cineva prinse să cânte în cârciumă, lin, dar cu un glas focos; erau spaniolii, care şedeau în cerc, la o masă de lângă bar. Marinarii şi minerii de la alte mese începură şi ei să cânte: îngânau melodia, cu toate că nu pricepeau cuvintele. Atunci intră un băştinaş beat, cu privire sticloasă, şi se porni să dea din mâini. Un marinar bărbos se apropie de el, îl prinse de păr, dându-i capul pe spate, şi-i porunci să deschidă gura; luă o cutie cu bere de pe raftul de la bar şi i-o turnă, toată, pe gât. Băştinaşul, uscăţiv şi fără putere, se împletici, căzu, făcând un şir de strâmbături, apoi se ridică şi începu să-şi legene braţele ca un dirijor. Cârciuma răsuna de râsete; câţiva îi strigară bărbosului să reia scena cutiei cu bere. Dar un alt marinar, ras în cap, purtând o mică pălărie de pânză, apăru în uşă, îl luă pe băştinaş de păr şi, cu o lovitură de picior în fund, îl azvârli cât colo în stradă. În cârciumă veselia crescu; din toate părţile răsunau aplauze şi strigăte.

În timp ce Manoli picotea la masă, Voinilo ciuli urechea la conversaţia celor trei compatrioţi aşezaţi la masa vecină. Pe doi dintre ei, pe Ismail şi pe Bilbil, îi cunoştea din vedere, dar pe al treilea, un ţigan barosan şi transpirat, îl vedea pentru prima oară. În clipele lor libere, cei trei cântau într-o orchestră pe care abia o puneau pe picioare, iar acum discutau despre instrumente.

— De tobă nu e greu să facem rost, zise Bilbil, ni se va trimite din ţară. Dar pentru tarabuca[59] trebuie să ne interesăm în Turcia.

— La Istanbul sunt câte vrei! zise Ismail.

— O să ne coste prea scump, Istanbulul e departe! protestă ţiganul.

Voinilo era gata să se înece de râs, dar, chiar atunci, spaniolii porniră din nou să cânte. O mulţime de mâini ridicară paharele şi cutiile cu bere deasupra capetelor; cântecul îi mişca pe toţi.

„Scoțienii veseli” îi acompaniau și, astfel, cârciuma răsuna în noapte.

Peste un timp, în prag se ivi un miner bărbos; pocnea de sănătate și de vigoare și pe chip i se putea citi un soi de silă. Voinilo îl recunoscu imediat; era unul dintre cei trei croați care lucrau la căile ferate din Roy Hill. Se cunoscuseră într-o seară când el se afla, împreună cu Goțe și Manoli, chiar aici la „Magnolia”, și vorbeau despre soarta triburilor băștinașe. Goțe îl salutase pe croat întrebându-l: „Ei, pe unde mai ești, Daniele?” Și el răspunsese: „La Roy Hill, în purgatoriu!” Apoi, cei trei croați voinici se așezaseră la bar și Goțe ridicase în cinstea lor paharul. „Doamne, se scutură Voinilo, abia a trecut o lună de atunci și cât de tare a îmbătrânit! Oare atât de greu o fi la Roy Hill?” Minerul arăta obosit, dar plin de vlagă. Voinilo se aștepta ca el să se îndrepte spre vreuna dintre mese și să se pună pe băut cu prietenii săi, dar croatul rămase în prag. Puțin după aceea cântecul încetă, și liniștea se lăsă în cârciumă; toată lumea era curioasă să audă ce are de gând să spună:

— E o seară nepotrivită pentru cântece, fraților, iertați-mă! strigă el cu tristețe. Prietenul meu, Daniel, a fost omorât la Roy Hill. Sunt sigur că l-ați cunoscut. Azi l-au îmbălsămat și l-au machiat, mâine îi vom trimite sicriul acasă. Fraților, voi știți de ce am venit eu aici! Bietul Daniel lasă în urma sa o familie cu copii, dar nu și parale. Și nu știu cum o să plătim nici sicriul ca să-l expediem acasă cu avionul, încheie bărbosul, proptindu-se epuizat de tejghea.

Atunci un tânăr pirpiriu, cu părul negru și lins, se ridică dintre spanioli, luă o cutie cu bere de pe tejghea și i-o întinse croatului. Îl bătu compătimitor pe umărul stâng, apoi, cu o pălărie de pai împrumutată de pe creștetul unui camarad, trecu pe rând pe la mese.

— Un ajutor frățesc pentru Daniel, cât vă lasă inima! striga el, cu o voce pițigăiată, într-o engleză stricată.

Adunase aproape două mii de dolari. Minerii și marinarii țînuseră mult la Daniel și vestea morții lui așternuse tristețea în cârciumă. Bilbil și Ismail, care mai adineauri vorbeau despre tobă și tarabucă, își goliră buzunarele până la ultimul sfanț și-l priveau, speriați, pe croat. Manoli, galben la față, aruncă în pălărie o hârtie de cincizeci de dolari; gemu și dădu pe gât berea din cutie. Tânărul spaniol numără banii și-i anunță pe minerii, pe marinarii și pe metalurgiștii din cârciumă că șapte sute de dolari vor fi cheltuiți pentru sicriu, iar, dacă sunt de acord, restul de bani va fi trimis orfanilor lui Daniel. Când aceștia încuviințară, spaniolul înapoie pălăria și, luându-l pe croat la braț, ieșiră împreună.

— Ridică-te, zise atunci Manoli. Să mergem la „Porumbelul de Aur”, aici e prea multă tristețe.

— Crezi că la chinezi e mai vesel? întrebă Voinilo ridicându-se.

— Ești invitatul meu, eu plătesc, spuse Manoli.

Traversară plaja numită Koteslowe; în întuneric întâlniră mineri care se tocmeau cu damele de pe la bordeluri. Voinilo auzi în urma sa:

— Hei, *boy*, vrei o fată?

Dar el nici nu-și întoarse capul. Manoli goli cutia cu bere pe care o luase cu el din cârciumă și o azvârli furios în nisip. Apoi se sprijini de Voinilo și, împleticindu-se din pricina băuturii, se chinui să-l facă să-i înțeleagă durerea care i se cuibărise, în seara aceasta, în suflet. Spunea că simte o greutate care-l apasă pe inimă și, colac peste pupăză, mai era și atâta zăduf și atâta jilăveală, încât avea impresia că se sufocă și că, pe deasupra, îl mai durea și capul, de-i ședea să-i crape, ca dovlecii prea copți, și își simțea picioarele de parcă avea plumb în ele și abia și le mai târa.

— Prietene, zise Manoli, m-am săturat de viață!

— Liniștește-te, Manoli! îl îmbărbăta Voinilo. Berea e de vină, ți-ai umplut stomacul, și acum lichidul îți apasă pe inimă! Răbdare, o să-ți treacă!

— Vreau acasă! urlă grecul.

— Ce tot îndrugi acolo, prietene?! întrebă Voinilo.

Manoli se înfurie și mai tare; gemea și se văicărea. Spunea ceva din care nu înțelegeai mare lucru, despre o agenție olimpică, sau ceva asemănător, care vindea bilete de avion pentru Europa, apoi despre o casă părăsită și un câine dat vecinilor; o pomenea, de asemenea, și pe soția sa Anikia; folosea des cuvântul *iluzii* și își adusese aminte și de clima minunată de pe malul Mării Egee, apoi îl rugă pe Voinilo să-l pupe și, astfel, se sărutară în mijlocul străzii. Manoli scoase din buzunar o brichetă și-l rugă pe Voinilo s-o păstreze ca dar. Macedoneanului îi veni greu s-o primească, neavând nimic la el ca să-i poată oferi în schimb. Se împotrivi, zicând că nu fumează, dar grecul insista și-l rugă din nou să-l pupe.

La „Porumbelul de Aur” nu era cine știe ce lume. Masa la acest restaurant de prima mână era destul de scumpă; de aceea marinarii și minerii îl ocoleau, simțindu-se mult mai în largul lor la „Magnolia” sau la „Morava”. Chinezii îți ofereau o întreagă listă de bucate gustoase, gătite în mare stil; aici poposeau mai ales patronii care veneau să cineze împreună cu nevestele. Existau și niște separeuri ferite de ochii lumii, astfel că ofițerii de pe vapoare trăgeau și ei tot aici, cu amantele lor. „Ce s-o fi întâmplat cu Manoli?” se întrebă încurcat Voinilo, uitându-se la tânărul și surâzătorul chinez, care, după ce le făcu o plecăciune, așteptă să le ia comanda.

Mâncară rață pekineză, languste, creveți și băură, iarăși, bere. Îi servea o malaeză zveltă, brună și destul de dezbrăcată, care le zâmbi, preparându-le niște sosuri picante. „O să coste, nu glumă!” își zicea Voinilo, mâncând. Manoli nu

avea niciun chef de goliciunea fetei, în schimb, Voinilo o studie din cap până-n picioare și nu ascunse că-i place. „Cum o fi reușit să-și păstreze sânii atât de fragezi și de obraznici, când în acest Cook Point roiesc ca muștele golanii… lucrul dracului un oraș cu peste cinci mii de mineri și de metalurgiști și numai cu câteva sute de *girls*! Ce mers grațios, ce eleganță naturală!” își mai zise el surâzând. Îl privi pe Manoli, care înghițea în silă, gata-gata să vomite, fiindcă stomacul său nu era obișnuit cu astfel de mâncăruri, dar grecul se ținu tare în fața domnilor din local. Chinuindu-se, își dădea ochii peste cap și își arăta, în gura mare, disprețul față de indivizii din restaurant.

— Toți, toți suntem mai răi ca niște câini! zise Manoli, făcând o strâmbătură.

— Câinii cu câinii! râse Voinilo.

Noaptea, târziu, părăsiră „Porumbelul de Aur” și se îndreptară spre Philip Island. Zăpușeala nu contenea, cu toate că, dinspre ocean, începuse să adie o briză de vest. Manoli își șterse transpirația de pe gât și obraji, căscând gura după rarii trecători. Majoritatea marinarilor se și retrăseseră în barăci, cu damele și acum își goleau vinele de otrava care-i înnebunea. Mâine îi aștepta o nouă zi, la fel de istovitoare ca și celelalte, și ei trebuiau s-o înceapă ușurați.

Lângă „Magnolia” întâlniră un mic grup de băștinași beți, măturători și spălători de la salubritate, care aveau permis de ieșire din rezervații. Patru tineri dansau în mijlocul străzii și cântau, apăsând gutural cuvintele, lovindu-se ritmat cu picioarele în fund. Manoli, la fel de amețit, îl sfătui, totuși, pe Voinilo să nu se apropie de ei, să nu care cumva să le arunce vreo vorbă, fiindcă s-ar putea să aibă necazuri.

— Băștinașii sunt fricoși din fire, îi tot dădea el înainte, dar tocmai fricoșii sunt cei care atacă fără nicio pricină. Tinerii ăștia sunt atât de exploatați și de umiliți, încât pentru ei albii sunt, toți, unul și

același drac care seamănă bolile, nenorocirile și-i otrăvesc cu apa de foc.

Trecuseră deja de grupul care se veselea și credeau că-și pot vedea în liniște de drum spre Philip Island. Becurile care luminau străzile deveneau tot mai rare; nu se mai zărea nici picior de trecător, iar spre Double Bay era întuneric beznă. Deodată le apărură în cale câțiva băștinași; apoi se arătară și alții, puși, cu toții, pe gâlceavă.

— Cine v-a dat voie să treceți pe aici? întrebă cel mai înalt într-o engleză stricată.

— Locuim pe insulă! răspunse Voinilo, simțind primejdia.

— Pui de cățea, care insulă? întrebă altul din întuneric.

— Philip Island, răspunse moale Manoli.

Tinerii aveau în mâini sticle de bere, și Manoli pricepu că vor să le folosească. Îi rugă, prietenos, să se potolească și să-și vadă de treburile lor, apoi se lăudă că e prieten cu unul de-ai lor, un anume Alen, din rezervația Meekantharra, de lângă topitorie.

— Care Alen? întrebă cel mai înalt, ridicând sticla.

— *Get fack*! strigă alt tânăr din întuneric, ceea ce în jargonul lor însemna: „Du-te-n aia a mă-tii!

Manoli făcu un pas înapoi și se sprijini de Voinilo, care era buimăcit, dar chiar atunci simți o lovitură în cap, auzi zgomotul sticlei sparte, privirea i se împăienjeni și căzu la pământ. Voinilo sări într-o parte, spre șanț. Întoarse capul și văzu încă trei sticle ridicate, gata să lovească. „Ce să fac?” Privi în față, spre Double Bay și spre podul care i-ar fi putut aduce salvarea, dar, din cauza întunericului, nu deslușì nimic. Să fugă, ar fi fost și mai rău; poate că l-ar fi prins în întuneric și l-ar fi tăiat. Și, apoi, cum era să-și părăsească, la ananghie, prietenul? Nu mai avu timp să se gândească, fiindcă o sticlă îl și lovi peste ureche, iar sângele îi inundă, cald, obrazul. A doua sticlă

nu-l nimeri și căzu pe pământul uscat, plin de colb, și se sparse, ceva mai încolo. Îl aștepta oare și cea de a treia sticlă? Se aruncă asupra celui care o ținea în mână și-l lovi, din toate puterile, în piept. Băștinașul căzu, dar se ridică de îndată și se repezi și mai furios la Voinilo. Ceilalți îl atacară pe la spate, lovind cu ură și mânie; îl mușcau cu dinții de urechi și strigau: „Get fack!” Pe Voinilo nu-l mai țineau puterile; se apăra, cât putea, de cei care-l atacau din față, dar simțea cum i se moaie picioarele și căzu lângă Manoli, care zăcea fără cunoștință. „Să murim în halul ăsta?!” se întreba el, așteptându-se de la noaptea aceasta la tot ceea ce ar fi putut aduce mai rău.

Își ridică destul de greu capul și, toropit, își dădu, totuși, seama că bătaia luase o altă întorsătură. „E posibil oare?” se întrebă el și, cu ultimele puteri, îl scutură pe Manoli. În întuneric, tinerii aborigeni gemeau și țipau, mai loveau încă, dar și primeau cu nemiluita. Cineva îi snopea pe cinste. Era un miner solid, musculos, care se amestecase în bătaie. Mai întâi îl apucă de păr pe cel mai înalt, îl învârti de câteva ori și-l aruncă drept în șanț. Ceilalți căutau să-l prindă pe miner de mâini, dar noul venit nu se lăsa, ba, mai mult, și cel de al doilea băștinaș nu întârzie să-l urmeze pe celălalt în șanț. Cei care rămăseseră încă în picioare se speriară și se retraseră, pas cu pas, spre restaurantul „Porumbelul de Aur”. Voinilo își reveni și-l ajută pe Manoli să se ridice.

— Vicenzo! strigă Manoli fericit.

Cei doi tineri băștinași se ridicară din șanț, priviră în jur rătăciți, neînțelegând ce se întâmplase cu ei, apoi o luară la fugă prin întuneric. Voinilo se bucură de întâlnirea cu Vicenzo, care-i salvase, nici mai mult, nici mai puțin, de la moarte. Uitase de rănile de la gât și de la urechi. Îl prinseră pe Manoli de subțiori și porniră, ușurel, spre casa de oaspeți de pe insulă. Se opriră o clipă pe pod și priviră spre port. Întunericul ascundea vapoarele,

dar Voinilo simțea că fratele său, Dame, se va întoarce chiar în noaptea aceasta.

Manoli vomă în iarbă, își șterse gura cu o batistă și, dintr-odată, se simți mai bine și-i zâmbi lui Vicenzo. Se lăudă, mai apoi, cum petrecuse o seară pe cinste împreună cu Voinilo, cum mâncaseră boierește și tocmai se întorceau de la „Porumbelul de Aur”. Pe drum el căută să-i facă să priceapă că grupul lor trebuia neapărat mărit cu încă un mușchetar, care tocmai trecuse examenul devotamentului, că până atunci nu prea dăduse el multe parale pe Voinilo și că nu-l acceptase ca pe un *fratello* egal cu ei și că sosise timpul să-și schimbe proasta părere.

— *Fratello mio*, continuă grecul, oamenii au slăbiciunile lor, iar Voinilo nu e nici mai rău, nici mai bun decât alții. Slăbiciunea lui sunt muierile bogate, ce putem noi să facem? zise el, ridicând din umeri.

— *Good, fratello, good*! zâmbi Vicenzo, îndemnându-l să intre în cameră…

Voinilo rămase afară, în fața casei patronului, și asculta țârâitul greierilor. Șoricarul țâșni de undeva și prinse să-l adulmece și să-i lingă sandalele și pantalonii. „Cretin mai e și câinele ăsta!” gândi furios Voinilo și-i trăsni o lovitură de picior în bot. Câinele schelălăi și fugi șchiopătând spre monumentul lui James Grant. Voinilo era în cumpănă: să meargă la Ana sau să se întoarcă și să doarmă cu frații săi? În cele din urmă se îndreptă spre înaltul *Norfolk pine* și își spălă la izvor sângele de pe gât și de pe față. Se așeză pe țeava tunului și privi spre largul oceanului. Departe, departe în întuneric, zări niște lumini slabe ca niște ochi de pisică. Își aduse aminte de seara când Ilia Hrăpărețul nu voise să-i explice cum se poate fura fără să ucizi. Simți un tremur în tot trupul și amintirea îl înfricoșă.

Se ridică de pe tun și se îndreptă spre Thirroul Eagle. Culcate, prin livezi, vitele rumegau.

Deodată se pomeni lângă mormântul lui Ilia și teama îi îngheță sângele în vine. Dar simți din nou câinele care, supus, îi lingea sandalele! „Tâmpitul!” gândi tânărul și-l mângâie pe cap.

Se întoarse, dădu târcoale prin fața intrării casei patronului, trecu chiar pe la fereastra doamnei, dar nu o strigă. Își șterse cu batista sângele care încă îi mai curgea de la gât și scuipă nervos în iarbă. Tinerii băștinași îl loviseră bine, din față; îi spărseseră buza de jos și acum își dădu seama că-l durea. Era într-o mare dilemă: nu avea curajul să ia o hotărâre. Nici la *hostel* nu mai era vreo fereastră luminată, în afară de a italienilor; probabil că Vicenzo îi îngrijea și-i pansa lui Manoli rănile. Se gândi să intre la ei, dar, cum ajunse la ușă, i se făcu frică. Se simțea paralizat la gândul că Vicenzo l-ar putea întreba cum de nu fusese în stare să-i bată singur pe derbedei. De teama de a nu se mai simți încă o dată umilit, ieși nemulțumit și se îndreptă spre monumentul lui James Grant. Câinele îi luase urma, dar Voinilo nu mai putu suporta pe acest martor al neputinței sale și-l lovi, în coaste, cu sete. Și, în timp ce bietul animal urla de durere, fugind să se ascundă în spatele tunului, Voinilo își aruncă batista în iarbă și se îndreptă spre casa de oaspeți, la frații săi. Ușa nu era încuiată și el se strecură iute printre paturi. Lumina fusese uitată aprinsă și el putu să-și vadă frații cufundați într-un somn adânc. Dame, frânt de oboseală, dormea într-un maieu, cu gura deschisă. Goțe era culcat pe burtă și visa sigur ceva.

— Scoală-te, Goțe! Ei, scoală-te un pic! șopti Voinilo nervos, aplecându-se deasupra fratelui său și scuturându-l.

— A, ce e? sări Goțe. Deschise ochii cu greu și adăugă: Încet, încet, Dame doarme! A venit frânt de oboseală. Pe lângă asta, a mai avut și un necaz…

— Trebuie să-ți spun ceva! Vino, hai să ieșim! îl rugă Voinilo.

— Lasă-mă, Voine, să dorm! O să-mi spui tu mâine.

— Scoală-te! Nu pot să aștept până mâine.

— Bine, bine, te ascult aici, dar vorbește mai încetișor.

— M-am hotărât să mă însor, asta el spuse tânărul.

— Pentru asta m-ai trezit? Nu e rău! Dar nu cumva ești prea tânăr? N-ar fi rău să te mai gândești, zise Goțe, punând, din nou, capul pe pernă.

— M-am hotărât să-mi croiesc o viață mai bună! Nu mai merge astfel, o să ajung de râpă. Așa că o să mă însor! exclamă Voinilo cu strângere de inimă.

— Bine, bine, însoară-te, drace, dar acum lasă-mă să dorm! Odată și odată fiecare e dator să se însoare, dar gândește-te bine, așa cum te-am rugat, și nu te grăbi, mai spuse Goțe, trăgându-și cearceaful peste cap.

— Frați proști! Mereu am avut parte numai de sfaturi tâmpite de la voi! strigă Voinilo furios, stingând lumina și trântind ușa în urma sa.

Intrând în baie, se opri în fața oglinzii: avea părul vâlvoi, bine scărmănat de tinerii aborigeni, ceea ce îl enervă și mai tare; luă un pieptene și începu să se ferchezuiască. Fața îi era curată, ceea ce îl mai liniști puțin, dar se enervă din nou văzându-și buza crăpată. Luă dintr-un sertar o cremă, își acoperi rana, apoi își privi în oglindă și celelalte răni de la gât, dar nu văzu decât niște zgârieturi roșii, care, își zise el, vor dispărea în câteva zile dacă se va doftorici cu niște oțet și alifii. În vreme ce se ungea grijuliu, mângâindu-și pielea gâtului, își atinse rana de la ureche. Turnă puțină loțiune de după ras și se privi, în cele din urmă, mulțumit în oglindă. Era clar ca bună ziua că avusese noroc, fiindcă, în încăierare, bețivii ăia puteau să-i pocească rău de tot frumosul chip.

Apoi se dezbracă și intră sub duș. Își făcu bucuros un masaj cu ohuri dulci de plăcere. Aruncă buretele, luă un prosop mare, se opri în fața oglinzii și începu să-și șteargă, pe îndelete, broboanele de apă de pe piele. În sfârșit, își puse alte haine, curate, și se îndreptă spre casa patronului. Se apropie de fereastra în spatele căreia dormea doamna Ana și, ca un motan, începu să zgârie la geam. Se chinui astfel multă vreme, dar din odaie nu-i răspunse nimeni.

— Ana! începu el s-o cheme și sângele îi clocotea în vine.

— Ce vrei la miezul nopții? întrebă, în sfârșit, un glas.

— Deschide-mi, Ana! șopti Voinilo.

— Știi bine că nu pot, răspunse Ana, crăpând fereastra.

Voinilo se îndreptă hotărât prin iarbă spre casa ruinată a lui James Grant. Ana încercase la început să se eschiveze, explicându-i că Jimmy dormea în camera de alături și putea s-o audă ieșind. Îl rugă să fie, de data asta, înțelegător, dar Voinilo îi spuse supărat:

— N-am nevoie de o femeie fricoasă! și plecă în întuneric.

— Ce rău ești, zise ea.

Închise fereastra, aprinse veioza, numai cât să-și ia pe ea capotul de mătase, și ieși pe furiș.

Nu trecu mult și, împreună, se apropiară de zidul plin de pânze de păianjeni, care, sfâșiate, li se lipeau de fețe, și se îndreptară către șemineul vechii case. O forță nebună clocotea în tot trupul tânărului, care gâfâia ca un taur obosit.

Totuși, cu toată frumusețea și bucuria clipei pe care o trăia cu doamna, lui Voinilo nu-i ieșea cu niciun chip din cap sfatul pe care i-l dăduse Ilia Hrăpărețul la coborârea din *jumbo-jet*. Dacă Jimmy Șarpele ar fi făcut prostia să se arate din întuneric, l-ar fi ucis cu ghiuleaua tunului domnului Jenkins.

Capitolul optsprezece

Cu puțin timp înainte ca soarele să-și deschidă pleoapa, când numai deșertul se împurpurase de rumeneala zorilor, Vicenzo și Goțe urcară în camioneta doamnei Ana și plecară spre Cook Point. La capătul podului, în apropiere de Double Bay, văzură un bătrân pionier al West Austului, zdrențăros, șezând pe un buștean putred și privind prostit spre largurile oceanului. Strada principală a orașului era pustie, magazinele și cârciumile tăceau închise. La ceasul acela din zori un vânt de sud-est ridica nisipul prin curțile caselor și-l împingea, în valuri mici, pe străzile năpădite de gunoaie.

Începea o nouă zi, împovărată de aceeași zăpușeală sufocantă și de aceeași umezeală ca și ieri; aceiași nouri, ca niște bureți, luminos-întunecoși, se târau pe cer. Jos, în port, macaralele lucrau fără odihnă la încărcarea vapoarelor cu minereu. Zgomotul mașinilor, amestecat cu bubuiturile de la vanele topitoriei, ajungea până în strada pe care grăbea vechea camionetă.

Vicenzo și Goțe ieșiră din oraș; ținură o vreme dreapta, în direcția vilelor patronilor, apoi o luară brusc la stânga și, după ce trecură de niște hangare, se pomeniră în câmp. Lăsară în urma lor cele câteva sute de barăci mici și dărăpănate, în care locuiau pensionarii, și se îndreptară imediat spre răsărit, de unde se ivea soarele. Goțe se frecă, somnoros, la ochi; nu dormise bine și era nervos. Vicenzo conducea atent și nu scotea o vorbă. Încă puțin, și mașina coti spre nord-est, părăsind drumul asfaltat; mergeau de acum pe un drumeag de pământ roșu, uscat, năpădit de o iarbă pârlită de arșițe. Insectele zburau lovind parbrizul mașinii; savana se trezea în țârâitul greierilor; doi canguri ridicară capetele la auzul motorului; apoi și soarele urcă deasupra ierbii, luminând orizontul. Departe,

în savană, ardeau eucalipții, și fumul lor se înălța spre cer, răspândind un miros greu, de smoală.

— Ce ne mai trebuia nouă și povestea asta?! zise Goțe cu tristețe.

— Trebuie să ne obișnuim! răspunse scurt Vicenzo.

— Azi nu mă simt prea bine, *fratello*, se tângui Goțe.

— Sus dovleacul! îl îmbărbătă italianul.

Mergeau astfel de aproape o oră, când la orizont se ivi un soi de așezare formată din corturi, din caroserii de autobuze vechi și din simple colibe din împletituri. Deasupra așezării se sumețeau vreo cinci eucalipți înalți, dintre care unul avea crengile uscate, cafenii. Deodată drumul se bifurca: unul mai larg o lua spre răsărit, spre pustiu, celălalt ducea spre așezare. Vicenzo frână la răspântie, privi inscripția în engleză de pe un panou de lemn; deschise ușa, scuipă și citi:

Albilor care intră în această rezervație, numită Meekantharra, statul West Aust nu le garantează securitatea!

Citind avertismentul, Vicenzo mai scuipă o dată, își potrivi pălăria și zise printre dinți:

— Izmene pe călător! și porni camioneta în această direcție.

Ajunseră repede, printre colibele și caroseriile ruginite, pe un soi de arie de pământ bătătorit de jocurile nebunești ale copiilor. Goțe rămase cu gura căscată în fața priveliștii: grămezi de gunoaie, de sticle de bere și de cutii goale de conserve tronau în mijloc. De crengile eucalipților spânzurau o mulțime de frânghii care susțineau pânzele unor hamace și leagăne, iar dedesubt se vedeau paturi vechi de campanie, deteriorate. Copiii dormeau în leagăne, iar femeile cu părul murdar, în paturi. Camioneta opri în apropiere, stârnind un mic nor de praf, dar nu trezi pe nimeni. „Femeile sunt bete, ca de obicei”, gândi Goțe sărind din mașină lângă Vicenzo, care examina,

din priviri, terenul. Dintr-un hamac se îți un cap de copil, jegos și speriat, dar se ascunse imediat în spatele pânzei. Sus, pe creanga de care era legat hamacul, croncănea o pasăre neagră; după ce se ușură, fâlfâi, pierzându-se undeva în iarbă.

Vicenzo se întreba dacă n-ar trebui să trezească femeile. Goțe îl trase de mânecă, îndemnându-l să le lase în plata beției și a somnului, apoi arătă cu mâna în direcția colibelor și a caroseriilor de autobuze, din care apăreau picioarele țepene, murdare, vinete și arse de soare ale bărbaților, care dormeau culcați de-a dreptul pe jos. În această liniște matinală se auzea doar sforăitul bătrânilor aborigeni beți, iar din când în când gemetele celor ce visau. Vicenzo își cam pierduse răbdarea și nu știa ce să facă: să strige ca să-i trezească sau să mai aștepte. Își ridică pălăria ca să-și șteargă sudoarea de pe frunte, apoi și-o așeză, nemulțumit, la loc. Era gata să deschidă gura și să strige, când auzi venind de undeva un cântec surd, înăbușit. Porniră spre cea mai depărtată colibă, care era aproape ascunsă în nisip, de unde venea glasul. Sub acoperișul din tablă ruginită și coji de copac dădură nas în nas cu patru tineri care cântau, puteai spune, fiecare pe limba lui. Erau goi până-n brâu, în rest aveau niște pantaloni de pânză, rupți; păreau îndârjiți și puteai citi pe chipurile lor pline de semne că nu dormiseră de ajuns. Aveau părul lung, încâlcit, ochii roșii, bulbucați, buzele uscate și pline, la colțuri, de spumă. Urlau ca niște câini într-o noapte pustie, apoi, bătând tacturi repezi, mimau un soi de durere și de revoltă și, astfel, spumegând, sleiți de oboseală, își goleau sticlele cu bere caldă. Cel mai înalt îi zări primul pe noii veniți: îi rămase berea în gât și luă poziție de atac. În aceeași clipă se ridicară și ceilalți de pe pământul roșu și bătătorit, cu sticlele în mâini.

— Unde este Alen? întrebă Vicenzo.

— Care Alen? se miră cel înalt, după ce aruncă o privire spre împrejurimile adormite.

— Alen! îi strigă Vicenzo furios în ureche.

Tinerilor li se făcuse frică, își dădură seama că au de-a face cu uriașul de ieri-noapte care-i stâlcise în bătaie. Începură să-și legene, mai potoliți, sticlele, gata totuși să lovească la nevoie. Cel mai înalt își veni în fire înaintea celorlalți, dar, pentru a mai prinde curaj, mai trase un gât de bere.

Atunci, din coliba vecină, ieși un bătrân cu părul alb, puțin chel din cauza cine știe cărei boli; avea ochii bulbucați, buzele albastre și crăpate, mâinile lungi, uscate și fără vlagă. Purta niște chiloți scurți, pătați de grăsime, din care îi ieșeau, ca niște țepușe, picioarele slabe, pârlite de soare și pline de varice, pe care și le mișca anevoie. Cel ce-i zâmbea în colțul gurii prietenului din Philip Island, care, cu vreo opt luni în urmă, îl scăpase, să nu fie linșat, din mâna metalurgiștilor, în fața restaurantului „Morava”, era chiar Alen. Se opri o clipă în prag, apoi intră sub acoperiș.

După ce se salutară, Vicenzo îi spuse pricina vizitei sale atât de cu noaptea în cap. În ajun, niște tineri din Meekantharra se purtaseră obraznic lângă Double Bay. Ba, mai mult, îl stâlciseră în bătaie, fără niciun motiv, pe prietenul lor Manoli, care se alesese cu o rană de toată frumusețea și cu o comoție cerebrală, și, sigur, nu va mai putea, cel puțin o săptămână, să lucreze. Vicenzo înșirui furios toate aceste lucruri, arătând cu degetul spre tinerii beți, spunând că nu vedea rostul faptelor lor. Rostea cuvinte ca: *uman, frățesc, salvare*, din pricina cărora lui Alen i se zbârlise părul; totuși, ca gazdă și șef al Meekantharrei, se arătă politicos, ascultându-și cu luare-aminte prietenul. Dar deodată, nemaisuportând, izbucni, luându-le tinerilor apărarea. Mai înainte însă atinsese cu degetul pieptul lui Vicenzo și, cu un glas tremurător și plângăreț, spusese: „*Listen, mate*!”

Atunci tinerii începură să strige și să-i ceară șefului tribului să nu se mai umilească, dar Alen îi potoli și pe ei:

— Ieri copiii mei au călcat cu stângul! zise el într-o engleză stricată. Oamenii de pe „Cardiff City” sunt vinovați, nu ei. Tinerii au dat ajutor la încărcatul sacilor și cutiilor cu mărfuri scumpe și s-au chinuit până la apusul soarelui, dar bosul, la urmă, i-a lăsat fără banii promiși. În loc să le dea paralele, așa cum se înțeleseseră, adăugă Alen furios, le-a azvârlit în nisip câțiva dolari și, pe deasupra, a mai și țipat la ei. Și nu numai atât! continuă bătrânul. Marinarii ăia răi au pus mâna pe ei și i-au bătut de le-au scos untul. *Listen, mate*? Nimeni nu le-a sărit în ajutor! Copiii mei au suferit ieri nevinovați, adăugă Alen cu o voce plângăreață. Toți cei de pe vapor și din port s-au distrat. Din cauza asta tinerii s-au supărat pe oamenii albi. S-au îmbătat și apoi le-a trecut prin cap să se răzbune!

— E urât ce-au făcut marinarii, și totuși cine le-a dat copiilor tăi dreptul să atace mineri cinstiți care n-aveau nimic de împărțit cu ei?

Alen îi răspunse că el nu încuviințează fapta lor și, chiar astăzi, îi va pedepsi, lăsându-i până mâine nemâncați.

— Dar, cu mâna pe inimă, recunoaște că sunt pedepsiți de două ori!

— Poate! strigă italianul. Lumea e plină de indivizi murdari și risipitori, dar viitorul ei trebuie apărat, și oamenii cinstiți să trăiască în siguranță. De data asta îi iert, zise el plecând, dar dacă vor mai îndrăzni să-mi mai atace, din senin, vreun prieten, pot să fie siguri că-i voi omorî cu mâna mea!

Alen surâse, ca și cum n-ar fi dat nicio crezare amenințării lui Vicenzo. Îi atinse din nou, plin de respect, pieptul păros și-l rugă să nu se supere, totuși, atât de tare.

În tot acest timp Goțe urmări cum se trezește rezervația. Din colibe ieșiră cam vreo cincizeci de inși goi, urduroși și mahmuri, se apropiară de ei și ascultară morocănoși. Unii se așezară pe iarba

îngălbenită și continuară să bea bere caldă și stricată.

Vicenzo și Goțe îl salutară pe Alen și se îndreptară spre camionetă, în jurul căreia se îmbulzeau copiii goi și murdari ai tribului. Pe maidan, deasupra gunoaielor, niște găini albe ciuguleau de zor. Femeile se treziseră și ele și picoteau într-un peș, privind nepăsătoare mașina. Goțe se bucură zărind printre ramuri câteva capete mici care se iteau din hamacuri; le făcu un semn cu mâna, așteptând câteva zâmbete, dar copiii se legănau posaci și nu mai puțin fricoși, ca și cum ar fi simțit deja, în preajmă, pericolul pe care-l aduceau cu ei acei oaspeți. Apoi camioneta lăsă în urmă un nor de praf cenușiu și, peste un sfert de oră, se aflau pe asfalt.

— Crezi că era necesară toată povestea asta? întrebă Goțe.

— Nu știu nici eu, *fratello*, răspunse Vicenzo, ridicând mirat din umeri.

Într-un fel se simțeau și ei vinovați din cauza mizeriei pe care o văzuseră în rezervație. Acești oameni mureau de foame în propria și bogata lor țară, umiliți, chinuiți, batjocoriți și închiși în ocoluri ca vitele. Mereu nemulțumitul Goțe luă, chiar atunci, hotărârea să se întoarcă în Europa, la casa lui, peste cel mult cinci săptămâni. „De ce să continui să-mi murdăresc eu obrazul în West Aust? De ce să iau, într-un fel sau altul, parte la aceste crime?” se întreba el.

Soarele dogorea chinuitor, dar orașul abia acum era în plină fierbere. Din hangarele de tablă ieșeau, făcând un zgomot îngrozitor, marile buldozere vopsite în galben, iar jos, spre topitorie, camioanele alergau nebunește. Cârciumile își deschideau ușile, barmanii își așteptau, somnoroși, bețivii. Spre poștă se îndreptau marinari cu scrisori murdărite în mâini, iar peste drum ghișeele băncilor erau încă pustii.

Camioneta se opri pe trotuarul plin de praf din fața „Magnoliei”, iar Vicenzo îi propuse lui Goțe să se despartă; acesta îl privi mirat; nu prea-i surâse ideea, dar își șterse sudoarea de pe gât, își aranjă pălăria și coborî din mașină.

— Nu mergem împreună la Planne? întrebă el.

— Nu, zise Vicenzo hotărât. Mai rămân în Cook Point vreo două ore, să pun la punct o treabă care nu suferă amânare, și apoi am să mă întorc cu mașina pe insulă. O să mă grăbesc să prind marfarul pentru Planne. Scoatem noi la capăt norma, *fratello mio*, fii sigur, încercarea moarte n-are! surâse Vicenzo. Și-i șopti la ureche: Sus dovleacul!

Goțe se îndreptă cu strângere de inimă pe drumul în pantă spre port; sări într-o barcă rapidă care porni imediat. În răstimp își aduse aminte de Voinilo și de discuția avută cu el la miezul nopții. „Auzi, să se însoare! De ce o fi atât de grăbit să se însoare cu o femeie măritată? O face ca să scape de mizerie sau fiindcă îi unește, cu adevărat, o mare dragoste?” se frământa Goțe. „Ce fel de femeie e și această doamnă Ana? Doamne, cum se vor termina toate astea? Numai de nu l-ar ucide pe frate-meu careva!”

Ajunse la Planne chinuit de gânduri, fără niciun chef de muncă. În cele din urmă luă în mâini picamerul și, mușcat de țânțari și de muște, sfărâmă minereul până când simți că-și dă duhul.

La „Magnolia”, Vicenzo bău în picioare o bere rece; rămase puțin rezemat într-un cot la bar privindu-i cu tristețe pe bețivii care luaseră, deja, cu asalt mesele. Din obișnuință își aranjă într-o parte pălăria, în timp ce răspunse la o întrebare pusă de barman; transpirat tot ieși din local și urcă în mașină. În fața poștei îl zări pe Dame în compania lui Ikeda și a lui Noma; nu opri, dar îi salută cu mâna, trimițându-le un zâmbet călduros. În apropiere de „Porumbelul de Aur” frână. Se afla în mahalaua din nordul orașului Cook Point, care

avea un hotel mizerabil, două băcănii cu fațade coșcovite și restaurantul chinezesc. Dar acolo, în apropierea pieței Koteslowe, în golf, se înălța motelul „Chez Nathalie”. Clădirea era dintre cele mai noi, construită cu gust, împodobită cu cărămidă roșie, englezească. Patroana, grăsuna doamnă Nathalie, supraveghease ea însăși zidarii, chiar din luna martie, când fuseseră turnate fundațiile, și până nu demult, când motelul își deschise porțile. În tot acest răstimp locuise în hotelul învecinat. Se vorbea că nu ea ar fi stăpâna acestei case de plăceri, ci că investițiile le făcuse Jimmy Anghelov, zis Șarpele, și că franțuzoaica îi servea doar de paravan, lucrătură în stil mare – ce mai încolo și-ncoace – dar Vicenzo nu știa întreg adevărul. Casa „Chez Nathalie” avea șapte apartamente separate, care puteau fi folosite de către celibatari în schimbul unor chirii grase.

Vizitatorii treceau mai întâi prin mica grădină tropicală din fața motelului. Scările duceau direct spre fiecare apartament, care era format dintr-un antreu, un salon, o mică bucătărie, baie și, desigur, câte un dormitor, cu un frumos pat franțuzesc și tablouri hazlii pe pereți. Confortul avea darul să le gâdile clienților simțurile: găseai berea în frigiderul din antreu, te întindeai pe pat și erai numai bun să tragi un pui de somn, dar picoteala îți trecea cât ai bate din palme; te trezeai, în fiecare apartament, servit de câte o tinerică frumoasă. Vicleana doamnă Nathalie, sau mai bine zis Jimmy Șarpele, învârtise după plac legile din Cook Point, plătind taxe reduse, chipurile pentru servicii hoteliere, și în schimb storcea sume uriașe din această casă a plăcerilor clandestine.

Pentru majoritatea minerilor, marinarilor și mai ales a metalurgiștilor de la topitorie, „Chez Nathalie” însemna idealul, țelul de neatins, pentru că plata zilnică a pensiunii se ridica la o sută de dolari. Astfel, cel mai ades, aici veneau ofițerii de pe vase și inginerii companiilor miniere, care-și

puteau permite luxul câtorva zile de plăceri. Doamna Nathalie știa cum să-și primească oaspeții și cum să le împlinească toate dorințele, apoi să-i facă să scoată cât mai mulți bani din buzunar. Și, de obicei, oaspeții nu aveau de ce să se plângă; dimpotrivă, căutau prilejuri să se mai întoarcă la motel. Cereau adeseori, prin telegrame, expediate direct de pe vapoare sau de la exploatările miniere, să li se rezerve camere. „Chez Nathalie" dispunea așadar de șapte apartamente și de tot atâtea tinere în serviciu, iar la Cook Point ancorau săptămânal până la cincizeci de nave transatlantice, nemaipunând la socoteală faptul că prin oraș mai treceau la vreo două sute de ingineri minieri. Cei care nu ajungeau să tragă la motelul doamnei Nathalie se îndreptau, groaznic de decepționați, spre micile moteluri și hoteluri, îmbătându-se ca nebunii. Astfel se înfundau prin cârciumi murdare și vorbeau cu invidie despre frumusețile motelului din golf. Îi înjurau pe norocoșii care reușiseră să se strecoare în apartamente și să petreacă în brațele fetelor. Vicenzo îi auzise de atâtea ori pe marinarii italieni vorbind despre felul cum se petrece în aceste apartamente, încât știa deja că tinerele femei aparțineau tribului Tai din Indochina, siameze vestite prin frumusețea lor, și că doamna Nathalie le cumpărase ca sclave de la niște americani, iar acum le vindea pe bani grei.

Vicenzo apăsă pe soneria unei uși de serviciu de la parter. Aștepta privind spre ocean; văzu o corabie cu pânze plutind solitară. Mai sună încă o dată și atunci auzi o voce de bărbat venind din grădină, care-l întrebă ce dorește! Îi răspunse că vrea să vorbească personal cu doamna Nathalie. Dacă se interesa cumva pentru vreun apartament, îi zise vocea fără chip, pentru astă-seară nu mai era nimic liber. Dar Vicenzo repetă enervat că vrea să stea de vorbă cu patroana și se întoarse spre grădină pentru a-l vedea pe cel care vorbea.

— Atunci trebuie să aștepți, zise vocea.

— De ce? întrebă Vicenzo nerăbdător.

— Doamna doarme încă! i se răspunse.

Și totuși ușa se deschise și Vicenzo se trezi în față cu zâmbetul grasei, dar mereu impecabil îmbrăcatei doamne Nathalie.

— Din nou dumneavoastră? zise ea, întinzându-i veselă mâna. Nu v-am spus, încă de ieri, că nu mai am apartamente libere?

— *Si, Madame*, răspunse Vicenzo. Dar eu mă interesez pentru mâine.

— Pentru mâine? întrebă mirată Nathalie. Pentru mâine s-ar putea. Ofițerul de pe „Cardiff City" a anunțat că pleacă! Nu este exclus ca domnul de pe „Kristin Broving" să plece și el. Mai treceți mâine dimineață, aranjăm noi cumva, zise doamna, vrând să închidă ușa.

— Se poate plăti acum? întrebă Vicenzo.

— Să plătești? exclamă ea veselă, și chipul gras se lumină de un surâs. Se poate plăti, domnule, și atunci veți avea o rezervare sigură pentru mâine.

— Poftiți, *signora*, zise Vicenzo, întinzându-i două bancnote a câte cincizeci de dolari.

— *Monsieur*, pentru mâine e mai scump cu zece dolari, se scuză ea, râzând fără nicio rușine. Mâine va fi cel mai greu să-i mulțumim pe oaspeții motelului! Ați uitat ce zi este mâine?

— Nu știu, doamnă, zise Vicenzo.

— O, Doamne, mâine e sărbătoarea vinului, Monsieur.

— A vinului? se miră Vicenzo. Cine bea vin aici?

— Mâine toată lumea va bea vin! surise doamna. E sărbătoarea minerilor din sudul Europei. Târg mare!

— Nu știam, zise Vicenzo, dându-i încă zece dolari, dar își aduse imediat aminte de festivalul de anul trecut.

— Da, asta e o sărbătoare de nebuni, domnule! izbucni în râs Nathalie. Mai înainte de a se retrage,

adăugă: Ei, *Monsieur*, mâine, la prânz, mergeți direct în apartamentul numărul șase.

— *Good*, doamnă, *good*! răspunse Vicenzo îndreptându-se spre restaurantul „Porumbelul de Aur”.

Era aproape amiază. O zăpușeală sufocantă cuprinsese orașul. Lângă poștă, Vicenzo îl întâlni din nou pe Dame și opri să-l salute. Ikeda și Noma schimbau banii la bancă, iar Dame îi aștepta afară și se enerva. Cum dădu cu ochii de Vicenzo, îi și strânse bucuros mâna și-l întrebă cum mai merge munca în minele de la Planne.

— Nu prea grozav, răspunse italianul și-l întrebă cum o duce pe vapor.

Dame răspunse că se aștepta să fie mai rău, așa că socotea că nimerise bine pe „Kohwa-Maru”. Despre despărțirea de Ilina nu pomeni nimic, în schimb începu să pălăvrăgească despre marile orașe portuare. Atunci Vicenzo își dădu pălăria pe ceafă și, urcând la volan, spuse că îi pare rău, dar e obligat să se grăbească, să mai ajungă și la Planne. Râzând, adăugă că-i mai rămâne să încerce să-și facă și norma zilnică, lucru ușor de zis, greu de făcut.

— Cred că Goțe te va ajuta, dacă e acolo! spuse Dame.

— Da, da, e la Planne. A plecat cu o barcă de dimineață, ca de obicei, *friend*. Curând vom fi împreună!

Dame privi spre soarele care pârjolea, cu mâna streașină la ochi; se întoarse spre Vicenzo și spuse:

— Atunci, bine, grăbește-te la tren! Sper să-ți faci norma! Pe diseară! Văd că și pe mine mă așteaptă prietenii, adăugă el, îndreptându-se spre bancă.

— Și „Kohwa-Maru”? întrebă din nou Vicenzo în englezește.

— Îl încarcă cu minereu! zise Dame, arătând spre port. Uite-l acolo, jos, lângă „Iron Dampier”.

— N-o să plecați înainte de amiază, nu-i așa?

— Cu siguranță că nu. Numai mâine la prânz! Vom petrece împreună la târg, *fratello*. Se va bea vin, ehei! Voi mergeți mâine la lucru? întrebă el de departe.

— Sărbătorim și noi ziua vinului! *Ciao*![60] strigă Vicenzo vesel și, aranjându-și într-o parte pălăria, apăsă pe accelerator.

Puțin după aceea trecu de Double Bay, apoi podul și ajunse în fața casei patronului. Pe pajiște, peste drum de Thirroul Eagle, păștеau vitele și caii, iar în partea cealaltă a insulei, lângă monumentul lui James, Vicenzo întâlni șoricarul. Sună la ușă și așteptă ca Ana să-i deschisă. Își privi ceasul; era puțin neliniștit din cauza întârzierii. Dacă nu-și va face norma la Planne?

Ana apăru în ușă, bine dispusă, îmbrăcată într-o rochie ușoară, decoltată, din pânză indiană. Îl privi pe Vicenzo cu ochi mulțumiți, țuguindu-și buzele într-un surâs.

— Vino să bei o cafea! E și Voinilo în salon. Vii? îl îndemnă, politicoasă, Ana.

— Sunt grăbit, nu mai am timp! răspunse Vicenzo, înapoindu-i cheile mașinii. Apoi întrebă: Ana, vrei să te mai uiți din când în când la Manoli? Știi, până mă întorc, s-ar putea să aibă nevoie de ceva.

— Ce întrebare! strigă veselă doamna. Dar grecul este aici, în salon! A mâncat deja, iar acum își bea cafeaua! De ce nu intri puțin? Doar ești eroul lor!

— Erou? întrebă Vicenzo neîncrezător.

— Da, un adevărat erou! Mi-au povestit ce s-a întâmplat aseară. Ei zic că i-ai salvat de la mai rău. Sălbaticii ăia puteau să le spargă, cel puțin, capul. Intră numai o clipă, să-i vezi, dacă tot i-ai salvat, îl îndemnă Ana, luându-l duioasă de mână.

— Mă grăbesc, doamnă, mă grăbesc cu adevărat, se apără Vicenzo. Și întrebă, dus pe gânduri: Manoli s-a ridicat deja? De ce nu stă liniștit în pat? Nu ține deloc la sănătatea lui?!

— În pat? râse Ana. Și tu te-ai temut pentru el? O, Doamne, și-a revenit repede. Îl doare puțin capul, dar din atâta lucru nu se moare! Nu-i așa?

— Cred că dacă ar asculta sfaturile doctorului, s-ar însănătoși mai repede, doamnă! Dar nu mai e nimic de făcut dacă nu vrea să asculte, zise italianul.

— Pot să te întreb ceva, Vicenzo? Ai putea să-mi dai vreun sfat în ceea ce mă privește? întrebă Ana.

— Nu e ușor, doamnă! surâse el. E greu să dai sfaturi unei femei inteligente.

— O, dar sunt tare neliniștită! Tu știi proiectele noastre, ale mele și ale lui Voinilo? întrebă Ana.

— Cred că știu tot atâta cât Goțe, zise Vicenzo îngândurat, vrând să plece.

— Mă condamni? Nu-i așa că mă condamni?

— Nu, doamnă, socotesc că e ceva normal! răspunse Vicenzo.

— Tu spui asta ca să mă afunzi și mai rău în păcat? întrebă Ana.

— Nu, doamnă. Cu Jimmy nu se poate trăi. Din cauza asta gândesc așa, pe cuvânt de onoare, nu văd nimic de condamnat.

Vicenzo își privi încă o dată ceasul și zise că trebuie neapărat s-o ia din loc dacă mai vrea să prindă marfarul. Ana îl urmări cu ochii săi prietenoși, în vreme ce el dispărea spre Double Bay. Când, în sfârșit, se întoarse în salon, Manoli și Voinilo spuneau glume din Balcani și se prăpădeau de râs. Tânărul întrebă hohotind:

— Deci așa, dezbină și stăpânește! Crezi că Bizanțul și-a pierdut ascuțimea de spirit?

Capitolul nouăsprezece

„Uite că s-a făcut ziuă și frații mei încă dorm”, își zicea în gând Voinilo, privindu-se în oglinda de la baie. Bucuros că rănile de la ureche și de la gură îi erau pe vindecate, își aduse, iarăși, aminte de frații săi. „Las’, să-și odihnească bietele trupuri, doar e sărbătoare!” Intră sub duș, se spălă îndelung și se întoarse în fața oglinzii. „Trebuie să arăt bine, în curând am să încep viața de familie. Numai că lucrurile sunt cam încurcate; nu prea îmi vine să mă căsătoresc nici la biserică, nici la primărie, își zise el, îndrăgostit de propriul său chip care-i zâmbea din oglindă. Ei, da, fiecare zi își are ciudățeniile ei!” Se parfumă cu un spray, iar după ce se bărbieri, își întinse pe față o cremă specială pentru îngrijirea pielii. În vreme ce se pieptăna, își aduse din nou aminte de frații săi. „Nu mai e nimic de făcut: robi sunt, robi au să moară! Curând drumurile ni se vor despărți.” Voinilo se hotărâse deja să-și trăiască altfel viața. „De ce și cui să-i fiu eu rob? Pentru dolarii ăștia împuțiți, storși din munca la exploatările miniere și patronilor ăstora gălbejiți, cărora nu le mai ajungi nici cu prăjina la nas? Dumnezeu să mă ierte, dar de trăit nu trăiești pe lume decât o singură dată și problema are o singură necunoscută: ce să alegi – adevărul sau minciuna? Omul doar nu e făcut ca să sufere, ci să-și trăiască plăcerile vieții. Frații mei au să moară de gât cu visele lor”, își zise mai apoi cu gândul la întâmplările din ziua trecută. Dar ce se petrecuse în ajun? Nimic deosebit. Goțe se întorsese ieri de la Planne, mort de oboseală, sleit și nervos. Îl ajutase pe Vicenzo să-și îndeplinească norma: datorie prietenească. „Da, era atât de obosit, încât în ochi i se putea citi durerea și disperarea. Se perpelea fără să știe nici el de ce. Pe cuvânt dacă știe din ce cauză! își zise tânărul. De ce, ca răsplată

a muncii lui, să nu poată să le mângâie copiilor mâinile? De ce să nu facă dragoste cu femeia lui atunci când arde de dorință? Are oare vreun sens o astfel de viață? Pe cuvânt că nu are! trase concluzia tânărul, îndepărtându-și crema întinsă pe față. Și Dame, ieri? În ceea ce-l privește, părea că ar duce-o mai ușor. Pe vas nu prea avea mare lucru de făcut, numai că el, acum, suferea din pricina divorțului despre care îl anunțase Ilina. De acum încolo viața o să-i întindă numai lațuri, își zise Voinilo. Mările sunt neliniștite, patronii își încarcă peste măsură vasele și, astfel, marinarii își riscă mereu pielea. Dacă ieri Dame nu avusese cine știe cât de muncă, fiind într-un fel de repaos, asta nu însemna că mâine sau poimâine nu-și va blestema până și laptele pe care l-a supt de la maică-sa".

Dar ce se întâmplase aseară cu Dame? Trecuse pe la șefii lui de pe „Kohwa-Maru", băuse, pe punte, un pahar de rom, îl salutase pe domnul Mikimoto, încrucișându-se cu el pe coridor, și nimic mai mult. Până la prânz trăsese o fugă, împreună cu Ikeda și cu Noma, prin oraș și intraseră la „Magnolia" și într-o cofetărie. „Astfel de zile sunt rare", mărturisise, mai apoi, Dame. Când se ridică ancora, când pornesc în larg, hoinăreala și odihna rămân doar niște frumoase amintiri. „Munca de marinar nu ascunde în ea nicio fericire. O plimbare pe mare, ei bine, e o plăcere, dar să fii și să rămâi marinar este un chin, se gândea Voinilo. Iată de ce e Dame disperat și tare amărât; de aceea nici Ilina nu mai vrea să-l aștepte!"

Și iarăși începu să întoarcă, pe față și pe dos, ziua din ajun. Ieri se petrecuse și cea dintâi neînțelegere între el și Dame. La vremea cinei reușise să-l fure de lângă prietenii săi, și acum îi părea rău. Japonezii mai rămăseseră încă puțin la „Magnolia", apoi se îndreptaseră spre vapor, fiindu-le somn. Luaseră și ei drumul spre „Porumbelul de Aur". Voinilo avea de gând să

discute câteva lucruri importante cu Dame. Acolo se petrecu însă ceva care avea să le schimbe viața și să le distrugă iubirea frățească pe care o purtaseră în suflet pe lungul drum al West Austului. „Cine știe dacă Dame va trage vreo învățătură din cearta asta? Se va lecui el oare, trezindu-se din aiurelile lui, sau o s-o țină tot așa?" se întrebă, iarăși, tânărul, stând în fața oglinzii. Fusese o ceartă în toată legea, dar, oricum, cinstit era să nu dea toată vina pe Dame: pentru o ceartă ca lumea e nevoie de cel puțin doi nebuni. Și ieri chiar asta făcuseră, se certaseră și se porciseră de parcă ar fi avut de împărțit averile lăsate moștenire de părinți. Dame se cam afumase și făcuse pe grozavul, dar, acum, tânărul își dădea seama că fiecare dintre ei își avea partea lui de vină. Amândoi cam săriseră peste cal și, ca urmare, ar fi trebuit ca amândoi să împartă povara certei. „Dame e un om sensibil și, sigur, i-a părut rău și s-a chinuit, până după miezul nopții, să dea geană pe geană", își zise Voinilo.

Și din ce se luaseră la ceartă? „Aproape din nimic, gândea acum tânărul. Chestii cu privire la moralitate." Lui Voinilo îi părea rău că nu se purtase așa cum se cuvine să se poarte un om mai tânăr, adică să-și plece urechea la sfaturile celor mai vârstnici, fiindcă, la urma urmelor, nu avea decât să facă, și pe mai departe, după cum îi era voia, ca și până acum. „Așa, Dame ar fi fost mulțumit, de, ca toți falșii moraliști", își zise tânărul.

Chiar în clipa aceea un val de căldură îi rumeni obrajii; sângele i se revoltase în tot trupul. La urma urmelor, cine era de vină pentru faptul că frații săi nu băgaseră de seamă că el crescuse, căpătându-și de acum dreptul să-și decidă singur viitorul? Să fi avut oare dreptate Dame, care se temea tocmai pentru acest viitor? Să nu-l creadă el oare în stare să-și rânduiască viața așa cum se cuvine? „Doar fiecare om are dreptul să-și caute propria-i stea! Și,

totuși, cum o fi mai bine să-ți rânduiești viața? Lăsând o femeie tânără în Europa și chinuindu-te la tropice în West Aust? La ce-i mai era de folos tristețea, nu?”

Aceeași întrebare i-o pusese, pe față, și lui Dame, ieri seară, la „Porumbelul de Aur” pentru ca, în cele din urmă, să nu fie de acord cu niciunul din sfaturile sale cu privire la viitor.

— Destul cu propovăduirile astea de rob, destul cu chinurile, ele aparțin trecutului și numai trecutului! strigase, la masă, tânărul.

Dame rămăsese cu gura căscată, îi pierise și pofta de mâncare și, de supărare, văzuse negru în fața ochilor. Atunci, Voinilo, părându-i rău de vorbele aruncate, se aplecase spre fratele său și îi spusese îmbrățișându-l:

— Ascultă, frate-meu, să nu-ți treacă prin minte cumva că aș fi nerecunoscător pentru grija pe care mi-ați purtat-o până când am crescut mare! Tu și Goțe mi-ați fost ca niște părinți, pe cuvânt de onoare! Dacă nu erați voi, sigur aș fi fost aruncat la gunoi! Să știți de la mine că toată viața nu o să pot să vă mulțumesc pe cât ați merita! Dar un singur lucru să nu uitați: nu vreau să trăiesc la fel ca voi! De la voi am tot auzit cum ar trebui să trăiesc, dar am învățat mai ales cum nu trebuie să trăiesc.

Atunci, Dame, simțind cum durerea îi cuprinde pieptul, îi răspunsese:

— Dacă filosofia asta îți va fi de folos la ceva, atunci nu ne rămâne decât să fim fericiți!

— Nu e nicio filosofie aici. Trebuie să reușesc, fiindcă nu-mi doresc nimic altceva decât binele. Ce alt gând poate să aibă omul decât acela de a reuși? Cine are nevoie de cei care se duc de râpă?

— E adevărat, Voine, dar dacă tu nu te-ai fi legat de Ana, poate că ai fi fost și mai norocos, îi răspunse Dame îngrijorat.

— De ce dacă nu m-aș fi legat de Ana? Cu ea se poate trăi fericit. Ai să vezi, frate! exclamase

tânărul.

— Să te audă Dumnezeu! Totuși eu cred că tu nu ești făcut pentru ea. Ana e o femeie cu experiență, adăugase Dame.

— Ce experiență? întrebase Voinilo supărat. Și ție ți-au umplut capul cu istorii despre aventurile Anei, ba cu Jimmy Șarpele, ba cu taică-său, ba cu măscăriciul ăla de Colleen de la turnătorie? Și pe tine te-au mințit?

Dame, surâzând răutăcios, îi răspunsese:

— De unde nu-i foc nici fum nu iese!

— Fumul iese din casa ta, frate, întoarce-te în Europa și stinge-l!

Atunci Dame întrebase:

— Ce vrei să spui, Voine?

— Nimic deosebit! Ție ți-a și luat foc pătura, lasă, că știm noi!

Dame, neînțelegând mare lucru, îl rugase să-i explice mai clar:

— Te gândești probabil la Ilina și la Teo?

Voinilo, ocolind subiectul, continuase:

— Ana e o femeie minunată, restul nu e decât minciună.

Dame oftase încurcat:

— Nu știi tu de ce sunt în stare femeile! Te vor duce de nas și-ți vor mânca tinerețile!

Atunci lui Voinilo îi trecuse prin gând să-l întrebe:

— Ce înseamnă pentru tine a-i fi cuiva credincios? Trupul omenesc trebuie să fie liber, el trebuie să guste plăcerile și fericirea! Nu vezi ce se întâmplă cu pielea de pe gâtul tău, de pe obraji și de pe mâini? Din pricina grijilor și a chinurilor ăstora de rob, în fiecare zi, te mai trezești cu câte un rid! Chiar nu vezi cum îmbătrânești și te urâțești? Atunci de ce să mă mai mir când propria ta femeie îți întoarce spatele? Ilina e o ființă și ea, are dorințe omenești!

Dame strigase furios:

— Ești nebun, bre, de legat!

Tânărul continuase calm:

— Eu m-am înțeles cu Ana să nu amestecăm trecutul cu viitorul. Fidelitatea nu înseamnă supunere oarbă. De ce ne-am înjuga, singuri, la o astfel de povară? Dar să fii sigur, mai mult o să țină căsnicia mea decât a ta!

— Ce tot spui tu, băiete? îl apostrofase Dame. Uite că nici tinerețea trăită împreună, nici copiii nu au fost de ajuns pentru a nu ni se duce căsnicia de râpă. În ceea ce vă privește, da, e cu totul altceva! Se pare că ție ți-a luat ochii bogăția, partea care i se cuvine ei din avere.

— O să avem și noi copii. Ana e femeie zdravănă, continuase Voinilo cu tremur în glas. Cât despre povestea aceea, cu tinerețea petrecută împreună, ești naiv să crezi că are vreo legătură cu fidelitatea sau invers. În ceea ce privește vorba pe care ai spus-o despre avere, să știi, mă simt jignit. Pe mine și pe Ana ne-a legat altceva, cu mult mai puternic decât tinerețea și decât averea. Și nu mi-e rușine să-ți spun că Ana e înnebunită după mirosul trupului meu! Trăim o adevărată desfătare, Dame, șoptise el, parcă temându-se să nu-l audă cineva.

— Da, numai că desfătarea asta poate fi o profesie! Întreabă-l pe Colleen, mai știe și el câte ceva despre desfătarea asta, dar chiloții lui nu numai că miros, put, frate!

— De ce tot cauți să mă jignești? întrebase tânărul, ridicându-se furios.

— Adevărul doare, dar îți poate deschide ochii, îi răspunsese Dame.

— Bietul meu frate, pe tine femeile au să te părăsească mereu! strigase tânărul întărâtat.

— Pe cine îl vor părăsi femeile, bă, mucea? sărise Dame, lovindu-l drept în bărbie.

Împleticindu-se, Voinilo căzuse lângă masa vecină. Câțiva clienți își întorseseră privirile, mirați. Dame își cântărea din ochi paharul, ca și când nu se întâmplase nimic. Tânărul se ridicase

rușinat și, scoțând din buzunar o scrisoare, i-o pusese lui Dame pe masă:

— Abia acum pricep de ce Ilina se cară în Suedia cu iubitul ei! Tu nu trăiești în secolul ăsta, ești o momâie! Așa că las-o tu în pace pe Ana și întoarce-te în Europa, poate încă nu-i prea târziu! îi aruncase el în obraz, plecând furios.

„A dracului muiere, i-a scris și lui" reflectă Dame, privind scrisoarea. Băuse destul, tot gândindu-se la sfada lor, și, pe deasupra, mai simțise și privirile disprețuitoare ale celor din restaurant din cauză că-l lovise pe Voinilo. Chiar așa, ce-i păsa lui ce fel de femeie era doamna Ana, când situația lui era și mai grea? „Ce știe Ilina despre marea plăcere trupească? Ea de mult nu mai strânge în brațe perna patului meu, ci îl mângâie pe Teofil sau Tofe! În timp ce eu colind mările și-i dau lui Voinilo sfaturi despre moralitate, mintea Ilinei e la altă căsnicie. Cu totul altceva decât lungile mele scrisori, uite, o mulțumește!" Dame își aducea aminte de răceala despărțirii lor, când plecase din Bitola. Nu mai încăpea între ei niciun gând de viitor, căsnicia lor se dusese pe copcă. Încetul cu încetul, Dame își dădea seama că nici copiii nu însemnau vreo piedică serioasă în calea marilor plăceri ale trupului. „Treaba dracului! își zicea marinarul beat. Frate-meu învață să trăiască din greșelile mele! Ce păcat o mai fi și ăsta să-ți trăiești, cinstit, viața?" se întreba el, despăturind scrisoarea.

Micul chinez care servea se apropiase zâmbitor:

— Poate că domnul dorește să facă plata?

Dame își ridicase fruntea, dar neînțelegând nimic, se aplecase din nou asupra scrisorii, citind-o până la ultimul rând. Ilina îi scria cumnatului ei aceleași lucruri în legătură cu divorțul și cu Teo. Îl ruga pe Voinilo să-l facă pe Dame să înțeleagă situația și să ia lucrurile așa cum sunt, să nu se împotrivească divorțului, care fusese deja înaintat. Într-un loc Dame văzu că o frază se repetă:

„Căsnicia noastră nu mai are niciun rost!” În scrisoare, Ilina îșI întreba cumnatul: „Vrei cumva să știi cum e Teo? Nu e o frumusețe, nu mai e nici tânăr, dar are o inimă de aur”, preciza ea.

Voinilo se întorsese pe insulă, rămânând, până noaptea târziu, lângă mormântul lui Ilia. Nici nu-și regreta faptele, nici nu-i plângea de milă lui Dame și totuși îl tulbura ceva: treburile, așa cum reieșeau ele din scrisoarea pe care i-o lăsase, pe masă, lui Dame, se petrecuseră mult prea simplu; un om deștept nu ar lăsa lucrurile la voia întâmplării. „Ce să mai cred? Că Dame e bun de pus în aceeași oală cu Jimmy Șarpele, iar eu sunt un soi de Teo care nu mai este nici frumos, nici tânăr?” Gândurile i se îmbulzeau îngrozitor în cap, și Voinilo începu să se întrebe dacă nu cumva e numai bun de luat drept un rătăcit.

Câinele îi dăduse chiar și acolo de urmă; se apropiase de el prin întuneric, dar tânărul, după ce-l mângâiase, ca de obicei, îl lovi furios cu piciorul: „N-am nevoie de martori la durere!” își zise el pentru a-și justifica brutalitatea, luând, mai apoi, drumul spre Double Bay.

Luna își arunca lumina peste podul de lemn pe care se împleticea umbra unui ins beat care vorbea, de unul singur, atât de furios, încât se auzea până la Thirroul Eagle. „Bastardul de frate-meu! striga bețivul și sughița îngrozitor. El crede că viața nu e decât o tuse de cotoi!” Apoi umbra dispăru, fiindcă bețivul reușise, de bine, de rău, să se strecoare pe ușa pensiunii.

Furișându-se, Voinilo se apropiase și el de casă; nu avea chef de nimeni, cu atât mai mult să-i dea cuiva vreo socoteală. Și totuși ardea de dorința să intre în camera lui Vicenzo și să-i ceară amănunte asupra legăturii lui amoroase cu Ana, dar se răzgândi la timp. „De ce să dau în mintea copiilor?” Hotărârea de a se muta în golful Fremantle fusese luată și nimic nu trebuia să-l mai facă să renunțe la acest plan.

În zadar îl căutase Ana la cină; intrase la frații săi, șezuse de vorbă cu marinarul beat, fusese și în dormitorul pensiunii, dar nici minerii nu-l văzuseră, așa că se întorsese în salon și cină împreună cu Jimmy, care o întrebă:

— Păduchii Europei de ce n-au venit?

— Nu e cinstit să le spui așa, Jimmy!

Apoi doamna îi povesti cum îl găsise beat pe Dame, ceea ce însemna că mâncase undeva, iar în ceea ce-l privește pe Goțe, el plecase, împreună cu Vicenzo, la greci.

— Dar ibovnicul tău? întrebă Jimmy, înghițindu-și mâncarea din gură.

— Parcă ne-am înțeles că n-ai să faci pe scârbosul, Jimmy, îl puse la punct Ana.

La desert Jimmy începu din nou s-o descoasă, cu toate că planurile ei nu mai însemnau pentru el o noutate. În ajun fusese de acord, de vreme ce zisese: „*Well*, poate e mai bine așa!” Acum se văita că e obosit, se ridică și plecă la culcare, dar, întorcându-se în salon, întrebă:

— Nu ți se pare că suma de bani pe care o cereți este cam mare?

Puțin înainte de miezul nopții, Voinilo, frânt de oboseală, se furișă în cameră. Dame dormea buștean; tânărul se culcă și el și, curios, dormi bine. Somnul îl făcu să uite și de înțepăturile geloziei pricinuite de intrigile care se țeseau în jurul Anei. Precum și de supărarea cu Dame.

În zori se trezi cu voie bună, ca și cum nimic nu se întâmplase. După ce se dichisi cu multă grijă și se parfumă, Voinilo se mai privi încă o dată în oglindă, încredințat că arată ca un adevărat bărbat. Lăsă la o parte amintirile zilei de ieri, apoi se strecură, cu pași ușori, în curte, ca nu cumva să-și trezească frații; dar nu rămase prea mult acolo; aerul umed și încins îi și acoperise trupul cu sudoare. Intră în salon, unde mâncă, la repezeală, ouă cu șuncă și bău lapte. Ridicându-se de la masă, o cuprinse pe Ana în brațe și o sărută. Înfiorată,

doamna se lăsă în voia lui, tremurând din tot trupul.

— O, cât de frumos miroși! suspină ea.

— Dar tu de ce tremuri ca o frunză? surâse Voinilo.

— Nu știu! Crezi că mi-e frică? întrebă Ana, lăsându-și capul pe pieptul lui.

— Vom zbura la prânz cu un „Fokker", zise Voinilo, ca s-o liniștească.

— *Fine*[61]! aprobă Ana mulțumită. Am umplut deja două valize. Asta e tot ceea ce luăm cu noi, nu-i așa?

— Ai vorbit cu Jimmy? întrebă Voinilo.

— O, aseară, răspunse doamna, dând din cap. Ne-am cam certat. M-a insultat și nu prea ne-am înțeles în privința banilor, dragule! Îți povestesc eu în avion. Știi, era și caraghios și trist. La un milion de perechi o dată dacă se mai întâmplă așa ceva, mărturisi Ana. Și adăugă repede: Știu că n-are el nevoie de femeie, dar ce-o fi având de gând cu banii?

— Banii sunt un blestem, spuse tânărul.

— Din câte văd, e singurul lucru care-l interesează, șopti Ana, mângâindu-i gâtul. Apoi izbucni în râs și adăugă: O, știi ce-a zis despre tine? Că ai avut noroc să dai peste un încornorat civilizat.

— Jimmy, civilizat? Ce-o fi vrut să spună?

— O, nimic! Dacă ar fi avut un suflet balcanic, te-ar fi ucis deja. Și pe mine la fel, crede-mă! Dar să lăsăm asta, dragule, treaba lui! încheie Ana.

— Numai să încerce! zise tânărul.

— Ce?

— Să mă ucidă! Sunt sigur că va încerca.

— Vom fi departe, dragule, spuse Ana convinsă.

— Găsește el vreun ucigaș plătit.

— De ce crezi asta?

— N-are de gând să se ducă la Bunbury? întrebă Voinilo.

— Încă nu s-a trezit, poate că mai târziu, nu știu, răspunse Ana, privind spre dormitoare.

— Și Dame doarme! Cred că lui îi vine și mai greu, adăugă tânărul.

— Nu cumva v-ați certat, Voine?

— Am cinat amândoi la „Porumbelul de Aur” și acolo m-a insultat, îl rodea purtarea mea. Îl înțeleg, Ana, viața lui e atât de încâlcită și atât de chinuită! Doamne, câtă scârbă este pe acest pământ! Să-ți povestesc câte ceva despre nunta lui. N-ai aflat nimic până acum? Ei bine, Dame și Goțe s-au căsătorit în aceeași zi, voiau să facă nunta după cum e obiceiul. Mă asculți, Ana? Ce-ar fi zis vecinii dacă nu ar fi fost mare petrecere, cu surle și tobe? Părinții mireselor s-ar fi supărat, fiindcă doar o dată ești socru, nu? Dracu, după poftă, vrei, nu vrei, își vâră codița și, uite-așa, am flămânzit aproape trei luni de zile cu toții, ca să punem ban peste ban pentru masa de nuntă. Mâncam doar pâine și cartofi. Și vecinii au avut ce vedea: masa a fost plină cu carne, cu fructe și cu băuturi și, în fugă, au și dat sfoară în *cearșia*[62] din Bitola. „Tinerii sunt sănătoși, au viitorul în față”, șușoteau ei încolo și încoace. Blestemat viitor! Nici n-au trecut bine doi ani, și certurile au și început! Ilina nu putea să aibă copii. Mă rog, au venit și copiii, dar sărăcia le bătea la ușă, așa că și-au lăsat nevestele ca pe niște slujnice și au venit, amândoi, în West Aust, ca să se îmbogățească! exclamă tânărul.

— Îmi pare rău pentru Dame, zise Ana în șoaptă.

— Să-i invidiez acum pentru cinstea lor sau să-mi fie milă de singurătatea lor? Ce-o fi vrând frate-meu Dame? Să mă iau după el și să-mi păstrez mâinile curate în societatea asta? Nătâng om! Sacul i s-a găurit tocmai acolo unde nu se aștepta! Și nu numai atât! Teo ăla i-a mai luat și nevasta, și-a legat-o de gât și o va duce în Suedia, zise Voinilo, îmbrățișând-o.

Ana simți pe dată căldura trupului său și-l mângâie pe păr. Dacă n-ar fi intuit prin preajmă răsuflarea lui Jimmy Șarpele, i s-ar fi dăruit chiar acolo, imediat.

— O, dragule, tare e trist ceea ce i se întâmplă lui Dame, șopti din nou Ana.

— Se va obișnui și el cu un obiect mai puțin în casă, la fel ca și Jimmy al tău, crede-mă! Vaporul se oprește în porturi cu femei frumoase. Așa cred, se va descurca bine! Dar să nu ne mai gândim la el, de acord? propuse Voinilo.

— Vrei să ne plimbăm puțin pe insulă, ca altă dată? Iarba e plină din nou de iepuri. Vrei, dragule? întrebă Ana.

— Trebuie să trag o fugă până la Cook Point, mă așteaptă Johnny Bordel. Îl știi, Johnny ăla fără un picior.

— De ce-i faci vizite, dragule? Ai uitat că a vrut să mă strângă de gât?

— Glumea, fii sigură! Johnny ucide numai pentru bani, zise Voinilo, încercând să surâdă.

— Ai putea să te întorci curând, curând? întrebă Ana.

— Se ajunge greu până în cartierul pensionarilor. Știi doar, târgul de vin este o petrecere nebunească. Bieții robi acum se veselesc pe străzi. N-ai băgat de seamă?

— Fii cu gândul la ceas, dragule. Fii atent, să nu te iei cumva cu bețivii! O să pierdem avionul, spuse Ana.

— Pe curând, de acord? Până atunci, pune casa la punct, să le-o lăsăm curată. Bine? încheie tânărul, îmbrățișând-o încă o dată, apoi ieși.

Capitolul douăzeci

Pe strada principală din Cook Point, Voinilo întâlni mineri veseli și beți. Era semn că începuse târgul numit Festivalul vinului, și nu la „Magnolia” sau în alte localuri, ci în partea de nord-vest a orașului, zisă Midland. Mineri și marinari se strânseseră acolo, într-o poiană, unde mai veniseră și vreo douăzeci de străini din Carnavon, care vindeau tot felul de nimicuri, precum și fermieri care turnau vinul direct din butoaie, și nu știu câți scamatori din cele mai mari orașe ale West Austului, care, pentru câteva parale, își arătau dibăcia. Beau și se cinsteau cu toții din paharele atârnate, cu zgarde de piele, la gât și se dădeau în vânt după muzica micilor grupuri folclorice, care exersau înainte de a urca pe podium.

Scena fusese ridicată chiar în mijlocul poienii; tot programul era dirijat de un tânăr cu părul lung, de la stația locală de radio, pe nume Jeremi. La început avu loc defilarea manechinelor la care luară parte cele mai frumoase fete, ceea ce avu darul de a trezi și mai mult interesul minerilor și al marinarilor. Programul fusese conceput în așa fel încât să se repete de câteva ori peste zi, pentru a fi văzut și de metalurgiștii și minerii care lucrau în alte schimburi. Acum cei beți scoteau chiote și gemete la adresa fetelor care făceau reclamă rochiilor de seară și cămășilor de noapte extra din mătase javaneză; erau topiți de frumusețea trupurilor de femei pe care aici aveau parte atât de rar să le vadă. „Bieții robi, își zise Voinilo, dând ocol scenei și căscând gura la nebunia de culori, or să le ia foc chiloții pe ei.”

În jurul orei zece veni rândul și grupurilor folclorice, care sosiseră cu ocazia târgului până și din așezările din golful Fremantle. Spectacolul dat de estonieni nu avu nici sare, nici piper; aproape că

nici nu căpătă aplauze; se vedea de la o poștă că emigranții lor nu însemnau cine știe ce. Apoi urmară spaniolii, grecii, italienii, maltezii și olandezii. Și, în sfârșit, apăru și grupul folcloric macedonean. Voinilo avu impresia că macedonenii fuseseră cei mai bine răsplătiți cu aplauze, fiindcă ochii majorității minerilor se umpluseră de încântare. Se interesă de unde veniseră fetele și băieții aceia care dansau atât de prost, dar aveau atâta succes. Cei întrebați ridicau din umeri.

— Ce importanță are de unde vin dansatorii? se mira un bătrân. Mai important e că îți învie amintirile și că fluierul începe să-ți cânte în gâtlej.

Voinilo se apropie de un străin care aplaudase din tot sufletul, strigând bucuros: „*Very nice*!” și-l întrebă:

— De unde sunt dansatorii?

— Se vreț, *please*? întrebă și el descumpănit.

— De unde sunt fetițele? repetă Voinilo mai tare.

— Sunt fetele și băieții fermierilor din golful Fremantle, răspunse străinul, nu-și mai știu limba maternă, dar folclorul îl au în sânge! *Very nice*! Știu cântece și dansuri din toată Macedonia.

— Aha, i-au asimilat?! îl zgândări Voinilo.

— Ha-ha, râse străinul mulțumit. Sângele apă nu se face. Dar ție cum îți merge, cum o duci, *good*?

— *Good*, răspunse Voinilo fără să vrea și se îndreptă spre grupul scamatorilor.

„Ăsta numai festival nu e, își zise el, ci o mare bețivăneală a celor istoviți. Dar cum o să arate orașul când vinul o să înceapă să le fiarbă în stomac și să li se urce la cap? La tropice vinu-i băutură grea, e ca și când ai da slănină nebunului!” Se bucura din tot sufletul că nu va lua parte la această beție generală, că nu-i va vedea ticăloșiile, fiindcă numai peste puțină vreme va pleca, iar acolo, la Fremantle, va începe o viață nouă.

Ieși din poiana în care grupurile folclorice cântau, în timp ce minerii și marinarii jucau veseli și goleau paharele de vin acru. Trecu pe lângă *hostel*-uri și, după vreun sfert de oră de mers, se apropie de barăcile de lemn, dărăpănate, în care trăiau pensionarii. Pe drum întâlni grupuri de tineri bărboși, murdari și beți, care se-ndreptau spre Midland.

Casele pensionarilor erau aproape goale, fiindcă și bătrânii plecaseră la târgul vinului. Pe unii, Voinilo îi întâlnise la Double Bay, pe alții, în fața „Magnoliei", dar pe cei mai în putere chiar în poiana din Midland. „Ce se vor mai îmbăta acești bătrâni pionieri ai West Austului și ce-or să mai pomenească ei ziua asta veselă, gândea, pe drum, tânărul. Mulți dintre ei vor da ortul popii chiar mâine, intoxicați și ghiftuiți de cât or să bage în ei. Și-au lăsat în fața caselor, uite, câinii râioși, urduroși și lihniți de foame." Voinilo trecea pe lângă ei, dar nu auzi niciun lătrat, de parcă, de cine știe când, ar fi fost prietenul lor. De fapt, aceste animale, numai piele și os, de mult nu-și mai doreau nimic. Doar mila pensionarilor, mergând până la jale, când se arătau hingherii, îi mai ținea în viață; de fapt, câinii nu le erau de niciun folos, fiindcă, de ani de zile, hoții și ucigașii nu se mai osteneau să le calce casele, care, practic, erau goale și părăsite, iar prin curți se întinseseră mărăcinii și buruienile. Și, astfel, câinii mureau pe îndelete, la fel ca stăpânii lor omenoși.

Aici, după nefericitul accident de la turnătoria de fontă, unde-și pierduse un picior, se instalase și Johnny Bordel. Veniturile i se micșoraseră văzând cu ochii și nici vorbă să se mai poată ocupa de prostituate; procesul cu compania nu se terminase încă, așa că se văzuse nevoit să-și restrângă cheltuielile. Pentru un fleac de cinci dolari pe săptămână era găzduit de un zgârie-brânză pe nume Luketin, născut în urmă cu opt decenii în insula Brač din Adriatica. Johnny ședea acum

întins pe un pat de fier care abia se mai ținea pe picioare și privea pe fereastră, dus pe gânduri, peisajul sterp. Bătrânul Luketin plecase spre Midland cu noaptea în cap, fiindcă era mort după vin.

— Ai venit din nou, frumosule! exclamă vesel Johnny. Mă temeam că m-ai mințit și n-o să mai vii! Hai, așază-te aici, lângă piciorul meu. Să deschidem fereastra, miroase a mucegai! Da, da, așază-te lângă piciorul meu, îl îndemnă el din nou.

— Ei, cum o mai duci, viteazule?! întrebă Voinilo după ce se așeză pe salteaua plină de praf și găurită de molii.

— Merge, merge, zise Gheorghia, dând din mână. Putea să fie și mai rău!

— Te pregătești cumva să te întorci în Europa? îl provocă Voinilo.

— Nu se știe, frumosule! Dacă Dimce Anghelov se va ține de cuvânt, poate că mai rămân mult și bine aici! Ce-aș putea face, în halul ăsta, acasă? Dar am impresia că Jimmy se fofilează și nu vrea să-și mai țină vorba, n-o mai fi având chef să ia la „Chez Nathalie” un invalid ca mine. De aceea, frumosule, nu mai știu ce-o să se întâmple cu mine. Cred că n-o să mai pot fi șeful curvelor.

— Asigurările ți-au plătit ceva? întrebă Voinilo, privindu-i piciorul stâng sănătos.

— Procedura juridică va dura încă mult timp! Dar sunt și eu curios să văd cu cât îmi vor plăti piciorul. Un turc a obținut pentru mâna lui opt mii de dolari, dar și avocatul și-a meritat banii. Și nu se știe niciodată, Voine, se zice că judecătorii sunt de obicei, necinstiți. Așa stau lucrurile, frumosule. O să aștept hotărârea tribunalului, înainte de asta nu plec din West Aust pentru nimic în lume! Nu e sigur dacă voi pleca chiar și după, cine m-ar suporta? spuse el cu tristețe în glas.

— Tribunalele ca tribunalele, zise Voinilo îndoit. Ascultă, Johnny! Nu cumva ai alte motive să rămâi aici!

— Ești dracu gol, Voine! se înveseli Johnny. Vrei să le știi pe toate!

— Iar o să ucizi la amiază? îl întărâtă, bine dispus, Voinilo.

— Ucid indiferent la ce oră, de ce nu? zâmbi Johnny. Ei bine, frumosule, oricine își face planuri pentru o viață mai bună! Nici eu n-o să stau cu mâinile în sân, ca să ies din baraca asta împuțită. Nu cumva, Voine, mă condamni, și mă disprețuiești din pricina asta?!

— Faci cum vrei, Johnny, răspunse, râzând, Voinilo, aruncând o privire pe fereastră.

— Și ție, Voine, cum îți merge? Te-ai hotărât ce-o să faci? întrebă mai puțin vesel Gheorghia.

— Cred că m-am decis, răspunse scurt Voinilo.

— Pentru numele lui Dumnezeu, ești un om curajos! surise Johnny. Ia stai, frate, cum le-ai trântit chestia asta în nas lui Colleen și lui Salley, la topitorie? Ce i-ai zis patronului Bill? Hi-hi-hi, că n-au destui bani ca să-ți cumpere tinerețea? Dar barosanul ăla de Jimmy Anghelov trebuie să-i aibă! Hi-hi-hi! Să moară mama, ești mai șiret decât noi toți la un loc! Îmi place cum te descurci, frumosule! Mai am de învățat de la tine! Hi-hi-hi! Cum ai reușit să-i sucești mințile femeii ăleia frumoase și să pui laba pe ea?

— Dragostea face minuni! răspunse, nu prea convingător, Voinilo, trecându-și degetele răsfirate prin părul unsuros.

— Frumosule, tu ești un geniu! Ai amestecat până și iubirea în această mare afacere? Au să-și roadă urechile ăia care și-au bătut joc de tine, spuse Johnny, râzând în hohote.

— Și-au bătut joc de mine? Cine să-și bată joc, aici, de mine? întrebă mirat Voinilo.

— Nu te superi dacă-ți spun?

— De ce să mă supăr? Dă-i drumul! zise Voinilo.

— Hi-hi-hi, copil macedonean din flori! De departe te arătau cu degetul și spuneau: „Uite-l pe

frumosul ăla fără boașe!” Dar n-ai de ce să te superi, oamenii pe aici sunt bădărani. Eu am zis că, dimpotrivă, ai două perechi pe cinste! Hi-hi-hi!

— Ducă-se dracului, cu născocirile lor! exclamă tânărul și izbucni în râs. Nu numai că sunt bădărani, dar și mușcă rău, mă invidiază! adăugă și nu mai prididi de râs.

— Dar să știi, Voine, sunt mândru de tine! Ești singurul ins din generația mea care a reușit.

— Și tu o să reușești, nu-ți pierde speranța! îl încurajă Voinilo.

— Dracu știe, Voine! Doar dacă ucid pe cineva! Eh, frumosule, vrei să-i iau miaul lui Jimmy Șarpele? Atât de tare îl urăsc, încât, dacă mi-ai spune să-l rad, mâine ar și lua drumul spre iad! Și poliția n-ar găsi nici urmă din el, să moară mama! Știi, niște chinezi m-au învățat cum se face săpun ceva mai ieftin…

— N-are niciun rost să riști, Johnny. Omul ăsta nu mă deranjează deloc, crede-mă! răspunse Voinilo, dus pe gânduri.

— Te va deranja, Voine, să moară mama! strigă Johnny.

— Curând o să fim departe!

— Cum vrei, frumosule, propunerea mea nu e rea! Știu că doamna nu m-ar refuza! spuse, sigur de sine, Johnny.

— Ei, viteazule, fă-te că nu știi nimic și las-o baltă! surâse tânărul.

— Ah, Voine, pot să te întreb ceva despre doamna? Nu te superi?

— Chiar așa des ți se pare că mă supăr?

— Doamnei îi mai place mirosul chiloților? îl întrebă, pe neașteptate, Johnny Bordel.

— Cum îndrăznești? țipă supărat Voinilo, ridicându-se să plece.

— Am spus ceva rău? întrebă Johnny încurcat.

— De unde știi tu povestea asta cu mirositul chiloților? întrebă Voinilo mai potolit, așezându-se din nou pe saltea.

— Așa spunea Jimmy, bărbatul ei! La Bunbury, în serile alea când se plictisea, mai bea și el și turuia ca o meliță. Îl întrebam de ce nu se întoarce acasă, și el zicea că nu vrea ca ea să-i adulmece chiloții! Chiar așa, prinse Gheorghia curaj.

— Bine, bine, acum să ne luăm rămas bun, gata cu șederea, nu mai am timp! Plec cu avionul de prânz. Voi locui, împreună cu Ana, în golful Fremantle, uite-așa! Dacă într-o bună zi drumul te va purta pe acolo, ușa noastră îți va fi deschisă! Ține minte, pe Warrawong Street, să nu uiți!

— Cum? Aveți chiar și o casă? întrebă neliniștit Johnny și porni să râdă cât îl țineau puterile.

— Fii serios, Johnny! strigă tânărul, dar nici el nu se mai putu abține și izbucni în hohote de râs. Nu mai am timp, haide, cu bine! zise și se îndreptă spre ușă.

— Frumosule, pot să te mai întreb ceva? auzi Voinilo în urma lui.

— Ce durere ai? se întoarse tânărul.

— E plăcut pe Philip Island? întrebă Johnny.

— Oi fi vrând cumva să te muți acolo?!

— De ce nu, Voine? Nu se știe niciodată! Dacă patronul îmi va propune să mă ocup de vite, îți dai seama, n-o să stau prea mult pe gânduri! Vezi ce groaznic e aici, miroase, casa e mizerabilă! se plânse Johnny, mișcat de propria lui soartă.

— Și așa, tu tot nu știi ce-i iarna, Johnny! râse Voinilo.

— De ce nu mai rămâi și astă-seară, frumosule? Hai să-ți spun: pe la apus, bâlciul se va muta aici! Manoli va veni cu vreo câțiva greci, vor juca pocher, îți dai seama, până la ultimul sfanț! Rămâi încă o noapte, se va bea reținа[63] și vom asculta buzuki[64], zise Johnny, aproape implorându-l.

— Nu-mi arde mie de petreceri, Johnny. Hai, salutare! spuse Voinilo, bătându-l pe umăr, apoi trase ușa în urma sa.

— Așteaptă, Voine! strigă din nou Johnny, deschizând ușa cu cârja. Dacă ai nevoie de mine,

știi unde mă găsești! Nu uita, sunt mândru de tine! Să moară mama! Într-o zi o să vin să te văd pe Warrawong Street.

Odată ajuns în stradă, Voinilo izbucni într-un râs până la lacrimi. Se îndreptă cu pas grăbit spre insulă; în următoarele două ore trebuia să-și vadă frații și, poate, pe Jimmy Anghelov. Pe drum, foarte aproape de Double Bay, îi zări din nou pe bătrânii pensionari, beți, lungiți pe iarba pârlită. Aveau obrajii atât de uscați și de ridați, încât soarele nu reușea să le stoarcă măcar o picătură de sudoare.

Pe Philip Island vitele rumegau, trântite la umbra palmierilor și a eucalipților; numai caii nu se vedeau prin preajmă; plecaseră, probabil, ceva mai încolo, spre Thirroul Eagle. „Încă n-am făcut un bust pentru Ilia Hrăpărețul! își aduse aminte Voinilo privind copacii sub care se afla mormântul. Timpul, of, cum zboară, iar eu nu știu dacă mă voi mai întoarce vreodată aici!”

Despărțirea de insulă și de vegetația ei neobișnuită, de animalele care, într-un fel, îi aduceau salariul săptămânal, îi stârni în suflet o picătură de tristețe. Formal, Voinilo era paznicul lor, dar el încă de multă vreme se socotea stăpân.

În casa de oaspeți nu-l găsi decât pe Dame, gata pregătit pentru o lungă călătorie pe marș. Stând într-un peș, în pat, mai mult ca sigur se gândea la divorțul de Ilina, alungându-și cu greu durerea, chinuindu-se să nu dea frâu liber sentimentelor și să-l apuce disperarea.

— De ce ești singur? Ceilalți unde sunt? întrebă Voinilo cu un glas parcă abia șoptit.

— Au plecat spre Midland, să fie vreo oră de atunci, răspunse Dame ridicându-se.

— De ce nu te-ai dus cu ei? Au și ai noștri spectacol în programul de la Midland.

— Nu mai aveam timp, Voine! Am mâncat împreună cu Goțe la „Morava”, a fost bine! răspunse Dame, apoi se ridică, luându-și sacul

marinăresc care aștepta atârnat într-un cui pe peretele alb.

Lui Dame îi mai rămânea vreme doar să-și ia rămas bun de la Voinilo și de la doamna Ana și să le dorească noroc, cu toate că nu încuviința pasul lor. În cameră domnea o liniște apăsătoare, sfâșiată, din când în când, doar de bâzâitul unei muște. Le era rușine unuia de celălalt. Dame făcu vreo câțiva pași spre fereastră, se întoarse și deschise vorba:

— Noi o să ne vedem mai rar, Voine, fiindcă, știi doar, „Kohwa-Maru" trece numai din întâmplare prin golful Fremantle.

— Dacă va fi nevoie, voi veni eu aici, frate! răspunse Voinilo.

— O să faci nuntă? întrebă Dame.

— Nuntă? Ce-ți trece prin cap? se miră tânărul.

— Așa e obiceiul! zise Dame, desfăcându-și brațele spre Voinilo. Dar e vremea despărțirii! Ai grijă de tine, frate, păzește-te bine! îl sfătui el, îmbrățișându-l cu dragoste.

— Și eu îți doresc mare liniștită! spuse Voinilo, apoi se mai îmbrățișară o dată puternic.

Se despărțiră în tăcere, fără lacrimi și fără alte cuvinte. Dame își agăță sacul marinăresc pe umăr. Voinilo rămase ca o stană de piatră, temător, lângă pat, urmărind mișcările fratelui său. Lui Dame parcă-i secaseră vorbele pe buze; încordat ca un arc, făcu un pas, doi, până la ușă, își ridică fruntea, aruncând, ca un om care se simțea vinovat de ceva, o privire prin odaie. Apoi ieși, dar imediat se întoarse cu un surâs trist pe chip.

— Îți mai aduci aminte de vântul acela blând, din Bitola? întrebă Dame din ușă.

— Când treceam pe Aleea busturilor, aleea cu tei înmiresmați? adăugă fratele său emoționat.

— Ți-ar plăcea ca vântu acela blând să-ți dea o sărutare?

— O, cum să nu! exclamă, bucuros, tânărul.

— Ei, dar trebuie să mă grăbesc, sirena vaporului a și sunat, zise Dame, plecând trist și grăbit.

Rămas singur, în odaia cu cele trei paturi de fier, pe Voinilo îl cuprinse o stare ciudată – parcă abia se întorsese de la o înmormântare! Și nu fiindcă i-ar fi părut rău de legătura sa cu Ana, ci așa, din senin. „Cum s-ar putea înrâuri soarta?” se întrebă el deodată. Să fi avut oare dreptate Ilia atunci când vorbea despre acele forțe care ne împing spre prăpastie? Tresărind, Voinilo se apropie de fereastră zicându-și: „Încurcate mai sunt căile omului! Mai ales ale lui Dame, care va colinda mările sfârșit de durere din pricina copiilor săi!” Îl văzu afară, cu sacul marinăresc pe umăr, oprindu-se în fața casei patronului. Gârbovit de grijile care-l chinuiau din cauza Ilinei, el aștepta, mângâind șoricarul. Chiar atunci apăru și doamna; își luară, cu căldură, rămas bun, ca de la cumnat la cumnată. Marinarul îi dădu, probabil, câteva sfaturi prietenești, dar, datorită distanței și a geamului, Voinilo nu înțelese nimic.

Apoi tânărul se întinse pe pat, privind fix tavanul alb, murdărit de muște. Avea oare de ce să se plângă și să se căiască? Era cumva cazul să mai vorbească, încă o dată, cu Jimmy Șarpele? Și ce și-ar mai fi putut spune în plus, de vreme ce se urau atât de tare? Totul era limpede, iubirea învinsese, hotărârea fusese luată, acordul obținut; acum lucrurile mai rămâneau să fie lămurite la tribunal. Lui Voinilo nici nu-i trecea prin gând să-l deplângă cumva pe Dimce Anghelov. Și fiindcă Dimce nu mai avea nici cum să-l ajute, nici cum să mai schimbe ceva în legătură cu femeia pe care i-o luase, de ce să nu plece departe de ochii lui? Aici viața ar fi fost, pentru toți trei, un adevărat iad. Jimmy s-ar face de râs și toți l-ar arăta cu degetul. În felul acesta lucrurile vor intra pe făgașul lor, apoi timpul va șterge urmele dureroase și poate că patronul va reuși s-o uite pe Ana. Glumeții vor

spune că, aici, la tropice, a venit un șmecher și i-a sucit mințile frumoasei femei care, bineînțeles, i-a răsplătit simțămintele și că, apoi, amândoi au plecat, departe, să trăiască împreună. Dar slavă Domnului că lumea asta nu stă într-o singură femeie și că, uite, pe toate meridianele sunt o puzderie, frumoase și al dracului de frumoase, calde și reci, să-și poată alege, după plac, fiecare. Flacăra iubirii n-ar fi ars, poate, atât de puternic în sufletul lui Voinilo dacă el n-ar fi fost convins că și-a ales adevărata femeie, cu care orice îmbrățișare se transforma într-o plăcere nebună. Jimmy aici, tocmai aici dăduse greș, și ar fi fost normal din partea lui să-și recunoască eșecul în căsnicie. Cam acestea erau gândurile lui Voinilo, care credea, fără nicio părere de rău, că alesese calea cea mai bună de urmat. „O pierdere ca asta nu distruge oameni bogați ca Jimmy, ei au totdeauna de unde alege. Sunt în stare să-și cumpere câte o femeie pentru fiecare deget. Nu degeaba se zice: *Unde-i banul, și haremul*! Și, totuși, să cumperi o femeie e una, și alta e să-i satisfaci plăcerile rafinate. Acolo se cade la examen. Din pricina asta mii de femei nu mai ajung să geamă și să strige de plăcere și de emoție!” își zise Voinilo și, automat, făcu un gest al mâinilor, alungându-și gândurile.

„Dar Goțe de ce n-o fi venind? se întrebă el, ridicându-se de pe pat. Să plec chiar așa la Fremantle, fără să-mi iau rămas bun de la el și fără să-l îmbrățișez?” Și timpul trecea; încă puțin și ar fi trebuit să se îndrepte spre aeroport. Se lăsă prins, din nou, în vârtejul gândurilor: era clar ca bună ziua că-l învinuiau pentru faptele sale. Da, Goțe se ascundea de el; plecase dinadins la Midland, nu numai din pricina blândeții sale. Așadar nu-l aprobau nici Goțe, nici Dame, considerând că el, Voinilo, pătase numele familiei lor și le înșelase speranțele. „Poate că într-o zi Goțe o să plângă și o să se căiască din cauza acestei păreri greșite, dacă

n-o fi să fie prea târziu. Proști mai sunt și frații ăștia ai mei! își zise tânărul și, cu pași nervoși, se îndreptă spre baie, oprindu-se în fața oglinzii. De ce să ne trăim amărâta asta de viață atât de rău și de greu, de ce să cârpim, dacă însăși firea nu se împotrivește să luăm totul de la început?" Voinilo își puse această întrebare cu seninătate, mulțumit de înfățișarea sa.

La amiază, în micul „Fokker", stând în fotoliu alături de Ana, gândurile îl purtară din nou spre frații săi. Amintirile căpătaseră acum o lumină mai clară: trecutul lor de foame și de umilință era vinovat de viața plină de necazuri a lui Dame. „El e ca miresele din însoritul ținut Mariovo! În ziua nunții trupurile lor istovite nu au mai mult de cincizeci de kilograme, dar, în schimb, rochiile și bijuteriile de aramă, pe care le poartă, cântăresc șaptezeci de kilograme. Ce nebunie! Și frate-meu o să moară de gât cu gogoriețele astea tradiționale." Tocmai de aceea, toată tinerețea, Voinilo se chinuise să nu le semene fraților săi: ocolind greșelile lor, își formase un alt fel de a fi.

Avionul nu zbura prea sus și Ana văzu, printre norii rari, micile lacuri, excavațiile de la mine și câteva incendii stârnite în pădurile de arbori, de cauciuc și de eucalipți. Dar gândurile ei erau acolo, lângă omul pe care și-l dorea atât de mult. Uneori avionul începea să tremure, și atunci se ridica, o treaptă mai sus, în înalturi; zguduiturile sădeau, de fiecare dată, spaimă în ochii călătorilor. Ana, profitând de legănăturile avionului, se lipi, și mai duioasă, de trupul bărbatului, ca și cum i-ar fi căutat ocrotirea. Voinilo o cuprinse, cu amândouă mâinile, pe după gâtul lung și gingaș, împodobit doar cu un colier simplu din opal mov și, astfel, se apropiau de golf.

— Cred că Jimmy nu-ți duce dorul, te-a și uitat, îi șopti el, mângâindu-i zulufii.

— Taci, răspunse încetișor Ana. A ieșit mai bine decât am sperat. Dragul meu, uite, acum îmi pare

un pic rău.

— Pentru că n-a ieșit nici cu tărăboi, nici cu bătaie?

— O, nu! A plâns la despărțire!

— Jimmy Șarpele? Știe și el să plângă? Dar la înmormântarea lui taică-său de ce n-a plâns? Curios! Mă bucur că nu i-am văzut lacrimile de crocodil! zise Voinilo, dus pe gânduri.

— Plângea, dar nu m-a rugat să rămân! Știa că ar fi în zadar. Dragul meu, nu-i așa că a fost înțelegător? întrebă Ana.

— În Cook Point sunt numai nebuni, Ana! Acum vinul curge și nu mai e nimeni treaz acolo.

— Crezi că și Jimmy o să se îmbete?

— N-o fi el mai breaz decât ceilalți!

Femeia își puse capul pe genunchii lui Voinilo, șoptindu-i că și-ar dori mult să nu mai audă nimic despre trecut, și-i promise că-i va mărturisi toate secretele căsătoriei sale cu Jimmy cu altă ocazie, după ce se vor instala în casa de la Fremantle. În seara aceasta își dorea să aibă inima fierbinte, să intre eliberată și puternică în odaia conjugală pe care și-o visase atâția ani. Spera să găsească locuința în bună rânduială, curată și dichisită, cu toate că trecuseră doar șase zile de când chiriașii se mutaseră, de asemenea ca gazonul grădinii să fie tuns, iar la intrare, în cinstea stăpânei, trandafirii pe care îi pusese cu mâna ei, în urmă cu ani și ani, să fie înfloriți, și ea va locui acolo, fericită, împreună cu soțiorul ei, iar în serile de sâmbătă va intra ca o prințesă în sediul *Macedonian Community*-ului, și golanii se vor întreba de unde vine această femeie frumoasă. Sigur că picnicurile la Bridgetown și Jardee îi vor înveseli viața – acolo îi va întâlni pe unchiul Nune și pe vărul Trogean și, bunule Doamne, nu va uita, cu niciun chip, să pună flori pe mormintele părinților. „Of, își zise Ana speriată. Nu cumva visez; această fericire?”

Când aterizară pe aeroportul din Fremantle, ea se simți la ea acasă. O adiere de la miazăzi mișca ramurile arborilor decorativi din preajma aeroportului și, deodată, femeie și bărbat, se treziră în miezul unei zile însorite și fără urmă de umezeală. Șoferul taxiului care-i ducea pe străzi curate și neaglomerate, un bătrân italian, cu părul cărunt, parfumat, cu fular de mătase în jurul gâtului, se interesă:

— Domnii cunosc orașul?

Voinilo tăcu, dar Ana răspunse, cu emoție în glas, că aici terminase highschool-ul[65] și petrecuse cei mai frumoși ani ai vieții. Șoferul privi prin oglinda retrovizoare și zâmbi bucuros văzând chipul plăcut, al doamnei, apoi zise:

— Aceia n-au fost cei mai frumoși ani, *signora*[66]!

Ana era mulțumită de complimentul șoferului, care voia să spună că doamna se întorcea la Fremantle tânără și frumoasă. Ea își lăsă capul, ușor, pe umărul lui Voinilo. El tăcea privind neliniștit bulevardele care se pierdeau în urma lor. Pentru a-i reda buna dispoziție, Ana îi șopti:

— Orașul e de nerecunoscut, dragule, nu s-ar zice că e același din adolescența mea.

Voinilo râse scurt și-i răspunse înțepător:

— Fiindcă orașul ăsta se află într-o țară tânără care progresează rapid! Și tu trebuie să progresezi, fiindcă, dacă te vei opri din nou, vei eșua.

Ana sări veselă:

— Dragule, dar asta e filosofia lui Dimce Anghelov, nu a ta! N-ai și tu, acolo, părerea ta proprie despre afaceri?

Voinilo se foi pe banchetă și zise:

— A, nu, eu corectez greșelile altora!

Trecură pe cheiul fluviului Swan, pe care pluteau numeroase bărci, și ambarcațiuni cu pânze, apoi se avântară pe Gladstone Road, pe lângă Parc Royal și ieșiră într-un larg bulevard mărginit de pajiști îngrijite.

— Mai e mult până acasă? întrebă Voinilo.

— E foarte aproape, dragule! Acum vom traversa cartierul Harbour și apoi Princes Highway și vom ajunge în partea de sud a golfului. Acolo se află casa noastră, în liniștea de rai a Warrawong Street-ului.

Capitolul douăzeci și unu

Începea o zi proastă. Philip Island vibra scăldată într-o zăpușeală jilavă; păsările scoteau țipete ciudate prin vârfurile eucaliptilor *djara*. Vitele pășteau neliniștite din pricina nenumăratelor insecte care le înțepau fără milă. Caii se învârteau în jurul mormântului lui Ilia Hrăpărețul, mușcându-se, unii pe alții, de grumaji. Două vapoare părăsiră golful îndreptându-se către ținuturile mai răcoroase din sud, purtându-i la bord pe patronii care plănuiseră să-și petreacă ziua la pescuit, nedorind să rămână în Cook Point din dispreț pentru sărbătoarea populară. Târgul vinului începuse odată cu primele raze de soare și acum mai toți oamenii erau beți.

— Suntem atât de departe de lume, aruncați pe un tărâm fără speranță, vom muri ca niște vite! spuneau bătrânii, întinși pe la umbra streșinilor.

Aveau obrajii brăzdați ca de torenți, ochii adânciți și posomorâți din pricina muncii în mine și la turnătorie.

— Să mă îngropați lângă copacul ăsta uscat, zise bătrânul Luketin, cu sticla de vin în mână.

Prietenul său palavragiu și bălos îl întrebă vesel:

— Când o să mori, sau să nu mai așteptăm evenimentul?

Goțe și Dame adormiseră, scăpându-le ceea ce se petrecuse până la orele zece. Mai întâi se trezi Dame; îl dureau toate oasele și capul, iar trupul, tot, îi era numai cârceie. Se ridică smulgându-se parcă dintr-un vis urât; făcu vreo câțiva pași prin odaie, dar îl învălui zăpușeala și fugi la fereastră. Trase draperia și înțelese pe dată că e aproape amiază. O pasăre ciudată, negricioasă și cârâitoare, asemeni corbilor din Europa, țipă în crengile din apropiere.

— Scoală-te, Goțe, că o să ne sufocăm! strigă el speriat.

Goțe se mișcă în patul care scârțâi din toate arcurile, dar nu răspunse, dormind dus. Atunci Dame îl zgâlțâi, căznindu-se să-l facă să priceapă că în odaie nu mai e aproape nicio picătură de aer; electricitatea fusese întreruptă, iar aparatul de aer condiționat nu mai funcționa. Odaia mirosea parcă a cartofi prăjiți; căldura umedă și înăbușitoare le opărea obrajii. Sudoarea le acoperea trupurile, iar aerul respirat le făcea greață.

— Ce vis urât! strigă Goțe.

— Am dormit, nu glumă! zise Dame. Ei, ce-ai visat atât de urât?

— Am visat o mireasă de zahăr! Dar, din cauza geamului nu i-am putut atinge frumusețea, fiindcă s-a topit, răspunse Goțe.

— Ești un caraghios! Până și-o mireasă de marmoră s-ar topi aici, dar una de zahăr?! Să te întreb ceva: chiar duci atât de tare dorul unei femei?

— Pe cuvânt, până acum nu m-am gândit la chestia asta, răspunse Goțe, schimbând imediat vorba. Micul Voine a dispărut, nu-i așa, Dame?

— Fuge de noi proaspătul însurățel! răspunse Dame ironic.

— O să aibă el nevoie de ajutorul nostru, crede-mă, prezise Goțe.

— Nu crezi că se ține numai de prostii?

— Mai știu eu ce să zic? Chestia asta mă depășește, oftă Goțe.

— Hai să mergem să mâncăm în oraș, mai schimbăm câteva vorbe în liniște și despre problema asta. De acord? Mai am un pic de timp. „Kohwa-Maru” o să plece după-amiază.

— La sârbi[67], ce zici? propuse Goțe.

— Vrei să asculți muzică? întrebă Dame.

— Știi, Dame, nu-i de mirare că am dormit atâta, începu Goțe îmbrăcându-se. M-am întins așa, aseară, în pat și așteptam să mă prindă

somnul. Dar somnul nu venea, nervii mi-erau ca niște corzi de lăută, capul ca un mai, sufletul otrăvit și necăjit. Ce dracu am căutat eu aici, m-am tot întrebat până la miezul nopții! Dacă aș fi fost acum acasă, cu copiii și cu nevasta, ne-am fi hârjonit nebunește, am fi râs, apoi i-aș fi trimis pe ăia mici să se joace în parc și am fi rămas în pat numai noi doi, să ne dezmierdăm. Și n-ar fi fost așa, o dezmierdare, și gata, ci un adevărat cutremur de pământ, pricepi? Mi-aș fi iubit cum se cade femeia. Chiar dacă mi-aș fi omorât nevasta, tot mi-ar fi fost mai ușor decât aici, mi-aș fi ușurat trupul și aș fi dormit ca un mielușel. Dar blestemată fie prostia omenească, ne chinuie sufletul fără să ne dea pace! Am plecat după dolari la fel ca broasca la potcovar. Uite, din pricina asta mă doare, de dimineață, capul și nimic nu mă mai ajută.

— Ce dimineață, Goțe, uită-te și tu la soare, râse Dame, iar în istoria asta cu femeile e cazul să te descurci, nimic mai simplu! Dacă vrei, vino cu mine la Bangkok. De acord?

— Să mă descurc? Așteptați cu toții să intru la „Chez Nathalie”? Dar știți care e soluția? Să mă urc în avion și, p-aci ți-e drumul, acasă, asta e!

— Înțeleg cât de mare e dragostea ta pentru Roska și a ei pentru tine, spuse Dame oftând.

— O, cine să-mi dea dreptate? spuse Goțe, încălțându-și sandalele.

— Uite, pe mine Ilina m-a lăsat. S-a dus cu Tofe ăla, zise Dame cu tristețe în glas.

— Mai vorbim noi la restaurant și despre Tofe, dacă vrei, propuse Goțe.

— Îl cunoști pe pungaș? întrebă Dame.

— Cred că și tu îl cunoști. Nu e om rău, Dame. Și o duce mult mai greu decât tine, crede-mă, spuse Goțe.

— Atunci de ce a ales-o tocmai pe nevastă-mea?

— Să ne grăbim, îți voi povesti și alte chestii acolo, la sârbi.

— Să-l căutăm și pe Manoli?

— Mai bine să rămânem singuri.

— *OK*! strigă Dame, încălțându-și și el sandalele. Dar să știi că Manoli al vostru mă pune pe gânduri.

— Știu, zise Goțe cu tristețe. De când i-au dat cu o sticlă în cap tinerii ăia din Meekantharra, nu mai e cum a fost. A înnebunit grecul, nu altceva, joacă pocher, dă pe veresie, bea mult, e supărat pe viață! Am putea să-l invităm, dacă vrei!

— Fiindcă ne e prieten, n-am nimic împotrivă, răspunse Dame.

Totuși, în curte, doamna Ana le dădu de veste că Vicenzo și Manoli plecaseră spre Midland, imediat după micul dejun.

— N-au suflat o vorbă, puii de cățea! zise Goțe printre dinți, aranjându-și pălăria. Dame surâse și-i mulțumi Anei.

— Nu stați la masă? V-am pregătit ianie[68], îi îmbie ea.

— Ne grăbim, Ana, răspunse Goțe.

— Astăzi toată lumea e grăbită! Nimeni nu are nevoie de mâncarea mea! O s-o căutați voi, mâine, sunt sigură! surâse Ana, îndreptându-se către salon.

— Ce să-i faci, doamnă, spuse Dame, nu-i în fiecare zi târg! La Cook Point au dat cep vinului!

— Ieri n-a fost târg pentru tine? întrebă Ana cu ironie, gândindu-se la beția lui Dame.

— O inundație locală! zâmbi el.

— Nu vii cu noi la târg? îi propuse Goțe.

— Am de lucru, răspunse, veselă, Ana. Vă întoarceți repede? întrebă ea.

— Eu o să fiu înainte de apusul soarelui! Dar tu te-ai hotărât, așadar, să trăiești la Fremantle? întrebă Goțe.

— Sigur, răspunse Ana. Chiar azi după-amiază ne luăm zborul.

— Înseamnă că ne vom revedea? strigă Goțe.

Apoi frații traversară Double Bay și cotiră spre sud. Sărbătoarea se făcea simțită pretutindeni. Dinspre Midland curgeau sunetele pătrunzătoare ale orchestrei; în fața „Magnoliei”, niște tineri din rezervația Meekantharra se luaseră la harță. În restaurantul „Morava”, care se afla între două barăci dărăpănate, se auzeau zdrăngănelile unei orchestre de două parale, în vreme ce cântăreața, grasă și pudrată, își prezenta vastul repertoriu. Goțe observă pe pereți fotografiile cântăreților populari din Balcani, cu dedicații personale pentru local, ceea ce voia să spună că și ei fuseseră bine primiți, ca oaspeți, acolo. Un perete întreg era acoperit cu fotografiile râului Velika Morava.

Acordeonistul anunța întruna pe cei care plăteau și comandau cântece, saluta și, la sfârșit, făcea câte o plecăciune. Dame și Goțe se așezară la o masă acoperită cu o mușama murdară și comandară frigărui. Chelnerul le oferi bere rece „Swan” și se întoarse în bucătărie. Acordeonistul strigă:

— Fraților de pe amândouă malurile râului Drina, ce mai vreți dacă până și șvabii au învățat să scrie cu chirilice!

Dar din sală se auzi refrenul:

— *Nu minți, nu minți că-n izmene foc îți pui*!

De îndată ce râsul se mai potoli, acordeonistul vorbi din nou:

— Din partea patronului Nikola, pentru nașul său Boro și pentru toți mesenii acestei cârciumi, se va cânta *Puiule, măi puiule*!, *Sunt sărac, dar beau pe plac* și, în sfârșit, *Sparg pahare, dus pe gânduri*!

Sunetele, împreună cu vocea răgușită și aspră a cântăreței, se loviră de pereții localului inundat de fum. Frigăruile de vacă sosiseră, băutura se înspuma în paharele înalte. Restaurantul era înțesat de clienți, dar mai veneau încă și încă marinari și mineri, care căutau zadarnic mese libere. Marile ventilatoare din tavan abia mai pridideau să

împrospăteze aerul jilav. Peste tot mirosea a sudoare.

— Știai de mult de legătura dintre Ilina și Teo? întrebă Dame printre îmbucături.

— Crede-mă, abia ieri am aflat despre hotărârea Ilinei. Pe Teofil îl cunosc personal fiindcă lucra la primărie. La cincizeci de ani, cât are el, ce l-o fi apucat? Se zice despre el că n-ar călca o furnică și că e mereu cu ochii în patru să nu care cumva să jignească pe cineva, cu vreo faptă de-a lui! Mi-e teamă să nu fie un ins cu două fețe, Dame! Sau poate că-l confund eu cu vreun alt Teo, nu știu, spuse Goțe.

— Ai citit scrisoarea Ilinei?

— Ascultă, Dame! Între voi nu mai încăpea înțelegere și, ce mai încolo, te așteptai la una ca asta, vorbi Goțe, golindu-și paharul.

— Dar cu ce sunt de vină copiii? zise Dame cu amărăciune în glas. Credeam că până la urmă, din pricina copiilor, o să ne înțelegem și vom lua viața de la capăt!

— Și acum ce ai de gând să faci?

— Am să urc iar pe vapor. Dar tu?

— Mă gândesc să iau drumul casei! M-am săturat, răspunse Goțe.

— De ce nu vii și tu pe vapor? Sunt oameni minunați, navighezi, arunci ancora, ridici ancora și iar navighezi, cred că ți-ar plăcea!

— Deja am prins gustul drumului spre casă! zâmbi Goțe.

— Ascultă povestea asta, Goțe, începu Dame, sprijinindu-se, de masă pentru a se face mai bine auzit. Rămăseserăm pentru două zile la Singapore. Cu un taxi, noi, țuști, direct la hotelul „Imperial Oberoi”. Șmecherul care ne ducea simțise de ce avem noi nevoie după un drum atât de lung și ne-a propus să vizităm, chiar în aceeași seară, cartierele indian și chinezesc.

— De ce-mi spui toate astea? îl întrerupse Goțe.

— Nu vrei să auzi? întrebă Dame.

— Și voi, normal, ați refuzat, nu-i așa că i-ați făcut vânt?

— Aș! Am fost de acord. Prețul era modest. Am făcut o baie la hotel și iată-ne în taxi ca niște miri. Am hoinărit pe bulevardele tropicale, am vizitat palatul reginei, am mers și în grădina botanică, în cartierul indian și apoi și în cel chinezesc. Și nimic altceva; făceam cale întoarsă. „N-ați vrea un masaj?" ne-a întrebat atunci șoferul și aștepta ca noi să fim de acord. Nu mă trăgea ața și, la fel, nici pe Noma. Bun, dar bătrânul Ikeda insista să mergem. Am ocolit câteva străduțe întunecoase, cu garduri de bambus, și am găsit ceea ce căutam. Ikeda a dispărut într-un separeu, unde a fost atât de bine masat, încât, pe urmă, l-au durut toate oasele. Noi ne-am așezat în salon și am băut bere rece. Patronul, un grăsun și jumătate, semănând cu un eunuc, ne vorbea despre avantajele masajului. Când a ieșit Ikeda, am vrut să plecăm, dar tocmai atunci a intrat o gorilă malaieză care ne-a propus să ne alegem câte o fată. Pe dată, în fața noastră, au apărut douăzeci și cinci de frumuseți pudrate, provocându-ne cu buzele țuguiate, dar mai ales cu sânii lor goi. Aveau niște fuste despicate, destul de practice. „Mie mi-ajunge masajul", a zis Ikeda, văitându-și bătrânețile și temându-se că-și va da duhul în brațele vreuneia. Noma a întrebat de preț, și când a aflat că fiecare fată costa pe noapte o sută patruzeci de dolari singapooreni, refuză să se mai gândească, darămite să mai stea și la tocmeală. Toți erau cu ochii pe mine, așteptând să fiu de acord, altfel, mai mult ca sigur, ăia ne-ar fi luat la bătaie. Se-nțelege că am acceptat și m-am îndreptat spre tinerele fete care stăteau, aliniate, lângă perete. Prima mi-a surâs tandru, a doua mi-a făcut semn cu ochiul spre sânii ei mari, a treia și-a ridicat piciorul prin rochia despicată și așa mai departe. Toate învățaseră câte ceva, ca să nu moară de foame. Și ce crezi, la care m-am oprit? În mijlocul șirului era una înaltă, bălaie, o filipineză

care-și mișca șoldurile de parcă ar fi vrut să mă înghită cu totul. Buze groase, țâțe potrivite, dar un trup, de zână! Am plătit gorilei, am intrat în taxi, și dama a început să se ocupe de mine. Nici vorbă să-i fie rușine de Noma și de Ikeda. Mă mângâia pe obraji, pe coapse, Doamne, ce femeie în draci! Ne-am despărțit în fața hotelului, japonezii ducându-se mai departe, să facă turul orașului-stat. Am urcat sus cu dama, care m-a îmbăiat. Își cunoștea, nu-i vorbă, meseria, și-a aruncat rochița jos și hop în pat. Ne-am desfătat, nu glumă, și, de ce să mă ascund, frumoasa asta mi-a golit vinele. Credeam că a trecut o vecie și mă simțeam ca un pașă în harem. La miezul nopții, când mi se făcuse somn de picam, i-am dat câțiva dolari și i-am spus că e liberă să plece. S-a mirat că o alung, mai ales că era plătită până în zori. M-a rugat s-o las să doarmă cu mine, da, dar mă trezisem la realitate, mă gândeam la nevastă și la copii. Așa că am condus dama până la lift, ea mi-a făcut, recunoscătoare, o plecăciune și m-am întors. Tocmai când mă luase somnul, mi-a bătut cineva la ușă. Era Noma. Voia să știe dacă eram mulțumit. Se plictisise fără mine, zicea el, și se săturaseră de plimbare. L-am întrebat pe unde umblaseră și el mi-a povestit trei sute de minuni. Șoferul îi cărase pe malul golfului ca să le arate templele și pagodele, apoi au bătut bazarele de noapte până la miezul nopții. „Ăștia nu vor femei, și-a zis șoferul, poate că vor bărbați”, și, uite așa, închipuie-ți, i-a cărat în grădina pederaștilor. Peste o sută de cocote masculine așteptau acolo să se ivească vreunul dornic să-i ducă în pat. Au mai pierdut și-n grădină cam o jumătate de ceas. Au comandat *whisky* și le-au dat *tequila*[69]. S-au tot hlizit zgâindu-se la bărbații ăia, până s-au plictisit. Apoi l-au rugat pe șofer să-i ducă înapoi la „Imperial Oberoi”, fiindcă li se făcuse somn. Supărat, șoferul a mânat cu viteză nebună pe străzi. „Nu vor femei, nu vor bărbați, mormăia el pe drum, ce-or fi vrând

japonezii ăștia?” În fața hotelului i-a dat jos, au plătit cursa și s-au despărțit cu ceartă. Și uite așa, Goțe, Ikeda s-a culcat cam speriat, iar Noma a venit la mine. I-am propus „Du-te și te culcă. Încă un pic, și se face ziuă”. „Nu mi-e somn, a zis el. Cobor până la barul hotelului. Acuma femeile sunt scoase la solduri”. „Cum la solduri?” „Până la miezul nopții, prețul e piperat, după aia, ca la piață, dai cât dai, și gata!” M-am culcat, iar dimineața am luat micul dejun împreună cu Ikeda în grădina care avea în mijloc un mic havuz. Acum, închipuie-ți, Goțe, îl văd pe Noma cu filipineza mea, de mână, venind la micul dejun. „Cât te-a costat bucuria asta?” l-am întrebat. „Zece dolari singapooreni”, zice japonezul, mândru, Sărutându-i, de față cu noi, buzele groase. Pricepi?

— Pricep, răspunse Goțe râzând. Pentru aceeași gonoree, preț diferit, asta voiai să-mi spui?

— Numai doctorul nu ne-a tras pe sfoară. Am plătit amândoi la fel, râse Dame, sorbind din pahar.

Chelnerul le aduse din nou bere la gheață. Niște marinari bărboși se aplecară spre masa lor, întrebând:

— E vreo nădejde ca locurile să se elibereze în curând?

Din pricina patronului Nikola, ceilalți nu mai apucau să cearâ aproape niciun cântec. Chiar atunci acordeonistul anunță cântecele comandate de el și zise:

— Și acum, „Grupul glumeților” se va produce în onoarea patronului Nikola.

Chiar atunci se îndreptă spre microfon un tip urduros, cu țeastă mare, pe care părul vâlvoi i-o făcea și mai mare și, luându-și o poză tristă, începu:

„*West Austul de mi-ar da,*
Numai aur de-ar curgea,
Numai laptele și mierea,
Tot mă-ntorc în țara mea”.

Tipul era beat și chipurile emoționat și debita tot felul de bancuri la care mesenii râdeau până la lacrimi și astfel prânzul se sfârși cu bine. La un moment dat, acordeonistul anunță că se va cânta pentru toți macedonenii din restaurant; în clipa aceea apăru în ușă Vicenzo, cu pălăria de pai în mână, într-un maieu lac de sudoare, rumen în obraji. Observă cu greu masa pe care o căuta.

— Ce-i cu tine, *fratello*, în halul ăsta? îl întrebă Goțe vesel.

— Hai, ridică-te! strigă italianul.

— Încotro?

— Știi tu unde! zise Vicenzo zâmbind.

— Ai răbdare, să plătim. Unde e Manoli?

— La Johnny Bordel, răspunse scurt Vicenzo. Hai, scoală-te!

— Ai băut ceva? întrebă Goțe.

— Vin, nu… Numai apă roșie, râdea italianul.

Ajunseră de îndată pe insulă. Dame hotărî să se culce puțin în așteptarea lui Voinilo, ca să-și ia rămas bun. Vicenzo și Goțe, după ce-l îmbrățișară pe Dame, urându-i drum bun pe mare, se opriră să bea o cafea la doamna Ana. Conversația era plăcută, Ana se arăta foarte mulțumită, și, în ochi, i se citea fericirea.

După-amiază Vicenzo plecă în cartierul pensionarilor, după Manoli, iar Goțe, fără prea multă tragere de inimă, se îndreptă către motelul „Chez Nathalie”. Picioarele îi tremurau de emoție când intră în apartamentul numărul șase. Se simți ca un trădător, mai rău, ca un răufăcător și, totuși, nu găsi în sufletul său puterea care să-l întoarcă din drum.

Acolo nu prea-i ieșiră socotelile așa cum se așteptase. O siameză îi făcu o plecăciune aproape până la pământ, îi luă pălăria și i-o puse în cuier, îi desfăcu sandalele și, tot făcându-i plecăciuni, îl trase într-o odaie mobilată cu o canapea. Goțe se așeză într-un fotoliu, cu ochii la aparatul de aer

condiționat din fereastră, care oferea văzduh de munte. Totul în jur era curat și atrăgător. Sunete de șansonetă răsunară de undeva. Tânăra se apropie, grațioasă, de frigider, scoase din el un pahar care se aburi tot și-i oferi bere. Îi făcu, iarăși, două plecăciuni, însoțite de un surâs profesional, retrăgându-se apoi în anticameră. Atunci Goțe respiră în voie, se ridică din fotoliu și se întinse pe canapea. Privirea i se opri pe pereții plini cu fotografii cu femei voluptoase; pe măsuță găsi niște reviste erotice. Sorbi puțin din pahar, plimbându-și privirile pe pereți. „De ce oare, printre poze, nu s-o fi aflând și aceea a fetei care mă servește? Cum arătase ea puțin mai înainte?" Îi deschisese ușa, îl servise și se îngrijise de el. În afara ei, foarte rar când îi mai făcuse cineva plecăciuni și, totuși, atât de repede nu-și mai aducea aminte chipul ei, ca și când n-o văzuse.

Îl cuprinse un sentiment de vinovăție din pricina copiilor și a Roskăi, o mică strângere de inimă. De ce trebuise să intre aici? Gândurile îi aduseseră neliniștea în suflet. Îi apăru înaintea ochilor fotografia făcută împreună cu copiii și Roska și chipurile lor îi zâmbeau. Când se despărțiseră, cu șaisprezece luni în urmă, Mirce îi răspunsese: „Ia-o tată, ca să-ți aduci aminte mereu de noi", iar micul Boian strigase: „Ia-mă și pe mine cu poza!" Goțe le promisese atunci că-i va purta pretutindeni în inima sa.

Băuse deja al doilea pahar când dama reveni. Era zâmbitoare și aducea în mâna stângă un prosop plușat pe care era brodat *good morning*[70]. Îl invită să vină în baie; ritualul începea sub duș. Acum Goțe o privi cu atenție și avu impresia că în fața sa nu se mai afla aceeași femeie care-i deschisese ușa. „Minerii minteau fălindu-se cu frumusețea fetelor din tribul Tai de la «Chez Nathalie», gândi el. Când e vorba de femei, au orbul găinilor!" Dar nu! Fata îi plăcea totuși. Își pudrase obrajii galbeni, rotunzi și tineri, își prelungise cu ruj

conturul buzelor, își adunase părul lung și negru în jurul gâtului firav, lăsându-l să-i cadă peste sânul stâng. Purta o rochie de mătase în culori aprinse și despicată până la îmbinarea coapselor; astfel, ademenitoare, se îndreptă spre baie. Ochii ei i se păreau mari și dulci, mâinile lungi și fragile. Simți sângele clocotindu-i în vine, își scoase cămașa, îi întinse pantalonul, dar ea aștepta și slipul.

Sub duș însă se simți sleit și neputincios pentru jocul plătit. Deschise robinetul și lăsă apa caldă să-i curgă peste picioarele pline de vine proeminente. Dar parcă își pierduse puterea și nu găsea pricina. O rugă și pe ea să se dezbrace și să intre în cadă. Îi văzu atunci picioarele drepte și bronzate; avea sâni mici și nu-i plăcură.

Ea începu să-l frece pe spate cu un burete galben, dar Goțe se întoarse spre ea, alintând-o cu un jet de apă. O împroșca și o mângâia, ca și când ea ar fi fost fetița lui. Dar ea îi dădu să înțeleagă că ea trebuie să-l slujească și-l sfătui să se lase în jos și să se întindă în cadă. Un soi de furnicături de emoție îi cuprinse trupul. Era gata să iasă și s-o ducă în pat. Dar mintea îi era prinsă în mreje de o altă putere, care, ajutată de alcoolul înghițit pe canapea și la restaurantul „Morava”, îl făcea absent, speriat și neputincios. În cele din urmă se ridică hotărât, o cuprinse în brațele sale osoase și prinse s-o șteargă, tandru, cu prosopul. Fata se prefăcea stângace și tulburată, îl săruta pe gât și pe piept. O luă în brațe, ca pe un fulg, fiindcă era mică și ușoară; ea îl cuprinsese pe după gât și, astfel, intrară în camera cu pat franțuzesc.

„Parc-aș visa, gândi Goțe după ce se întinse pe cearșaful brodat. Și acum ce-i de făcut?” se întrebă el, privindu-i trupul gol. Femeia simți neputința bărbatului, se ridică puțin și, cu milă, îl întrebă dacă n-ar vrea să-l maseze. Ideea îi plăcu lui Goțe, ca și când ea l-ar fi putut salva de rușinea care-l cuprinsese, și se întinse pe burtă. Simți degetele ușoare mângâindu-i pielea, plimbându-i-se pe

coaste, îi auzea ca prin vis glasul ciripitor care-i spunea că masajul e învățătura lui Buddha. Goțe simți din nou clocotul acela, în sânge; dama văzu cum bărbatul e cuprins de un fior și începu să-i sărute umerii bronzați. „Acum ori niciodată!" gândi el. O culcă tremurând sub el și, cu gesturi nebunești, îi desfăcu picioarele. Ea îl ajută, gemu puțin, pregătindu-și cu pricepere trupul, dar chiar atunci pe Goțe îl podidi o sudoare ca gheața.

Disperat și palid, se întinse lângă fată și începu s-o mângâie pe obraji, să-i sărute părul și fruntea; îi mângâia sinii și pântecele, dar siameza îi plângea de milă. Îl sfătui să se odihnească puțin și să încerce mai pe urmă; îl întrebă dacă nu are vreo altă dorință pentru a-și recăpăta puterile. Goțe o luă în brațe și o duse iarăși în baie. O culcă lângă el, mângâindu-i trupul, rugându-se la Dumnezeu să-l ajute să scape de rușine. Dama făcu tot ceea ce îi ședea în putere pentru a-i trezi bărbăția, dar în zadar ochii ei marii priveau rugători către picioarele sale.

În cele din urmă Goțe îi zise să iasă din cadă, propunându-i să se culce în pat. Îi făcu pe voie, fără nicio împotrivire, și, în vreme ce ședeau astfel întinși, ea îl întrebă ce i se întâmplase. Goțe ridică din umeri, neștiind nici el ce să răspundă. Dama se interesă de pe unde era, fiindcă nu-l mai văzuse niciodată pe la „Chez Nathalie". El îi mărturisi că nu-și putuse permite, fiind prea scump pentru el, de acest privilegiu putându-se bucura numai cei bogați; ca să petreacă o singură zi aici, el trebuia, să-și cheltuiască tot câștigul pe o săptămână. Dama se scuză, spunând că prețul îl fixase patronul și că din toată suma ea primea foarte puțin. Goțe îi acoperi gura cu palma, rugând-o să nu se mai chinuie să-i explice, știind el prea bine „cine pe cine și cum exploata în West Aust", apoi îi mai spuse că asuprirea și exploatarea nu vor dura în vecii vecilor pe acest pământ și că spera că se vor termina la sfârșitul acestui veac, că la orizont

întrevede bunăstarea tuturora, fără nicio diferență de credință ori de culoare a pielii. Bineînțeles, dama nu pricepu nimic. Totuși, îi mângâia cu duioșie părul și-l săruta, tremurătoare, pe gură.

Goțe își privi ceasul de mână și se ridică fâstâcit. Își găsi hainele și se îmbrăcă fără grabă. Fata îl întrebă dacă n-ar vrea să mai încerce o dată, fiindcă nu era nicio grabă, de vreme ce o plătise până a doua zi la amiază, dar el surâse îndurerat, răspunzându-i că-i dăruiește această zi, cu noapte cu tot. Atunci micul trup galben se piti repede în rochia de mătase și începu să-l ajute să se îmbrace. Aduse încă o bere din frigider, i-o turnă în pahar și-l cuprinse pe după gât cu căldură. Goțe scoase din buzunar douăzeci de dolari și-i puse în mâna care se strânse puternic; căută ușa și, părăsind-o, îi ură să o reîntâlnească în vremuri mai fericite. Dama nu credea, desigur, că vor exista vremuri mai bune decât acestea, dar îl însoți ca și când ar fi fost convinsă de vorbele lui înțelepte. Îl conduse încă puțin prin curtea plină de vegetație tropicală, apoi așteptă până când Goțe se pierdu spre plaja Koteslowe.

Ochii înroșiți îi luceau ca niște feștile în noapte. Tremurând de atâta zbucium, se târî cu greu până la „Magnolia”, unde se așeză la tejghea în fața barmanului, care îl servi imediat cu bere. O înghiți de parcă s-ar fi aflat în minele din Planne și mai comandă încă una. „Ce zi blestemată”, își spuse el, ștergându-și transpirația de pe gât. Ce și-o fi zicând biata fată despre bărbăția mea? Unde și-o fi pierdut ăsta pofta pentru pielea de femeie?”

Bău la repezeală și cea de a treia bere. Acum era sigur că ziua aceasta însemna încă o înfrângere în viața lui. Totuși, în trupul chinuit i se trezi o nouă, mai puternică forță; în disperare, găsise o ieșire: cugetul i se ilumină gândindu-se la Roska. Ce conținea scrisoarea Ilinei adresată cumnatului ei Voinilo? Of, soluția se afla acolo; îngerul păzitor lucrase în subconștientul minerului. Numai el,

îngerul, nu îngăduise ca iubirea între soț și soție să fie pângărită, numai el o apărase de instinctele acestei epoci nebune. Poate că Roska lui era pe moarte; „boala, i-a supt tinerețea”, așa grăia scrisoarea. Mâna duhului cel bun se întinsese până în această emisferă sudică, găsindu-l în motel pentru a-i încununa fidelitatea.

Și acum de ce să dispere în acest amurg umed al unei clime ucigașe, când duhul cel bun îi deschisese cărarea fericirii? Bătrânul oraș Bitola îșirechema fiul: acolo Roska îl va răsplăti cu iubire și bucurii. Era sigur că nu-și iubea soția numai pentru trupul ei alb și frumos, Doamne atotputernic, ci fiindcă ea îi apărea ca o ființă care-l umplea cu această putere pe care numai mormântul ne-o poate fura. Acolo se afla bobocul de floare de care-l legau suferințele acestei vieți grele, suferințe pe care iubita, biata lui Roska, le păstra cu grijă, ca pe un talisman. Și atunci cum să se desfete și să se dezmățeze el cu siameza asta, în vreme ce micuța Roska plânge singură în nopțile lungi, căutându-și iubitul precum câmpia își caută muntele?

Încet-încet ceața i se cuibări în ochi; se simțea în cârciumă ca într-o navă rătăcită în cosmos. În jurul lui se vânzoleau minerii, metalurgiștii și marinarii care se întorceau de la târgul de vin; erau aproape o sută. Barmanul purta cu îndemânare paharele cu bere stricată; când își trăgea suflarea, servea, direct, cutiile cu bere scoase din frigider. Unii cereau *whisky*, alții comandau încă vin. Intrară și tinerii și veselii spanioli, care locuiseră, o vreme, pe insulă și care-l îmbrățișară ca pe un frate; apoi îi observă și pe bărboșii prieteni ai defunctului Daniel, dar nu mai avu putere să-i strige. Pe scenă urcară „Scoțienii veseli” care începură să cânte ceva asemănător unui număr de *music-hall*. Era plăcut, cu toate că-și simțea stomacul greoi, iar trupul scăldat în sudoare.

Pe stradă, prin fața „Magnoliei”, treceau camioanele, ridicând nori de praf cenușiu. Acolo, în dosul plajei de nisip Koteslowe, se afla „Chez Nathalie”, iar ceva mai în față, *Porumbelul de Aur*. Goțe urmărea cum soarele dispare înspre insulele molucilor, care fuseseră exterminați, și i se păru că astrul se înecă în ocean. Departe, departe, în aceeași direcție, plutea acum „Kohwa-Maru”, purtându-l la bord pe Dame, a cărui inimă era poate frântă în mii de fărâme. Aici, în local, era, totuși, cu mult mai sigur; musonul nu avea cum să bată, cicloanele își pierdeau, la ușă, întreaga putere. Cu toate că băuse vreo șapte beri, ce minune, abia acum cugetul i se limpezi. Lui Goțe i se făcuse foame și dori să cineze.

— Putem mânca împreună, *all right*? zise o voce plină de ironie, și Goțe îl recunoscu de îndată pe Dimce Anghelov. *Well*, vino la masa mea. Cum de nu te-a făcut mumă-ta piatră, să se scarpine porcii cu fundul de ea? îi aruncă el, ținându-l de braț.

— Nu ești la Bunbury? se bâlbâi Goțe.

— Mâine plec la Bunbury, surâse Jimmy. Târgul de vin doar s-a ținut și pentru mine. Ce-ai vrea tu, mă porcule? Să-mi pun fular negru și să plâng după Ana sau să mă prefac în calculator? N-oi fi eu bun, *well*, dar nici nu se poate zice că aș fi de lepădat. Spune-mi acum, ce vrei să mănânci?

— Ce-ai zice de niște heringi? întrebă Goțe.

— Ha, ha, dar e îngrozitor! Sunt gata să dau o masă ca lumea, *friend*! Vom mânca homari! strigă Jimmy.

— Ascultă, Dimce, n-am chef de homari, zise blând Goțe.

— Dracu să te înțeleagă! Nu vrei fete, nu vrei homari. Ce vrei tu, mă, copil din flori al Vardarului murdar? întrebă Jimmy.

— Rar îndrăznește să mă insulte cineva, Dimce! țipă Goțe, săltându-și capul cu greu.

— Ți se pare, *friend*! Nu prea se vede c-ai dus-o pe roze, ha-ha, cine nu ți-a scuipat pielea?

— Ce vrei să spui?

— De astă-seară înainte am dreptul să-ți spun tot ce-mi vine pe limbă, să știi! Nu mai ești un sfânt în ochii mei. Ne asemănăm, *friend*! zise Dimce, râzând răutăcios.

— Ne asemănăm? Bă, izmene pe călător! strigă la el Goțe.

— Să-ți aduc aminte de rușinea pățită la motel, *friend*? Fata aia aștepta s-o binecuvântezi, și ce a ieșit din scump plătita-ți vizită?

— Deja ți s-a povestit? întrebă Goțe rușinat.

— Fetele sunt discrete, *friend*. Nu-ți fie teamă, Magnetofonul povestește, fără să-i pui întrebări. „Chez Nathalie" e o casă modernă; ea își ține minte istoria, căci nu se știe niciodată! Hi-hi! Ce rușine, *friend*! Știam că te duci să te îmbeți, de-aia te-am și căutat. Vom mânca homari în contul meu, *all right*?

— Ce seară îngrozitoare! Lasă-mă în pace! șopti Goțe sfârșit.

— Nici mie nu-mi vine mai ușor! Frate-tău mi-a golit casa de bani! *Anyway*[71], nu știe el ce șarpe încălzește la sân, izbucni într-un râs dureros Jimmy.

Hărmălaia creștea, fumul acoperise ventilatoarele de pe plafon; ajunsese o adevărată problemă să poți respira. Cina le-a fost servită în farfurii nichelate; mirosea a stătut și a stricat. Homarii erau prost preparați, dar Jimmy părea hămesit; pe Goțe îl durea inima, iar lichidul din stomac îi apăsa ficatul.

În clipa când „Scoțienii veseli" executau cântecul *Mary, Mary, o cățea, m-ai trimis, de ce, încoa'*, lui Goțe i se făcu rău și se grăbi spre toaletă, dar dădu nas în nas cu niște prieteni, care-l întrebară:

— Ce ai, macedoneanule?

Goțe abia își mai putea ține gura închisă. Își vărsă și mațele în primul closet; sprijinindu-se cu mâinile de zidul murdar, izbucni în lacrimi ca un copil. Simțea că leșină, capul îi zvâcnea, inima îl lăsa, plămânii îi cerșeau puțin aer, iar picioarele i se muiaseră. Îngenunche pe cimentul umed, ca în fața unei icoane; cu un ultim efort, dându-și seama că familia lui din Bitola e primejduită, femeia bolnavă, copiii ca niște pui abia ieșiți din găoace, imploră duhul cel bun să-i dea puteri, să-i întindă, încă o dată, mâna sa nevăzută. Dacă va muri atât de prostește, lăsându-și copiii orfani și pe drumuri, dacă va trebui să fie înbălsămat ca Daniel? Pe jumătate conștient, Goțe nu se lăsa împăcat cu ideea că viața copiilor va fi aidoma cu a sa, că vor ajunge ca statul să-i ia sub oblăduire.

Îi trebui o oră întreagă ca să-și revină. Se trezi într-un colț murdar al closetului, abia respira, iar sudoarea i se scurgea prin ridurile de pe obraji și de pe gât. Un omuleț chel, palid și slab îi răcorea ceafa și fruntea cu o batistă pe care o muia într-o cutie de conserve plină cu gheață și apă.

— Trezește-te, frate, îl îndemna, cu căldură în glas, tânărul.

— Cine ești? întrebă el fără vlagă.

— Ismail din Kanatlarți, răspunse, vesel, tânărul.

— Ce e ăla Kanatlarți?

— Un sat din țara ta, într-o vale! Acolo cresc pepeni verzi și galbeni. Nu știi?

— De unde mă cunoști?

— Abre, nu te cunosc deloc, te-am văzut pentru prima oară taman în closetul ăsta. Credeam că o să-ți dai duhul! Dar să știi, îl cunosc pe fratele tău, pe Voinilo cel frumos. Când a venit la turnătoria de fontă, le-a plăcut la toți de el, povesti Ismail.

— Pepeni verzi și galbeni, ai? încercă Goțe să zâmbească.

— Nu i-am mai gustat de mult, prinse să râdă și Ismail. Ne-am mutat la Istanbul, surorile mele s-au

măritat acolo, tata a murit, eh, nu e nimeni veșnic!

— Și ce lucrezi tu aici, Ismaile?

— La turnătorie. Curăț closetele cu prietenul meu Bilbil. Patronii mei mi-au promis o muncă mai bună, dar nici vorbă de așa ceva! Zic că aș fi prea firav ca să lucrez la mașini. Vom vedea, că doar nu m-am însurat cu veceurile! Nu mai stau eu mult, spuse tânărul.

— Vrei să mă ajuți să mă ridic, Ismaile?

— Acum nu mai ai nevoie de ajutor, zise el prietenos, întinzându-i mâna. Du-te acasă, că ești ud și murdar ca un porc. Trebuie să dormi puțin.

— Vino la masa mea, să bem ceva, îi propuse Goțe după ce-și scutură hainele, apoi își sprijini mâna osoasă de umerii lui slabi, împingându-l spre sala plină de zgomote.

— Nu beau alcool, știi! se apără Ismail. Și tu ar trebui să renunți, bre! măcar astă-seară. Ești alb ca batista asta cu care te-am răcorit. Vino, vreau să te ajut, știu unde locuiești.

În dreapta barului, într-un colț, spaniolii cântau liniștiți ceva potrivit tuturor națiilor, un cântec în care un martir se întreba dacă va muri în pădure sau pe câmp, căci dacă va muri în pădure, îi vor cânta păsările cu aripi de aur. „Scoțienii veseli” profitau de pauza binemeritată și se cinsteau zgomotos cu *whisky* cu gheață. În ora care trecuse, doar câțiva mineri părăsiseră localul, plecând să cineze în locuri mai bune. Dimce Anghelov era tot acolo, cu coatele pe masă, privind pierdut portretul reginei Elisabeta a II-a, care atârna pe perete. Barmanul îi mai aduse o cutie cu bere, iar el bolborosi răgușit:

— *Tinks*![72].

Goțe și Ismail făcură comanda la bar, apoi se așezară lângă el.

— Ăsta e Jimmy, fiul Hrăpărețului, făcu Goțe prezentările, gata-gata să vomite din nou.

— Știu totul despre el! râse Ismail.

— Și faptul că Voinilo i-a luat femeia? întrebă Goțe.

— I-am dat-o eu, nu-l minți pe băiat, *friend*. N-o mai puteam duce mult cu ea, era ca o șerpoaică. Tu știi ce înseamnă impotența alături de o femeie! Nu-i așa că știi? Să-ți aduc aminte eu, *friend*? strigă batjocoritor Jimmy.

— Patronul meu e bogat, are acțiuni la Bunbury, el însuși conduce minele! Philip Island e tot a lui, pricepi, Ismaile? întrebă Goțe, prefăcându-se că nu auzise vorbele lui Jimmy Șarpele.

— Pricep! Și „Chez Nathalie" cred că-i aparține, zise Ismail.

— Are tot ce vrea, în afară de o femeie, ridică Goțe cu ironie glasul.

— Femeile din motelul „Chez Nathalie" sunt ale mele, dacă vrei să știi! strigă și Jimmy, golindu-și înciudat paharul. Ascultă, Goțe! Dacă aș fi vrut, aș fi putut s-o păstrez pe Ana, iar muciosul de fratetău mi-ar fi fost slugă mult și bine! Dacă voiam nu aveam decât să poruncesc să fie ucis și i-aș fi plătit numai călătoria de pe urmă! Johnny Bordel face chestia asta curat și pe puține parale, crede-mă! Dar n-am vrut, *well*, m-am săturat să trăiesc cu ea!

— Cu o femeie atât de frumoasă? se miră Goțe.

— De ce nu vorbiți și voi ca oamenii? întrebă Ismail.

— Jimmy nu e om, e șarpe, bine i-au mai nimerit porecla! De multă vreme nu mai trăiește și el ca oamenii! Cât o să te coste doamna Ana? întrebă Goțe, plin de fiere, râzându-i în nas.

— O sută de mii de dolari pentru început și casa din Fremantle! Își va lua poate zborul și jumătate din insulă, cam așa va fi, turui ca din pușcă Ismail, dar pe dată i se făcu frică de privirea furioasă a lui Dimce Anghelov.

— Să viseze, cât o vrea la Philip Island, așa să-i spui! Casa din Fremantle e moștenire de la tatăl meu, insula așijderea. *Well*, le-am dat casa, nu mai am nevoie de ea! răspunse Jimmy beat.

— Tu știi într-adevăr totul, Ismaile, strigă mirat Goțe.

— În Cook Point până și bătrânii o știu. Așa s-a lăudat Voinilo, răspunse Ismail. Și adaugă râzând: Frumosul le-a dat o lecție minerilor din Europa, i-a lăsat cu gura căscată! Ție nu ți-a povestit nimic, consătene? se întoarse el spre Goțe.

— De mine se ascunde, recunoscu Goțe nemulțumit.

— Și eu care credeam că tu i-ai fost sfetnic! zise Ismail.

— Ei, Jimmy, și nu te deranjează că or să trăiască pe socoteala ta? îl înțepă iarăși Goțe.

— Ți-ai pus în gând să mă faci să sufăr astă-seară? sări ca ars Jimmy. Dar se potoli repede și continuă înțelegător: *Listen, friend*, noi n-am venit în West Aust ca să ne facem mendrele și să ne desfătăm, ci să câștigăm parale, ăsta-i adevărul! Tu ce-ai fi făcut în locul meu?

— În locul tău? M-aș fi sinucis! se grăbi Goțe să-i răspundă.

— Te întorci din Bunbury sleit de oboseală, însetat după un pui de somn într-un pat curat, dar acasă te așteaptă muierea pofticioasă, îți adulmecă izmenele ca șoricarul iepurele! Ea vrea, tu nu poți, totuși încerci! Cum să mai înghiți o viață ca asta? întrebă el.

— Ismaile, tu ce părere ai de chestia asta? întrebă Goțe.

— Cine nu și-ar dori o muiere ca Ana? răspunse turcul.

— Taică-meu Ilia avea dreptate! De când e soarele soare, cei înfometați îi pizmuiesc pe cei sătui! *Listen, mate*! Ana nu e femeia potrivită pentru el, crede-mă! A dat în ea boala după bărbați, și asta e boală, nu glumă! N-o să se mulțumească ea doar cu Voinilo, fii sigur! Vrei să știi mai multe? Ana, mai întâi, a fugit cu Colleen, supraveghetorul de la topitorie. Au stat împreună o vară întreagă, în sud, la Bazilton. A doua oară s-a cărat cu propriul

meu tată, crede-mă, se ascundeau pe lacul Yarra-Yarra. Așa e boala asta femeiască, *well*, când o să-i treacă, peste câteva luni, o să se întoarcă pe insulă! *Well*, pariem că o să se întoarcă? propuse el.

— Ceva pute aici! strigă, adulmecând, Goțe.

— Ce-or fi pus în homarii ăștia putrezi? se întrebă și Jimmy.

— Nu homarii, tu puți! zise Goțe, strâmbându-se.

Ismail se scuză, spunând că e vremea s-o ia din loc, să doarmă puțin. Se plânse că metalurgiștii vor veni mâine la topitorie cu stomacurile făcute praf și o să aibă de lucru până peste cap. Dar Goțe îi cuprinse ca un polip umerii plăpânzi și nu-l mai slăbi. Jimmy își pusese capul pe masă, gândindu-se la insulta îndurată, dar, cum era chior de beat, nu mai găsi puterea să răspundă. Pe scenă „Scoțienii veseli" cântau în dorul lelii, cu motoarele la jumătate; doi dintre ei erau morți de beți și abia își mai țineau instrumentele.

La ușă apăru un tânăr, din grupul grecilor, pe nume Zambetas. Înspăimântat și tremurând tot, veni în fugă la masa lor. Se aplecă spre Goțe, povestindu-i, cum nu se putea mai încâlcit, că în cartierul pensionarilor se petrecuse o nenorocire. Jimmy ciuli urechea, dar Zambetas toca la fel ca o meliță și nu pricepu nimic. Goțe îl puse să repete totul, mai rar, în englezește.

— Vicenzo e acolo! zise Zambetas.

— Unde acolo? întrebă Goțe.

— La Johnny Bordel! răspunse Zambetas.

— Și Manoli? întrebă Goțe ridicându-se.

— L-au omorât! se văită Zambetas cu voce tremurătoare.

— L-au omorât? se cutremură Ismail.

— *Well*, așteptați-mă afară, mă duc după mașină! țipă Jimmy, aruncându-i barmanului plata și dispărând cât ai clipi.

Puțin mai târziu, galbenul „Falcon" mâna pe asfaltul topit, ocolindu-i, cu dibăcie, pe bețivi.

Noaptea răspândea mai mult și mai bine mirosurilor climei deșertice, aerul umed provocându-le o stare de vomă.

— Domnul William va trage foloase, nu glumă, după urma târgului de vin, prinse curaj Ismail.

— *Well*, ce crezi, câți au dat ortu popii anul trecut? întrebă Jimmy.

— Vreo nouă, răspunse Ismail.

— Nu nouă, treisprezece au fost îmbălsămați, zise Jimmy, care, vădit lucru, era la curent cu afacerea, iar cu coada ochiului îl privea pe Goțe, care rămăsese ca o stană de piatră.

— Cook Point a crescut mult, își dădu cu părerea Ismail.

— Am ajuns! strigă Jimmy, arătând spre grupul de oameni din fața unei barăci.

Două mașini se aflau deja la intrare: o ambulanță și o mașină a poliției. Pe trotuarul fierbinte, trei mineri își dădeau cu părerea asupra întâmplării; bătrânul Luketin, ținându-și capul între mâini, ședea în prag. Goțe intră primul în odăile luminate ca ziua, apoi îl urmară și ceilalți. Dar înăuntru nu se putea vedea mare lucru.

Manoli fusese așezat pe o brancardă și doi infirmieri îl scoteau afară. Speriat, Vicenzo ședea pe pat; lângă el se afla Johnny Bordel. Abia acum Goțe observă că un polițist voinic îi interoga, notându-și răspunsurile într-un carnețel cu coperte negre. Pe covor, pe lângă gunoaie și resturi căzute de la masă, se zăreau câteva picături de sânge; odaia părea dată peste cap.

— Dacă n-o să trăiască, am să-i omor pe toți! amenința Vicenzo în englezește.

— Aici nu poate să-și facă fiecare, după cum îl taie capul, dreptate, așa că las-o mai moale, tinere! zise polițistul, închizând carnetul.

Sirena se auzi tot mai slab, semn că ambulanța se depărtase de cartierul pensionarilor. Câinele râios al lui Luketin se furișă înăuntru și se piti sub

masa zgâriată și murdară. Chiar atunci se auzi plecând și mașina poliției.

— Ce s-a întâmplat aici, Johnny? întrebă Goțe.

— Să moară mama dacă știu! răspunse Johnny speriat.

— Te omor, pricepi?

— Numai de-ar trăi, bolborosi printre dinții încleștați Vicenzo, ridicându-se să caute ceva de băut în frigider.

— Tu ascunzi ceva, Johnny! strigă la el Goțe, mușcându-și buzele.

— Zambetas știe mai bine, se feri Johnny.

— *Well*, lasă-l să-și vină în fire, îl îndemnă Jimmy.

— Zambetas mi-e martor, pe cuvânt, repetă Johnny, privind drept în ochii sfredelitori ai lui Goțe, care îl înspăimântau.

Luketin le aduse cafea. Ismail și Zambetas vorbeau încet despre târgul care se sfârșise, ca totdeauna, cu morți. Johnny Bordel de-abia mai era în stare să se sprijine în piciorul său zdravăn. Dimce Anghelov încerca să potolească lucrurile, mergea de colo-colo și, în cele din urmă, se apropie de Goțe și începu să-i povestească întâmplarea cu Livia. Femeia, și mai beată decât minerii, venise spre seară pe insulă; căuta pe cineva și plângea ca o zăludă; cam asta povestea Jimmy, dar Goțe nu avea chef să se gândească la femeile bete. Se apropie de Vicenzo și-l mângâie pe păr.

— Sper că va trăi, *fratello*! îi șopti el, ca să-i îmbărbăteze.

— Să plecăm de aici! se trezi spunând Vicenzo.

— Ai dreptate, să plecăm din West Aust, aprobă Goțe, îngenunchind lângă prietenul său.

Le mai rămăsese foarte puțin din noapte. Curând, prin curtea pustie a casei lui Luketin, se simți mirosul zorilor venind dinspre savană. „Aici cocoșii nu cântă, păraiele nu murmură, numai dingo urlă”, își zicea Goțe, topit de durere după

prietenul său care murea în spitalul de lângă poștă. „Se va vindeca el, corintianul, are el putere cât pentru doi. Dar dacă nu se va vindeca?” se cutremură de parcă-l și văzuse în față pe dracu mișcându-și coarnele.

Deodată își aduse aminte de Livia și de conversația de mai adineauri cu Jimmy Șarpele. „Ce-o fi căutat și femeia asta pe insulă, dacă doamna Ana nu mai locuiește acolo?” se întrebă el nervos. Își promise ca într-una din zilele următoare s-o întâlnească pe dama asta a paturilor murdare de mineri, care nu știau nici dragoste să facă, s-o mai consoleze, dacă nu cumva va fi prea târziu. Fiindcă viața nu e făcută numai pentru a goli un *pahar* și a-l umple pe altul; mai trebuie găsit pe lume și-un țel pentru ca bietul creier să nu pască în zadar. Trebuia să-i deschidă și ei ochii, că nici Cook Point, nici celelalte douăzeci și opt de orașe particulare din West Aust nu aveau de gând să promită un alt viitor bieților flămânzi din Europa; aici domneau alte reguli morale, o știa prea bine, și, Doamne atotputernic, cine nu are nevoie de o mână de ajutor? Până și cățeaua asta de Livia, care umpluse orașul de boli venerice.

Astfel, chinuit de gânduri negre, Goțe grăbea pe lângă Double Bay, pe drumul care ducea către insulă.

Capitolul douăzeci și doi

A doua zi după moartea lui Manoli, pe la ora 11, Goțe află ceea ce se întâmplase în casa lui Luketin. Până spre seară se vânturase multă lume pe acolo; și Mister Guivin, de la Compania fraților Poon, care fusese șeful flotei din Tom Prais, și avocatul ăla bulgar care mai întâi îi asmuțea pe mineri, să se certe între ei, ca mai apoi să-i apere în fața instanțelor, și activiștii Asociației „Alexandru cel Mare", împăunați cu ideile lor mărginite, ca de obicei. Unul se jeluise că aici vor lăsa floarea tinereții, precum Alexandru în Asia și uite-așa mai departe.

Zambetas tocmai intrase la jucătorii de cărți, lăudându-se că se va întoarce în Europa, unde se va însura cât ai bate din palme și-și va înveșmânta mireasa într-o superbă rochie albă, de mătase, plină cu dantele și podoabe, în vreme ce două fetițe, în rochițe verzi, îi vor duce trena, ca să nu se murdărească.

— Ești nebun, Zambetas, să moară mama! râdea Johnny.

Se bea vin, niște rețina falsificat, care fusese cumpărat de la un negustor necunoscut din Fremantle; nu mai lipsea decât vreun buzuki. Manoli încercase în zadar să ademenească pe careva la un *sirtaki*[73]; ceilalți doi jucători erau destul de rotofei. Și, pe deasupra, și prost dispuși, astfel că nu le ardea de dans. Din depărtare, din Midland sau de la restaurantul „Morava", soseau sunetele unor orchestre pierzându-se în valuri. Johnny Bordel mai că tânjea că nu se află și el acolo printre petrecărești, să i se cânte ca privighetoarea; numai durerea și nenorocul îl priponiseră aici. Acum se simțea aidoma ciobanului din munți care-i pizmuiește pe nuntașii din sat.

Intrau cunoscuți și necunoscuți; fumul le ieșea ca pe horn din gurile care se căscau să înghită vinul, dar grosul paralelor de la joc îl înșfăca un pletos de prin insula Tasos, căruia nu-i știau nici măcar numele. Așa că sângele le clocotea nu atât din pricina vinului și a brizei tropicale, care bătea prin fereastră, cât mai ales din cauza sorților care le întorseseră spatele. Stăpânul barăcii, Luketin, veni și el și bău cât îl ținură puterile, povestindu-le întâmplările la care fusese martor în Midland, mai apoi le zise că face cale întoarsă fiindcă vinul e mai bun acolo. Johnny îl sfătui să se culce, ca să se mai întremeze, dar pensionarul dispăru. Zgomotele orchestrelor se auzeau mai tare, amestecându-se cu țipetele de sirenă ale vapoarelor din golf. Chiar atunci „Kohwa-Maru" pornise spre nord, iar alte două vapoare plecate de cu zori la pescuit apăruseră la orizont.

Manoli se ridică și, în disperarea care-i frângea sufletul, prinse să-l sărute pe Vicenzo și să-l întrebe de ce nu se află și Goțe acolo. Tristețea apăsătoare îi presărase în ochi o spaimă goală. Băutura îl îngenunchease repede, fiindcă nici nu se atinsese de mezelicul din peștișori uscați pe care-i credea amari. Johnny Lazov tocmai sosise și se chinuia să obțină cuburi de gheață de la frigider, cu toate că vechea mașinărie se încăpățâna să nu asculte defel pe o astfel de căldură sufocantă.

— Ei, Johnny, Marea Egee ne va uni! zise Manoli, care se așezase din nou lângă pletos.

Să fi fost tocmai aceasta scânteia care aprinsese focul, clipa în care rațiunea abdică? Minerii nu-și mai aminteau, iar vinul era băut, când un dulce amurg se lenevi în curte. Pletosul începuse să scuipe pe podeaua galbenă, iar prietenul său vărsă apă în pat. Johnny îi rugă să păstreze curățenia, fiindcă aici nu era nimeni care să pună mâna pe o mătură, stăpânul fiind bătrân, iar locatarul invalid.

— Te-am prins cu mâța-n sac! strigă pletosul.

— Durerea mea e ca pustiul! se amestecă Manoli, amenințându-l pe cartofor. Iar prietenii mei sunt ca opalul.

Cearta plutea în aer; pletosul rânjea plescăind; trișa la cărți și, colac peste pupăză, îi mai și insulta. Vicenzo nu voise să se amestece în ceartă; se întinsese în pat și adormise. Mai târziu avea să spună că atunci gândurile îi zburau spre viile Calabriei, unde fetele frumoase, mai mult ca sigur, se hârjoneau cu băieții.

— Faci tu pe grecu, da' n-ai tu mutra aia, i-a zis pletosul lui Manoli, în toiul jocului.

— Durerea mea e ca pustiul, i-a răspuns acesta furios.

— Lașii sunt întotdeauna triști, râdea pletosul.

Johnny Bordel încercă să-i distreze și începu să cânte:

„*Kârste Liondre nu-ș ce face,*
Are pușcă, dar nu trage".

Cântecul lui nu ajută la nimic. Începu să povestească aventura lui Voinilo, care-i furase lui Dimce Anghelov nevasta și, cu buzunarele pline de bani, își luase zborul la Fremantle.

— Să moară mama dacă n-a plecat bogat, cu o dotă de cel puțin o sută de mii de dolari! strigă el mai apoi, pentru a le atrage atenția și a le risipi pofta de ceartă.

Manoli continua să piardă. Începuse să-și laude nevasta, pe Anikia, fără măsură, în prostie.

— Ai înnebunit și tu ca și ăștia! striga Johnny. Apoi, râzând fără convingere, întrebă: îți lauzi muierea în fața tâlharilor?

Omul cu minte se gândește de două ori la ceea ce va face, dar în seara asta, se vede treaba, n-a fost nici urmă de așa ceva. Lui Vicenzo nici nu-i trecea prin cap că grecii vor scoate unul la altul, cuțitul; picotea, sprijinindu-se de o pernă murdară, în timp ce jucătorii se insultau fără motiv și

măsură. Manoli se purta într-un fel ciudat, de parcă îl apucase nebunia. Spunea că el e copilul pământului, că are dreptul să-și trăiască viața dar, în fața pletosului, dădea semne că cheful de viață i se cam terminase. Pomeni din nou casa părăsită în plata vânturilor Corintului și câinele lăsat în grija vecinilor.

— Și nevasta cui i-ai lăsat-o? a întrebat pletosul.

— Pe Anikia mea? Ea ajută la biserică, răspunse Manoli.

— Dacă-l ajută pe popa, *OK*, timpul nu e pierdut, îl luă pletosul peste picior.

— Are ochi migdalați, e toată numai cântec, e gingașă și frumoasă zise Manoli neliniștit.

— Femei din astea vor și popii, ah, ah!

— De ce nu te gândești și tu la alte muieri? întrebă Johnny Bordel.

— Ca tuturor femeilor, și Anikiei îi place să se îndulcească din nectarul bărbaților, mai zise pletosul cu poftă și plin de invidie. Apoi întrebă fără rușine: Nevastă-ta nu se pudrează?

— Tu crezi că ăsta e un semn de imoralitate? strigă Manoli supărat.

— Să moară mama dacă pudra e făcută pentru bărbați! zise Johnny, căutând să mai potolească spiritele.

Manoli nu mai putea să înghită ironiile compatriotului său, mâinile îi tremurau; îi veni să-i tragă o palmă, ca să-l pună la punct. Nimeni nu văzu când un cuțit îi și străpunsese pieptul; din gâtlejul minerului nu ieșise niciun strigăt. În clipa aceea Johnny era plecat la toaletă, Vicenzo, încă amețit, dormita în pat. Manoli căzuse ca un sac pe podeaua murdară; în momentul când își pierdu cunoștința, ucigașii se și topiseră în noapte. Nebunul Zambetas începuse să plângă, câinele râios să schelălăie și, speriat, fugi afară.

Puțin după aceea hotărâră să cheme poliția și medicii de la urgență. Zambetas fugi să-l caute pe Goțe la motelul „Chez Nathalie”. Vicenzo tremura

ca o iarbă rămasă în picioare pe un câmp cosit; puterea brațelor musculoase i se topise ca în povești, în vreme ce aștepta să apară infirmierii de la Cook Point; căzu în genunchi lângă masă și sprijini capul celui care era pe moarte. Din gură-i ieșeau cuvinte care voiau să îmbărbăteze și să mângâie, dar sângele curgea nestăvilit din rana căscată în pieptul lui Manoli. Bătrânul Luketin, care tocmai intrase în cameră, țipă îndurerat și se prăbuși întrebând:

— De ce, copii, de ce?

În aceeași noapte, în camera de pe insulă, pe masa pătrată de lemn, pe Goțe îl aștepta o scrisoare, întocmită de mâna fiului său. Școlarul din Macedonia îi dădea de veste că terminase clasa a șasea cu excelente rezultate, iar la serbare recitase un poem închinat eroului legendar cu același nume ca și al tatălui său[74]. Citind, pe Goțe îl podidi plânsul. „Totul a ieșit așa cum trebuia.” Maică-sa nu mai fusese nevoită să-i mai peticească pantalonii, fiindcă Teo, înainte de a pleca în Suedia, le cumpărase tuturor copiilor din casă *blue-jeans* de la Salonic. În scrisoare se spunea că ziua serbării a fost măreață, că elevii așezaseră mai întâi buchete proaspete de flori la busturile de pe Aleea Eroilor, și apoi, cu pas hotărât, cei mai buni urcaseră pe podium. Goțe citea tulburat, cu glas lin: „Părinții ședeau în primele rânduri și a fost veselie; foarte frumos. Mama a rămas acasă, pentru că nu voia să se emoționeze, dar și ea s-a bucurat când a văzut că mi-au dat ca premiu cartea *Așa s-a călit oțelul*; apoi am fost nevoiți să-i chemăm doctorul. Dragă tăticule, să nu-ți faci griji! Ea și-a revenit repede și acum se simte bine; noi am primit cecul, l-am schimbat în bani și o ducem bine! Verii mei au plecat în Suedia și mi-e dor de ei; aici mă joc cu Boiance de-a calul și măgarul! În sfârșit, te rugăm să ai grijă de sănătatea ta, fiindcă noi avem mare nevoie de tine, în viață și în viitor. Tatăl prietenului meu Iane a

fost și el în West Aust, în regiunea Beverly Springs, dar el s-a întors de acolo într-un cărucior de invalid. Acum nici nu mai știm cum să facem să-l mai înveselim pe Iane, crede-mă, tătuțul meu, să ni te întorci sănătos și viu! Vreau să învăț, să învăț mult, ca să nu depind de nimeni", scria Mirce. În post-scriptum era adăugat că, acasă, situația bănească se îmbunătățise mult datorită și faptului că, în timpul verii, băiatul o ajuta pe Katina, o veche prietenă a Roskăi, la grădină și, în felul acesta, câștiga douăzeci de dinari pe zi.

Goțe aproape se pierduse cu firea; veștile pe care și fără scrisoare le presimțise îi tăiaseră răsuflarea. Uite cum niște lucruri mărunte și neprevăzute pot să dea peste cap un om, să-i facă sufletul praf și să-i redeschidă vechile răni. Trăgându-și suflarea, își scoase pantalonii și cămașa, privind spre ușa pe care o uitase deschisă. Se îndreptă spre ea în chilot și-n maieu, descifrând ștampilele de pe plic: astfel află că scrisoarea făcuse drumul timp de aproape trei săptămâni cu vaporul, până în West Aust. Și așa, își spunea el, pregătindu-se de culcare, *părinții ședeau în primele rânduri și a fost veselie*. „Ne vom distra și noi, în curând, când corintianul se va pune pe picioare de pe urma loviturii primite în piept. Zorile promit zile frumoase și drumul spre Europa este deschis", zise el, scoțând un oftat adânc.

Era gata să stingă lumina, când, deodată, băgă de seamă că în patul lui Voinilo, care era cel mai aproape de fereastră, dormea cineva, acoperit cu cearceaful până peste cap. „Poate că e Dame, n-o mai fi plecat cu vaporul, poate vreun miner care nu și-a mai nimerit dormitorul și a intrat în casa de oaspeți. Astăzi toți s-au îmbătat ca nebunii, te poți aștepta la orice în noaptea asta! se gândi Goțe neliniștit. Voinilo, totuși, e sigur la Fremantle, de vreme ce nici doamna Ana nu se află pe insulă. Cumpăni o clipă dacă se face să se uite cine se

vârâse în patul acela sau să-și vadă de treburi și să nu deranjeze.

— Ce cauți aici? întrebă el deodată.

— Domnul Reuter m-a trimis, să moară mama! Habar n-am nici eu ce-am căutat. *Maybe*[75] dracu m-a adus; te-ai supărat? surâse chinuit Livia, sprijinindu-se în coate.

— Reuter? Cine mai e și Reuter ăsta?

— Măgarul ăla de la poștă! M-a chemat la ghișeul lui, după aia m-a ademenit într-o odaie întunecoasă! Voia una și bună și m-a împins din toate puterile, *anyway*, parcă eram o cârpă! Dacă ai ști cum îi curgeau balele! Apoi mi-a dat o scrisoare de la fiul tău și pentru asta am venit aici. Te-ai supărat?

— De ce să fiu supărat? roși Goțe.

— Mai bine nu veneam! Am văzut cum plânge un om puternic și acum totul mi-e limpede ca lumina ochilor. Nu mai există pe pământ bărbați adevărați. Îți închipui, chiar ieri îi ziceam Anei că tu ești unul dintre revoluționarii din West Aust. Știai să te prefaci, n-am ce spune! Ia zi, de ce-ai plâns?

— Băiatul meu mi-a trimis vești bune de acasă.

— Așa deci! Fiecare are dreptul la câteva lacrimi în viața asta blestemată, vorbi Livia, aprinzându-se.

— De ce blestemată?

— Știi ce m-a adus cu adevărat aici? Mi-a venit o idee: mi-am zis, mă duc până la revoluționarul ăla ca să-mi redea încrederea în viața asta de chin! După ce-am ieșit de la poștă, am bătut, ca nebuna, străzile. Niște turci au pus mâna pe mine și m-au dus în camerele lor și m-au făcut arșice. Am umblat brambura prin oraș, ca ăia din Meekantharra, când, deodată, mi-a venit ideea asta. Te-am așteptat multă vreme în pat, dar, crede-mă, mi-a părut rău că te-am văzut plângând și de-aia mi-am tras cearceaful peste cap. Credeam că ești mai tare ca pietrele pe care le spargi la Planne,

fiindcă mereu ți-am invidiat curajul și uneori mi-era chiar rușine de tine. Atunci aș fi vrut ca pământul ăsta roșu, vulcanic, să se crape și să mă înghită în măruntaiele lui, sfârși Livia, fremătând în combinezonul ei de batist.

— Nu crezi că e cam târziu să-ți fie rușine? întrebă Goțe, după ce-și trase cearceaful peste picioarele-i păroase.

— Mi-era rușine, crede-mă, bâigui Livia.

— De ce să-ți fie rușine de mine?

— Credeai că nu sunt tot așa de tare ca tine? Credeai. De-aia mi-era rușine. Pățaniile vieții m-au copleșit și acum simt cum vlaga mi se topește ca băștinașelor. În curând carnea o să-mi atârne pe trup. Acum trei ani eram ca oțelul! Când îmi aduc aminte de vremea aia, când mai credeam în blestematul ăla de bărbat al meu, fi-i-ar de haram numele, simt cum o furie oarbă îmi ia mințile. Bărbatu-meu era unul dintre cei mai mari cartofori din West Aust, dar îl iubeam, eram fericită în brațele lui! Și așa, fără să-mi dau seama, m-a vândut altora, zise ea cuprinsă de tremur, lăsându-și capul pe pernă.

— Las-o baltă! E vremea să dormim puțin, ridică vocea Goțe.

— Dacă adorm, nu mai am prea multe șanse să mă mai și trezesc. Pe lângă vin, am înghițit destule tablete pentru somn. Să dormim un pic dacă tu ai hotărât așa, dar eu am venit ca să mă extaziez privindu-te. Nu bănuiam că te voi găsi într-o clipă de slăbiciune!

— Glumești cumva cu tabletele alea? Vrei să-l chem pe doctorul Rooney?

— *Please*, să nu faci asta! Am mai băut eu și am luat și-n alte dăți tablete și nu mi s-a întâmplat nimic. De când m-am născut la poalele Alpilor din West Aust – știi că acolo e singurul loc unde suflă un vânt cu spic de zăpadă ca în Bitola – mă paște nenorocirea unei bătrâneți rapide. Tu știi că ieri am împlinit douăzeci și șase de ani? Amărâta de

maică-mea, servitoarea, nu m-a adus cu noroc pe lume, încheie Livia.

— Servitoarea? întrebă Goțe emoționat.

— Ar fi vrut ea să fie o doamnă, *anyway*, dar a tot slugărit pe la scârba aia de om, la Ilia Hrăpărețul. Mai târziu au măturat cu ea podelele murdare, la fel ca și cu mine.

— Vrei să spui că femeia aia de la fermă…, întrebă Goțe surprins.

— Nu spun nimic, mi s-a făcut somn. Mai bine n-aș fi venit astă-seară pe insula asta împuțită, cel puțin aș fi murit crezând în niște oameni! încheie Livia sfârșită.

În zadar încercă Goțe să mai scoată ceva de la ființa aceea în ruină, prădată și bolnavă. În zori o duse în baraca de lemn a spitalului, fără nicio speranță că se va mai însănătoși.

Astfel Goțe își începu, cu griji, această ultimă săptămână de ședere în West Aust, răstimp al unor dulci aleanuri.

A doua zi după târg începură și ploile să murmure fără șir. Insula era pustie; în dormitor mai rămăseseră doar vreo cinci maltezi și vreo patru palestinieni, care se strângeau abia pe la miezul nopții la culcare. Înnebunit, șoricarul adulmeca peste tot, căutând-o pe doamna Ana; gemea în casa goală a fermierului, urca pe tunul ruginit al vaporului, tânjind până și după loviturile de picior primite, în burtă, de la Voinilo.

Pe insulă surveniră câteva schimbări. Într-o bună dimineață Johnny Bordel se instală acolo; trebuia să fie cineva care să păzească vitele și caii de hoți. Totuși, cu două zile mai înainte, patronul îl trimisese cu avionul la Fremantle. „Ce-o fi căutând *peștele* ăsta acolo? Probabil ceva în legătură cu meseria lui”, socotea Goțe. Îi treceau prin cap numai gânduri negre, presimțind încă alte și alte nenorociri, dar își zise: „N-o fi ea, lumea, făcută numai din fiare”.

Ultimul capitol

Biroul „William, Rankin Ltd.” primi corpul defunctului. Specialiștii în îmbălsămări din Ierusalim au lucrat fără răgaz în beciurile întunecoase și bine răcite, iar cei optsprezece morți de la târgul de vin au fost gata în nici patru zile. Lângă Manoli zăcea acordeonistul orchestrei „Scoțienii veseli”, care fusese omorât la miezul nopții de un libanez, alături se aflau doi spanioli, croatul care strânsese donații pentru îmbălsămarea corpului lui Daniel, trei marinari de pe vasele „May Sky”, „Kristin Brovig” și „Iron Dampier”, un macedonean din Bolivia, pe nume Kleon Milevski, doi maltezi înjunghiați într-un scandal din pricina unor femei care revendicau niște cămăși de noapte din mătase jawaneză, și uite-așa mai departe. La birou nu se mai afla, de fapt, nimeni dintre cei îndoliați. Apropiații și prietenii se risipiseră prin orașele particulare din West Aust, să strângă fonduri pentru trimiterea corpurilor celor defuncți în țările lor.

Vicenzo zbură cu un mic *jet* în apropiere, la Tom Price; acolo, Mister Guivin ajuta la organizarea acestei acțiuni în sprijinul Anikiei și a copiilor lui Manoli. Se întoarse obosit și decepționat: celor de la stația de flotare nu prea le prisoseau banii și, astfel, abia reușise să obțină patru sute de dolari. Minerii se aflau în grevă din cauza condițiilor grele de lucru și gândul le era, înainte de toate, la propria lor soartă și abia în cele din urmă la cel ce murise. Atunci, Jimmy Șarpele îl liniști cu o mie de dolari pe care-i adăugă la fondul pentru orfanii lui Manoli și, cu o oarecare înțelepciune, îi zise:

— De ce te superi? Și așa minerii tot nu știu să aprecieze!

Jimmy plăti cu banii săi pe cel care-l îmbălsămase pe Manoli, cu toate că socotea

adevărată nebunie să arunci banii pe morți; mai înainte se gândise că cenușa mortului ar fi trebuit risipită pe locul unde se stinsese din viață. Părea că nenorocirea aceasta îl mișcase mai mult chiar decât întoarcerea Anei la Fremantle. Într-adevăr, în ultimele zile, Jimmy plecase, din nou, cu noaptea în cap la Bunbury, dar se întorsese de fiecare dată la dejun să se ocupe cu pregătirile pentru mort. Mânca la „Porumbelul de Aur" și uneori la „Morava" bea, în picioare, bere de la gheață și ajuta cu toată bunăvoința.

În ceea ce-l privește pe Jimmy, și Goțe era surprins; sosise timpul să se despartă de el pentru totdeauna și încă nu reușise să-i înțeleagă firea. Într-o oarecare măsură îi părea rău că-l insultase și-l umilise cu atâta brutalitate în seara aceea, la „Magnolia", de față cu Ismail, și se întreba: „Ce fel de om se ascunde în acest diavol?" Mișcat de neașteptata dărnicie a zgârcitului, Goțe începu să-l iubească în felul său. Totuși, se întreba: „Dar cum se explică toată purtarea lui necinstită față de Ilia Hrăpărețul, propriul său tată? A trecut, uite, atâta vreme și nici nu i-a dat prin cap să-i comande măcar o placă de marmoră pentru mormânt!"

De fapt, Goțe n-avea nicio încredere în nasul de vultur al lui Jimmy, în ochii săi adânciți, în urechile lui mari și clăpăuge, în fruntea-i plină de riduri și, totuși, acest om, poreclit Șarpele, îi devenea tot mai apropiat. „La urma urmelor, el nu face parte dintre mințile alea bolnave care, după ce au comis crima în Europa, caută acum glorie și bani în West Aust. Averea sa tot crește de cincizeci de ani, fiindcă Ilia Hrăpărețul a muncit ca să-i asigure viitorul, începând cu Jardee, cu fermele de la Bridgetown – Unde Ilia se temuse atâta de cangurii care ciocăneau în ferestre – cu Philip Island și «Chez Nathalie», până la noile mine de la Bunbury. E nevoie de ceva timp și de mulți bani pentru a strica un caracter, doar se știe că banul e blestem și ruină pentru oricine. Și, atunci, ce rost

are să te gândești la șarpele ăsta de om?” se întrebă mai apoi Goțe, în vreme ce ședeau în micul coridor al oficiului de pompe funebre.

Așteptând-o, duși pe gânduri, pe tânără care trebuia să le înmâneze documentele pentru a putea ridica sicriul ce urma să-i fie trimis Anikiei, în vechiul Corint, li se perinda prin minte timpul petrecut în această regiune tropicală. Goțe trăise zile cu adevărat grele; din nou îl chinuiseră aceleași vechi vise în care nu-și mai recunoștea nici copiii. „Cum o fi arătând Mirce?” Știa prea bine că trebuie să aibă doisprezece ani și că, după cum îi scrisese, trecuse într-a șaptea; părul băiatului trebuia să fie des și șaten, un pic ondulat, iar surâsul, dulce, ca al tuturor copiilor care n-au trecut încă la pubertate, și, totuși, cum arăta fiul său? Cel mic, Boian, are ochi albaștri și duioși, obraji palizi ca ai maică-sii; încă nu poate pronunța toate literele – un ștrengar vesel și zburdalnic; dar cum să-i osebești chipul, acum, în această ceață a amintirilor? „Dar Roska? O mai fi trăind această biată muceniță cu inima bolnavă și rinichii îmbătrâniți?” se întrebă el.

Gândurile i-au fost curmate de apariția unei tinere zvelte, voit slabă, de la oficiu, care ședea în ușă, cu documentele în mână. Ceru, politicoasă, o semnătură pentru certificatul de deces, apoi îi conduse, prin strâmtul și întunecosul coridor, până în sala cea mare.

Văzură din nou sicriele rânduite în fața crucii, cu Iisus răstignit, care era păzită de doi dragoni, iar mai la dreapta de Maica Domnului rugându-se. Sicriul lui Manoli era printre cele mai frumoase; într-adevăr, Jimmy plătise bine. Doi bărbați în negru îl ridicară, îndreptându-se spre ieșire, unde se afla parcat un „Ford” metalizat. Erau aceiași slujbași care purtaseră și trupul lui Ilia Hrăpărețul, din biserică până la Thirroul Eagle: lui Goțe părul i se zbârli ca un arici când zări, prin vălul alb, de plastic, capul învinețit al prietenului său. Îi

rujaseră buzele și obrajii, îi fixaseră părul cu lac și-l pieptănaseră cu cărare.

De la megafonul spânzurat de perete, răsună o voce răgușită de femeie:

— *Good afternoon*[76]. Sperăm că veți fi mulțumiți de serviciile noastre. Vă stăm, oricând, la dispoziție! Rankin junior vă urează cer albastru până în Europa!

Apoi, tăcere până la aeroport. „Fordul" funerar mergea în față; după el venea vechea camionetă a doamnei Ana, fiindcă „Falconul" era în pană. Cândva, Jimmy, vrând să-i distreze, începuse să le explice dezvoltarea rapidă a companiei de pompe funebre. Din povestea lui reieșea că Rankin senior era fratele episcopului pe care îl pomenea atât de des Ilia Hrăpărețul. Începutul fusese tare greu; această regiune din West Aust era prea puțin populată, și oamenii nu prea se înghesuiau să moară. Nu apela nimeni la serviciile acestei firme, fiindcă morții erau înmormântați în cimitirele cele mai apropiate, pe atunci fiind mult prea dificil ca morții să fie trimiși în țările lor de baștină cu vaporul. Dar de când uriașele avioane îmbiau lumea cu viteza lor și cu enormele camere de bagaje, afacerile deveniseră înfloritoare. Acum, Rankin avea sucursale în șapte orașe particulare din West Aust; pregătea anual, pentru ultimul drum, corpurile unui număr de aproape trei mii de mineri și fabrica tot atâtea sicrie. Cea mai mare sucursală, după spusele lui Jimmy, era cea din Cook Point, cu toate că direcția și Rankin senior se aflau la Fremantle.

La aeroport au fost luați imediat în primire și îndemnați să se răcorească la bufet până la plecarea „Fokkerului" spre golfulețul Fremantle. Aici totul era în mișcare; doi croați așteptau îngrijorați să li se ia în primire sicriul; la o masă mică, aproape de ieșire, ședeau piloții și stewardesele mai multor avioane. Jimmy salută

câțiva ingineri care așteptau să zboare spre Bunbury, apoi i se adresă lui Goțe:

— *Well*, peste treizeci de zile, cel mult, Ana va fi din nou aici, zise el.

— De ce ești atât de sigur? întrebă Goțe, privind orizontul.

— Așa sunt eu, totdeauna, *friend*, răspunse Jimmy.

— Și veți trăi, iarăși, împreună?

— Desigur! Înțeleg dorințele ei! zise Jimmy.

— Om modern, ce mai încolo! Cum de-ai reușit lucrul ăsta?

— Am altă cale?

— Cred totuși că nu se va întâmpla așa, spuse Goțe.

— Rămâi și-o să vezi, *friend*!

— M-am săturat de tot ce-i aici! oftă Goțe.

— *Well*, ai dreptate! O să vă întoarceți în Europa și poate că o să-mi aruncați toată vina în cârcă! continuă Dimce, sorbind dintr-o cutie cu bere.

— De ce crezi asta, Jimmy?

— Și pe taică-meu l-au învinuit acolo! răspunse el pe nerăsuflate.

— Învinuit! Cine să-l învinuiască pe nedrept? întrebă Goțe, cu ochii ațintiți după un avion alb de sport, cu două locuri, care tocmai decola de pe pistă.

— *Well*, cei de un leat cu el, de acolo, din munți. Cică ar fi ucis un om ca să pună mâna pe ferma lui. I-au găsit, astfel, mii de cusururi. Din aceste pricini îi detest! Pricepi? Dar voi habar nu aveți cum era taică-meu când se necăjea! *Well*, chipul său căpăta ceva îngeresc; își lua cimpoiul și zicea două-trei cântece! Ochii i se umpleau de strălucire și de frumusețe, chiar dacă toate cântecele lui se terminau rău, ca o lacrimă în ploaie. Ăsta era Ilia Anghelov? Nicidecum. Și totuși ăsta era! Și s-a ținut bine și mult pe acest pământ, zău, nu l-a urmărit ghinionul! *Anyway*, nu mi-e hărăzit să trăiesc eu atâta! Așa că prietene, să nu-ți aduci

aminte de mine cu răutate, când vei ajunge acolo! încheie Jimmy.

— Înțelegi cum vine asta? îl întrebă Goțe pe Vicenzo, privind ornicul de pe perete.

— *Well*, de ce să ne mințim? Facem parte din două lumi diferite, mai spuse Jimmy. Nu pot să suport sufletele caritabile, cu toate că le invidiez uneori. Nici de salutat nu pot saluta din toată inima pe cineva care vine încoace sau se întoarce acasă, fiindcă, *well*, când am sosit eu aici, nimeni nu mi-a zis bună ziua. *Listen, mate*! Știți oare că am fost scuipat când am ajuns aici?

— Ai fost scuipat?

— *That's right*! Așa mi s-a dus tinerețea! Și nu înțeleg de ce-aș trăi acum pentru idealurile nu știu cărui popor! adăugă Jimmy vădit încurcat, umflându-și stomacul cu bere.

— Scuză-mă, Jimmy, dar eu nu te înțeleg, zise Goțe.

— Nu face pe prostu, *friend*, m-ai înțeles prea bine! *Well*, unii așteaptă să vând insula, și să mă întorc în Europa! Să transform în bani „Chez Nathalie" și Bunbury, pricepi? Dar, spune-mi, ce-aș putea face cu banii acolo? N-ar fi același lucru ca și aici, la Cook Point? Oamenii se schimbă cu greu, nu-și țin nici măcar promisiunile pe care și le fac lor înșile. Iar viața e scurtă și noi o luăm din loc repede, zise Jimmy tulburat.

— Nu se moare atât de ușor, patroane!

— *Listen, mate*! Trupul meu va sfârși mai repede, fiindcă suferă de trei boli: de diabet, de inimă și de suflet! O, desigur, nu vă vine să credeți că sufletul îmi plânge după patrie, că somnul mi-e la fel de neliniștit ca și al vostru. Dar norocul nu-mi surâde acolo, *well*, nu mă cheamă să mă întorc. Ei, *friend*, când îmi aduc aminte de toate, îmi dau seama că viitorul trebuie să mi-l caut tot aici, în West Aust! Cum se zice: omul sfințește locul. Știu, *no worry*! O să ziceți că anii vieții unui ins sunt una, și cu totul altceva este viața unui popor! Un

popor nu poate supraviețui fără anii vieții unui om, veți spune, fiindcă o astfel de învățătură ați primit în școlile voastre roșii. Dar cu ce mă aleg eu din toate astea? Pricepi?

— Nu pricep!

— Dacă m-aș întoarce acolo, se va găsi cineva căruia să-i vină poftă ca averea mea să aparțină poporului.

— Ce tot spui, Jimmy? întrebă Goțe enervat.

— *Well*, mi-e frică de ideile astea, de poftele astea. Poate că nu e așa, să zicem, dar cine știe? Fiindcă nimănui soarele nu-i răsare la poruncă și nu-i apune la amiază! Dacă te plângi, în West Aust, că femeia ți-a plecat cu altul, nimănui nu-i pasă, fiecare se gândește numai cum să-și umple sacul! Pricepi?

— Ce înseamnă toate astea, Jimmy? Vreo spovedanie? întrebă Goțe.

— *Well*, cam așa ceva! răspunse Dimce. Aș vrea, dacă nu cumva e prea târziu, ca voi să aveți o părere mai bună despre mine, cel puțin tu și minerul ăsta italian! Pentru că în mine se ascunde un martir cu chip de cangur, crede-mă! Poate că nici voi nu sunteți mai de Doamne-ajută decât mine, dar, uite, asta e, numele meu e întinat! strigă el și surâse ciudat. *Listen, mate*! Cu toții am moștenit drumul părinților noștri! Am adus aici zavistia, invidia și pizma. Ne scoatem, unul altuia, ochii, sufletele ne sunt blestemate și rele și pline de otravă, ca ale șerpilor. Aici ne-am înstrăinat cu toții, fie că suntem bogați, pușcăriași sau martiri, *that's right*, nu știm să trăim! Închipuiți-vă o muscă fără cap, asta suntem! Ascultă, Goțe! Oamenii în emigrație se cheamă adesea *stamped*, dar rămân *dagos*, adică țigani! Și să știi, *friend*, printre noi sunt destui trădători! Ne-am vândut și credința și poporul, dar declarăm că suntem canguri și, *finish*[77], încheie Jimmy și mai tulburat, cerându-i barmanului încă o bere.

— O să-ți pierzi toată ziua de pomană, Jimmy, zise Goțe.

— Poftim, am auzit bine? întrebă el distrat.

— Întoarce-te la Philip Island!

— *Well*, poate vă deranjez?

— Ne descurcăm noi. Mulțumiri pentru ajutor, spuse Goțe privind spre camera de bagaje a micului „Fokker", care se umplea cu valize și sicrie.

— *Well*, n-o să pierd nici cinci cenți! strigă Dimce, hotărât să rămână cu ei până la plecarea avionului. Vă plictisiți, vă înțeleg, de altfel nici nu avem ce ne spune. Uite, Vicenzo își bea a treia cutie cu bere. Știu, sufletul i-e frânt, își dă seama că n-a reușit în West Aust! Nu vă aduc nicio mângâiere, știu, iar spovedania mea nu vă interesează.

— Am avut vreme berechet ca să ne descărcăm sufletele, Jimmy, zise Goțe.

— Totuși, cât mai așteptăm „Fokkerul", am să vă povestesc ceva din tinerețele mele! Ascultă, Goțe! Înainte de a mă căsători, mi-a venit ideea să deschid la Fremantle o *Macedonian public school*[78] pentru copiii săracilor. Dar când am văzut că ăia se dădeau față de mine drept sultani și pașale cel puțin, am renunțat, pe bună dreptate, la intenția mea. Vreme pierdută, pricepi?

— Nu pricep, pe cuvânt de onoare!

— *Well*, muncă-n vânt! Asimilarea nu poate fi oprită! De ce oamenii ăștia săraci pun copiilor lor nume luxoase? Dacă sub robia turcească bunicii și tații noștri ne-ar fi dat nume de împrumut, azi ne-am fi numit cu toții Muhamed, Rușid, Seladin, Osman și Kemal! Să fim înțeleși, pe mine m-au botezat Dimce și, hăt, târziu, mi-au zis Jimmy, ceea ce e *very* stupid și nu-mi place! Pricepi? Și uite așa, la vârsta idealurilor, un măturător de stradă m-a întrebat: „Ce ai tu împotriva faptului că dăm nume de lux copiilor noștri? Elvis știe să cânte, pe când Miladin al nostru nu știe nici câte

găuri are trupul omenesc. Oamenii s-au săturat să fie orbi, neștiutori și să sufere, vor și ei să cânte un pic! Și așa că de ce să nu dăm nume de lux copiilor noștri?" Așa m-a întrebat măturătorul, ca și cum numele ar fi un privilegiu în fața lui Dumnezeu. M-a durut capul, nu alta, din pricina acestui gunoier prost și murdar și mi-am zis că nu merită să-mi mai pierd timpul cu plozii săracilor. De atunci Bunbury a însemnat totul pentru mine și, crede-mă, acolo mi-am găsit rostul vieții. Pricepi? încheie Dimce, salutând în treacăt un om din serviciile aeroportului.

— Nu cumva ai remușcări din pricina ăsta? întrebă Goțe.

— Ascultă, *friend*! Crezi că, dacă m-aș naște din nou, n-aș mai alege același drum?

— Dacă te-ai naște din nou? se îngrozi Goțe.

— Crezi că voi rămâne pe veci aici, ca un condamnat?

— Cred că vei vinde Philip Island și vei trăi ca un burghez. Așa-i că ai s-o vinzi? întrebă Goțe.

— Deocamdată nici vorbă, *friend*! O vom duce mai departe acolo, ca și-n anii trecuți. Voi pune un *manager*[79] la minele din Bunbury și, astfel, voi fi mereu acasă, iar nevastă-mea n-o să mai aibă de ce să se supere. Pe urmă vom mai vedea! Lumea e mare! zise Jimmy.

— Nu ți-e teamă să rămâi fără urmași?

— *Well*, încă nu! Știu că vom avea un copil frumos, care va moșteni toată averea. Mai înainte îmi era teamă, credeam că Anghelovii vor rămâne fără prăsilă. Dacă aș fi fost sigur că se va întâmpla așa, aș fi transformat insula într-un muzeu de vechituri ale popoarelor sărace din Europa. În apropierea monumentului fermierului, acolo unde cresc cactușii, aș fi ridicat un pavilion macedonean, pricepi? Aș fi adus oale, juguri, căni, cazane, plite, cristelnițe din lemn în care erau botezați cândva copiii, puțină ferigă, mesteceni negri și duzi! Pentru ca minerii noștri să poată veni

acolo ca să plângă! *Listen, mate*! Și ar mai fi o soluție, în cel mai rău caz – ce-i drept, cam ridicolă – dar tot atât de bine realizabilă! În viața asta am câștigat mult, dar am și economisit, de ici, de colo. În zece ani s-au adunat vreo sută de milioane de dolari! *Well*, mi-am zis, voi dărui totul West Austului, care va ști să-mi cinstească numele, așezându-mi-l pe frontispiciul vreunei școli sau botezând cu el niște mari bulevarde! *Anyway*, nu voi avea eu norocul lui James Cook, dar, oricum, pe aproape, spuse Jimmy, emoționându-se.

— Nu te-ai gândit puțin și la soarta Liviei? Dacă rămâne în viață, patroane, ceva tot o să moștenească.

— *Well*, nu-mi bat eu capul pentru femeile de stradă. Dacă va rămâne în viață, soarta ei e pecetluită, o s-o ia de la capăt! Ce sunt eu vinovat de distrugerea căsniciei sale? De ce n-a deschis bine ochii când și-a ales un cartofor de bărbat? Pricepi? Dacă va muri, voi face tot ce voi putea pentru ea. Am s-o îngrop în Thirroul Eagle, lângă tatăl ei, și *finish*! zise Jimmy.

Se anunță zborul pentru Fremantle; pasagerii din bufet se puseră în mișcare. Emoționat și transpirat, Vicenzo ceru nota de plată. Doi piloți, împreună cu o stewardesă, se îndreptară spre pista unde-i așteptau colegii obosiți de zborul precedent. Forfota crescu în aeroport; oamenii se îmbrățișau, urându-și noroc.

— Pot să te rog ceva, Jimmy? întrebă Goțe, apropiindu-se de ieșire.

— În legătură cu Ana și Voinilo? zise Jimmy, pe față.

— Pe cuvânt, aranjați treaba asta într-un fel. N-aș vrea ca fratele meu să aibă vreun accident, știi, e atât de tânăr! spuse Goțe.

— Îmi place flăcăul ăsta! *Well*, ea l-a distrus, răspunse Jimmy Șarpele, privind fix bucata de cer din fața lui.

Își luaseră rămas bun; Goțe se apropie de scara avionului, unde o tânără într-o rochie de culoarea deșertului aștepta călătorii, toată numai zâmbet. Patronul rămăsese în spatele geamurilor groase ale sălii de așteptare, dar minerii nu-l mai puteau vedea.

„Nu există moarte mai frumoasă decât aceea printre nori", își zise Goțe, în timp ce zburau spre sud-vest. Traversau atmosfera densă și umedă; nu se mai zăreau nici motoarele, cu toate că era în plină amiază. Sudoarea le răzbătea până și prin podul palmelor; toți pasagerii erau chinuiți de aceleași gânduri; se putea citi în ochii lor o mare și aceeași mută rugăciune. Stewardesa servea sucuri de fructe, liniștindu-i pe fricoși. Avionul brăzda norii groși, sălta, tremura, amenința să-și arunce samarul în ocean sau pe țărmuri. O femeie de vreo cincizeci de ani se repezi spre toaletă și vomă tot ceea ce mâncase peste zi; pe scaunele din față un bătrân leșinase și era răcorit cu ajutorul șervetelor umede.

— De unde să știe omul ce e mai rău? Să-și piardă vremea cu Jimmy Șarpele sau să zboare cu avionul? zise Goțe privind pâcla lăptoasă sub care se găseau apele și minele.

— Sus dovleacul! Muielea acasă, copiii acasă! șopti Vicenzo și, cu un surâs încurajator, se adânci și mai mult în scaun.

Curând se iviră barierele de corali din fața golfului Fremantle și echipajul ceru călătorilor, prin semne luminoase: „Fasten seat-belts"[80].

Micul ciclon rămăsese în urmă, puțin către nord, în vreme ce avionul se și așezase pe pistă. Apoi Goțe și Vicenzo se îndreptară spre aeroportul internațional, unde își predară bagajele. Întrebară totodată dacă sicriul lui Manoli va călători cu același *jumbo-jet* spre Europa; un domn voinic le răspunse afirmativ, cerând documentele de transport. Forfota era îngrozitoare; vreo mie de călători așteptau să zboare spre toate colțurile

lumii. Tablouri electronice și ecrane anunțau și anulau zborurile deasupra celor două oceane; pe piste așteptau avioane uriașe, de diferite tipuri.

— Avem de așteptat șapte ore la Fremantle, zise Goțe.

— Să mergem la Voinilo, ești de acord? propuse Vicenzo.

— N-am adresa lui, *fratello*, minți Goțe.

— Warrawong Street, e ușor! turui Vicenzo.

— Am face mai bine să nu mergem, nici nu l-am anunțat, se apără Goțe.

Ceva mai târziu se aflau așezați în cafe-restaurantul „Commodor”. Comandară lapte și ceai. Aici se simțea parcă aerul Europei. Clienții, care ședeau pe la mese, vorbeau în toate limbile; nu lipseau nici compatrioți de-ai lor. Din scurtul lui popas în Fremantle, Goțe își aduse aminte că aici se adunau adesea liderii de la *Macedonian Community*; nici acum nu se înșelase. Erau domni mai în vârstă, expulzați din Europa de vechile regimuri. Într-un colț al restaurantului, televizorul transmitea un wrestling, un soi de luptă falsă între malaci. Un tip de la o masă apropiată se lăuda, în fața celorlalți, că făcuse parte din escadrilele care-l bombardaseră pe Rommel în Africa. La o altă masă, un grup de bulgari puneau la cale o solemnitate cu ocazia unei sărbători naționale. Goțe îl recunoscu printre ei pe bufetierul Karlo.

— Cine va plăti mâncarea și băutura? întrebă careva destul de îngrijorat.

— Berea și sifonul vor fi plătite de comunitatea bisericească. Puiul și salata să le plătească Karlo. Rachiul o să ni-l dea consulatul! răspunse alt comesean.

— Cât mai avem de gând să fim ridicoli? Nu suntem altceva decât usturoi și apă! strigă prima voce.

Se vorbea acolo și despre greva stewardeselor, care era așteptată să înceapă în ziua următoare. Două mii din cele mai frumoase fete cereau, prin

intermediul sindicatului lor, salarii mai mari pentru frica de cerul albastru, dar patronii nu dădeau semne că le-ar asculta. De mâine, avioanele nu vor mai pleca în nicio direcție! West Aust-ul va fi rupt de lume.

— Fetele sunt frumoase, *anyway*. Își cunosc și interesele! zise unul.

— Poate că mâine vor ajunge la vreo înțelegere cu patronii lor de aici, răspunse cel care pomenise de Rommel și de Africa.

Vicenzo și Goțe își petrecură restul zilei în King's Cross, strada prostituatelor. Cinară într-o pizzerie luminată în draci, unde italianul înghite de obicei aluat cu sos de roșii. Doi inși, cu mutre de turci, se apropiaseră de ei, propunându-le să intre peste drum, unde ar putea să-și aleagă fete pe gust.

— Prăvălia e deschisă zi și noapte, dar tocmai acum cele mai frumoase sunt libere, zise cel mai mărunt.

— Și fetele când se mai odihnesc? întrebă Vicenzo în șagă.

— De ce să se odihnească, domnule? strigă tipul.

Văzându-se însă cercetat cu prea multă atenție dădu din mână și, apoi, în gura mare, făcu reclamă în fața prăvăliei, *strip-tease*-ului și sexului. Niște maltezi trecură pașnici pe trotuar.

Se apropia vremea întoarcerii la aeroport. Cum mergeau ei, duși pe gânduri, amintindu-și de minele din Planne, le apăru în cale o tânără cu părul lung și minunat de frumos, cu un corp zvelt și cu sânii în vânt, dar cu un chip îngrozitor:

— Vreți astă-seară o fetișcană? întrebă ea.

Goțe se interesă în glumă:

— Și cât costă fetișcana?

Ea răspunse:

— O să vă fac o reducere: doisprezece dolari.

Vicenzo prinse gluma din zbor și întrebă:

— Amândoi pe aceeași sumă?

Ea făcu o grimasă și se strecură, disprețuitoare, într-o străduță întunecoasă.

— Vezi, *fratello*, corupția sexului stârnește în om dezgustul pentru femeie, n-ai simțit asta? întrebă Goțe.

Vicenzo surâse ironic și întrebă dacă el, spunând asta, se gândise la fetele din King's Cross sau la siameza de la motelul „Chez Nathalie".

Ajunseră în fața unui cort enorm, care semăna cu un circ de prost-gust, pe care era scris cu litere galbene: „La Belle". Pe pânza întinsă se făcea reclamă pentru: *Girls, girls, strip-tease, exotic dances, ballet and comedy*[81]. „Minciuni pentru naivi, gândi Goțe cu dezgust. Vreo companie formată din doi bărbați și, acolo, niște femei." Văzuseră astfel de corturi ale plăcerii pe pajiștea din Roy Hill, în a doua lună după sosirea lor în West Aust. Într-o duminică sufocantă, își aminti Goțe, pe iarba îngălbenită zărise un cort sărăcăcios unde erau momiți să vină și să se distreze. Intraseră, și el și Vicenzo, și văzură înăuntru hermafrodite din toate colțurile lumii, care, prin operații și prin dirijări hormonale, căpătaseră particularitățile feminine. Programul era vulgar și jignitor pentru orice bărbat cu obrazul cinstit și mai că te apuca scârba. Curând, șarlatanii au și fost aruncați din Roy Hill.

Spre miezul nopții, *jumbo-jet*-ul luă în primire pasagerii pentru Europa. Goțe se instală confortabil lângă fereastră și urmări încărcarea ultimelor bagaje în avion. Era emoționat; vinele gâtului i se zbăteau parcă de teama de a nu se mai ivi încă vreun sicriu din depozitele aeroportului. I se luă o piatră de pe suflet numai în clipa în care se văzu deasupra oceanului, pe drumul spre casă. Se trânti oftând în fotoliu și ceru stewardesei muzică. Se simțeau peste tot vapori de parfum, pe care un steward îi împrăștiase pentru a împrospăta atmosfera; în spate, niște greci vorbeau cu

patriotism despre Acropole, dar oboseala își spuse cuvântul, trăgându-l pe macedonean la somn.

Zburau spre vest, împotriva nopții, sub un cer înstelat. Nici urmă de smucituri; numai o dulce victorie a înălțimilor cucerite deasupra oceanului. După avio-carte, Goțe bănui că se îndreptau spre nord-vest și că vor ateriza, după cinci ore, în țara siamezilor. Își aduse aminte, tulburat, de fata din motelul lui Jimmy Șarpele și-o sudoare rece îl podidi. Mai apoi a fost proiectat un film despre un criminal și o afacere cu droguri; eroul principal trăgea în gangsteri; stewardesele ofereau bomboane, suc de fructe și *West Aust Morning*. Goțe se simțea bine în aceste clipe și inima îi bătea de bucurie la gândul întâlnirii cu cei dragi. Răsfoi cu blândețe ziarul în care, în afară de știrile locale, compania fraților Poon oferea locuri de muncă. I se opri răsuflarea când citi în cronica despre Fremantle noutăți din Warrawong Street. La capătul acestei străzi, pe rampa de descărcare a gunoaielor, în apropierea râului Swan, unde se adunau cârduri mari de berze negre care ciugulesc ordurile, scria că fusese găsit cadavrul unui bărbat cu un picior amputat. Obrazul îi era zgâriat de unghii de femeie furioasă, iar capul găurit cu un toc ascuțit de pantof. Identitatea nu-i fusese stabilită, dar polițiștii dăduseră dispoziție să fie îngropat în cimitirul *Macedonian church*. Speriat, Goțe scăpă ziarul din mână, privi pe fereastră, se întoarse spre Vicenzo, vrând să-i comunice vestea, dar, imediat, renunță la această idee. „De acum nu va mai ucide pe nimeni la amiază”, își zise și se gândi la nefericitul din Warrawong Street. Într-o clipă, în amintirile sale îi apărură frații, apoi doamna Ana, Jimmy Șarpele și copiii din Rezervația Meekantharra. Îi părea rău că plecase, dar nu prea tare, fiindcă simțea o forță care-l atrăgea, tot înainte, ca un magnet.

— West Aust e o amintire, ce mai, nu? întrebă Goțe.

— Vemeia acasa, copii acasa. Vii vericit! zâmbi Vicenzo.

Stewardesa le aduse băutura în care pluteau cuburi de gheață și se depărtă cu ochi surâzători spre cabina piloților. Cei doi mineri erau bine dispuși picoteala aproape că le dispăruse, iar Vicenzo începu să fredoneze ceva încetișor, apoi prinse să se laude c-ar ascunde în pantaloni o armă secretă, iar controlorii nu i-o dibuiseră; era ea cam ruginită, fiindcă n-o mai folosise cam de multișor, dar, Doamne, fierul tot fier rămâne și el va lovi cu arma asta fereastra de plastic, va sparge cu o nouă lovitură cea de a doua membrană, presiunea va dezechilibra avionul, care va exploda, sfărâmându-se în mii de bucăți, pulverizându-se în adâncul oceanului. Acolo vor duce, amândoi, o viață fericită ca a peștilor, lipiți de vreo amforă sau de burta vreunei corăbii-pirat, scufundată acum o sută de ani, și astfel își vor împlini idealurile în liniștea de mormânt.

Dar, în aceeași clipă, minerul renunță, plin de înțelepciune, la ideea sa, spunând că în avion se află și oameni nevinovați, ale căror planuri sunt osebite de ale sale, și care vor să lupte ca să fie dreptate pe pământ și, sigur, nu au ce căuta sub apele mărilor. De aceea nu va mai pune în aplicare gândul său de pirat al aerului și va continua să colinde printre nori, până în însorita Calabrie. Oricum, pentru nimic în lume, nu va mai intra în minele întunecoase din Europa; cu cele trei mii de dolari economisiți, pe care-i avea în buzunar, va reuși să se mute din mahalaua sa în Capo Spartivento, chiar în fața Siciliei, destul de aproape, și, într-un mic chioșc, va vinde, turiștilor, cartofi prăjiți. Vrednica lui nevastă va bate plaja cu un coș în mână, strigând: „*Ice, lado, tutti frutti, vitamini*”, sau ceva asemănător, și n-o să le meargă tocmai rău.

Goțe avea un plan mult mai simplu decât cel cu explozia avionului. În clipele acelea i se părea că e

mult mai important să străbată cât mai iute cerul fără sfârșit al acestei nopți înstelate de vară, să treacă peste Siam, peste Bengal, peste Himalaia, pe la apusul Indiei, mama înfometaților, peste Caucazul de sud, peste țara turcilor și, în zori, să vadă Marea Egee. Acolo sunt țările celor patru anotimpuri, unde florile au mireasmă, carnea are gust, unde femeile știu cu adevărat ce e dragostea. Își propuse să doarmă puțin, și, între vis și viață, se văzu în brațele Roskăi, pătrunzând prin acele portițe diafane, o dată, încă o dată… Va repeta totul mai puternic și mai frumos, până la posesiune, până la desfătare, pentru că, în ciuda tuturor necazurilor și suferințelor îndurate în West Aust, trupul îi plesnea de sănătate.

BOJIN PAVLOVSKI sau noul „salt la antipozi”

Postfață

„Romanul *WEST AUST* (*WESTERN AUSTRALIA*) a fost început la Bitola în anul 1973, continuat în Australia 1975, în Tailanda și Japonia 1976, căpătând forma finală în Bitola și Skopje, în anul 1977.” Iată pe scurt destinul redactării acestei cărți, destin ce se identifică el însuși cu „romanul unui roman”. Mărturisirea aparține lui Bojin Pavlovski, unul dintre reprezentanții de seamă ai literaturii macedonene de azi, scriitor deja cunoscut la noi prin tălmăcirea, în urmă cu câțiva ani, a romanului *DUVA*[82]. De data aceasta el se înfățișează cititorului român prin *WESTERN AUSTRALIA*, carte ce i-a anexat rapid autorului o celebritate europeană și nu numai europeană, o glorie literară substanțială, comparabilă sub aspectul spontaneității pe care a dobândit-o cu aceea a lui Panait Istrati. Cel puțin ecourile deosebit de favorabile pe care critica franceză le-a consemnat în limitele unei jubilații lucide și la care vom face apel ceva mai târziu, cel puțin aceste unanime reacții pozitive la apariția *WEST AUST*-ului în patria lui Malraux și Céline îndreptățesc o atare aserțiune. În ce constă puterea acestui impact al romanului la critica și la cititorii din multele țări ale lumii în care cartea a fost tradusă imediat, impunând drept o revelație gravă pe acest încă tânăr scriitor iugoslav? În ce constă puterea fascinantă a acestei cărți atât de departe de tiparul acelora ce cunosc astăzi cu lejeritate succesul pe mapamond? Este ea oare o capodoperă în sensul clasic al cuvântului? Gândul trimis spre marile cărți ale umanității ne-ar îndemna s-o judecăm din alte unghiuri, și oare n-am încerca prin aceasta să

diminuăm ceva din meritele incontestabile ale romanului? Oricum, cartea a devenit ceea ce americanii – care au lansat nu numai cărți mari, ci și formule mari – numesc un *bestseller* și orice triumf comercial și intelectual al unei opere literare îndreptățește o examinare de către sociologii culturii. Fără a ne asuma responsabilitatea unei astfel de investigații vom încerca să sugerăm câteva piste ce pot conduce la explicarea izbânzii. Nu întâmplă- tor consideram câteva rânduri mai sus, acest succes al *WEST AUST*-ului comparabil cu acela al primelor cărți ale lui Panait Istrati. Aceeași curiozitate pe care o stârnise acum șase decenii lumea policromă de la gurile Dunării pentru o parte de continent ce descoperea uimită o civilizație tradițională venind spre cea modernă cu sentimentul unei depline lipse de inhibiție, aceeași curiozitate față de o societate care, deși sincronă, se distinge printr-o vibrație exotică manifestă, justifică desigur interesul magnetic al cititorilor europeni față de temerara tentativă a lui Bojin Pavlovski de a descrie viața dintr-o Australie practic ignorată de trăitorii de pe celelalte continente. Căci, trebuie spus, *WESTERN AUSTRALIA* nu este un titlu-capcană, impus de necesități comerciale. Este titlul perfect consonantic cu spațiul geografic și spiritual pe care-l înfățișează. Căci *WEST AUST* este romanul pe care un scriitor din Balcani îl consacră Australiei de astăzi, țară despre care cunoștințele noastre se restrâng la câteva elemente mai curând geografice și ecologice decât socio-politice. Izolată în întinderea acvatică a Oceaniei, Australia nu este numai pământul cangurilor și al câinilor dingo. Este în primul rând pământul pe care trăiesc – ușor sau greu – oameni veniți din toate colțurile lumii. „Noul turn Babel" pe care-l reface orizontal continentul de la tropice oferă nu numai un peisaj exotic, ci și o realitate umană dintre cele mai nuanțate. Cu tonuri ce acordă dominanță cruzimii,

încleștărilor de tot felul. Ei bine, se pot întreba aceia ce au avut răbdarea să citească până aici aceste rânduri, ei bine, ce ne poate spune oare despre Australia, îndepărtatul pământ de la capătul lumii, un scriitor născut aici, sub scutul balcanic? Încă o operă de ficțiune pură? Încă o evadare gratuită a gândului spre teritorii necercetate? Vom vedea că, nici pe departe, nu este vorba despre așa ceva. Deocamdată să ne mărginim la revelarea acelei dimensiuni a exoticului pe care o promovează romanul lui Bojin Pavlovski. Și, în această dimensiune, stă, poate, unul din punctele de interes ale cărții.

Cât pentru romancier, *WESTERN AUSTRALIA* poate fi considerat un pariu – aș spune, fără ezitare, câștigat – cu una dintre cele mai grave și mai aride teme ale literaturii: tema emigrației, tema mizeriei umane paroxistice, tema conflictelor radicale, lipsite de contur liric. Întinsă pe parcursul a mai multor decenii, începând odată cu secolul, emigrația macedoneană în Australia a dobândit în timp însemnele unui fenomen social dintre cele mai contradictorii. Părăsindu-și pământul natal din pricina sărăciei și a oprimării, veteranii emigrației s-au distins printr-o muncă tenace, dură, de pionierat, ce avea să le aducă – nu tuturor, desigur – satisfacția ulterioară, compensatorie, a unei anumite bunăstări. Bunăstare ce avea să antreneze în timp noi și noi generații de căutători ai fericirii pe uriașa insulă-continent.

În ansamblu, emigrația avea să ia contururile unei autentice drame. Dramă amplificată în condițiile acerbe ale capitalului contemporan. Viața comunității macedonene în Australia, alcătuită din indivizi stabilizați pe continent ori din „pasageri”, oameni care se lasă doar pentru un timp oarecare atrași de mirajul australian, viața aceasta comportând mai degrabă tensiuni decât serenitate, stă la temelia amplului tablou social pe care ni-l aduce în fața ochilor cu neostoită putere

sugestivă Bojin Pavlovski. Tablou pe care cunoscutul poet și critic Alain Bosquet, fervent propagator al literaturilor sud-est europene, îl situa în contextul remarcabil al literaturilor popoarelor iugoslave: „Literaturile iugoslave, cea macedoneană precum și celelalte, au la dispoziție pe tărâmul lor un extraordinar ferment, făurit din suferință, lupte și o puternică îndârjire ce hrănesc arta narativă, iar această bogăție este enormă. De aceea nu-i de mirare, mulți scriitori își găsesc în acest tărâm inspirația. Dar nu același lucru se întâmplă cu romancierul macedonean Bojin Pavlovski, pe care l-am descoperit prin *WEST AUST*. Povestea tratată în acest roman este una dintre cele mai puțin atinse în literatură. Să ne închipuim o întreagă emigrație, nu numai macedoneană, ci și a altor popoare, într-o țară care poate fi aidoma unui pierdut meleag australian sau, mai exact, aidoma unei insule învecinate. Această magmă omenească trăiește în pustiul nostalgiei. Căci acesta este mizerabilul și strălucitorul clocot al pribegiei. Un jar proaspăt străbate din cartea aceasta care este, fără îndoială, una din cele mai puternice și mai profunde cărți traduse anul trecut în franțuzește” (Alain Bosquet în *Magasine littéraire*, 1979). Aceeași fervoare a descoperirii unui scriitor „de mare viitor” au consemnat-o și ecourile din *Monde, Lire, Matin*, ca și din binecunoscuta revistă *Europe*, care consacra numărul său din aprilie 1978 literaturilor iugoslave.

Pus față-n față cu o astfel de cascadă de aplauze, cititorul se poate întreba încă o dată, pe bună dreptate, cine este Bojin Pavlovski? Acestei firești întrebări vom încerca să-i răspundem prin oferirea câtorva date bio-bibliografice menite să precizeze mai deplin identitatea civilă și artistică a scriitorului: Bojin Pavlovski s-a născut în anul 1942, în satul Jvan din Macedonia. După absolvirea școlii primare în satul de obârșie,

studiază la Bitola și Skopje. În capitala republicii Macedonia va absolvi de altfel, în 1962, cursurile Facultății de literatură. În același an va debuta prin obținerea unui premiu literar la un concurs de încurajare a creației tinere. O intensă activitate jurnalistică – reportaj, critică de artă, cronici de film etc. – va desfășura Bojin Pavlovski timp de mai mulți ani, iar din 1965 va edita revista *MISLA*, ce avea să se transforme ulterior într-o mare editură al cărei director devine. Primele cărți – romanul *Jocul cu dragostea* și volumul de povestiri *Fantezиștii* – nu s-au bucurat de un prea mare răsunet. Primul pas către consacrare îl va face prin romanul *Miladin din China*, cu care va obține premiul federal „Mladost". Rodul fecund al unei călătorii de studii în Australia și în Canada îl va constitui memorialul de călătorie *Macedonenii dincolo de ecuator*. Al doilea pas către afirmare îl constituie romanul *Duva*, tradus și în românește, carte ce va fi încununată și ea de un prestigios premiu purtând numele marelui poet revoluționar Kocio (Kosta) Rațin, autorul puternicelor cadențe din *Zorile dalbe*. Iar cea de-a treia treaptă a impunerii sale ca scriitor o constituie, desigur, romanul din 1978, *WESTERN AUSTRALIA*, și el răsplătit prin marele premiu „11 Octombrie".

DUVA și *WESTERN AUSTRALIA* sunt traduse în peste douăzeci de limbi, cărțile lui Bojin Pavlovski egalându-i, prin ampla lor circulație, propriile performanțe de „glob-trotter" (scriitorul a călătorit mult, cum spuneam, în Australia, Europa, Asia și America de Nord). Dincolo de pitorescul incontestabil pe care-l aduce cu sine, *WESTERN AUSTRALIA* mai este și o carte de puternică respirație epică. Rarele căderi în lirism primesc replica flagelatoare a unui epos nud, fixând imagini în acvaforte, tehnică ce l-a determinat pe unul dintre comentatori să declare că „Bojin Pavlovski acceptă numai situațiile dramatice", și că în cartea sa „domină intensitatea și nu

amploarea motivului" (Ruben Melik, director artistic al „E.F.R."). Pertinența unei astfel de concluzii va putea fi lesne verificată și validată de fiecare cititor al *WEST AUST*-ului, carte ce poate fi considerată, sub aspectul motivului invocat, o replică în proză a acelui sfâșietor poem al lui Georg Trakl:

> … Băiatul e urmărit de un chip răposat,
> Secera lunii în văgăuna trandafirie
> Departe de imnici păstori.
> Din roca străveche
> Broasca privește cu ochi de cristal,
> Se trezește înfloritul vânt,
> Cântec de pasăre asemănătoare morții,
> Dar pașii înverzesc în pădure ușor…
>
> (*Pribeagul*, traducere de Petre Stoica)

Departe de „imnici păstori", își duc viața și personajele lui Pavlovski. Din câte este bine știut, fenomenul emigrației a însemnat, începând cu secolul trecut, unul dintre fenomenele sociale cele mai dramatice. Alungați de sărăcia de acasă, ademeniți de mirajul unei vieți mai dulci, milioane și milioane de europeni au părăsit bătrânul continent spre a-și zidi destin nou – uneori la fel de nefericit ca și cel de acasă – pe îndepărtate meleaguri. Exodul a dat un colosal impuls dezvoltării capitaliste și faptul a fost analizat de Marx și de Engels în prefața la cea de-a doua ediție rusă, din 1882, a *Manifestului Partidului Comunist*: „Tocmai emigrația a permis Americii de Nord să treacă la acea uriașă dezvoltare a producției agricole, care prin concurența ei zdruncină din temelii atât marea cât și mica proprietate funciară din Europa. Ea a mai permis Statelor Unite să exploateze imensele resurse industriale cu o astfel de energie și pe o scară atât

de mare încât monopolului industrial de până acum al Europei apusene, și în special Angliei, i se pune capăt în scurt timp."

După cum era firesc, arta, literatura cu precădere aveau să înfățișeze pe larg fenomenul emigrației. Și dacă în opera sa fundamentală, *Principalele curente literare din secolul al XIX-lea*, marele critic danez Georg Brandes (mentor spiritual al românului Panait Istrati) nu ezita să-și intituleze primul capitol al amplei sale cercetări *Literatură de emigranți*, grupând pagini dedicate unor scriitori care, din diverse motive, au fost nevoiți să-și părăsească patria, se poate spune că nu a întârziat să apară și o literatură despre emigranți. Săracii Europei, părăsindu-și casele pentru a poposi pe tărâmuri care să le fi atenuat paupertatea, au devenit eroii unor cărți viguroase în care autorii aveau să facă un amplu rechizitoriu capitalului. Campioni ai unei astfel de literaturi s-au impus a fi scriitorii americani, aceia care au putut cunoaște nemijlocit – în contextul societății americane industrializate – micile și marile drame ale emigranților. Multe pagini ale romancierilor Upton Sinclair, Sinclair Lewis, Erskine Caldwell, John Steinbeck ori ale dramaturgului Tennesse Williams își au punctul de plecare – dar și punctul de fierbere, de temperatură – în nebuloasa existență a emigrației.

Desigur că modalitățile de prezentare pot fi felurite. Așa cum felurite sunt și tragediile oamenilor înfățișați. Trebuie spus însă că aceeași atenție a fost acordată temei și de către scriitorii generațiilor mai noi. Piesa polonezului Slawomir Mrozek intitulată chiar *Emigranții* (1974), autentică „farsă tragică", exprimă prin cele două personaje având inițialele generice XX și A A (un muncitor și un intelectual, purtați de o soartă tristă pe aripile emigrației) un inteligent proces făcut unei societăți acerbe care lasă să decadă din drepturile lor fundamentale, cele ale conservării

propriei lor personalități, doi oameni ce mănâncă pâinea amară a traiului de pe aiurea, departe de casă, de ființele apropiate și dragi.

Asemenea suflete în derivă sunt și eroii lui Bojin Pavlovski din *WESTERN AUSTRALIA*. Titlul este acela al teritoriului în care se întâlnesc aceste suflete rătăcitoare. Western Australia este unul dintre cele șase state ce alcătuiesc federația australiană, pământ nesfârșit ale cărui bogății sunt scormonite de tot felul de societăți și firme preocupate de continua creștere a ratei profitului.

Pe una din bucățile acestui pământ uriaș, de peste un milion de km^2 al Australiei de Vest, se întâlnesc oameni de cele mai felurite nații: irlandezi, maltezi, italieni, greci, turci, japonezi. Și alături de ei, conaționali ai lui Bojin Pavlovski, macedoneni, unii, precum Ilia Anghelov, patronul unei insule, numit și Hrăpărețul, aparținând primului val de emigranți balcanici, alții, ca Goțe, Dame ori Voinilo, cei trei frați din Bitola, ajunși aici cu gândul unui contact trecător cu țara de la antipozi.

Modul de reacție al acestor personaje, transplantate într-un sol străin, este desigur deosebit. Unele suportă mai ușor, altele sunt incapabile să se acomodeze cu noua condiție. Trăsătura comună a acestor *suflete în derivă* rămâne dorul imens de pământul natal, acolo unde îi așteaptă familiile și prietenii, acolo unde fiecare are un loc ce-i fixează în univers propria identitate. Astfel, aleea tinerilor eroi din Bitola, unde a cunoscut-o pe mult iubita sa soție, înseamnă pentru Goțe un reper afectiv ce rămâne permanent în amintire. Golful lângă care trăiește acum îi amintește continuu de lacul Ohrid. „Pescărușii albi țipau printre vapoare. O, voi păsări, suspină Goțe, spuneți-mi ce-mi fac copiii? De departe se auzi un sunet, ca al zurgălăilor din munți: probabil vreo găleată lovise pântecul vreunui vas și de aceea sunase astfel”. Iată un pasaj semnificativ pentru

modul în care știe, și reușește, Bojin Pavlovski să obțină dimensiunea dominantă, sentimentul fundamental al cărții: dorul imens, devorator după acel topos unic al nașterii. De la un capăt la celălalt cartea este străbătută de această unică nostalgie. Privind trecerea unei turme de marsupiale, unul din eroi constată amar: „Cangurii își duc casa cu ei”. Stăpânul insulei, Ilia Anghelov, va face, odată cu presimțirea morții, un ultim drum către rudele din Balcani, după care, întors în Australia, se lasă macerat de o aceeași năucitoare melancolie care-i cuprinde pe toți cei ce cunosc drama înstrăinării. Examinându-și însă cu oarecare obiectivitate viața sa de „conquistador”, de om care pentru a parveni la excelenta-i poziție a făcut compromisuri de tot felul, lăsând să planeze asupra-i și suspiciunea unei crime, privindu-și deci retrospectiv viața întinată, el preferă să fie îngropat pe pământul insulei, la Thirroul Eagle, „ca să nu murdărească pământul natal”.

Spre deosebire de Ilia Hrăpărețul, care mai păstrează o minimă doză de bună-credință, alimentată tocmai de legătura – ce-i drept, atrofiată – cu meleagul natal păstrat într-o celulă a amintirii ca un tărâm miraculos – (atrag atenția asupra episodului narând rătăcirea trenului ce leagă Bitola de Salonic, o poveste în care realismul se lasă intersectat de puterea fantasticului) – spre deosebire de el și de atâția și atâția alți emigranți, fiul său Dimce, supranumit și Jimmy Șarpele, se dovedește un personaj asupra căruia alienarea a acționat perfect, transformându-l într-un „asimilat”, într-un „australian” deplin adaptat la cerințele unei vieți de intensă cruzime. El este exponentul acelei *societăți abundente* care poate genera – după cum atrăgea atenția filosoful Herbert Marcuse – „o ființă umană abrutizată, schilodită și frustrată, care își apără cu înverșunare propria sa robie”. Această robie o reprezintă pentru Jimmy Șarpele banul cu puterea sa uluitoare de a

fascina spiritele rudimentare, considerând că frumusețea vieții se reduce la actul posesiunii pecuniare. Fiul Hrăpărețului își merită și el pe deplin porecla. Aidoma șarpelui, el se mlădiază între afaceri ce-i solicită și avantajează cupiditatea, ascunzându-și adevărata înfățișare a sufletului. Pentru Jimmy sentimentele nu au nicio însemnătate. El își urăște tatăl, își urăște soția, pe frumoasa Ana, care tânjește după dragostea lui Voinilo, el își urăște conaționalii veniți să trudească pe domeniile sale. Îi urăște și îi disprețuiește totodată, căci, în virtutea concepției sale derizorii despre viață, Jimmy nu poate prețui în niciun caz un om sărac și care nu vrea să se vândă în schimbul unei sume oarecari. Civilizația, bolnavă pe care o înfățișează cartea lui Bojin Pavlovski protejează indivizi precum Jimmy, sfărâmând în dinții săi de Moloh ființele ce doresc să-și păstreze nealterată candoarea.

Nu trebuie desigur să vedem în romanul lui Pavlovski un simplu document sociologizant. Aidoma Centaurului lui Machiavelli, om și fiară, violență și civilizație, formează cuplurile antinomice ale unei societăți informe în care, ca în previziunea filosofului, „oamenii nu mai trăiesc propria lor viață, ci îndeplinesc funcții dinainte stabilite. Atunci când muncesc ei nu-și satisfac propriile necesități și nu-și exercită capacitățile, ci muncesc *înstrăinat*” (Herbert Marcuse: *Eros și civilizație*).

Descoperită de portughezi în secolul al XVI-lea, explorată de olandezi și ocupată ulterior, în 1770, de către englezi, Australia a servit inițial drept colonie penitenciară pentru răufăcătorii imperiului britanic. Ceva din această menire ingrată s-a perpetuat se pare în structurile moderne ale statului tocmai datorită erorilor pe care le atrage goana continuă după bani. Emigranții europeni, veniți aici și ei cu speranța unei ameliorări a condiției materiale, vor lua cunoștință de flagrantele

inechitați care pe unii îi vor ultragia doar, dar care pe alții îi va duce la schilodire ori chiar la moarte. Pentru a nu mai aminti de mizerabila condiție umană a celor circa 50 000 de aborigeni câți mai trăiesc astăzi pe continent și despre care Bojin Pavlovski ne vorbește în cuvinte cutremurătoare. Atât de cutremurătoare, încât ne întrebăm dacă nu cumva avem în față o carte al cărui tezism atinge cote paroxistice. Se pare însă că autorul cunoaște prea bine realitățile din West-aust, pentru a nu le respecta riguros în redarea lor. De altfel informația socială abundă în acest roman care aduce în fața cititorului o mai amplă cunoaștere a teritoriilor de la tropice decât au reușit să ne ofere *Scrisorile* și *Jurnalul* Katherinei Mansfield, scriitoare născută la Wellington în Noua Olandă, sau romanele și povestirile unor Patrick White și Ring Lardner.

Acțiunea romanului se întâmplă în proximitatea anilor noștri. Un erou, Dame, ajuns în casa unui prieten japonez, la Hiroshima, va face precizarea că la data vizitei sale trecuseră 3 decenii de la dezastrul atomic ce a năpăstuit orașul din țara soarelui răsare. Judecând însă după o confesiune a lui Ilia cel Hrăpăreț, corelată cu vârsta mărturisită a personajului, acțiunea s-ar petrece ceva mai devreme. Oricum acțiunea este plasată într-o Australie contemporană, într-o societate trăind cu intensitate miracolul dezvoltării industriale, dar și tristețea indescriptibilă a degradării umane. Procesul robotizării, pe care-l prefigurau acum câteva decenii filme precum *Metropolis* de Fritz Lang ori *Timpuri noi* de Charles Chaplin, fixează racila esențială a unei civilizații contradictorii din care unii, precum Goțe, vor reuși să se salveze la timp întorcându-se în sânul familiei, acasă, acolo unde, chiar dacă nu le va fi prea ușor să se descurce, vor regăsi dimensiunile propriei personalități.

Romanul lui Bojin Pavlovski rămâne așadar o carte încărcată de tristețe, o carte de o gravitate

extremă, avertizând asupra primejdiei anihilării valorilor morale într-o lume a pseudofericirii.

Fervoarea narativă a autorului se organizează în jurul câtorva personaje pentru care călătoria la antipozi nu înseamnă nimic altceva decât o amară experiență. Versul celebru, zămislit sub semnul Pleiadei: „fericit cel care, ca Ulise”…, vorbind despre bucuria lungilor călătorii, poate fi, pentru prima dată, răstălmăcit de amărăciunea unui periplu până în apele Oceaniei în căutarea unei banale bucăți de pâine…

Traducând *WESTERN AUSTRALIA*, Dumitru M. Ion și Carolina Ilica ne prilejuiesc așadar cunoașterea unei părți din ceea ce am putea numi „saga emigrației”, o poveste lungă și neîndurătoare, captivantă poate pentru cei care-o privesc din afara ei, umilitoare însă pentru anonimii ei protagoniști.

TITUS VÎJEU

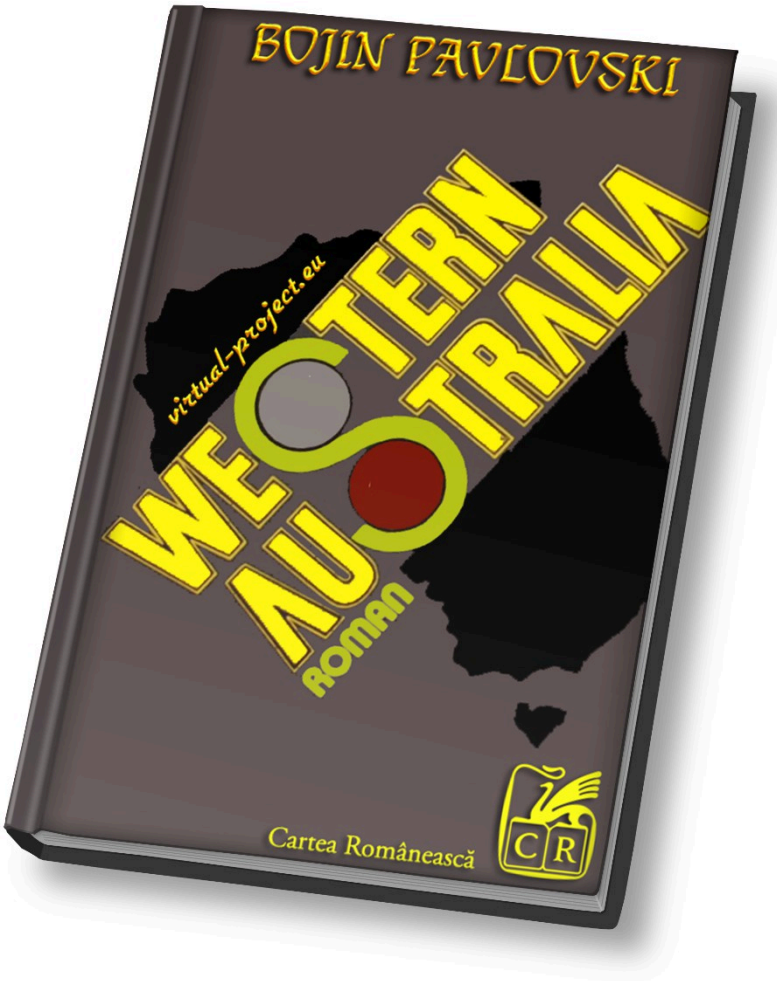

virtual-project.eu

{1} *Hostel*: pensiune, în lb. engleză în original. (n.t.).

{2} *Land of contrasts*: ținut al contrastelor, în limba engleză în original. (n.t.).

{3} Corect: *Comme on*: haide, în lb. engleză, stâlcit în original. (n.t.).

{4} *Very nice*: foarte drăguț, foarte plăcut, în lb. engleză în original. (n.t.).

{5} „Sunt obosit, doamnă, așteaptă te rog, vino cu mine, am un flacon cu parfum” în lb. spaniolă în original. (n.t.).

{6} E vorba de Alpii australieni. (n.t.).

{7} Animale marsupiale primitive. Există circa 70 de specii în America de Sud și Australia. (n.t.).

{8} *Well*: ei bine, în limba engleză în original.(n.t.).

{9} *Friend*: prietene, în limba engleză în original. (n.t.).

{10} *Hi*: salut, bună, americanism în original. (n.t.).

{11} *Fratello*: frățioare, în lb. italiană în original. (n.t.).

{12} Corect: *All right*: foarte bine, în ordine, în lb. engleză, stâlcit în original. (n.t.).

{13} *Night club*: bar de noapte, în lb. engleză în original. (n.t.).

{14} *Hello, boy*: salut, băiete, în lb. engleză în original. (n.t.).

{15} *Sorry, mate*: iertare, frățioare, în lb. engleză în original. (n.t.).

{16} *Good*: bine, în lb. engleză în original. (n.t.).

{17} Inima lui Iisus, în lb. macedoneană în original. (n.t.).

{18} „Lotus – bucătărie chinezească”, în lb. engleză în original. (n.t.).

{19} *Thanks* (expresie familiară pentru: *I thank you*): mulțumesc, în lb. engleză în original. (n.t.).

{20} *Please*: mă rog, în lb. engleză în original (n.t.).

{21} *Privește cu tristețe aici,*
Dar nu plânge.
Ei au trăit în veselie
Și și-au făcut datoria. – în lb. engleză în original (n.t.).

{22} Șase P NDR ML. Tun de pe vasul de război confederat „Shes nandoah” 18.2.1865, în lb. engleză în original (n.t.).

{23} My boy friend: iubitul, amantul meu, în lb. engleză în original (n.t.).

{24} Corect: *Do not worry*, cu sensul: nu te teme, în lb. engleză, stâlcit în original (n.t.).

{25} *Fifty-fifty*: jumate-jumate, în lb. engleză în original (n.t.).

{26} *Med i mir*: miere și pace, în lb. macedoneană în original (n.t.).

{27} *Shift general foreman*: șef de echipă (brigadă), în lb. engleză în original (n.t.).

{28} *Keep*: pază, supraveghere, în lb. engleză în original (n.t.).

{29} *Slab yard office*: Biroul depozitului de piatră, în lb. engleză în original (n.t.).

{30} *Time to check safety*: controlați echipamentul de protecție, în lb. engleză în original (n.t.).

{31} *Sure*: desigur, în lb. engleză în original (n.t.).

{32} *Bye-bye*: la revedere (colocvial), în lb. engleză în original (n.t.).

{33} *Safety first wait until train stops*: Asigurați-vă și așteptați până se oprește trenul, în lb. Engleză în original (n.t.).

{34} *Molto bene*: foarte bine, în lb. italiană în original (n.t.).

{35} *Get out*: Ieșiți afară, cărați-vă, în lb. engleză în original (n.t.).

{36} *Si, si*: da, da, în lb. italiană în original (n.t.).

{37} Corect: *Do not worry*, cu sensul de: nu-ți face griji, în lb. engleză, stâlcit, în original (n.t.).

{38} *Amigo*: prietene, în lb. spaniolă în original (n.t.).

{39} *Listen, mate*: ascultă, frățioare, în lb. engleză în original (n.t.).

{40} Alcoolul (n.t.).

{41} Marcă de *whisky* (n.t.).

{42} Marcă de *whisky* (n.t.).

{43} Se referă la răscoala pornită în ziua de Sfântul Ilie a anului 1903, împotriva ocupației turcești, când a fost declarată Republica de la Krușevo. (n.t.).

{44} Rachiu de orez (n.t.).

{45} Corect: *That's right*: Într-adevăr, în lb. engleză, stâlcit în original (n.t.).

{46} Corect: *Country*, țară în lb. engleză, stâlcit în original (n.t.).

{47} Până de curând cel mai rapid tren din lume (n.t.).

{48} Om plecat în străinătate după câștig, fenomen binecunoscut în sudul Balcanilor (n.t.).

{49} *Kliment de Ohrida*, spirit enciclopedic, traducător, botanist, a lucrat la Ohrid între anii 855-909, unde a pus bazele primei universități a slavilor de sud. E înmormântat la Ohrid, în biserica Sveti Kliment (n.t.).

{50} Aluzie la Goțe Delcev (1872-1903), revoluționar și erou al Macedoniei (n.t.).

{51} Venetic (n.t.).

{52} Biserica macedoneană, în lb. engleză în original (n.t.).

{53} Comunitatea macedoneană, În lb. engleză în original (n.t.).

{54} O, da, băieți și fete, în lb. engleză în original (n.t.).

{55} Hai, tăurașule, în lb. engleză în original (n.t.).

{56} *Bush*: Tufăriș, în lb. engleză în original (n.t).

{57} *Hacienda* – fermă, gospodărie, în lb. spaniolă în original (n.t.).

{58} *Of course*: desigur, în lb. engleză în original (n.t.).

{59} Tobă mică, la care nu se folosesc bețele (n.t.).

{60} *Ciao*: salut, la revedere, în lb. italiană în original (n.t.).

{61} *Fine*: splendid, în lb. engleză în original (n.t.).

{62} Piață cu dughene și tarabe (n.t.).

{63} Un soi de vin grecesc, prețuit pentru gustul dat de rășina cu care este preparat (n.t.).

{64} Instrument popular grecesc (n.t.).

{65} *Highschool*: școală secundară, în lb. engleză în original (n.t.).

{66} *Signora*: doamnă, în lb. italiană în original (n.t.).

{67} Adică la „Morava” (n.t.).

{68} Mâncare tipic macedoneană, preparată din carne și legume, bine condimentată (n.t.).

{69} Tequila: rachiu mexican obținut prin fermentarea unei plante (agava) (n.t.).

{70} *Good morning*: bună dimineața, în lb. engleză în original (n.t.).

{71} *Anyway*: oricum, în lb. engleză în original (n.t.).

{72} Corect: *Thanks*: mulțumesc, în lb. engleză în original (n.t.).

{73} Dans popular grecesc (n.t.).

{74} Aluzie la același revoluționar macedonean, Goțe Delcev (n.t.).

{75} *Maybe*: poate, în lb. engleză în original (n.t.).

{76} *Good afternoon*: salut pentru după-amiază, cu sensul de bună ziua, în lb. engleză în original (n.t.).

{77} *Finish*: gata, în lb. engleză în original (n.t.).

{78} Școala macedoneană de stat, în lb. engleză în original (n.t.).

{79} *Manager*: director, șef, în lb. engleză în original (n.t.).

{80} *Fasten seat-belts*: legați-vă centurile de siguranță, în lb. engleză în original (n.t.).

{81} *Girls, girls, strip-tease, exotic dances, ballet and comedy*: Fete, fete, strip-tease, dansuri exotice, balet și comedie, în lb. engleză în original (n.t.).

{82} *Duva*, de Bojin Pavlovski, Editura „Univers”, București, 1977, în românește de Dumitru M. Ion (n.a.).

Table of Contents

Capitol introductiv
Capitolul doi
Capitolul trei
Capitolul patru
Capitolul cinci
Capitolul șase
Capitolul șapte
Capitolul opt
Capitolul nouă
Capitolul zece
Capitolul unsprezece
Capitolul doisprezece
Capitolul treisprezece
Capitolul paisprezece
Capitolul cincisprezece
Capitolul șaisprezece
Capitolul șaptesprezece
Capitolul optsprezece
Capitolul nouăsprezece
Capitolul douăzeci
Capitolul douăzeci și unu
Capitolul douăzeci și doi
Ultimul capitol

Table of Contents

Capitol introductiv	3
Capitolul doi	9
Capitolul trei	30
Capitolul patru	46
Capitolul cinci	56
Capitolul șase	76
Capitolul șapte	90
Capitolul opt	109
Capitolul nouă	125
Capitolul zece	136
Capitolul unsprezece	148
Capitolul doisprezece	160
Capitolul treisprezece	172
Capitolul paisprezece	189
Capitolul cincisprezece	203
Capitolul șaisprezece	219
Capitolul șaptesprezece	234
Capitolul optsprezece	247
Capitolul nouăsprezece	260
Capitolul douăzeci	272
Capitolul douăzeci și unu	287
Capitolul douăzeci și doi	312
Ultimul capitol	321